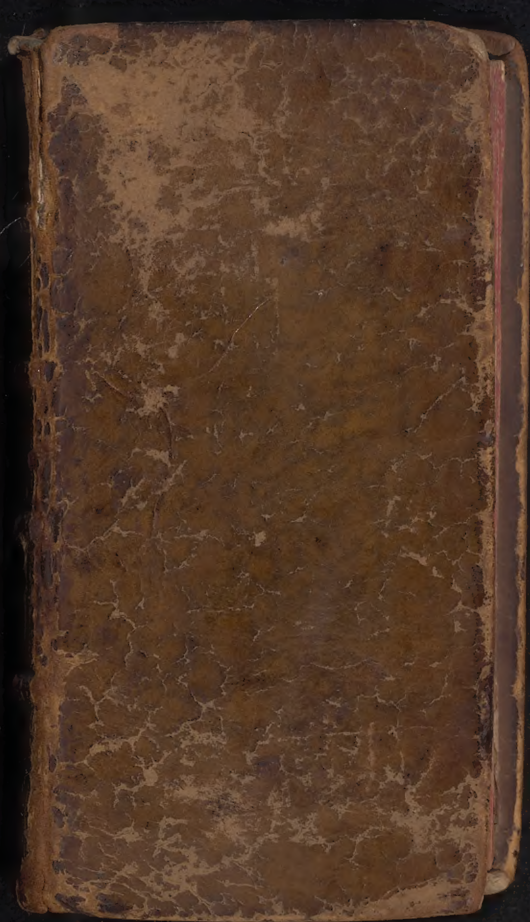

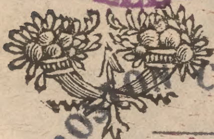

j. B. Reijnoogen

H. DREXELII S. J.

COELUM. BEATORUM CIVITAS.

OPERUM TOMUS V.

COLONIAE,

Apud BALTHASAREM ab EGMOND.

MDCCXV.

Claritas

CÆLVM,
BEATORVM CIVITAS.
ÆTERNITATIS
Pars III.

quam coram
Ser.^mo Vtriusq: Bauariæ Duce
S.R.I. Archidapifero, Electore,
MAXIMILIANO
et Ser.^ma Coniuge
ELISABETA
explicauit et Latinè scipsit
HIEREMIAS DREXELIVS
è Societate IESV.

ANTVERPIÆ
ex Typographiâ,
Ioannis Cnobbari
M.DC.XXXV.
Cum Priuileg

REVERENDISSIMO
ANTISTITI,
ILLVSTRISSIMO
S. R. I. PRINCIPI,
HENRICO
EPISCOPO
AVGVSTANO,

HIEREMIAS DREXELIVS
è Societate IESV.

IAM annum tertium extra meum Musæum ago, non extra cælum; illac iter animo nequit obstrui. Cælum, Ill.me Princeps, dum totum obeo, subit animum cupido, tam formosum & elegans domicilium calamo saltem minióque pingere, si non penicillo coloribúsque

búſque vivis exprimere liceat. Quamvis reverâ difficillimum ſit nullius aure hauſta, nullius oculo ſpectata in chartam deducere, & eâ de re librum ſcribere, quam nullâ ſatis cogitatione aſſequaris. Hoc tamen commodi habet hæc talis ſcriptio, quòd in eâ nihil nimiùm exaggerari poſſit. In pingendo cælo quicquid elegantiarum & voluptatum pinxeris aut dixeris, longè infra rem erit; formoſitates omnes ſuperat, voluptates omnes complectitur. Inde igitur animoſior hos conatus licèt impares labori, ad ſcriptionem hanc attuli, & librum annis pluribus lucubratum in lucem emiſi, amico-

rum rogatu jam toties fatigatus.

Ad Mitram Vindelicam, & ad Te, Rev.me Præsul, hic liber jam pridem suâ sponte ibat, pluribus de caussis. Longum, enumerare. Præfari me memini, nondum differere. Privatam in me humanitatem Dilingæ sileo. Publica sunt, & jam pridem variè testata tua in nos beneficia. Tuæ in nos benevolentiæ ac virtutum tuarum hîc catalogum non texo, nec enim panegyricum scribo, sed scriptionem hanc Tuæ Celsitudini dico, cui pænè infinitis nominibus omnia debemus. Atque, si summatim & compendio loquendum; Te, in superiori

Germaniâ Societas nostra jure suum nominat Patrem. Neque nos Dilingâ tam remoti sumus, ut beneficia quæ illic in socios collata, à nobis arbitremur esse aliena. Si quæsissem, Ill.me Princeps, fastigio tuo dignum munus; non habebam: si maximè conveniens; istud erat. Vitam agis, Henrice Princeps, jam pridem terræ pertæsam, cupidam cæli, cæloque dignam. Tua, Tarsensis Pauli monitu, conversatio in cælis est. *a* Unde hoc donarium de cælitum domicilio disserens, Tibi maximè debebatur. Agnosces habitationem quam quotidie suspiras.

Nec favor publicus, spero, hanc

a *Philip.c.3.v.20.*

hanc cæli picturam destituet. Cælum atque beatitudinem omnes affectamus; & subinde dulce est de cælo vel audire loquentem. At pauci sunt, Christi dicto, qui inveniunt eam, *a* quam tamen omnes cupiunt beatitatem. Hîc opus est vi. Aut enim Christus errat, aut cælum rapiunt violenti. *b* Hoc igitur magis magisque voti nostri sit: Audere cælo digna, & emere, dum licet, æternitatem. Ideam ejus rei Te, Præsul Ill.me habemus, qui divinis ac cælestibus meditandis animum quotidie soles exercere, & assiduis precibus expugnare cælum. Atque hinc animus

a *Matth.c.17.v.14.* b *Matth.c.11.v.12.*

ille infractus inter tantas temporum injurias. Nimirum è cælo præsidium venit tutissimum.

Hanc igitur qualemcumque cæli effigiem calamo descriptam, Tuæ Celsitudini ingenuâ devotione offero dicoque, ut liber in Illustrissimi nominis tui tutelam receptus tantò faventiorem inveniat lectorem, quantò Illustriorem & amore cæli ardentiorem habuerit patronum. Omnium nostrûm, & meum votum est, quod Venusinus vates Augusto Imperatori exoptarat:

Serus in cælum redeas; diuq;
Lætus intersis populo Quirini. a

a *Horat. l.1. Odâ 2.*

Ita Ill.mam Celſitudinem tuam Eccleſia, & Societas noſtra in multos annos incolumem felicémque ſortiatur. Ex Aſceterio Ranchovienſi Canonicorum Regularium S. Auguſtini, ad Oenum Feriis Natalitiis Domini IESV, Anno Chriſtiano milleſimo ſexcenteſimo trigeſimoquarto.

PRÆFATIO PRIMA AD LECTOREM.

ETIAMNUM *vivo, mi optime Lector, post tot non hominum tantùm, sed & oppidorum ac civitatum funera. Germania pluribus locis in ussulatum cadaver expiravit, religiosis, ut hactenus ferebatur, bellis contusa, jamq; magnam partem funerata. Ingemui certè & illacrimatus sum publicis calamitatibus. Sed quia mederi mearum virium non fuit, ad meum memet Heliotropium converti, & cum eo Solem meum, divinam Voluntatem ac Providentiam adoravi. Deus! quid calamitatis bellum non habet? Ego interim, quod officii*

ficii mei erat, curavi, & calamum perdius & pernox, per candidum hunc chartæ campum duxi. Mihi, & ſanctioribus muſis cecini. Hæ tubæ, hi gladii, hæ bombardæ meæ. Bellorum nec auctorem nec incentorem me fuiſſe, facillimè, putem, tibi perſuaſero. Ingenium meum, ni fallor, noſti, ad lites & bella minimè natum. Mihi animus ſemper neminem laceſſere, neminem lædere. Ego hactenus muſis operor manſuetioribus. Sed nec meum ſcribendi genus & finem, arbitror, ignoras. Chriſtianos mores commendare, Dei memoriam pectoribus infigere, Chriſtum & hunc Cruci fixum omnibus inculcare, conjunctionem & concordiam cum Deo docere, hoc mearum partium eſſe cenſeo. In hunc

finem

finem complures mihi jam paratæ ſcriptiones novæ, quas ordine in lucem dabo, ſi vita ſit. Imò etiam extra oleam, jam ſenex ſaltare, & poſt ſacras, denique profanas etiam ſcriptiones, breves illas, ſed ſpero utiles, propinare cogito.

Sed ubi cælum eſt, inquis, jam pridem promiſſum? diu nimis ad Chriſti Tribunal, & apud inferos hærendum. En hîc, mi Lector, ipſiſsimum quod expectas. Ego hîc cælum ab ovo incipiam deſcribere, ut ſuas olim cantores odas exorſi: ſed non inter mala finiam. Dictionem claudet gaudiorum æternitas. Nos, ſi ſapimus, iſto præcipuè tempore, dum adeò turbat terra, cælum habitemus, ſaltem animo, uſque dum liceat & corpore. Iocus eſt quidquid hîc malorum patimur,

mur, si delitias cæleſtes vel ſolâ cogitatione libemus. Nimiùm inſanit, qui ad cælum non ſæpius exardeſcit, vel inter mœſtiſsimas lacrimas. Ideò nunc aliâ mihi oratione conveniendus es, & quæ ad rem.

AD
BENEVOLVM
LECTOREM.
PRAEFATIO ALTERA.

AVDISTI, Lector, mortis Nuntium; Christi Tribunal adiisti; Inferos etiam spectasti. En & Cælum. Quod tamen à te non spectari tantùm, sed attentissimè cogitari velim. Hæc legi parum est, si commentatio non sequatur. Quorsum enim lecta? Vt concitemur fortasse dum legimus, mox calor abeat, & iidem simus? Non aliter quàm cùm in odéo nobilem citharædum audi-

audivimus, aut in theatro insignem mimum vidimus, quæ audita & visa mox effluunt. Imò verò adhæreant ista quæ lecturus es, & fiant tua, id est, concoquantur. Non prodest cibus, nec accedit corpori, qui statim sumptus emittitur. *a* Sedeant igitur in animo fideliter: nec sicut unguentorum odor, statim in aërem dissipentur. Ideò velim ut hæc Philosophi, non Grammatici oculis legas; Hoc ajo; rem, non verba cogites. Vale, mi optime Lector, & profanis scriptis te frui, istis uti, meum est votum.

a *Seneca Epist.* 2.

SY-

SYNOPSIS IN SCRIPTIONEM DE CAELO.

LIBER PRIMVS

Cæli vestibulum monstrat. Hîc memoria Beatitudinis, ac desiderium excitantur.

LIBER SECVNDVS

In Cæli Penetralia introducit. Hîc quindecim distincta Beatitudinis Gaudia explicantur.

IN-

INDICVLVS CAPITVM.

LIBER PRIMVS.

 die

Cap.

APPROBATIO R. P. PROVINCIALIS per Germaniam Superiorem.

CÆlum, seu partem Æternitatis Tertiam, quam P. HIEREMIAS DREXELIVS, Societatis nostræ Presbyter, de gaudiis cælestibus & æternâ felicitate scripsit, ab aliquot ejusdem Societatis Theologis censam probatamque; Ego GVALTERVS MVNDBROT, Societatis IESV per Superiorem Germaniam Præpositus Provincialis, factâ mihi potestate ab admodùm R. P. N. Generali Mutio Vitellesco, in lucem dari permitto. In cujus rei fidem auctori chirographum hoc dedi, officii mei sigillo munitum. Brunovii Kalendis Augusti, Anno, 1634.

GVALTERVS MVNDBROT.

FACVLTAS
PROVINCIALIS
per Flandro-Belgicam.

EGo infrascriptus Societatis IESV per Flandro-Belgicam *Præpositus Provincialis, hisce potestatem facio* Ioanni Cnobbaro *Typographo Antverpiensi typis vulgandi Cælum seu partem Æternitatis tertiam* R: P. Hieremiæ Drexelii *Societatis nostræ Sacerdotis. In cujus rei fidem hasce manu meâ subscriptas & solito officii nostri sigillo munitas dedi. Antverpiæ* 11. *Apr.* 1635.

FREDRICVS TASSIS.

APPROBATIO CENSORIS.

CÆlestis gloria lucem videat, ut omnes eandem consequantur. Actum Antverp. 1635. 7. Maii.

GASPAR ESTRIX
Plebanus, & Librorum Censor.

SVMMA PRIVILEGII
Regis Catholici.

PHilippvs IV. Hispaniarum & Indiarum Rex Catholicus, & Potentissimus Belgarum Princeps, Diplomate suo sanxit, nequis R.P. *Hieremiæ Drexelii Societatis* Iesv *Sacerdotis Cælum, seu æternitatis partem tertiam*, intra Novennium prǽter *Ioannis Cnobbari* voluntatem ullo modo imprimat, aut alibi terrarum impressam, in Germaniæ Inferioris ditiones importet, Venalémve habeat. Qui secùs faxit, confiscatione librorum, & aliâ gravi pœnâ mulctabitur: uti latiùs patet in litteris datis Bruxellæ 16. Maii, 1635.

Signat,

Steenhvyse.

Et in Concilio Privato

Gottignies.

ÆTER-

ÆTERNITATIS PARS TERTIA, CAELVM, Beatorum Civitas.

LIBER PRIMVS.

CAPVT I.

Partitio scriptionis, & Lectori documenta.

HIEROCLES Græcus ac vetus scriptor, hominem fuisse commemorat obesissimæ naris, & cerebri nullius. Hic venalem domum proclamaturus, unicum ex eâ lapidem velut specimen mercis circumtulit. Nemo fuit qui hominem non luculentæ fatuitatis damnaret. Quòd si saxum quadratum ingens monstrâsset, affirmâsſetque omnes vendendæ domûs lapides ejus generis esse: aut si tegulam inauratam, quales olim in Capitolio fuerant

proposuisset, rem sanè non absurdam fecisset: habuisset, arbitror, non spectatores tantùm, sed & emptores.

Cælum venale est. Sed unde constat emptoribus quàm amplam & quàm pulchram empturi sint domum? Sunt qui cælestia gaudia vario dicendi & scribendi genere explicent, velut specimen monstraturi magnæ illius domûs. Sed reverà quicquid dicatur, aut scribatur, id omne velut unicus lapis, aut velut tegula unica est è venali domo subtracta. Nec calamo, nec ore humano Cæli arcana satis explicari queunt. Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, illud Beatitudinis mare, quod in domo DEI Beatis omnibus fluet.

Ego de cælo locuturus fatuo illi homini simillimus esse videor: quid enim quàm tegulam unam, aut unicum ex illâ domo lapidem monstravero, quidquid demum dixero? Quid nos infantes dignè loquamur de cælo? Nimiùm sterilis est humana lingua ad encomium tantæ voluptatis. Ne miremur; cùm Christus ipse tam pauca de cælo dixerit, & omnia pænè per parabolas, & ut videtur, plebejas proposuerit. Hinc præsul Hipponensis Augustinus verissimè dixit: Excedit vires meas, excedit facultatem eloquentiæ meæ, transcendit capacitatem intelligentiæ meæ illud decus, illa gloria, illa celsitudo. *a* Mera balbuties est, quicquid de cælo differimus. Interim tamen peni-

a *Aug. Serm. 44. de Sanctis.*

tus

tus tacendum non est. Frigidè cælum amat, qui non ad illud assiduis cogitationibus, colloquiis creberrimis aspirat. Augustinus ad illam DEI civitatem identidem suspirans. Libet sanè de te loqui, ait, de te audire, de te scribere, de te conferre, de tuâ beatitudine & gloriâ quotidie legere, & lecta sæpius sub corde revolvere, ut vel sic possim ab hujus mortalis & perituræ vitæ ardoribus, periculis & sudoribus sub tuæ vitalis auræ refrigerio transire, & transiens in sinu tuo fessum caput dormiturus vel paullulùm declinare.[a]

Augustini sensu, hic sermo nobis de cælo ante omnia tragemata & mella sit.

Hoc igitur agamus, cùm domum illam penitiùs inspicere non possimus, unicum saltem ex eâ quadratum saxum aut inauratam tegulam attentiùs inspiciamus, & fatebimur non inviti, admirandæ dignitatis eam esse domum, quæ talibus saxis constructa, talibus tegulis sit operta. Et ne in auras otiosè abeat quod de cælo dicturi sumus, in antecessum servandi ordinis fundamenta jam ponimus.

Primum: Resurrectio & Beatitudo sapientiam ac scientiam omnem excedunt. Hac in re prælusit Noë in Arcâ, quæ totius humanæ gentis, hoc est, octo hominum vivum fuit conditorium. Hæc, inquam, Arca elevabatur ab aquâ, quæ quindecim cubitis altior fuit super mon-

tes

a *Aug. in Medit. c. 22.*

tes quos operuerat. *a* Eucherius secreti hujus interpres, Quindecim, ait, è numeris *octo* & *septem* complectitur. Octavus numerus Resurrectionem, septenarius quietem Beatitudinis significat. Porrò Sacramenta Resurrectionis & Beatitudinis transcendunt omnem sapientiam superborum.

Augustinus id sæpius pronuntiavit. Hæc sanctissimi Præsulis verba sunt: Effugit omnem sermonem, excedit omnem sensum humanæ mentis, decus illud atque majestas. Quod DEUS præparavit diligentibus se, Fide non capitur, Spe non attingitur, Charitate non apprehenditur, desideria & vota transgreditur. Acquiri potest, æstimari non potest. Idcirco si in explicandis cælestibus gaudiis defuerint verba, illud Augustini memoriam subeat; acquiri potest, æstimari non potest, multò minùs explicari: Effugit omnem sermonem Beatitudo Cælitum.

Alterum: Auditu solo cælum non capitur; intellectus accedat necesse est. Considerate tot docentis Christi similitudines, quas auditoribus suis instillabat ad cælum attentiùs cogitandum. Demum interrogabat: Intellexistis hæc omnia? Dicunt ei; Etiam: *b* Cur obsecro tam accuratè omnia sunt intelligenda? Rationem Christus hanc addit: Omnis qui audit verbum regni, & non intelligit, venit malus

a *Gen.c.7.v.20.* b *Matth.c.13.v.51.*

malus & rapit quod ſeminatum eſt in corde ejus. *a* Itaque & aures & animus ad attentionem erigendus; nihil dicendorum prætervolet, quod non in animum deſcendat.

In lege veteri res ignota erat, felicitas æterna: cælum vim nullam patiebatur. In votis erant agri fertiles & promptuaria plena eructantia ex hoc in illud. Hinc Chriſtus: Ideò, inquit, omnis ſcriba doctus in regno cælorum ſimilis eſt homini patrifamilias, qui profert de theſauro ſuo nova & vetera. Primus in regno cælorum Scriba, *b* primus concionator Chriſtus Dominus fuit, qui priſca & recentia diviniſſimis ſuis concionibus miſcuit, ut in auditorum animis deſiderium moveret cæli. Sed qui cælum ſeriò vult deſiderare, ſæpe illud cogitet. Verbum regni non ſolùm audiat, ſed & intelligat, ne veniat malus & rapiat quod ſeminatum eſt in corde ejus.

Tertium: Cæli gaudia non capiemus, niſi ea ſeriò meditemur. Bonum tam arcanum attentâ cogitatione expendendum eſt. Hinc illud Auguſtini: Intellectus cogitabundus, principium omnis boni. Sionis Rex David ſuſpirans altùm: Quàm dilecta, inquit, tabernacula tua, Domine virtutum, concupiſcit & deficit anima mea in atria Domini. *c* Sic cælum ardebat David, ut pænè animo linqueretur.

a *Ibid. v.* 19. b *Ita Lucas Brugenſis in Matth. c.* 13. *v.* 52. c *Pſalm.* 83. *v.* 1.

tur. Vnde tam æſtuans cæli deſiderium. Dies noctesque patriam cæleſtem cogitabat. His deſideriis cor calefactum, id unum expetebat, quod aſſiduè apud ſe volvebat.

Nos volatici ſensûs homines, cæleſtia & divina non guſtamus, niſi ea ſeriò perpendamus. Nimirum oculi lippientes ac luſcioſi ſolem ægerrimè intuentur. Et rectè dixit Ariſtoteles: Sicut ſe habet oculus noctuæ ad lucem ſolis, ſic ſe habet intellectus noſter ad manifeſtiſſima naturæ. Quod ſi naturalia tam lentè capimus, tardiùs profectò ea percipiemus, quæ naturæ limites excedunt. Tantò igitur attentior ſit meditatio neceſſe eſt, quantò ſublimius eſt illud, quod meditandum eſt. Hoc interim ſoletur, quòd voluptas cæleſtis vel leviter guſtata, incredibiliter ſui deſiderio trahat.

Quartum: Cùm de cælo ſermo eſt, vix ullæ ut in rebus aliis, exaggerationes metuendæ ſunt. Quicquid hîc dicitur, minùs dicitur. Æterna bona infinitè majora ſunt, quàm ut ea mortalium ullus congruè poſſit inſtillare auribus. Effugit omnem ſermonem, excedit omnem ſenſum humanæ mentis. Ego quidem de cælo locuturus pictorem mihi videor agere, cui in tabellâ exiguâ decem millia cataphractorum militum ſunt pingenda. At ille quindecim aut viginti viros penicillo exprimit, ceterorum galeas tantùm adumbrat: Sic ego de futurâ Beatitudine ſcri-

pturus, è mille gaudiis vix decem, aut quindecim vel adumbrare tantùm potero. Hoc omnino ſenſu Chryſoſtomus: Vultis, inquit, dem vobis ſimilitudinem quandam illius ſtatûs? Non eſt quidem poſſibile, veruntamen in quantum poſſum conabor dare vobis quandam imaginem. *a*

Acquiri poteſt Beatitudo, dici non poteſt, æſtimari non poteſt. Hoc igitur in anteceſſum probè ſcias, mi Lector, ad gaudia cæli explicanda ſæpius defutura verba. Quis eò pertingat ſtylo? Vix cogitatione poſſumus. Interim hoc idem, quod Bernardus in re pænè ſimili ſe dixit facere, promitto: Non opinionis propriæ conjecturas, ſed divinorum librorum ſequar auctoritatem. *b*

Quintum: dicendi ordo in re tam ſeriâ videtur optimus, qui ſimpliciſſimus. Scimus in Magnatum aut Principum conclavia non eſſe irruendum. Sua illis veſtibula ſunt, quæ priùs ſalutanda. Idem hîc faciendum. Priuſquam cæli penetralia ingrediamur, aliquantulum in veſtibulo erit ſubſiſtendum. Liber primus tanquam cæli veſtibulum nos nonnihil morabitur. Hîc Lectoris animus ſenſim ac ſuaviter diſponendus ad cæli voluptates perquiſitiùs penſitandas. Ita ſuccedet Liber Secundus, qui quindecim diſtincta

cæli

a *Chryſoſt. tom. 5. hom. 6. in c. 4. ad Hebr. mihi pag.* 1519. b *Bernard, Serm. de omnibus Sanctis, initio.*

cæli gaudia explicabit hoc ordine.

In primâ quidem parte, Hominem beatum seu beati corpus & animum describemus. 2. Beatitudinis donum, domesticorum amorem & concordiam. 3. Beatitudinis oceanum & voluptuosissimam abyssum: sic universè quindecim Beatorum gaudia prout licuerit, exponemus.

Initium faciemus à sensuum exteriorum delitiis, inde ad alia atque alia progressuri, dum ad visionem DEI veniamus. His autem pænè singulis dissertationibus, una è quinque illis nobilioribus virtutibus velut digito erit monstranda. In virtutum choro eminent Humilitas, Patientia, Puritas cordis, Charitas DEI, Conformitas cum divinâ Voluntate. Harum unam semper oculis observari utilissimum est. Quamvis enim disertissimus sit Ecclesiastes, qui non mulsum tantùm, sed & aurum, & gemmas loquatur, si tamen illud Domini: CONTENDITE INTRARE: non persuaserit, actum aget. Frustra sunt alia omnia, nisi hoc probè condiscamus. Iis, qui auribus quidem benevolis de cælo loquentem audiunt, nec tamen faciunt, quæ ad cælum emerendum sunt, occinendum est: Cecinimus vobis, & non saltâstis. a Quod Simplicius dixit de Epicteti acrimoniâ: Qui ab eâ non excitetur, eum non nisi apud inferorum tribunalia corrigendum: Ego de cæli contemplatione verissimè usurpem. Sensum boni honestique non ha-

a *Matth. c. 11. v. 17.*

habet, quem ad meliora non impellit consideratio cælestis gloriæ.

CAPUT II.

Ad Beatitudinem cælestem rectius explicandam, Præceptiones novem.

OVUM gallinaceum tanti nominis cibus est, ut si oriatur quæstio: Quis omnium ciborum optimus sit? Non ineruditè responderi possit, OVUM. Ovo vix melior ullus, vix utilior & salubrior cibus, qui minoris pretii, & melioris nutrimenti, qui paratu & coctu facilior, digestu ac concoctu aptior. Ovum non sanissimus solùm, sed pænè dixerim sanctissimus cibus est. Vix enim ciborum ullus est, qui minùs gulam mulceat, quàm ovum sorbile aquâ elixum. Gula, non nescio, ingeniosa simul & fatua est, subinde vilissima eduliorum appetit poma, porros, pepones, olera, fungos; sæpius tamen perdices & aprorum capita, capos spadones similagine lacteque saginatos inhiat; hîc domi suæ est, hîc suum sibi pabulum habet. Ab Ovis parum voluptatis percipit. Ita Ovum cibus innoxius, cibus optimus.

Verùm quod in rebus creatis omnibus, hoc etiam in Ovo erit deprehendere. Nihil est quod adeò sine omni nævo ac vitio sit, quod æquè omnibus prosit. Ovum durum valētissimæ materiæ est, &

vix ab ullo ſatis digeri poteſt, præſerti albumen Ovi. Deinde Ova pænè nimiu felli favent. Corpus quod bile abunda ova parciùs edat, aut induratis aliqui aceti miſceat. Sic ova ſalubritatis famai non amittent.

Ovo confertur cælum, *a* de quo nob hîc ſermo. Auguſtinus venuſtè ac erudi Spem cæli ovo comparans: Quid ſtrepi inquit, ô Munde? Immunde quid ſtrepi Quid avertere conaris? Tenere vis p riens: quid faceres, ſi maneres? Que non deciperes dulcis, ſi amarus alimen mentiris? Ergo ſi habeo ſpem, ſi ten ſpem, Ovum meum non eſt à ſcorpio percuſſum. Civitas ſancta, civitas fideli civitas peregrina, in cælo fundata e O fidelis, noli corrumpere ſpem. no amittere charitatem. Quid expaveſ quia pereunt regna terrena? Ideò ti cæleſte promiſſum eſt, ne cum terren perires. Non ergo deficiamus fratres, f nis erit terrenis regnis omnibus. Figi ſpem in DEVM, æterna concupiſcit æterna expectate. Toleremus potius pr ſentia quàm diligamus: adverſorum m nifeſta eſt pernicies, proſperorum fal blandities. Time mare, etiam quand tranquillum eſt. Omnino non fruſtra au diamus, *Surſum Cor*. Quid ponimus C in terrâ, cùm videamus quia evertit terr

a *Sunt Mathematici, qui omnes Planeta rum motus aſſerant ovatos, idq́; ſtrenue d fendant.*

terra. Nos Ovum nostrum sub alis illius gallinæ ponamus, gallinæ Evangelicæ. *a*

Ergo quod Augustinus rectissimè monet, caveamus ne Ovum nostrum frangatur: Cælum assidue cogitemus & speremus. In eam rem nostræ dictioni velut prælusuri, de cælesti Beatitudine complura documenta seu præceptiones ordine ac compendio dabimus. Hæc tamen omnia, ut cœpimus per Ovum, oculis subjicere conabimur. Iuverit istud, arbitror, ad cælum frequentiùs & studiosiùs cogitandum.

§. 1.

Præceptio prima. *Principium Beatitudinis tenuissimum.* Quid minus sinapis granulo? huic tamen cælum comparans Servator: Simile est, inquit, regnum cælorum grano sinapis. *b* Christe! Vix nobis dissimilius quidquam videtur, quàm cælum & sinapi. Simillima sunt, si perpendamus quàm modicis principiis parvus beatorum grex instar sinapis excreverit in turbam, quam dinumerare nemo poterat, cùm eam Ioannes cerneret. *c*

Romani rerum Domini cœnas dabant lautissimas, totos iis apros inferebant. Imò in unicam quandoque cœnam octo apri integri erant assandi. Quo luxu

a *August. tom.* 10. *Serm.* 29. *de verbis Domini c.*6. *mihi pag.* 45. b *Matth. c.*13. *v.* 31. c *Apoc. c.*7. *v.* 9.

M. Antonium sæpius cœnâsse constat. Lucullus in singulas eásque quotidianas cœnas, quinque millia philippeorum absumpsit. Res pueris nota. Sed hæ tam lautæ ac dapsiles cœnæ ab ovis initium duxerunt. Venusinus vates: Hoc omnibus, inquit, cantoribus vitium est, ut rogati non facilè inducant animum cantare, injussi nunquam desistant. Hoc Tigellius ille habebat, quem si Cæsar rogaret nihil proficeret,

—— Si collibuisset ab Ovo
Vsque ad mala citaret, iò Bacche. b

Ergo Romanorum quantumvis regiæ cœnæ, Ova tamen ferculorum initium dabant.

Cogitate, Christiani, omnem Christi vitam, à Natali die ad Resurgentis & in cælum Ascendentis gloriam; tenuissimum sanè principium in omnibus observabitis. Iudæi opulentum Messiam ingenti famulitio stipatum expectabant. Extremam Domini humilitatem, stupor illorum capere non potuit. Talia sunt omnino Beatitudinis principia. Et quales, obsecro, in hoc orbe sumus, quàm miseri, quàm afflicti, quàm diis non similes! Verùm sic illi vitæ meliori prælu dimus à viliori edulio, ab ovis incipiendum est. Quod Ioannes asserens: Charissimi, ait, nunc filii Dei sumus, & nondum apparuit, quid erimus: c nondum appa-

a *Vide Lipsium l.4. Polioreeticon c.* 1. b *Horat. l.* 1. *Serm. Sat.* 3 *initio.* c 1. *Ioan. c.* 3. *v.* 2

apparet futura Beatitudo. Cœnam illam magnam ab ovis ordimur. Æquo simus animo; post hæc ova sequentur fercula meliora.

Præceptio secunda. *Sudore aut sanguine immortalitatis purpura est emenda.* Lampridius narrat, quo die Imperator Septimius Severus natus est, ab aniculâ puerperæ Ovum purpureum esse oblatum. Aruspices hoc inter Imperii omina habuerunt. Septimio Cæsari duo filii fuerunt Aurelius Antoninus Bassianus (qui & Caracalla dictus à veste) & Antoninus Geta. Hic cùm natus esset, gallina ovum purpureum in ollâ peperit, quod allatum Bassianus Getæ recèns nati fraterculus accepit, & quasi ludens applosum ad terram fregit, Iulia mater in hanc ovi mortem jocata: Maledicte parricida, inquit, fratrem tuum occidisti. Ac sanè occidit postea, ut putes velut divinitus emissam non ludentis, sed augurantis vocem. *a*

Sudore dicimus aut sanguine immortalitatis purpuram emendam. Christus patiens sub vitæ finem, duplicem inter tormenta gessit purpuram, muricis & sanguinis; muricis alienam, sanguinis suam. Purpuratum cernimus Dominum IESVM tam in Pilati domo, quàm in Golgothæ clivo. In Pontii Prætorio jam flagris liberalissimè purpuratum milites conchyliatâ chlamide vestierunt. Hæc illa duplex purpura. Sic cælum emit rex cæli.

a *Aurel. Victor in Epit. Impp. & Spartianus.*

Et nónne hæc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam? *a* Iudæi perfidissimi cum Christo fratre suo, sicut Bassianus cum Getâ, cum Iosepho fratres egerunt; verè maledicti parricidæ. Ergo Christus emerit cælum sanguine, nos nec sudore quidem id emere velimus?

Non est è terrâ mollis ad astra via.

Non est. Luctandum & sudandum. Et cùm venditor poscit sanguinem, nil emptori cunctandum: Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis. *b* Seu sudor, seu sanguis, vilissimum pro cælo pretium est; obolus pro regno.

Præceptio tertia. *Varia Beatitudinis æstimatio.* Quàm multò aliter homo paganus, aliter vir doctus, aliter homo voluptuosus, atque aliter religiosus cælum gustant & æstimant. Quærit Seneca: Quid est beata vita? Respondet: Securitas & perpetua tranquillitas. Hanc dabit animi magnitudo, dabit constantia bene judicati tenax. Ad hoc quomodo pervenitur? Si veritas tota perspecta est, si servatus est in rebus agendis ordo, modus, decor & innoxia voluntas intenta rationi, nec unquam ab illâ recedens. *c* Alii aliter. Disparia capita, diversi affectus.

Ovum album omnes colores recipit, cæruleum, viridem, croceum, purpureum, violaceum; tingi, scribi, pingi susti- net

a *Luc. cap.* 24. *v.* 26.
b *Rom. c.* 8. *v*, 18. c *Seneca epist.* 92. *initio*.

net ad lubitum se tractantis. Beatitudo velut Ovum, diversissimis affectibus inscribitur. Hic quidem sua omnia vendit, & in egenos distribuit, ut cælum emat. Ille aurum præ cælo adorat mortalium stultissimus: iste sui etiam sanguinis prodigus, vitam mavult quàm cælum perdere: hic omnibus se privat voluptatibus, ut majores recipiat certo fenore. En variam cæli æstimationem. Hæc nostra est seu miseria, seu insania, quòd plerique omnes pretium vile nimis constituamus cælo. In tenebris hanc gemmam à vitro non dignoscimus: ænigma nobis est beatitudo. Hic tamen omnium sensus est: Bonum ingens celari cælo.

In illo Trimalcionis convivio inter ceteros missus repositorium allatum est cum corbe, in quâ gallina erat lignea patentibus in orbem alis, quales esse solent quæ incubant ova. Accessêre continuò duo servi, & Symphoniâ strepente scrutari paleam cœperunt, erutaque subinde pavonina ova divisêre convivis: Hîc Trimalcio; Amici, ait, pavonis ova gallinæ jussi supponi, & timeo ne jam concepta sint. Convivæ cochlearibus argenteis ova ex farinâ pingui figurata pertundunt. Inter quos unus pænè projecit partem suam, nam videbatur illi jam in pullum coisse. Deinde, ut audivit veterem convivam: Hîc nescio quid boni debet esse, persecutus putamen manu, pinguissimam, & piperatam ficedulam pro vitello

invenit, laudavitque voces monentis: Hîc nescio quid boni debet esse. *a*

Scrutemur obsecro, Beatitudinem cælestem, & quotidianis eam meditatiunculis gustemus; idem & nos pronuntiabimus: *Sub hoc Ovo nescio quid boni debet esse.*

§. 2.

Præceptio quarta. *Beatitudo thesaurus absconditus.* Plinius affirmat; Hieme Ova paleis, æstate furfuribus optimè servari. *b* Nimirum tantus thesaurus operimento tam vili tegitur. *Simile est regnum cælorum thesauro abscondito. c* Paleis & furfuribus etiamnum tectus hic thesaurus latet. Hunc ita latentem Christus in cruce cœpit dividere. Et quod mirissimum, cùm dividitur, totus singulis datur. Hunc prisci Patres acceperunt in limbo. Siquidem eo puncto temporis quo Christus in cruce mortuus clausit oculos, eo captivis illis reseravit cælum. Nam etsi eo carcere nondum educti fuerint, divino tamen aspectu jam fruebantur, quod primarium cæli præmium est. *d* Res certa Theologis.

Thesaurus absconditus Beatitudo: hunc multi non inveniunt, quia non quærunt, aut malè quærunt. Nec id philosophis ignarum. Annæus optimè: Quid

a *Satyr. Arb.* b *Plin. l. 10. Nat. hist. c. 60.* c *Matth. c. 13. v. 44.* d *Vide Suarez in 3. partem D. Thomæ disp. 43. sect. 3.*

Quid eſt ergo, inquit, in quo erratur, cùm omnes beatam vitam optent? Quòd inſtrumenta ejus pro ipsâ habent; *viam ad cælum pro cælo eligunt*, ita & illud dum petunt, fugiunt. Nam cùm ſumma beatæ vitæ ſit ſolida ſecuritas, ipſi ſollicitudinis cauſſas colligunt, & per inſidioſum hoc iter vitæ, non tantùm ferunt ſarcinas, ſed trahunt, divitiis ſeſe implicant. Ita longiùs ab effectu ejus quod petunt, ſemper abſcedunt, & quò plus operæ impendunt, hoc ſe magis impediunt, & feruntur retrò. Quod fit in labyrintho properantibus, ipſa illos indocta diſcurſatio involvit. *a* Vaniſſimas ſollicitudines has & multiplices labores, quos non cælo ſed terræ impendimus, religioſiſſimus ſcriptor conſiderans, ſignificanter admodum dixit: Pro modicâ præbendâ longa via curritur: pro æternâ vitâ à multis vix pes ſemel à terrâ levatur. Prorſus ſic eſt. Obi orbem & inſpice: Oraculum hoc dices. Beatitudo theſaurus abſconditus.

Præceptio quinta. *Reſurrectio & Beatitudo multis ſomnium eſt.* Somniavit unus aliquis, quod Suidas memorat, è lectuli ſui ſuſpenſo mantili pendere Ovum. Ille avidus ſcire quid hoc ſomnium ſibi velit, ſomniorum interpretem ſeu conjectorem adit, & ſuper oblatâ per ſomnum ſpecie ſciſcitatur. Cui interpres: Sub lecticâ, inquit, theſaurus latet. Tu, ſi quid agis, rimare pavimenti viſcera, & pretioſum

a *Seneca epiſt.* 44. *fine, paucul is mutatis & adjectis.*

ſum ovum invenies. Cujus hîc ignavia ceſſaret? Fodit, vas invenit, in quo argenti aurique velut nucleum ignota avaritia concluſerat: ita quidem, ut medium aurum veluti vitellus Ovi argento tanquam albumine cingeretur. Inventu tam pretioſo lætiſſimus interpreti ſuo aliquot de metallo ſequiore philippeos miſit. Tum ille gratias quidem egit, unà tamen venuſtiſſimo dicterio ampliorem mercedem exigens: Nihílne, inquit, de vitello? Nam abſque me fuiſſet, & ſomnium tuum non niſi ſomnium fuiſſet. *a*

Beatus Paulus Athenis Chriſtum in cruce quidem mortuum, ſed à morte redivivum annuntiavit, dixitque concione publicâ: Suſcitans eum à mortuis. Cùm audiſſent autem Reſurrectionem mortuorum, quidam quidem irridebant, quidam verò dixerunt; audiemus te de hoc iterum. *b* Viſum eſt eis ſomnium, Reſurrectio mortuorum. Ita plurimi beatitudinem magis ſomniant, quàm ſeriò cogitant. Iſtius ovi vitellus, tam eis abſconditus eſt, ut pænè nullo illius deſiderio tangantur. Divinus pſaltes in admirationem raptus: Quàm magna, inquit, multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abſcondiſti timentibus te! *c*

Omnium quidem oculos fugit vitellus tam pretioſus; ii verò qui DEVM religioſè

a *Suidas, Cic. l.2. de divinat.* b *Act.c.* 17. 1.31. & 32. c *Pſal.*30. *v.*20.

sè metuunt, sic eum latere nôrunt, ut appetere sciant. Beatitudo vitellus est planè absconditus. Hinc multis somnium.

Carthaginiensium Dux Amilcar, cùm obsideret Syracusas, inter somnium vocem exaudisse credidit nuntiantem futurum, ut proximo die in eâ urbe cœnaret. *a* Somnium videbatur lætum, sed sinistram ejus interpretationem exitus tristis consecutus est. Dum in vivis agimus, velut in prandio sumus, ibi post mortem cœnaturi. Tantò igitur co nveniret moderatius esse prandium, qu antò lautior sequetur cœna. At plurimi jam lautissimè prandent, tanquam cœna illa Magna somnium foret. Ideò fatui interpretes isti, & pransores ebrii apud inferos cœnabunt: quandoquidem cœnam apud superos velut somnium habuerunt.

Præceptio sexta. *Beatitudo sui appetentem trahit*. Liceat hîc quærere: Qui Ovum vidit per perticam aut hastam ascendens? Sed forsan tu contrà quæres: Quid hoc magiæ? Vnde motus Ovo? Nihil hîc incredibile: certum est quod dicimus, & exploratum, nec grande arcanum. Etenim si Ovum liquore suo vacuum, impleatur rore, & tigillum *b* clementer acclive parieti applicetur, ovum ad tigilli pedem positum per illud rependo ascendet. En Ovum ambulans, en sur-

a *Valer.l.*1,*c.*7.

b Ein latten, mit ainer krimmen.

ſurſum reptans. Si quis immortalitatem beatiſſimam cogitatione ſæpius complectatur & reputet, Ovum in pectus recipit, neque ovum vacuum, ſed cæleſti rore plenum, nec motu deſtitutum; per tranſtillum ibit, ſurſum tendet. Hoc ajo: quiſquis cogitationem in cælum, in æternitatem defixerit, optimis deſideriis æſtuabit, ſuſpiriis ac gemitibus alta petet, ſubinde & lacrimis fluet, in ſummum enitetur, & expeditiùs longè, quàm aut Athenienſis Dædalus, aut

Græculus eſuriens in cælum juſſeris, ibit. a

Homo qui cæleſtium contemplatione animum exercet, per gladios, per haſtas, per ignes impavidus curret, ſe jaculis ſcopum, haſtis ſe ludibrium objiciet, ut tantò celeriùs ac feliciùs in cælum penetret. Ne mirare, ovum pectore gerit, ſed ovum rore diſtentum, quod ſurſum tendit, quod in altum trahit: amor & deſiderium cæli non quieſcit; unde deſcendit, eò redire cupit.

Chriſtum aſpice; per erectam crucis perticam aſcendit: Propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem. *b* Chriſtum tot millia Sanctiſſimorum hominum ſecuti; qui hanc ipſam crucis perticam conſcenderunt, tormentis ſeſe omnibus animoſiſſimè objecerunt, modò potirentur cælo. Quin & nos ſequimur? ſequemur certè, ſi roſcidum illud ovum in pectus recipiamus.

a *Iuvenal.Sat.*3.*v*.78. b *Hebr.c.* 12.*v*.2.

Ite nunc fortes, ubi celsa magni
Ducit exempli via. ——
Superata tellus sidera donat. [a]

Ite, & ad cælum sequimini. Neque enim vos in profectu positi virtutis diffluere delitiis & emarcescere voluptate venistis. In vestrâ situm est manu, qualem vobis vitam formare velitis. Omnis enim quæ videtur aspera, aut bonos exercet, aut lapsos castigat, aut improbos punit. Boni exercentur ad præmium, lapsi aut lapsuri castigantur ad profectum, improbi puniuntur ad supplicium. Ergo animosè: per confragosa & aspera eundum est: sed sic ad cælum itur.

§. 3.

Præceptio septima. *Beatitudo morte comparatur.* Pullus ovo conclusus, si in auras emittendus sit, priùs ovi cortex rumpendus. Sterilissimâ lite altercantur docti, an gallina mater, an verò pullus rostello pertundat ovum ut exeat? Inanis concertatio: nobis non licet esse tam otiosis. Hoc assero, ut pullus extra suum carcerem sit, putamen ovi rumpendum est: ut homo fruatur DEO, moriendum est. Christus ipse mortuus, mater Christi, Discipuli Christi, omnes amici Christi mortui sunt. Hîc nulla immunitas, nullum privilegium, nullum; moriendum est. Mori cupiebat, & ovi corticem per-

a *Boeth. l. 4. de cons. Phil. metro 7. fine.*

perrumpere, qui clamabat: Educ de custodiâ animam meam ad confitendum nomini tuo. *a* Iam brevî educendus cantabat: Nunc dimittis servum tuum Domine, secundùm verbum tuum in pace. *b*

Anselmus hîc eleganter: O misera sors hominis, inquit, cùm hoc perdidit ad quod factus est! ô durus & dirus casus ille! Heu quid perdidit, & quid invenit? quid abscessit, & quid remansit? Perdidit beatitudinem ad quam factus est; invenit miseriam propter quam factus non est. Abscessit sine quo infelix est, & remansit, quod per se non nisi miserum est. Ærumnosi! Vnde sumus expulsi? quò sumus impulsi? Vnde præcipitati? quo obruti? A patriâ in exilium, à visione DEI in cæcitatem & barathrum, à jucunditate immortalitatis in amaritudinem, & horrorem mortis. *c* O igitur verè felices, qui è carcere tam fædo in palatium, ad regnum, in solium educuntur.

Hegesistratus Elæus à Lacedæmoniis captus, & in vincula conjectus rem fecit omnibus pòst sæculis admirandam. Nam cùm ferratis soleis nexus esset, dimidium pedem præcidit, ut illis sese compedibus eximeret: Demum excubitoribus deceptis, subrutoque muro effugit carcerem. *d* Christi suasu oculi quandoque nostri à nobis ipsis sunt eruendi, manus amputandæ, pedes præcidendi, ut ad libertatem

a *Psalm*.141.*v*.8.
b *Luc.c*.2.*v*.29. c *Anselm. in prosolog.c*.1.
d *Herodotus in Calliope.*

bertatem cæli evolemus. Quid cunctamur? quin illos eruimus, has amputamus, istos præcidimus? Denique carcer effringendus, perrumpendum est ad alta. Videte corpus Domini IESV trabi suffixum: quomodo flagris, vepribus, clavis laceratum, quasi viam præbuit ut evolaret spiritus. Aspiras paradisum? Priùs illuc non evolabis, quàm ovi cortex pertundatur. Perrumpendum, moriendum est.

Præceptio octava. *Beatitudo gaudet ingeniosis inventoribus.* Christophorus Columbus gente Italus, suopte ingenio id invenit, ut novum Orbem retegeret primus. Cùm autem res ea in magnâ gloriâ simul & invidiâ esset, ita evenit in convivio quopiam Hispani proceres hanc laudem ejus delibatum irent, & variè vellicarent. Quippe id facile cuivis & pronum fuisse; navigationem illam gravibus periculis caruisse, adeóque suæ gentis hominem potuisse easdem illas terras gentésque reperire, sine Italorum artificiis. Columbus (aderat enim) cùm tacitus diu audisset, denique surrexit, & velut aliud acturus ovum attulit à gallinâ, illúdque reposuit in mensâ. Et heus Domini mei, ait, quis vestrûm ille tam sollers, qui hoc mihi ovum in caput, erectumque destituat? Mussare illi, circumspicere, jámque mutuo aspectu silere, negare ad extremum omnes id posse fieri. Ille clementer: Imò verò, ait, fiet, & simul

mul ovum leniter à capite læſum ſuper menſam erectum depoſuit. Hîc riſus omnium & irriſus, pro ſe quiſque rem facilem ac nugatoriam dicere. Hoc noſtrûm cuilibet, ajunt, effectu promptum fuiſſet. Sed enim, ait Columbus, non cuilibet veſtrûm hoc promptum fuit excogitatu ante me indicem. Talis eſt inventio novi Orbis, quem inveniendum nemo, omnes inveniant inventum. *a*

Qui Divorum res geſtas evolverit, quales, DEVS bone, quamque admirandas reperiet inventiones? Quid ii non excogitârunt, útque certius arctiúſque cæli præmium obtinerēt? Sanctiſſimi quique hominum, quid non moliti, quid non auſi, quàm in ſeipſos duri ac ſeveri extiterunt, quàm ſibimet acriter imperârunt? Quàm novâ mundum arte deluſit Alexius? Quàm generoſâ inventione Venerem triumphavit Nicetas! quàm vario ſtratagemate diabolum debellavit Antonius! quàm ſalutare ſui odium in ſeipſos concitarunt alii. Fuerunt qui nudum corpus loricâ ferreâ veſtirent, aut ferreo cingulo lumbos ſtringerent, ut ferrum intumeſcens circùm caro tegeret. Alii totos dies, quandoque biduum triduúmque impranſi & incœnati laboribus ac precibus ſe fatigârunt: alii jejunia longiùs produxerunt. Fuerunt qui pluribus annis nil cocti aut calidi libârunt. Alii cùm demum ſomno ſuccumbendum,

a *Lipſius l. 1. Antiq. lect. in Præf. ad Lectorē.*

bendum, non jacere, sed incommodè, nec tamen innixi parieti sedere voluerunt. Alii humo nudâ, subjecto pro cervicali saxo insuavem & parcum somnum admiserunt. Quanti precibus totas noctes pervigilârunt? Plurimorum mos fuit trecenties aut sexcenties, & verò sæpius de die genua submittere ad precandum. Fuerunt, quos Stylitas nominârunt, qui annis compluribus diu noctuque columnis insisterent sub puro Jove, tempestatum omnium tolerantes. Alii virgis armati seipsos utrâque manu acerrimè ceciderunt, dum omnes Davidis Psalmi recitarentur: alii die unâ noctéque tamdiu in se virgis sævierunt, dum omnes Psalmi novies pronuntiarentur. DEUM immortalem! quàm obstupescenda sunt hæc inventa in fraudando genio, in affligendâ gulâ, in fallendo somno, in toto corpore macerando! Hæc omnia ad beatitudinem certiùs obtinendam excogitata sunt. Christus ipse ut suis diadema regni acquireret, priùs spinis coronari voluit. Inaudita inventio! Beatitudo gaudet ingeniosis inventoribus.

Præceptio nona. *Ad Beatitudinem per ignem & aquam transeundum.* Hoc itidem ab ovo discendum. Quis ovum obsecro, lixare aut coquere sine igne potest? Dicas: Si ovo fracto, vitellus in bullientem aquam effundatur, esui commodissimus fiet. Hic ovi coquendi modus nihil ad rem: Sed nec ille, cùm in ponte Tiberino

rino Romæ, ſabulo ardenti ovum expo-
nitur à ſole decoquendum. Aliter lixari
poteſt ovum ad parietem pendulum,
idque hac ratione. Sacculum ſcorteum
mihi date quemcunque obvium: hîc cal-
ce vivâ & affusâ aquâ impletus ad pro-
ximum parietem appendi poterit: Huic
ſacculo injectum ovum, velut in penſili
foco pulcherrimè decoquetur ſine igne,
non ſine occultâ vi ignis.

Nos ſine ferro & flammâ Martyres eſſe
poſſumus, ſi veram in quavis calamitate
patientiam exhibeamus. Hieroſolymæus
Rex David ſine igni & aquâ, ignem &
aquam expertus: Tranſivimus, inquit, per
ignem & aquam, & eduxiſti nos in refri-
gerium. *a* DEI filium cruentæ trabi ſuffi-
xum aſpicite: Tranſivit per ignem &
aquam. Pridie mortis per torrentem Ce-
dron ad judices tractus, in illos denique
dolorum ignes præcipitatus eſt, ut extre-
mâ ſiti confectus exclamârit: *Sitio*. Verè
per ignem & aquam tranſiit in paradi-
ſum: eductus eſt in refrigerium. Scientes,
inquit Paulus, quòd Chriſtus reſurgẽs ex
mortuis, jam non moritur, mors illi ultra
non dominabitur. *b* Agite, Chriſtiani, hàc
tranſeundum eſt, alia via in paradiſum
non eſt, nec vera hæc tranſiliri poteſt.
Tranſeundum eſt per multiplicis affli-
ctionis ignem & aquam. Solatio ſit ſo-
lum eſſe tranſitum, quicquid malorum
patimur. Eja ergo tranſeamus uſque
Bethlehem,

a *Pſalm.* 65. *v.* 12.
b *Rom. cap.* 6. *v.* 9.

Bethlehem, transſeamus: Educet nos Dominus in refrigerium.

CAPUT III.

Aliæ novem præceptiones ad cælum crebrius meditandum.

IN ſuperiore Palatinatu cœnobium eſt in cujus peryſtilio *a* Epitaphium cum hac inſcriptione:

Gebt iedem ein ay / dem edlen Schwepperman zway. b

Epitaphii origo hæc eſt: Ludovicus IV. Imperator Auguſtiſſimus, anno Chriſtiano milleſimo trecenteſimo decimoquarto, eam annonæ difficultatem in caſtris expertus, ut quod alimoniæ reliquum, parciſſimè inter militem fuerit diſtribuendum. Neque verò aliud quidquam ſupererat quàm ova. Hinc optimus Imperator, velut providus paterfamilias cùm annona ingraveſcit, liberis ſuis graciles panis lamellas *c.* præſecat; ſic ille cuivis militi, ovum unum aſſignavit. Erat tunc in Exercitu Seufridus Schwepperman vir ſanè militaris ac ſtrenuus, amplâ fortunâ dignus. Huic Imperator ob excellentem viri virtutem ova duo præcepit dari. Hinc illa pars Epitaphii:

a Im Kloſter Caſtel / Im Creutzgang.
b *Singulis militibus ovum unum: Schvveppermano geminum.* c Macht dünne ſchnitlein.

Gebt iedem ein ay/ dem edlen Schwey-
perman zway.

Hic licuit parsimoniam ac temperantiam condiscere. Fuit edonum quispiam qui in convivio viginti quinque ova velut in antecœnium *a* sorberet, & etiamnum esuriret. Huic sanè in militiam proficiscendum non est: unum illi ovum vix umbra cibi videretur, cui hecatombe *b* ovorum opus est. Cujusmodi ferculum apud Athenæum Evippus nominat, & cum bellariis asserit devoratum.

Nos de Beatitudine compendio loqui & dissertationi exactiori velut præludere cœpimus. Ovum sumpsimus huic promulsidi prorsus idoneum. Ita pergemus dum ad graviora deveniamus.

§. 1.

Præceptio decima. *Una Beatitudo, mille gaudia.* Quicquid voluptatum ac gaudiorum animus humanus vel excogitare vel optare, imò plus quàm optare potest, id in uno Dei aspectu fruendum inveniet. Gloriantur coci, si ex oviculâ unicâ distinctos missus plurimos condire sciant. Fuit qui è solis ovis sexcenta fercula disparia noverit parare. Ejus generis fuit Livianus ille cocus, qui è suo domestico nescio quot epularum & aprugnæ species confecerit. *c* Cœna illa in cælo Magna,

a Für ein vor-essen: recens factum. b Hundert ayr. c *Livius l. 5. de bello Macedon.*

gna, beatitudo una eſt, ſed mille gaudiis abundat. Veritatis oraculum eſt: Gaudete & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cælis. *a*

Interrogata ſponſa, de ſponſi formâ: Qualis eſt dilectus tuus ex dilecto, qualis eſt? Illa velut penicillo ſumpto depictura ſponſum: Caput ejus, inquit, aurum optimum: Comæ ejus ſicut elatæ palmarum: Oculi ejus ſicut colũbæ: Genæ illius ſicut areolæ aromatũ: labia illius lilia diſtillantia myrrham primam. Poſt omnia vultûs lineamenta: Guttur ejus, inquit, ſuaviſſimum. *b* Bona mulier non reperit cui guttur conferret. Beatitudinem cæleſtem cogitationi ſubjicere, ſermoni poſſumus inſerere, verbis explicare non poſſumus. Hîc non hominibus ſolùm, ſed & Angelis ſilentium indicitur: hîc ſolus Dei filius cum dignitate loquitur. Beatitudo una eſt, ſed mille, mille, mille gaudia. In montis Taboreii jugo ſilent Angeli, Moſes & Elias loquuntur quidem, ſed de nece ac exceſſu Domini; ſolus Pater loquitur, jubétque audiri filium. Petrus, quod Auguſtinus obſervat, omnium myſteriorum oblitus, clamavit quaſi ebrius, & tamen ſtillam tantùm gloriæ guſtârat. Mortalium nemo, nemo Angelorum cæleſtem gloriam ſatis explicaverit; mille, mille, mille gaudia beatitudo unica complectitur.

Præceptio undecima. *Beatitudo expenſis &*

a *Matth. c. 5. v. 12.* b *Cantic. c. 5. v. 16.*

& laboribus omnibus dignissima. Audite quid juveni studioso contigerit. Is patriæ Italiam studiorum causâ prætulit, & Patavii cœpit agere. Cùm domo subsidia numorum expectaret, visus est sibi per somnium à tabellario accipere ovum, mox frangere, & nucleo toto corpus perungere. Verum profectò somnium fuit. Etenim paulò pòst transmissa pecunia est, quæ partim aureis, partim argenteis constabat numis. Atque hoc candidum luteúmque ovi erat. Vix numos acceperat, & in gravissimum morbum incidit, quo omne illud aurum argentúmque consumptum est. Hoc prorsus erat ovi liquore corpus perungere. *a*

Beatitudo ejus generis gemma & cimelium est, ut Christus asserat. Simile est regnum cælorum homini negotiatori, quærenti bonas margaritas. Inventâ autē unâ pretiosâ margaritâ, abiit & vendidit omnia quæ habuit, & emit eā. *b* Quis verior Christo Domino mercator qui pretium sui sanguinis infinitum pro pretiosis illis mercibus dedit? Verè abiit, vendidítque omnia; famam, sanguinem, vitam exposuit, ut nobis cælum emeret. Beatitudo expensis omnibus dignissima. Tot millia hominum Christi exemplo invitati hoc ipsum à tot sæculis egerunt; abierunt, & vendiderunt omnia quæ habuerunt, ut emerent unam illam beatitudinis

a *Erycius Putean. de summo naturæ miraculo mihi pag.* 101. b *Matth. c.* 13. *v.* 45. *&* 46.

tudinis margaritam, omni sumptu dignissimam. Vide mihi hominem, qui beatissimam æternitatem, qui cælum seriò amet: lætus is abit, venditque omnia; parentes deserit, voluptatibus valedicit, facultates omnes excutit, honorum compedes rumpit, rem & spem fortunæ blandientis abjicit, quicquid est illecebrarum à se præscindit, ad omnia pro Christo promptum paratum se sistit; ita totis brachiis crucem amplectitur. Num iste tibi non omnia vendere videtur, ut unam atque unicam æternitatis margaritam emat? O felix emptio! ubi pro mille auri talentis obolus expenditur. Interroga illum ipsum hominem, qui, si sapit, & serius est, hoc ipsum dicet: Multa vobis videor reliquisse? Nihil reliqui: cupreum teruncium dedi pro sexcentis auri millionibus: Beatitudo laboribus & expensis omnibus digniſſima est.

Præceptio duodecima. *Beatitudinis gustulus amicis mittitur.* Antequam Europa tot bellis arderet (quorum incendia nondum sopita) in nostrâ superiore Germaniâ varii equestres ludi dabantur, plurimæ personatorum pompæ visebantur, in amplioribus præsertim civitatibus quæ sæpius per annum ejusmodi Hilaria celebrabant. His ludis plerumque intererant ova, sed pretioso liquore fragrantia: nam angustissimo foramine ovi medulla solet efflari, & florum succus infundi. Hæc ova honoris & amoris signa

 per

per ædium fenestras dextrè injicere artis est. His ovis plenos sæpe corbes onerabat festivus luxus, ut ea liberaliter huc illuc missilia spargerentur. Ita imbres odoriferi ovis clausi, in domos notiores perpluebant.

Istius moris DEVS etiamnum retinens, ova fragrantia in amicos cælo dejicit, tangítque destinatissimo ictu. Ea subinde suavitas, & copia solatiorum bonam mentem obruit, ut homo jam sibi cælo receptus videatur. Hinc paratissimus est pro Christo vinciri, uri, necari: obvium quodvis patibulum suo corpore ornare, aut contusis membris vestire rotam; DEI causâ pati plurima desiderat: esurit contumelias, prurit in tolerandas plagas, cupiditate pro DEO moriendi ardet. Vnde huic homini tantus támque alacer animus? hæc corruptior natura non docet. Vnde igitur illi tui æstus tam generosæ patientiæ? Cor ejus cælesti solatio plenum est, mel beatitudinis jam lingit: hinc paratus ad omnia. Sed unde hoc ipsum illi? DEVS in illum ut in amicũ fragrans ovum dejecit cælo; hinc ardor iste, hinc accensus in Christum & Beatitudinem amor. Beatitudinis gustulus illi submissus est, fragranti nimbo permaduit, cælesti ovo in amoris signum tactus est. Iámque cum Paulo etiam hostes provocat, & excelso animo vociferatur: *Quis nos separabit à Christi charitate? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an* pe-

periculum? an persecutio? an gladius? In his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos. *a* Nulla laboris aut doloris, sed nec ærumnarum vis ulla me hinc avellet: DEO duce superabo omnia.

Vnde animus tam invictus? Fragranti ovo ad beatitudinem initiatus est. Vide Antiochenum Præsulem Ignatium: Leones provocat ad sui lanienam, ut sentiat se mori: Vtinam, inquit, fruar bestiis, quas & oro mihi veloces esse ad interitum. Nunc incipio Christi esse discipulus, nihil de his quæ videntur desiderans, ut IESVM Christum inveniam. Ignis, crux, bestiæ, confractio ossium, membrorum divisio; & totius corporis contritio, & tota tormenta diaboli in me veniant: tantùm Christo fruar. En amicum Christi, fragranti ovo, cæli desiderio concitatum ad alta rapi. Nimirum Beatitudinis gustulus amicis mittitur.

§. 2.

Præceptio decimatertia. *Beatitudinis præmium nondum partum facillimè frangitur.* Ovum, nobile quidem edulium, sed fragile. In Germaniâ superiore ludi genus est, Ova legere. *b* Exeunt in pratum & cursu certaturi ova sportis efferunt. Centum, ducenta vel plura ordine & passûs unius intervallo in longam li-

a *Rom.c.8.v.35.& seqq.* b Ayrklauben.

neam locata extendũtur: Hæc ſingula itu reditúque ad ovorum numerum repetito in ſportam juxtà poſitam, quàm poteſt celerrimè infert qui certat. Interea conſtitutam ſibi metam antagoniſta currendo ſatagit emetiri. Certamen eſt, uter celerior ſit, hic currendo, an ille colligendo. Sed ſi collector ovum rumpat priuſquam abſolvat, jam victus eſt. Spectaculum jucundum.

In Belgio tripudium *a* ovi paſſim inſtituitur hoc modo: Saltant ſinguli ſeu pueri, ſeu puellæ, gyróſque ducunt certis legibus circa ovum quod humi jacet ligneâ ſcutellâ tectum. Hanc inter ſaltandum pedibus amovent, eámque nudato jam ovo, ad numeros circumagunt. Cùm omnia ex ritu fecerunt, eodem involucro rurſus ovum operiunt. Quiſquis hoc ruperit, aut læſerit in pœnam ſorbet. *b*

Dum vivimus, velut choreas ducimus obtinendæ beatitudini. Ea medio noſtrûm eſt. Chriſtus id aſſerens: Ecce enim, inquit, regnum DEI intra vos eſt. *c* Sumus hæredes ſcripti cæleſtis regni, hæreditatem nondum poſſidemus. Eâ etjamnum excidere poſſumus. Agendum cautè, incedendum ſolicitè, ſaltandum peritè. Ovum hoc facillimè frangi, momento poteſt amitti. Impudicus oculorum jactus vel unicus hoc ovum rumpit, beatitudinem perdit. Vt vidit Rex David,

a Aÿrtantz.

b *Erycius Puteanus l. ſuprà cit. pag. 96.*

c *Luc. c. 17, v. 21.*

vid, periit. Expressissimè Christus: Qui viderit mulierem ad concupiscẽdum eam, jam mœchatus est eam in corde suo. a Atqui Paulinum illud scimus: Neque fornicarii, neque ebriosi, neq; adulteri, &c regnum DEI possidebũt. *b* Res prorsus delicata est hoc beatitudinis ovum: Non impudico tantùm oculorum jactu, sed cogitatione obscœnâ vel unicâ *c* totum æternitatis regnum perditur.

Attendite, Christiani, attendite, & cautos pedes figite. Hoc ovi tripudium est periculosissimum. Fregisti ovum? Et te, & ovum perdidisti. Peccatum letale vel unicum commisisti? Et beatitudinem, & bona simul omnia amisisti. Scis, ô bone, decalogi præcepto sexto adulterium, & omne libidinis delictum; Septimo furtum prohiberi. Nunquid hæc solùm illicita? evolvamus seriem divinæ legis. Præcepto nono non mœchia solùm omnísque lascivia, sed etiam mœchiæ cupiditas: præcepto decimo non furtum tantùm, sed omnis furti cupiditas vetatur. Ergo tripudia, sed cautè: hoc ovum cave priùs perdas, quàm acquiras. Beatitudinis præmium facillimè frangitur.

Præceptio decimaquarta. *Post ignes afflictionis, præmium Beatitudinis.* Rem miram & pœnè inauditam narrat laudatissimus

a *Matth. c. 5. v. 28.* b *1. Cor. c. 6. v 9.*
c *Hanc Theologi Morosam vocant, quam quis fovet cum assensu in delectationem, etsi absit assensus in factum.*

ſimus Poloniæ Dux Nicolaus Chriſto-phorus Radzivillius, quam ipſe oculis ſuis ſpectavit. In Ægypto, inquit, fornaces ſunt, in quibus omnis generis ova in pullos coëunt. Fornaces illæ ſunt rotundæ mero ſtramine contextæ, glutine foris & intùs accuratè perlitæ. Ab unâ fornacis parte oſtiolum, ab oppoſitâ foramen non grande, Medio fornacis tergo feneſtella eſt per quam obliquis radiis Sol penetret. Tanti autem ſub meridiem calores ſunt, ut paulò diutiùs uno loco conſiſtere nec calceatus quidem poſſit. Porrò hæ fornaces capacitatis tantæ ſunt, ut in iis tria millia ovorum commodè reponi poſſint, & alterum ab altero non tangatur. Hinc tria millia pullorum, ſcilicet ovorum numero totidem pulli, aut certè non multò pauciores, jam ex ovis excluſi ſimul prodeunt.

In clibano nunc ſumus, quamdiu extra cælum ſumus: hîc claudimur & urimur. Beatus ille quem amor cæleſtis ſic excoquit, ut ex æſtuosâ hac caveâ in cælum evolet. Dixi tria millia pullorum ex unico tali Ægyptio clibano ſimul in auras emergere, parum hoc eſt. Fuit cùm ex unico templo viginti millia Chriſtianorum in cælum unà evolarent.

Anno à Virginis partu trecenteſimo primo, Diocletiani & Maximiani Herculei ævo, Nicomediæ ipſo die Natalis Chriſti viginti millia Chriſtianorum ad rem divinam in templo convenerunt.

Diocle-

Diocletianus id commodam occasionem ratus, templi januas occludi, & circum circa ignem strui, pro foribus tripodem Jovi cum thure statui; simul etiam præconis voce proclamari jussit: quisquis ex eo numero tueri vitam cuperet & flammas effugere, foràs exiret, & Jovi thus adoleret: sin minùs omnes uno templi incendio exurendos. Hîc omnium animi in unam sententiam erecti, malle centies mori, quàm Diis facere. Ita unus omnium loco respondit: Omnes Christiani sumus; Christum DEI filium æternum regem colimus; huic uni sacrificamus; pro Christo millies mori non recusamus. Vix ea dixit, & continuò ignis convalescens templum corripuit, simulque illa viginti millia Christianorum, flammâ fumóque extinxit. a En clibanum è quo ingens hic numerus subvolavit in cælum. Ita tot veræ pietatis pulli eo prorsus die vitam immortalem auspicati sunt in cælo, quo Christus mortalitati natus est in terrâ.

Æstuosa nos claudit cavea, dum vivimus. Toleremus. Post ignes afflictionis, refrigerium beatitudinis.

Præceptio decimaquinta. *Beatorum formositas elegantiam omnem extinguit.* In hominem formosum & pumice expolitũ vetus verbum est: *Ex ovo prodiit.* Non eâ quá ceteri lege natus, ad omnem venustatem excultus est. Quemadmodum enim

a *Niceph. l. 7. hist. Eccles. c. 6.*

enim de impolito & agresti homine dici solet:

----- *Viridi puer excidit orno.* a

Ita de polito & eleganti dicitur: Ex ovo prodiit. Ab Apologo res ortum habet. Ledam Tyndari filiam fingebant prisci, duo peperisse ova, ex uno Pollucem & Castorem gemellos, ex altero Helenam prodiisse.

Ea est omnium beatorum corporum formositas, ut de singulis illorum rectissimè dicatur: *Et macula non est in te.* Ex ovo prodierunt omnes. Dum enim viverent, tam assiduâ cæli contemplatione animum exercuerunt, ut cælo velut ovo seipsos concluserint. Inde jam progressi ad immortalem vitam, ex ovo planè prodiisse dicendi sunt. Quod si more modóque veterum loqui libeat, dicendum: In cælo meri Castores & Polluces, meri Narcissi & Spurinæ, Ariadnæ sunt tantùm & Helenæ mortalibus omnibus formosiores. Omnem mortalium elegantiam confla, & cum unius beati formositate compara, Æsopum cum formosissimo simul & castissimo Democle comparaveris. Quid mortualis calva aut cranium ad juvenis venustissimi frontem? Quid oris humani decus est ad beati Stephani formositatem in cælo, qui etiamnum mortalis faciem tamen Angeli præferebat? *b* Paulus diversa ex æquo comparans: Primus homo, inquit, de terrâ terrenus: secūdus homo de cælo cælestis.

a *Statius.* b *Actor.c.6.fine.* Qua-

Qualis terrenus, tales & terreni: & qualis cælestis, tales & cælestes. *a* Christus adhuc moriturus, formâ tamen speciosus extitit præ filiis hominū: *b* quàm erit formosus jam cælo receptus? qualis ergo cælestis hic homo, tales & alii homines cælestes erunt. Quid igitur cadaverosos mortalium vultus præpropere ambimus?

Suaviùs ex ipso fonte bibuntur aquæ.

Hoc oculorum spectaculum in cælo longè amabilius, & insuper æternum erit: Hoc amemus, hoc expectemus. Beatorum formositas elegantiam omnem extinguit.

§. 3.

Præceptio decimasexta. *Beatitudinis amor invincibilis.* Est forsan qui putet vitrum & ovum æquè fragilia esse. Ego verò inter robustissima ovum numero. Et Plinius disertè id affirmans: Firmitas putaminum, inquit, tanta est, ut recta nec vi, nec pondere ullo frangantur, nec nisi paullulum inflexâ rotunditate. *c* Qui vires & nervosam corporis firmitatem jactant, hoc certamine solent exerceri, ut ovum tentent frangere. Conantur ii quidem, & valido palmarum nisu utrumque ovi cacumen æqualiter premunt; sed frustra sunt, & fateri denique coguntur, vires humanas vinci à fragili testâ. Putes sub ipsis manibus ovum in marmor commutari. Certum ab experientiâ. Nec id

a 1.*Cor.c.*15.*v.*47.*&* 48.
b *Ps*4.4.*v.*3. c *Plin.l.*29.*Nat.hist.c.*3.*med.*

id cuiquam adeò mirum videatur, ni pænè faciliùs lædi, frangíque ovo, ni tamen pertinaciùs resistere: tenerrimo cortici hanc firmitatem confert concameratio.*a*

Quid fragilius homine aut imbecillius, quem rectè dixeris ipsam imbecillitatem. Sed ubi beatitudinis amor hunc ipsum occupaverit, videbis non jam ovum fragile, sed saxo, sed ære, sed chalybe firmiorem. Intuere, obsecro, Iobum: hominem cernes invalidum, debilem, innumeris miseriis obnoxium; omni ovo, omni vitro fragiliorem. Sed expectâsis, brevî saxeum, mox æreum, mox chalybeum atque adamantinum exhibebo. Quod paullò antè de divis omnibus affirmatum est, id optimè de Iobo dicitur: *Ex ovo prodiit*. Iobus futuræ beatitudinis voluptates ita animo & cogitatione comprehendit, ut inter medios ærumnarum turbines lætus cecinerit: Scio quòd Redēptor meus vivit, & in novissimo die de terrâ surrecturus sum. Et in carne meâ videbo DEVM Salvatorem meũ. Reposita est hæc Spes mea in sinu meo.*b* En geminum ovi cacumen invictâ firmitate concameratum. Vnum illud: *De terrâ surrecturus sum*. Alterum, istud: *Et in carne meâ videbo* DEVM *meum*.

Diabolus & Mundus in viri hujus caput

a Das Ay ist gwölbt/ vnd weicht nit/ so es bey den zwayen spitzen gedruckt wirdt. b *Iob c.19, v.25.26.27.*

put conjurârunt, hunc unum perditum voluerunt; utrimque vim omnem exeruerunt, ut ovum hoc comprimerent. Non potuerunt. Diabolus in iras consurgens omni ope atque operâ in unius exitium ruit. Hinc Iobus, non ulcerosus tantùm, sed merum ulcus; liberi, ruinâ domus sepulti omnes; uxor non solatricem, sed diabolum egit, & viro pariter insultavit. Quid ei nisi anima vix labris hærens restabat? Parte aliâ Mundus strenuè collaborans in greges armentorum Chaldæos & Sabæos immisit, qui pecus omne abegerunt. Nihil agis Munde; frustrà sævis diabole. tenuissimum ovi corticem non dicam conterere, sed nec commovere quidem potestis: hoc ovum utrinque acuminatum est, conteri non potest, vim omnem è transverso illatam superat. I, nunc diabole; I, Munde, & Iobum ludos facite; ille vobis illusit. In fimeto cecinit, inter tot funera risit, amore beatitudinis invictus stetit. Verè Beatitudinis amor invincibilis.

Præceptio decimaseptima. *Beatitudinis contemplatio continentiæ & castimoniæ mater.* Filum ovo medio circumligatum, ut ajunt, resistit prunis & igni. Certè Plinius: Vis verò tanta est, inquit, ut lignum perfusum ovo non ardeat, ac ne vestis quidem contacta aduratur. *a* Siracides nè in Deum ingratus esset: Liberasti me, ait, à pressurâ flammæ quæ circumdedit me, &

D in

a *Plinius l.29. Hist. nat. c.3. post med.*

in medio ignis non sum æstuatus. a Ignis est qui toto perfurit Orbe, ignis impurus venereus, ex orco emissus, de quo dilucidissimè Iob: Ignis est, inquit, usque ad perditionem devorans, & omnia eradicans genimina. b Et ut probè sciretur de libidinis igne sermonem esse, proximo versu præmisit: Si deceptum est cor meum super muliere, & si ad ostium amici mei insidiatus sum. Hoc enim nefas est, & iniquitas maxima.

Atque hi Veneris ignes impurissimi locis omnibus sic latè grassantur, ut dici possit, *ardet Orbis*. Tot ubique spurca colloquia, tam fœdi gestus, tot prava exempla, tot libidinum sunt illecebræ, ut quisquis venereum hoc incendium effugerit illæsus, cum Siracidâ DEO gratias meminerit, dicátque: In medio ignis non sum æstuatus. Magnus Antonius olim videre sibi visus est universum Orbem laqueis obductum. Hîc ille ingenuâ interrogatione DEVM compellans: Domine, ajebat, quis evadet? Idem hîc licebit quærere: Cùm ubicunque terrarum, cùm in omnibus pænè latebris hic luxuriæ ignis vivat, O Domine quis evadet? Responsum in promptu est; Ovo perfusus non ardebit. Quisquis Beatitudinem & delitias cælestes seriâ mente pertractaverit, & unà illud expenderit: Caro & Sanguis regnum DEI possidere nō possunt: c ab illis ignibus sat tutus erit. Res liquida & certa.

a *Eccli.c.*51.*v.*4. & 6.
b *Iob c.*31.*v.*12. c 1.*Cor.c.*15.*v.*50.

ta. Nam homines qui libidinum cæno volutantur, cælum profectò non cogitant, nisi rarissimè, ídque prorsùs perfunctoriè. Hoc illis cælum est, lascivire & sordibus mergi. Ovo beatitudinis non perfunduntur. Hinc ignibus venereis non resistunt; uruntur & ardent: & quandoquidem animus eorum in flammâ est, os etiam & lingua, & oculi ac manus ob ejusdem flammæ vicinitatem turpiter ardent. O Deus! meliora. Cælum meditare, & ignes libidinum effugies. Beatitudinis contemplatio, continentiæ ac castimoniæ mater.

Præceptio decimaoctava. *Ad Beatitudinem angusta ducit semita.* Ovum gallinarium tam docile ac patiens est, ut etiam per dactylion aut sigillarem annulum *a* trahi, aut in vitrum angustissimi colli se salvum intrudi patiatur. Quod eâ ratione fit, si ovum à gallinâ recens aceto nonnihil maceretur, ita mollescit, ut per annuli angustias non difficulter transeat. Viam minimè latam, portam esse angustam ad cælum clamant omnes Prophetæ, clamat Christus, clamant Apostoli omnes. Domini voces novimus: Intrate per angustam portam, quia lata porta & spatiosa via est, quæ ducit ad perditionē, & multi sunt qui intrant per eā. Quā angusta porta, & arcta via est quæ ducit ad vitam, & pauci inveniunt eam. *b* Christus

D 2 tri-

a Durch ein pitschier/ oder finger-ring.
b *Matth. c. 7. v. 13.*

triginta quatuor annis quàm non laxè incessit viâ? Tertullianus eleganter: Christus, ait, favos post fella gustavit; nec antè rex gloriæ à cælestibus salutatus est, quàm rex Iudæorum proscriptus in crucem. *a*

A Christo jam sedecim annorum centuriis tot centena millia beatorum quàm arctam & asperam iverunt viam, quàm angustam & humilem subierunt portam?

Ampla est & amœna, & suaviter declivus ad Erebum via:
—— Facilis descensus Averni. b

Via peccantium, ait Siracides, complanata lapidibus, & in fine illorum inferi, & tenebræ & pœnæ. *c*

Bion inter Græciæ Sapientes Philosophus dicere solebat: Viam ad inferos facillimam esse, cùm illuc clausis eatur oculis. Ipsissima veritas. Reverà quisquis eò contendit, oculis compressis & cæcus incedit.

Via quæ ducit ad beatitudinem laboriosa est & ardua, oculis attentissimis carpenda. Quoniã per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum DEI. *d* Cùm vineæ Dominus juberet denarium expediri vinitoribus, non dixit: Voca disertos & eruditos, voca divites & honoratos, voca bonos cantores, aut nobiles picto-

a *Tertull. l. de coronâ militis c. 14. fine.*
b *Virg. l. 6. Æneid.* c *Eccli. 21. v. 11.*
d *Actor. c. 14. v. 21.*

piɛtores. Multò minùs dixit: Voca otiosos & cessatores: sed, voca operarios. *a* Cælestium arcanorum scriptor Ioannes digito monstrans, quinam è terrâ emersissent ad cælum: Hi sunt, inquit, qui venerunt de tribulatione magnâ. *b* Per angustum annulum ovo transeundum est. Per ærumnas ad felicitatem, per mortem eluctandum est ad vitam. Hàc itur; nec alia est via. Ad beatitudinem angusta ducit semita.

a *Matth.* 20. v. 8. b *Apoc.* c. 7. v. 14.

CAPVT IV.

Totidem aliæ præceptiones ad cælum ardentiùs desiderandum.

CIBVS nobilissimus ovum quatuor velut elementa complectitur: testa terram, albumen aquam, inclusus spiritus aërem, vitellus ignem refert. Ovum compluribus iisque honestissimis titulis triumphat. Nec enim immeritò ferculum appellatur Optimum, Paratissimum, Purissimum, Sanissimum, Securissimum. Optimi quidem ferculi nomen acquisivit inde, quòd insigniter nutriat, celeriter sanguis fiat, & minus aliis cibis rejectaneorum habeat. Ferculum autem Paratissimum est, vili monetâ, sæpe obolo emitur, condimento non eget, celerrimè coquitur, imò esui est & medicinæ è gallinâ sumptum. Babylonii ova singula

imponebant fundæ, agitabántque, dum calescerent : nos ovum dissolutum aquæ calidæ injicimus, mox coctum habemus. Porrò ferculum est purissimum, nam testâ clausum, non manu tangi, non fumo afflari potest. Quidam cibi à lebete, ab ollâ, cacabo, patinâ ingratum contrahunt odorem; hæc ovum non metuit, missus simul & discus, cibus simul & potus est. Ferculum dixi sanissimum, nam alit, & non onerat. Securissimum appellatur; cùm pænè inauditum sit venenum ovo propinatum.

—— Nulla aconita bibuntur
Fictilibus: tunc illa time, cùm pocula sumes
Gemmata, & lato setinum a ardebit in auro.

Quod de ovo, id de cælo dicendum omni jure. Beatitudo cælestis ferculum est optimorum ferculorum optimum; magna & jugis cœna. Est paratissimum: Nam regnum cælorum venale est, te da & habebis illud. Est purissimum, sanissimum, securissimum; quia voluptas illic sine turpitudine, sine noxâ, sine fine est. Verum id quod dicere cœpimus, prosequamur.

§. I.

Præceptio decimanona. *Falsum Beatitudinis simulacrum aversandum.* Plenum re-

a *Generosum vinum, in aureo poculo resplendens. Iuvenalis Sat. 10. vers. 25.*

recénſque ovum in aquâ ſubſidit, putre vacuúmque natat cadaveris inſtar, quod principio quidem ad fundum devergit, jam putreſcens ad aquæ ſuperficiem emergit. Nihilominùs recens & putidum ovum ſibi eſſe ſimillima videntur. Sunt quos Paulus deplorat. Quorum DEVS venter eſt, qui terrena ſapiunt, *a* Hi ſibi neſcio quod cælum fingunt; & animo ac mente concipiunt; cælum terræ ſimillimum; cælum planè Turcicum, ubi caput beatitudinis, eſt voluptas corporis. Hîc ovum putridum natat, ubi cælum eſt, quicquid uni corpori ſuave ac jucundum eſt. Audite, quæſo, Turcici cæli incolas, ut inter ſe colloquantur, & ſuo ſe gladio jugulent, ſuis ſe argumentis convincant: *Tranſibit*, aiunt, *vita noſtra tanquam veſtigiùm nubis, & ſicut nebula diſſolvetur.* Optimè hoc quidem dicitur, ſed peſſima & indoctiſſima eſt ſyllogiſmi concluſio: *Venite ergo, & fruamur bonis, quæ ſunt.* Addunt: *Vtamur creaturâ tanquam in juventute celeriter; non prætereat nos flos temporis.* *b* Hîc concluſionem imperitiſſimè omittunt. Ergo hi flores (dicendum) marceſcent, & decident: Ergo voluptates raptim ingurgitandæ, antequam evaneſcant. At miſerrima, imò nulla Beatitudo eſt, quæ finiri poteſt. Sed pergunt ſtultiſſimi Dialectici: *Nullum pratum ſit*, inquiunt, *quod non pertranſeat luxuria noſtra: ubique relinquamus ſigna lætitiæ.* *c*

a *Philip.* c.3. v.18. O fab
b *Sapient.* c.2. v.3. c *Loco jam citato.*

O fatui! Hoc rectiùs boves dicerent, quàm homines. Deinde in Cælo prata omnia pertransiri non possunt; *a* in cælo non signa sunt lætitiæ, sed lætitia æterna. Ergo non cælum, sed cæli falsissimum simulacrum quæritis. Ita vos ipsos capitis damnatis. Solemus irridere rusticos, quibus lac pane similagineo intritum, cælum est. Vos illi estis rustici, qui Beatitudinis umbram fugacissimam sectamini; negligitis Beatitudinem ipsam. Saltem illud terreat brevî occinendum: Fili, recepisti bona in vitâ tuâ. *b*

Eon hæreticus aliíque complures præstigiis suis, quoties libuit, extemporale cælum condiderunt, ut incautos fallerent. Sancti Vulfranni diaconus falso ejusmodi cælo sic sese opposuit. Objecerat ei præstigiator palatium amplum, auro ac gemmis radians variâ amœnitate admirandum: Et hæc, ajebat, præmia sunt illorum qui Deos colere perseverârint. Diaconus spectaculi voluptate captus quidem, ne tamen præcipitanter ea vera crederet: Si horum, inquit, DEUS est conditor, permaneant; sin diabolus, dispereant. Mox præstigiator & omne palatium evanuit. Diaconus cũ comite in vastâ se solitudine deprehendit, è quâ vix triduo potuit eluctari, & domum redire. *c*

Tale

a *Baruch, ut videbimus, vocat domum* DEI *locum immensum.* b *Luc.c.* 16. *v.*25.

c *Baron. ad ann.* 1148. *Zach. Lippeloo tom.* 1. *die* 20. *Mart. in vitâ S. Vulfr. mihi pa.* 1000.

Tale cælum habent homines voluptuosi, *a* extemporale, falsum, subitò ruiturum. Cui Cælum amori est, falsum cæli simulacrum aversetur.

Præceptio vigesima. *Beatitudinis hostes maximi prava cupiditas, & hostile odium. b* Theologis duplex est appetitus, concupiscibilis & irascibilis: pessimi suasores nisi rigidis imperiis coërceantur: Ille voluptates ambit, hic simultates exercet, ingenti hominis damno. Scarabæus quidam est, Aquilæ capitalissimus hostis, qui ne iras inanes gerat, Aquilæ alis se furtim insinuat. Ita in hostis sui nidum subvehitur, hoste ipso vecturam commodante. Scarabæus jam pænè victor, hoc gnaviter agit, ut Aquilina ova perrodat, ne possint excludi. Vbi hoc egerit, non sterili odio se vindicavit. En irascibilem appetitum, en capitale odium. Sed hos mores bestiis permittamus; aliis legibus homo stringitur. Odisse alterum, est cælum perdidisse. Ioannes mortis sententiam apertissimè pronuntians: Qui odit fratrem suũ, inquit, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quò eat, quia tenebræ obcæcaverunt oculos ejus. *c* Addit: Omnis qui odit fratrem suum, homicida est. Et scitis quoniã omnis homicida non habet vitam æternã in semetipso manentem. *d* Quid magis serium dicatur? Maximus Beatitudinis hostis est, odium, sed non minor prava cupiditas.

a Weltkinder. b *Odium proximi.* c 1. *Ioan. c.* 2. *v.* 11. d 1. *Io. c.* 3. *v.* 15.

Hic tamen risum teneatis amici. Vir eruditus narrat, de quo sibi certò constabat: Tubingæ Medicus & ejus artis Professor *a* conjugem in primis charam habuit. Hæc eo tempore quo uterum ferebat, liberaliorem numerum ovorum in foro emerat. Domum ea referens, & mariti museum ingressa ingemuit altùm. Maritus tam serii gemitûs causam sciscitari, & verò etiam solari promptus: Quid est, ajebat, quod cruciet? dic, mea conjux, quid hunc gemitum expressit? Illa tam suavi quæstione jam animosior: Mi optime marite, inquit, nosti me gravidam, & quanti ea res periculi sit gravidarum appetentiæ obluctari. Et quid ego hîc dissimulem? ingens cupido me incessit, hæc ova omnia, sed ordine & in tuam faciem projiciendi ac frangendi. Quid hîc ageret maritus? conjugis amor & periculi metus potentissimè persuaserunt cupiditati huic cedere. Ergo bonus maritus, conjugi suæ jaculatrici futurus scopus strophium expromit, & vultui præpandit. Mox illa ordine, prout animus suggesserat, ova jaculando frangit in viri facie. Ad finem ludi monita est uxor, ne deinceps vellet cupidine trahi tam insolente. Hæc ille ipse, inquit scriptor, mihi retulit qui lusum hunc pertulit. *b*

Heu quantus Beatitudinis hostis prava cupiditas! Venatorem illum Esau considerate. Vt lentis edulium, quod concupierat

a *D. Georgius Hamberger.*

b *Rudolph. Camerar. Cent. 2. Memorab. c. 32.*

pierat obtineret, jus primogenitorū vendidit: sic generosissimum equum teruncio commutavit. *a* Ea est vis cupiditatis pravæ, ut si animum non solùm invaserit, sed & occupârit, fiat pænè inexpugnabilis rationi. Hinc illæ prava cupientium voces: Morior, ni huic cupidini satisfaciam; quicquid sequatur, explendus est animus; utcunque res cadat, exsaturanda est cupiditas. En tibi Beatitudinis hostem. Radix omnium malorum est cupiditas.*b*

Imbecillis est primò cupiditas, deinde ipsa se concitat, & vires dum procedit, parat: Excluditur faciliùs quàm expellitur. Non obtinebis ut desinat, si incipere permiseris. Primus quidem motus cupiditatum non voluntarius, quasi præparatio illarum est. Motus alter cum voluntate, non tamen contumaci. Tertius motus est jam impotens, & rationem evincit. Ergo intrantibus maturè resistendum: Imperandum est cupiditatibus, non serviendum; quia faciliùs, ut dixi, non recipiuntur, quàm exeunt.

At nos initio iis cedimus, & admittimus velut hospites nobis profuturos. Hinc series malorum. Hinc ovum Beatitudinis temerè projicimus, & frangimus, modò cupidinem expleamus. Instar gravidæ mulieris sumus, quæ honestum putat & necessarium cupiditatibus suis obsequi.

a Ein roß vmb ein pfeiff.
b 1. *Tim.c.6.v.10.*

ſequi: En morior, clamabat Eſau: quid mihi proderunt primogenita? Et ſic accepto pane, & lētis edulio, comedit, & bibit, & abiit, parvipendens quod primogenita vendidiſſet. *a* Ita nos jus cæli parvipendimus: comedimus, bibimus, genio indulgemus: jactura cæli parva eſt. Beatitudinis hoſtes maximi, hoſtile odium, & prava cupiditas.

Præceptio vigeſimaprima. *Beatitudo avaros & immundos odit, execratur & arcet.* An non omnes vitioſos? Ita prorſus omnes; præcipuè tamen avaros & impuros excludit. Quod luculenter affirmans Paulus: Hoc, inquit, ſcitote intelligentes, quòd omnis fornicator, aut immundus, aut avarus (quod eſt idolorum ſervitus *b*) non habet hæreditatem in regno Chriſti & Dei. *c* Romano idiomate tam avaritiam quàm luxuriam rectiſſimè ſordes & cœnum appellamus. Has ſordes, hoc cœnum ſingulariter abominatur Beatitudinis domus. Non enim intrabit in eam aliquid coinquinatum, aut abominationem faciens. *d*

Mulierem viduam fuiſſe aiunt, quæ gallinam nutriebat, quotidiano partu ovorum fecundiſſimam. Illa verò arbitrata ſi hordeum in eſcam liberaliùs obſtiparet, oviparam ſuam convictricem *e* bis parituram uno die. Itaque alimentum

a *Gen. c.25.v.32.*
b *Aut: qui eſt idolorum ſervus.*
c *Epheſ.c.5.v. 5.* d *Apoc.c.21.v.27.*
e Koſtgängerin.

tum auxit. Sed gallina pinguefacta ſtultiſſimum mulieris votum eluſit, & parere deſiit. Avari appetendo plurima, non tantùm aliena ſæpius non acquirunt, ſed etiam amittunt ſua. Avari terram retinere non poſſunt, cælum non acquirunt; geminâ falluntur ſede, *a* utrimque miſerrimi. Nam quod maximè amandum eſſet, non quærunt, & quod nimiùm amant, emittunt. Neque fures, neque avari, &c. Regnum Dei poſſidebunt. *b*

Sed avaræ illi feminæ non diſſimilem ait Apologus eum, cui domeſtica gallina potuit aureum ovum ponere. At ille latenti theſauro inhians, ut abditam celeriter occuparet opulentiam, jugulavit gallinam. Bis miſerum! Aurum non invenit, & gallinam perdidit. Avarus maximam cælo injuriam infert, qui terræ ſpumam, quam non retinebit, tam anxiè colligit, & cæli theſauros æternùm poſſidendos, velut per jocum negligit; Ter miſerrimus.

Impuris & libidinoſis in domo Dei nil eſſe loci ſat conſtat. Iam pridem proclamatum eſt: Foris canes & impudici: *c* Foràs laſcivientes vaccæ, foràs hirci, foràs omnes luxurioſi; Has pecudes cælum & odit & arcet, foràs, foràs. Decretum eſt: Si ſecundùm carnem vixeritis, moriemini. *d*

a Sitzen zwiſchen zwen ſtüel nider.
b 1. *Cor.* 6. *v.* 10. c *Apoc.* c. 22. *v.* 15.
d *Rom.* c. 8. *v.* 13.

Præ-

§. 2.

Præceptio vigesimasecunda. *Beatorum discrimen sedulò noscendum.* Vetus verbum est de rebus sibi simillimis : Nec ovum ovo similius. Fuerunt nihilominus qui ovum ab ovo discernere scirent luculento discrimine. Cælius Rhodiginus *a* refert fuisse qui plurimas gallinas alerent quæstûs causâ. Hi ova tam peritè internoscere callebant, ut quamplurimis ovis è suo gallinario sub aspectum positis prompte dicerent, hoc ovum ab illâ gallinâ, hoc ab alterâ, istud ab aliâ est, & sic deinceps dissimilitudinem assignarent admirabili delectu. In eum prorsus modum quo gulosissimus homo, quem priscus Satyricus depingit, ostreorum patriam de nomine nôrat. Montanus vir ventriosus & delicatissimæ gulæ

Ostrea callebat primo deprêndere morsu,
Et semel aspecti littus dicebat echini. b

Discriminis subtilissimi notitia. Itáne ab ovis ova, ostrea ab ostreis, à vino vinum peritissimè scimus distinguere, & cujusque vini patriam nominare, cur obsecro, non sæpius illud beati Pauli cogitamus: Stella à stellâ differt in claritate, sic & resurrectio mortuorum. *c* Hoc beatorum discrimen sedulò cogitatum & perpensum, mirabile calcar est ad omnem

a *Cælius Rhodig.l.*27.*Antiq.lect.c.*17.
b Meerkreps/ *Iuvenal. Sat.*4. *vers.*142.
c 1.*Cor.c.*15.*v.*41.

virtu-

virtutem ardentiùs amplectendam. Quicumque honoris dulcedinem gustârunt, iis existimatio semper sanctissima est, nec magno æstimant in imo dignitatis gradu hærere; altiùs atque altiùs eniti satagunt, & ad apicem atque fastigium contendunt.

Sunt & in cælo diversi præmiorum ac honorum gradus. DEVM alius præ alio profundiùs intuebitur, prout alius alium promeritis superàrit: quod infrà copiosiùs demonstrabimus. Quin ergo jam strenuè agimus ut ad altiora enitamur. Abjecti animi est dicere: Modò non excludar cælo; imus an summus sim, nihil laboro. Imò verò id quàm maximè laborandum est, ut non solùm in Angelorum aut Archangelorum, sed in Cherubinorum aut Seraphinorum ordines adscribamur. Nec est quod quisquam hîc terreatur. Etiam extra cœnobium, & sine sanguinis impensâ eò licet pertingere. Duæ potissimùm virtutes id facilè assequuntur: Major sui despicientia, seu Humilitas, & ardentior DEI amor, seu Charitas, ad supremos gradus non difficulter evolant. Hîc jure nostram ipsi extremam ignaviam damnemus, qui non singulis tantùm horæ partibus, sed pænè momentis, ampliùs atque ampliùs promereri, in altiorem iterúmque altiorem cæli sedem conscendere possemus, & negligimus. Levissimus quidem neglectus, sed damnum æternum. Quò autem plures horæ

horæ partes aut plura ſunt momenta, tantò demum immenſior fit jactura, quantò crebrior præceſſit negligentia. Ideo Beatorum diſcrimen ſedulò noſcendum.

Præceptio vigeſimatertia. *Beatitudo non obtinetur joco.* Jocari placet? Alibi potes; hîc nemo ſatis ſerius eſt. De ovo quod Paſchale appellant, noti nominis Theologus ex fide hæc perſcripſit. Anno Chriſtiano milleſimo quingenteſimo ſexageſimoprimo, die Paſchatis ſecundo *a*, Noviomagi ante meridiem dum in templo res ſacra fieret, juvenes duo tabernam adierunt, ad ova Paſchalia ſeſe invitaturi lautiuſculè. Dum ſermonem & vinum vel zythum *b* miſcent, tranſit parochus civitatis Antonius Vorſtius, Euchariſtiam ad mulierem ægrotam delaturus. Hîc juvenum procacior, Trajectenſis patriâ (Noviomagenſis erat alter) Heus ſociéne, inquit, certemus, uter celeriùs ovum ſuum glutiat. Tardioris mulcta ſit, cereviſiæ poculum exhaurire. Interim tintinnabulum audit tranſeuntis cum Sacerdote æditimi. *c* Et mox temerario joco: Ego, inquit, ovum iſtud citiùs glutiero, quàm ægrota mulier ſuum deaſtrum. *d* Dixit, & ore patulo excepit ovum. Tam celeres DEUS habet aures, quàm manus: & ecce ſpecimen. Ovum faucibus inhærens vi nullâ poteſt trajicere.

a *Tunc erat dies 7. Aprilis.* b Bier. c *Hic, Ioannes Haeps audiebat.* d Ihr Göttichen.

cere. Luctatur ergo velut præfocandus, oculos torquet, circumſpicit, cernítque pendentem è ſevo candelam. Hanc arripiens in fauces immergit, ut ovum protrudat, ſed fruſtra. Sevum hæſit in gutture, extracto lychno pænè nudato. Ita exſpes vitæ procumbit humi, atróque vultu ſupinus & mutus aliquamdiu jacet, & elidit ſpiritum, illo ipſo, quem dixi, parocho adſtante. Nam ex ægrotæ mulieris domo digreſſus, tabernam tranſiit, & lugubres voces audiens quæſivit, quid mali eſſet? Re cognitâ juvenem etiamnum palpitantem reperit, & paullò pòſt expirantem vidit. Hæc ego, inquit ſcriptor, verbum è verbo exprimens ab ore Antonii Vorſtii, qui apud Noviomagenſes viginti ſex annis curionem egit, recitavi. Res Belgio toto innotuit, in triviis etiam decantata.a

Chriſtus audacieri linguæ injecturus frenum: Ego autem, inquit, dico vobis, non jurare omnino, neque per cælum, quia thronus DEI eſt. *b* Pari modo dicendum: Non ſolùm DEVS in ſe jocari neminem ſinit impunè, ſed nec in ſedem aut domum ſuam. Multò minùs jocando cælum obtineri poteſt. Regnum cælorum vim patitur,*c* & illud non ludibundi, nec nugatores, nec jocularii diripiunt. Beatitudo non obtinetur joco.

Præceptio vigeſimaquarta. *Beatitudinis*

a *Tilmannus Bredenbach.l 7.mirac.c.6*0.
b *Matth.c.*5.*v.*34.c *Matth.c.*11.*v.*12.

meditatio pravorum emendatio, afflicto- rum consolatio. Est in Pharmacopoliis quod *Ovum aureum vocant.* Illius inter ceteras virtutes est, cor à tetris fuliginibus tueri. Inter Romanas superstitiones certum lustrationis genus constabat ovis & quidem plurimis. Eò priscus Satyricus intendens digitum. Tam fœdam maculam, inquit, non eluet facilè,

—— *Nisi se centum lustraverit ovis.* a

De plurimis pænè idem affirmandum; Hic vetitas delitias, ille mores improbos, iste voluptates inconcessas non deseret, nisi aureum Beatitudinis ovum gustaverit; ac proinde cognôrit, omnia Mundi gaudia, ad illud mel cæli merum esse absinthium, merum fel: contrà verò adversa omnia pro Christo tolerata pretiosum quintæ aut septimæ decoctionis saccarum esse.

Beatissimus Martyr Quintinus patria Romanus, prosapiâ nobilis, jussu Rictiovari Præsidis sanguinarii virgis ferreis cæsus, liquatâ pice perfusus: Hæc, inquiebat, omnia mihi sunt refrigerio. Mox Rictiovarus, ut voces tam generosas intercluderet potionem longè dirissimam ex aceto, sinapi, & vivâ calce misceri, eamque in os loquentis infundi; prætetea digitos omnes inter carnem & ungues terebrari, geminámque veru per medium corpus ab humeris ad usque talos adigi jussit. Nihilominus Quintinus spiritu cælesti ardens: Domine IESV, excla-

a *Iuvenal. Sat. 6. v. 517.*

exclamat, hæc quidem amarissima sunt & letalia, propter te tamen mel illa & saccarum reputo.

Aureum Beatitudinis ovum gustavit; hinc animi robur invictum. Serio cælum cogitare mœrores & dolores omnes ingentibus solatiis delinit. Iucundum est pati, quicquid dulce erit in cælo recordari.

Anno Christiano millesimo quinquagesimoseptimo, cùm Orientis Imperator Michael per legatos urgeretur à Patriarchâ, ut Imperii fasces poneret, eósque Isaacio Comneno cederet, Michaël legatos ingenuè interrogans: Ecquid mihi, ajebat, pro Imperio Patriarcha reddet? Illis respondentibus, *Cæleste regnum:* Mox diadema & purpuram deponens, privatis ædibus se conclusit. Adeò non afflictorum tantùm consolatio, sed etiam pravorum efficax emendatio est Meditatio Beatitudinis. *a*

§. 3.

Præceptio vigesimaquinta. *Beatitudinis spes certa thesaurus maximus.* Ovi candidum vivæ calci admistum glutinat vitri fragmenta. In rebus humanis nihil esse potest tam deploratæ calamitatis, nemo tam fractus animo, quin eum spes vera cæli solidet, confirmétque.

Athenæus Reges Persarum olim ex

a. *Baron. ad Ann.* 1057. *è Curopalatâ.*

ovo aureo bibere solitos affirmat. In Germaniâ superiore moris & juris est alicubi, unicum è gallinâ ovum currui quadrijugo imponere, & sic ad loci dominum devehere. Ille pro ovo dolium vini dat revehendum. Hîc infans aut juvenis fatuus dixerit: Ego malim vini dolium quàm gallinæ ovum. Infanti & fatuo veniam damus; de consuetudine hâc prudentiùs dissererent, si eam meliùs intelligerent. Toparchæ illi gratius est ejusmodi ovum, quàm plures vini amphoræ. Siquidem non ovum, sed jus suum & spem utendi juris sub ovo abditam considerat. Itaque mavult hoc tale ovum, quàm vini plaustrum.

Spes juris opportunè usurpandi vel præsenti auro melior est. Nos certè haud aliter sentiamus. Domum Beatitudinis nondum possidemus, sed spem beatitudinis, jus cæli tenemus. Hoc velut unicum in plaustro grandi est ovum, ídque longè chariùs quàm mille vini optimi plaustra. Spes certa cæli thesaurus maximus. Opimæ spei nihil difficile. Agricola tempestatum vicissitudines, hiemis algores, & æstatis calores, laborésq; perpetuos patientissimè tolerat: seminat, arat, colit, occat, metit, terit, ventilat. Spes alit agricolam. Quò mercatorem spes non impellit?

Impiger extremos currit mercator ad Indos
Per mare pauperiē fugiēs, per saxa, per ignes.
Horat. c. 1. epist. ep. 1. ad Mecænat. med.

Spes

Spes lucri adhibet calcaria, & ad hos cursus provocat mercatorem. Miles in castris quantos labores, & quantò majora subit pericula? Armis oneratus incedit, excubias agit, vallum jacit, omne genus tempestatum excipit, cespiti aut gramini indormit, famem ac sitim frequentissimè sentit, animam semper venalem gerit, in assiduis pænè periculis. Et tamen spes prædæ aut gratiæ militiam ei jucundam faciunt. Spes ingentia potest, cùm adest; spes quæ adeò invalida est, spes non est. Et tu Christiane mollis ac delicate, non ut triticum in horrea convehas, non ut militaria stipendia colligas, non ut arcas auro distendas, sed ut cælestem gloriam obtineas, pauculis annis, exiguo prorsus tempore juberis patientiam tuam DEO probare, & pati recusas? Spes beatitudinis tibi deest. Erige animum, & spera in Domino, & fac bonitatem, & inhabita terram, & pascêris in divitiis ejus. *a* De spe quam ovum claudit, egregiè Augustinus: Spes in ovo, inquit, quia vita pulli nondum est, sed futura est; nec jam videtur, sed speratur. Spes enim quæ videtur, non est spes. *b*

Præceptio vigesimasexta. *Verum Beatitudinis desiderium nullis frangitur laboribus.* Puerorum alicubi lusus est, ova perinde ut lapides jaculari ad scopum. Id autem eâ ratione fit, ne frangantur.

a *Psalm. 36. v. 3.* b *Aug. tom. 2. epist. 121 ad Probam de orando* DEO, *mihi pag. 237.*

Ovum fundæ imponitur, & rotando agitatur, dum quicquid liquoris continet probè commiſceatur. Illi verò luſui pratum molli ceſpite veſtitũ eligitur: ſic ova perinde ut ſaxa non facilè rumpũtur. Quiſquis beatitudinem attentiùs meditatus fuerit, eámque velut ovum animo agitaverit, is nec minis terreri, nec blanditiis flecti, nec laboribus frangi, nec doloribus vinci unquam poterit. Ille contrà audentior ibit, illúdque Pauli aſſiduè uſurpabit: Sed in his omnibus ſuperamus. *a* Beatitudo digniſſima eſt his omnibus.

Cùm Ravennæ Vrſicinus medicus ob Chriſtianam fidem ad ſupplicium ductus horrore mortis paululùm tibubaret, Chriſtianus miles Vitalis id obſervans, exclamare auſus eſt: Vrſicine medice, qui ſolebas alios curare, cave teipſum in æternam mortem præcipites; patriam cœleſtem cogita, eò properas. His vocibus Vrſicinus ad conſtantiam erectus ultimum ſupplicii fortiter ſubivit. Vitalis ob cohortationem tam animoſam à Suetonio Paulino Iudice comprehendi juſſus, & in equuleo ſuſpendi, patientiâ & conſtantiâ incredibili tormenta omnia ſuperavit, cæleſtis patriæ deſiderio ac ſpe invictus. Demum ferali ſententiâ capitis damnatus in altam foveam non jam mortuus, ſed ut moreretur abjectus, terrâ & ſaxis obrutus, morienti ſibi & lectulum ſi-

a Rom. c. 8. v. 37.

mul

mul & sepulchrum invenit mortuo. *a*

Beatitudinis desiderium nullis succumbit laboribus, paupertati non cedit, in periculis crescit, ærumnis accenditur, in doloribus augescit.. Qui cæli cupiditate inflammatur, ei cor subsilit, cùm illud Domini audit: Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis. *b* Nec verò unquam tam crebris tantísque miseriis conflictatur, quin cum Paulo liberè proclamet: In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur; aporiamur, sed non destituimur; dejicimur, sed non perimus. *c*

Hæc vera est nota civium qui ad illam civitatem magnam pertinent, cælestis patriæ desiderio æstuare, & alia omnia velut pupas & crepundia ridere. Facilè fastidit furfures, qui ambrosiam gustavit.

Præceptio vicesimaseptima. *Tentationum & afflictionum omnium est victoria, Beatitudo serio cogitata.* Non tantùm cibus famelicis, & pharmacum ægris est ovum, sed ovi etiam putamen si teratur sistit sanguinem, ovi membrana fissis labris medetur, albumen munit faciem ne à sole comburatur: variè prorsùs è re ac usu medicinæ ovum est. Non minùs istud de quo loquimur, ovum Beatitudinis affectibus persanandis est utilissimum. Homerus incendium Trojanum can-

 tans

Hieron. Rubeus l. 1. de Martyrib. Ravenn.
a *Matth. c. 5. v. 12.* c *2. Cor. c. 4. v. 8.*
b

tans hoc etiam miſcet. Priamus Rex Trojæ, jam inflammatâ civitate in turrim evaſit, & cum eo complures qui erant à conſiliis. Hîc urbis ſubjectæ miſerabilis aſpectus in oculis fuit. Flammæ jam graſſabantur in domos; fletu, clamoribus, ejulatu omnia miſcebantur; clangor tubarum, armorumque ſonitus & horror magis ac magis clareſcebat; plurima per vias pérque domos cadavera ſternebantur. Vbique luctus, ubique pavor, & plurima mortis imago. a Dum hæc Priamus ex alto ſpectat, Helena fax belli in eandem turrim ſubrepit. Videbatur Dea penetrare ad homines. Nam plerique omnes tam præſigni formâ ſubitò oblatâ capti pronuntiarunt: Iuſtum videri bellum, formam iſtam majoribus etiam impenſis digniſſimam eſſe.

Itáne, ô viri, hac belli decennalis mole, hoc ſanguinis mari, hoc urbis everſæ incendio unius mulierculæ forma non immeritò redimenda? Quid, obſecro, nos Chriſtiani, cùm Beatitudinis excellentiam infinitam fuerimus contemplati, an non dicemus? Hæc forma longè digniſſima eſt, cui ego, cui quivis noſtrûm graviſſimos labores, cui continuam tolerantiam, cui ſanguinem, cui vitam impendat. Hæc illa formoſiſſima Rachel, Beatitudo cæleſtis, pro quâ vel centum vel mille annis laborare, nemini non jucundum & ſuave videri debeat.

Chriſtus ſervator, antequam in horto

a *Virg. l. 2. Æneid. ante med.*

tra-

traderetur hoſtibus, omnem cruciatuum futurorum ſeriem ſibi præſentiſſimã habebat: in oculis erãt verbera & contumeliæ capto inferendæ; cernebat flagra, ſpinas, crucem, clavos, feralia ſuæ mortis inſtrumenta; ſuprema ſimul triſtitia ſudorem ſanguineum exprimebat; diſcipuli & mater mœrebant; natura balneum tam cruentum horrebat; Chriſtus ipſe pallebat in mortuum; Nihilominus eo ipſo tempore: *Surgite*, inquit, *eamus* noſtris occurſuri hoſtibus. Perinde ſi dixiſſet, æquiſſimum eſt, ut pro tantâ gloriâ, quam mihi & humanæ genti emerebor, omnia ſuſtineam. Surgite mei, ſurgite; eamus. Nimirum propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem. Sic omnes amici Chriſti labores ſuos & ærumnas ſolati ſunt. Nec aliter tot centena millia martyrum ore renidenti ad cruces, ad beſtias, ad ignes properârunt. Nemo miretur: Propoſito ſibi gaudio ſuſtinuerunt Crucem.

Helena illa formoſiſſima, cæleſtis gloria his omnibus & longè gravioribus laboribus eſt digniſſima. Sic herois illa Machabæorum mater propoſito ſibi, ſuíſque filiis Beatitudinis gaudio, egit fortiſſimè. De eâ Chryſoſtomus: Facilè, inquit, metiri poſſumus, quid illa pertulerit, quæ non reum aliquem extraneum, ſed ſeptem filios ſimul, & in unâ die variè laniatos pœnis videbat interfici. Cauſa autem hujus virilis animi in eâ fuit, quia non profluentem eorum ſangui-

nem aſpiciebat, ſed magis ad coronas eorum, quæ texebantur in cælis, intenta gaudebat. Non conſiderabat circumſtantes populos, quia videbat adſtantes Angelos; non in terrena præſentia intendebat, ſed in futura cæleſtia præparabatur. *a* Hinc generoſiſſimæ voces illæ ad filiorum ultimum: Peto, ajebat, à te nate, ut aſpicias ad cælum, &c. ita fiet, ut non timeas carnificem iſtum. *b*

Nos in hoc mortalitatis proludio ſtamus in modum Apocalyptici Angeli, qui poſuit pedem dextrum ſuper mare, ſiniſtrum autem ſuper terram, & habebat in manu ſuâ libellum apertum. *c* Ita nos pede uno turbidiſſimum vitæ iſtius mare calcamus, alterum juvat per Spem in terram viventium exponere; libellum apertum tenet, qui illas Domini præceptiones: Beati pauperes; Beati mites, Beati qui lugent, &c. aſſiduè perpendit. Cælum aſpice, & labores nullos metues, aut dolores.

a *Chryſoſt. hom. de 7. Machab.*
b 2. *Machab. c. 7. v. 28.* c *Apoc. c. 10. v. 2.*

CAPUT V.

Memoria cæli, omnium malorum pharmacum eſt.

MIRARI libet, nec immeritò, cùm injicitur mentio eorum hominum, quos nunquam expugnavit

vit triſtitia. Socrates Philoſophus, uti ſerenum & innube cælum, quod totis diebus ridet, ſemper lætus, ſibique ſimilis nullas triſtitiæ nebulas oſtendebat. Beatus Antonius nunquam non ſereniſſimi vultûs ſpecimen cæleſtis lætitiæ jam deguſtatæ præ ſe ferebat. Beatus Martinus Turonenſis præſul nunquam iratus, nunquam mœſtus, aut tetricus eſt viſus; exporrectâ ſemper fronte, & ad cælum versâ hilaritatem ſpirabat inuſitatam, è cælo petitam. Beatus Ioſephus Anchieta, qui anno milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſeptimo, *a* in Braſiliâ mortuus, hoc nomine prioribus accenſendus videtur. Nam idem ei vultus ſemper, eadem animi conſtantia, eadem orationis lenitas ubicunque eſſet, cum quibuſcunque ageret. Cognita eſt multis in rebus ipſius animi tranquillitas, nullo unquam ne leviſſimo quidem motu agitata. *b*

Quânam, inquies, id ratione fieri poteſt; cùm omnia tædiorum, miſeriarum, ac calamitatum plena ſint? Cùm quotidie plurima nos turbent, affligant, & pænè enecent. Qui ergo poteſt fieri, ut amœno ſemper vultu lætitiam ſpiremus? Iſtud omnino poteſt fieri. Nec enim fruſtra ſuis imperans Paulus: Gaudete in Domino ſemper, inquit, iterum dico gaudete. *c* Quaſi triſtes, ſemper autem gau-

a 9. *Iunii.*
b *Vita ipſius l.* 3. *pag.* 188. c *Philip. c.* 4. *v.* 4. 2. *Cor. c.* 6. *v.* 10. 1. *Theſſal. c.* 5. *v.* 16.

gaudentes. Atque hoc ipſum *ſemper gaudete* crebrioribus epiſtolis commendavit.

Triſtior Apoſtolis dies vix ullus luxit, quàm cùm Chriſtus eis valediceret. Nihilominus eo ipſo tempore illud amantiſſimi magiſtri audierunt: Si diligeretis me, gauderetis utique. Iterũ videbo vos, & gaudebit cor veſtrum, & gaudium veſtrum nemo tollet à vobis. *a* Æquo animo eſtote mei Apoſtoli; jam quidem ſeparabimur, ſed exiguo tempore. Poſt pauculos dies lugubres, conveniemus iterum, & quidem in eo regno, è quo mœror omnis exulat, in quo gaudium omne triumphat, ídque æternùm.

Hujus regni vel ſola memoria miſeriarum omnium levamentum, malorum omnium pharmacum eſt. Nil dulcius quàm cæli meminiſſe. Quiſquis ſolidiùs hac memoriâ imbutus eſt, in adverſis non difficulter lætus eſt, quod hac dictione oſtendemus.

§. I.

Hebræus vates Ezechiel quatuor animalia inter ſe multùm diſparia vidit: Leonem, Aquilam, Bovem, Hominem. Bos grave animal, & lenti motûs, nihilominus non geminas tantùm alas, ſed paria duo alarum habuit, velut avem duplici volatu ſuperaturus. DEVS bone! quid Bovi cum alis? quàm malè conve-

a *Ioan. c. 14. & 16.*

niunt remigium alarum, & obesa tauri moles? Avibus alæ congruunt, non bobus. Ezechiel dubitationem eximens: Et similitudo, inquit, super capita animalium, firmamenti. *a* Hoc jussit volare Bovem; firmamenti similitudo: cælum in oculis huic animanti fuit.

Eæ rerum vices sunt, tam facilè hilaritas in mœrorem mutat, ut subinde cor humanum sibimet videatur plumbeum. Hunc talem hominem, vix quidquam est quod satis exhilaret: torvùm tuetur, frontem taurinam gerit; bos est. Ad lætitiam eum provocaturi plus turbant. Nimirum Musica in luctu importuna narratio. *b* Quid huic homini facias? solaris, excitas? magis torques, & affligas. Respondebit ille cum regio psalte: Renuit consolari anima mea. *c* Consolatores onerosi omnes vos estis. *d* Verba vestra plus aloës quam mellis habent. Quibus igitur demum solatiis hic homo erigendus ad hilaritatem?

Seipsum solari poterit, si velit: Dicat cum eodem vate regio: Memor fui Dei, & delectatus sum. *e* Meo nunc quidem animo ægrè est, sed cùm patriam cælestem, ubi Deum visuri sumus, cogito, mox mœror omnis & dolor evanescit.

Si DEUS vel ærumnosissimo homini ad inspiciendum cælum unicam dumtaxat aperiret rimulam, mox ille ærumnarum

a *Ezech. c. 1. v. 22.*
b *Eccli. c. 22. v. 6.* c *Psalm. 76. v. 3.*
d *Iob c. 16. v. 2.* e *Psalm. eodem.*

rum omnium suaviter oblivisceretur. Hanc rimam profectò reperit, quisquis beatitudinem cælestem in animo insculptam gesserit. Quantumcunque mœror quotidianus laceret, & quamvis, cor plumbeum, & ipse homo sibimet tardissimus bos videatur, alas tamen acquiret bos iste, & volabit, quoniam similitudo firmamenti est super caput ejus.

Antonius Magnus (cujus antea mentionem fecimus) è mille monachis facilè noscendus fuit; etsi eum anteà nunquam visum nemo monstrâsset. Ejus rei caussam assignans Athanasius: Nam semper, inquit, hilarem faciem gerens liquidò ostendebat, se de cælestibus cogitare.

Apollo Abbas, Palladio teste, *a* si quem suorum vidisset mœstum dejecto vultu veluti bovem securi jam saucium, continuè eum affatus: Mi frater, ajebat, quid vanis mœroribus conficimur? tristentur ii, quibus spes ad cælum interclusa, qui terram sapiunt. Beatitudo nobis Christi chirographo promissa est: Spes nostra minimè fallax non cæco nos itinere ducit: ad beatos tendimus. Quid igitur contristamur?

Doctissimus Philo spem vocabat gaudium ante gaudium. In terrâ scilicet spe gaudemus, omnigenis in cælo gaudiis perfundendi. Laborem, præsertim irritum, plerique omnes naturâ fugimus: nimirum operam ludere res insuavissi-

a *Pallad. hist. c. 52.* ma.

ma. Cùm verò certa merces & quidem major labore in oculis eſt, jam agiles ſumus, jam manus pedéſque promptiſſimos monſtramus, jam currimus, jam volamus, labor qui antea leonis, nunc ovis aureæ formam gerit: jám ſuavis & jucundus eſt, qui priùs moleſtiſſimus erat. Tanti eſt ſpes certa præmii.

§. 2.

Subinde hominis caput eo modo venale ponitur, ut ſi quis illud attulerit, tantum auri referat, quantum ponderis habuerit caput ad libram appenſum. Initio belli civilis quod contra Cajum & Fulvium Gracchos Senatus geſſerat, Opimius Conſul edixit, Caii Gracchi caput ſe auro repenſurum: Tam grandi præmio invitatus Septimulejus nihil non audere voluit, Graccho caput abſcidit & pilo ſuffixum per urbem ferre ſuſtinuit. Sunt qui tradant eum cavati capitis partem, quò ponderoſius eſſet, liquato plumbo explêſſe, atque ita ſeptemdecim auri libras retuliſſe. Adeò præmium cùm magnum eſt, eſuritur, ut poſthabitis omnibus vitæ periculis nihil nimis arduum videatur. a

Coracottæ latronis per Hiſpaniam famoſiſſimi caput Auguſtus Imperator decem millibus Philippeorum æſtimavit. Coracotta extremæ audaciæ homo ſeipſum ſiſtens Cæſari: En, inquit, ego ipſe

a *Valer. l. 9. c. 4.*

ipſe caput meum huc defero, & ſpero præmium delaturo promiſſum. Non ſolùm vitæ gratia ei facta, ſed & pecuniæ. En præmii dulcedine illecti vitam ipſam ſpernimus. Hîc igitur ita ratiocinandum.

Præmium DEVS promiſit non decem millia philippeorum, non decies centena millia aureorum, ſed præmium Beatitudinis infinitum, immenſum, ſeipſum. Sed quomodo præmium iſtud obtinendum? DEO te ſiſte; Te ipſum da. Sed malus ſum, inquis; Te dando bonus eris. Et vita tibi donabitur, & cum eâ inæſtimabiles theſauri.

Hoc eſt quod exhilaret, quod bovi alas affigat, quod volare doceat, quod pavidas cogitationes in altum erigat. Quandoque humi dejicimur, à noſtris ipſi cogitationibus, quæ crebros ejuſmodi pavores ingerunt: Non ego præmium, ſed ſupplicium tot noxis meis ſum meritus; quod ego patior, improbitatis meæ ſtipendium eſt, quî cælum ſperem? ad inferos mea me facinora deducunt.

Quicquid ſit meliora ſpera; furem hactenus, homicidam & prædonem egeris; Te da & habebis præmium, quod ſperare juſſi. Cogita quanti DEVS caput tuum æſtimârit: Beatitudinem, cælum pollicitus eſt; ipſe hoc mereri velis? fer caput tuum: Cæleſtium gaudiorum æternitatem cogita, & gaudebis in Domino ſemper.

Qui

Qui laboribus aut adversis succumbit, illius fides atque spes ad cælum aut nulla est, aut exigua. Atque ab hâc notâ seipsum quis insigniter nôsse potest. Nam si labores fugiat, adversa horreat, candidos ac fortunatos dies quærat, ipse sibi non injuriâ opprobrabit: En pavidissime lepus, non miles, dum ambis cælum, refugis: Fidei aut Spei quàm in te nihil est? alioqui non tantopere laborem declinares, nec adeò formidares adversa, imò potiùs attraheres.

Isaacides Iacob longè afflictissimus ob Iosephum filium, ut putabat, à ferâ laceratum: nihilominus quamprimùm audiit filium, quem lugebat, etiamnum vivere, mox absterſis lacrymis luctum omnem posuit; Revixit spiritus ejus. *a*

Haud aliter nos affici par est, cùm illa plena dulcedinis audimus: Vivit Christus & imperat, rex cæli & cum eo cęlites innumeri qui expectant te. Cujus spiritus non reviviscat ad nuntium tam lætum?

§. 3.

Iacob, quem dixi, jam vicinus morti suprema sua ordinaturus, de filio suo Issachar hæc pronuntiavit: Vidit requiem quòd esset bona, & terram quòd optima, & supposuit humerum ad portandum. *b* Subinde audias dicentem: ærumnis opprimor; succumbo; intolerabile me

a *Gen.c.45.v.27.* b *Gen.c.49.v.15.*

pondus dejicit; vix respirandi locus est; mergor malis.

O vos omnes quibus tam ægrè est: Videte requiem quòd sit bona, & terram quòd sit optima, & supponetis humeros ad portandum. Memoria Beatitudinis omnium malorum pharmacum est. Ipse cæli aspectus exhilarat, & invitat ad futura gaudia. Quasi tristes, ajebat Paulus, semper autem gaudentes. Decrescant vires, pallescat vultus, fluant lacrymæ, tremat pectus, latret stomachus, labent genua, corpus omne deficiat, quasi tristes erimus, nihilominus mens cælo inhærens, animus in æternitate fixus gaudebit semper. Terra quam brevî possidebimus delitiarum est plenissima. Videbimus DEVM Deorum in Sion. *a* Quòd si tenuis memoria DEI omnem mundi voluptatem extinguat, quantò potentior erit spes obtinendæ gloriæ certa, imago beatitudinis animo insculpta?

Novus è cælo concionator Christus, conciones prorsus admirabiles, & Mundi legibus planè contrarias instituit. Et quàm novum illud & anteà inauditum: Beati estis cùm maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum adversùm vos mentientes. Quàm insolens hoc dicendi genus! & qualis, obsecro, beatitudo est, innocentem calumniis opprimi, in omnium odium adduci, facultatibus exui,

a *Psalm*.83. *v*.7.

suis

ſuis ædibus pelli? Hoc ipſiſſimum Beatitudinis initium, ſive proludium eſt. Nam addit Chriſtus: Gaudete, & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cælis. *a*

Nomenclaturam Chriſtus & Dictionarium longè aliud quàm Mundus habet; aliam Chriſtus Grammaticam, Syntaxin longè aliam docet. Optima Syntaxis eſt, dicere: O felix neceſſitas, ô felix labor & paupertas! ô felix ægritudo & dolor! felices vexationes, felices ærumnæ atque afflictiones omnes, per quas longè certiùs & ſecuriùs quàm per voluptatis prata in patriam cæleſtem tendimus. Beati eſtis cùm perſecuti vos fuerint. Beati non idcirco tantùm quia afflicti, ſed quia per afflictionem ad cælum evocandi.

At verò Mundi Grammatica eſt: O dira neceſſitas, ô improbus labor, ô infauſta paupertas, ô maligne dolor, ô peſſima ægritudo, ô abominandæ vexationes, ô execrabiles ærumnæ, ô deteſtabiles afflictiones! Hæc Nomenclatura Mundi, hæc illius Syntaxis eſt. Hæc tamen omnia quæ Mundo videntur acerbiſſima, ut leve quid ac momentaneum ridet & tolerat, qui animum ad quotidianam cæli memoriam revocat.

Hæc cæli memoria ipſos etiam idololatras recèns ad Chriſtiana ſacra traductos ſic animavit, ut læti ac hilares ad

a *Matth. c. 5. v. 11. & 12.*

crucem, ad rotas, ad ignem, ad quamcunque mortem properarent. In votis erat eò quàm celerrimè penetrare, quò jam animus prævolâsset.

Hadrianus ævo Diocletiani & Maximiniani, vir magnus militiæ, Imperatorum jussu Christianos variè torquebat. Sed incredibilem eorum in tormentis constantiam demiratus quæsiit: Quâ tandem spe tantis suppliciis non cederent? Huic Christiani: Speramus, ajebant, illam voluptatum affluentiam quam nec oculi, nec aures unquàm hauserũt, quam nec cogitando licet assequi. Hanc autem DEVS noster, pro quo morimur, ex promisso dabit. Hæc Hadrianus non surdis auribus admittens, tanto cæli desiderio exarsit, ut Christo jam auctoratus, mortem pro Christo constantissimè obierit.

Cùm nobis igitur tædia obrepere, cùm mœror incessere, cùm nimiùm nos labor frangere, cùm dolor nimiùm urere videtur, videte requiem quòd sit bona, & terram quòd sit optima, & supponite humerum ad portandum.

Ejus rei nos commonens Augustinus: Quicquid laboras, inquit, ad hoc laboras ut videas. Nescio quid magnum est quod visuri sumus, quando tota merces nostra visio est. Ergo, para unde videas quod amas, antequam videas. *a*

a *August. in Psalm.* 90. *&* *in Psalm.* 100.

CAPVT VI.

Memoria cæli quotidie instauranda.

APOSTOLIS Christus velut exprobrans: Usque modò, inquit, non potestis quidquam in nomine meo. Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. *a* Basilii & Augustini sensu, Apostoli orârunt quidem, sed DEVM nihil rogarunt. Sed quî tandem id fieri potuit? Apostoli homines erant egeni, qui necessaria vitæ subsidia utique sæpius a DEO petierunt. Sed Basilius & Augustinus id quod dixerunt, è Domini verbis confirmant: *Si quid petieritis*: si aliquid rogaveritis, dabit vobis Pater. Hactenus nihil petistis.

In oculis divinis *Nihil est*, quicquid non *summum bonum est*. Augustinus expresse: Hoc gaudium, inquit, in nomine Christi petendum, si divinam intelligimus gratiam, si verè beatam poscimus vitam. Quicquid autem aliud petitur, nihil petitur: non quia nulla omnino res e.., sed quia in tantæ rei comparatione, quicquid aliud concupiscitur, nihil est. *b* Ergo Augustini sententiâ decies & vicies & centies oramus, nihil tamen petimus, quia summum bonum non petimus.

a *Ioan. c.* 15. *v.* 23. b *August. tract.* 102. *in Ioannem initio.*

Eam ob rem Christus Apostolis dixit: Usque modò non petistis quidquam. Hic forsitan cogitaverint Apostoli: Mi DEVS, homines adulti, jam viri, jam senes sumus, & nunquam hactenus precati simus? Ergo unus vice omnium rogans: Domine, inquit, doce nos orare. *a* Ad quæ promptè Christus: Sic ergo, ait, vos orabitis. Pater noster qui es in cælis. Admirabile prorsus exordium. Id è nobis quæri posset, quod Philippus olim è quæstore Reginæ Candaces quæsivit; Putásne, intelligis quę legis? *b* Et tu, quisquis oras, Putásne, intelligis quæ dicis, quæ pronuntias? Pater noster qui es in cælis. Nunquid DEVS non ubique locorum præsens est? Cur ergo eum in cælo esse orando præfamur? Respondendum ad hoc, & unà explicandum quàm Christus cupiat memoriam cæli assiduè in nobis instaurari.

§. I.

Qui in Galliam proficiscitur, nescire vix potest Regem Galliarum toti quidem regno imperare, sed non habitare toto. Propterea visurus Regem, Parisios contendit, Parisiis regiam adit, in regiâ triclinium petit, ubi regem prandentem aut cœnantem aspicere possit. Rex cæli terræque DEVS, non tantùm toto terrarum Orbe Dominus est, sed & ubique præ-

a *Matth. c. 6. v. 9. Luc. c. 11. v. 1.*
b *Actor. c. 8. v. 30.*

præſens eſt, ubique domi ſuæ eſt. Cur ergo ſic preces exordimur?Pater noſter qui es in cælis?

Princeps præfationis hujus cauſſa: Vult DEVS humanam mentem à rebus fluxis abductam erigi ad alta. Ideò Pſaltes regius hortatur objurgando: Filii hominum uſquequò gravi corde, ut quid diligitis vanitatē? *a* Infantum oculos, ne potu præcipitanter ſumpto ſuffocentur, in ſublime avocamus & dicimus: En infantulus cælo delabitur. Vt ita dum ſuſpiciunt cælum, evadant periculum. Ita prorſum nobiſcum agit optimus DEVS: infantiam noſtram à periculis ſervaturus, oculos animóſque vult in cælum attolli, ne cum periculo & damno terræ ſordibus inquinentur. Eò nos Pauli voces erigunt:Quę ſurſum ſunt quęrite,ubi Chriſtus eſt, in dexterâ DEI ſedens; quæ ſurſum ſunt ſapite, non quę ſuper terrā.*b*

Deinde DEVS quidem ubique locorum eſt, ſed gloriam ſuam oſtendere non vult niſi loco omnium pulcherrimo & amœniſſimo. Perinde ut hominis animus toti quidem corpori, membriſque omnibus ſeſe præſentem exhibet, tam totus in minimo digito, quàm in capite ipſo; ſingulariter nihilominus ſedes animi & veluti arx eſt caput. Ita microcoſmus iſte ſeu parvus Orbis pulcherrimè reſpondet magno. Ita DEVS in omni quem deſignamus loco totus eſt, nihilominus

a *Pſalm.4.v.2.* b *Coloſſ. c.3.v.1.*

minus in cęlo se videndum prębet. In Sole posuit tabernaculum suum.a Ita DEVS ostendendæ suæ gloriæ locum elegit altissimum; arcem incolit celsissimam. Quis sicut Dominus DEVS noster, qui in altis habitat?b Alta erat arx Atheniensium, ubi Minerva colebatur; altum Romæ Capitolium, ubi Iovi litabatur; altum Ephesi templũ, ubi Dianæ sacrificabatur: sed & alia Deorum templa in alto erant. Vana & ridicula hæc ædificiorum altitudo est. Quis sicut Dominus DEVS noster, qui in altis, (imò in altissimis) habitat. Ita beati genii nocte nascentis Domini canunt; Gloria in altissimis DEO. c

§. 2.

HIc Quæstio nascitur, utrùm mortalium ullus ante funus suum viderit DEVM?

Sunt qui Mosi, qui Paulo, qui beatissimæ Virgini divinæ Matri hanc prærogativam asserant concessam. In partes suas Augustinum & Thomam Aquinatem trahunt. Hîc ego litem nemini movebo. Cum veniâ illorum dixero, nec Augustinus, nec Thęologus Aquinas in hanc opinionem discedunt. Controversia omnis est dirempta, si scriptorum, quos laudavi, expendantur ver-

a *Psalm.* 18. *v.* 6. b *Psalm.* 112. *v.* 5.
c *Luc.* *c.* 2. *v.* 14.

verba. *a* Sed ſcholis ſint concertationes iſtæ. Nos aſſerimus à nullo unquam mortalium ante mortem obitam, viſum eſſe DEVM. Hæc unius Servatoris Chriſti excellentia eſt: Solus Dominus IESVS inter mortales tenebras DEVM aſpexit.

De Moſe liquet. Huic etenim dilucidè dictum: Non poteris videre faciem meam: non enim videbit me homo, & vivet. *b* Moſes tranſeuntem Angelum à tergo vidit, arcaniora cernere non permiſſus. Atqui, ajunt, loquebatur Dominus ad Moſem facie ad faciem. Priſcorum interpretatio eſt: Cum Moſe DEVM familiariſſimè egiſſe, & corpoream illi ac ſpectabilem formam objeciſſe.

A Paulo viſum eſſe DEVM, Paulus ipſe negans: Quem, inquit, nullus hominum vidit, ſed nec videre poteſt. *c* Deinde ſi Paulus vidiſſet DEVM, utique etiàm cognoviſſet, num in corpore, an extra corpus hoc ſibi viſum fuerit objectum; quod negat plus ſimplici vice.

Idem omnino aſſentitur nobis Ioannes Apoſtolus, qui enucleatè: DEVM, inquit, nemo vidit unquã: Unigenitus filius, qui eſt in ſinu Patris, ipſe enarravit. *d* Ergo nec Moſes, nec Paulus, nec alius

 homi-

a *Auguſt. tom.* 2. *epiſt.* 112. *c.* 13. *S. Thom.* 2.2. *q.* 175. *a.* 5. *&* *q.* 180. *a.* 5. *Vbi ajunt per raptum id poſſe fieri, non autem ajunt id eſſe factum.* b *Exod. c.* 33. *v.* 20. c 1. *Timoth. c.* 6. *v.* 16. d *Ioan. c.* 1. *v.* 18.

hominum ullus, naturam divinam vidit, antequàm obiit.

Sed obſecro Lector, quæſtionis cauſſam accipe & cognoſce., quàm id ſummæ ac ſupremæ felicitatis ſumma ſit, *Videre* DEVM. Auguſtinus, Videre DIVM, Ineffabilitatem viſionis vocat. *a* Nos miſeri, imò nos cæci & fatui, quàm iſtud DEVM *videre* non ſuis momentis expendimus, & pænè teruncio vendimus; terrarum Orbe, ſi totus ſit aureus, non commutandum.

§. 3.

Si cui ea offerretur gratia, ut omnia quæcunque Orbis terrarum habet præſentia, ſpectare poſſet, omnia terræ germina, flores, herbas, arbores, imò & hortos omnes, omnia animantia, homines omnes, omniáque ædificia, & quicquid denique pulchrum aut ſpectatu dignum eſt. Si ſpectaculum iſtud pretio emendū, dic, quanti emeres? Reverà ſi quis opes ſuas omnes huic tantæ varietatis ſpectaculo impendat, nil abſurdi fecerit prudens emptor. Enimverò quantillum id eſt ad illud in cælo ſpectaculum infininitum, ad DEI *Viſionem*, quæ ſuis ſpectatoribus exhibebit, quicquid cælo terrâque fuit, quicquid eſt, & erit unquam, Sed hoc ſuo loco fuſiùs.

Moſes, ut dictum, non vidit niſi tranſeuntis Angeli tergum. Quòd ſi tantùm Angelus omne nativum jubar ſuum

a *Auguſt. epiſt.* 112. expli-

explicuisset videndum, Moses luminibus captus fuisset: Ideò splendor ille humanis oculis attemperandus erat, ne eos nimiùm præstringeret. Nihilominus Moses hoc uno aspectu incredibiliter lætatus, suo ipse vultu radiare cœpit & splendescere. Quid futurum credimus, si ipsum splendoris Auctorem, omni velo jam remoto, intueamur?

Quemadmodum verò fieri non potest ut quis vultum suum inspiciat in aquâ turbidâ, ita nemo DEUM in hac vitâ. Aliquid semper turbatum est dum vivimus; nam etsi non reipsâ semper delinquamus, delictis tamen proximi sumus. Atqui DEUS non aspici vult nisi in aquâ purissimâ, nisi ab homine qui non tantùm non peccat ampliùs, sed nec potest peccare.

Leges aulicas Assueri regis novimus, non fuisse licitum, indutum sacco, regis aulam intrare. a Ita prorsus mortaliũ nemo unquam mortalitatis sacco etiamnum indutus, ad videndum DEUM penetrare potuit. Decretum est supremæ curiæ: Non videbit me homo, & vivet. DEUS in altissimis habitat. Nemo illuc penetraverit, nisi priùs mortalitatis saccum exuerit. Sed ad rem.

§. 4.

Censuit Aristoteles omnibus gentibus à naturâ persuasum esse, DEUM habitare

a Esth. c. 4. v. 2.

in

in cælo. Ita Hesiodo ceterísque Poëtarum, Habitator Olympi nominatur DEVS. Naturali huic opinioni sese attemperans Christus ita nos precari docuit: *Pater noster qui es in cælis*. Perinde si dixisset: Non errat opinio naturæ, Cælum DEI habitaculum est.

E Regio Psalte id discimus: De cælo respexit Dominus, vidit omnes filios hominum; de præparato habitaculo suo respexit super omnes. *a* Ad te levavi oculos meos qui habitas in cælis. *b* Priscis idololatris aliquid lucis hac in re illuxit. Tullius orator: Bonorum virorum mentes, inquit, mihi divinæ atque æternæ videntur, & ex hominum vitâ ad Deorum religionem sanctimoniámque demigrare. *c* Divinum domicilium est cęlum. Sed pergimus.

Vel ideo etiam Christus precationes nostras ordiri nos voluit ab his verbis: Pater noster qui es in cælis, ut animum tunc maximè attolleremus cælo, cùm oraturi sumus. Nam oratio, si priscis Patribus fides, est elevatio mentis in DEVM. Oraturus igitur fiduciâ ingenti pectus impleat, illúdque secum commeditetur: Pater meus in cælo est: opulentus sanè ac nobilis parens, in cujus manu sunt omnia. Huic Patri meo nihil gratius quàm à se plurima peti. Ab eo quidem nos filii nũc exulamus, & peregrè agi-

a *Psalm.* 32. *v.* 13. b *Psalm.* 122. *v.* 1.
c *Cicer. pro C. Rabirio.*

agimus *a* velut alienigenæ, ſed non longinquum eſt iter noſtrum. Brevi ſuprà erimus cum Patre. Nam illam voluptatis domum propter nos potiùs, quàm propter ſe ſtruxit. Æquè bene illi erat cùm cælum non erat. Nos hîc in tirocinio ſumus variis experimentis inſpiciendi, num optimi in Patrem affectûs ſpecimen demus. Hoc ubi ritè dederimus, ad Patrem aſſumemur in cælum. Cur ergo non ſingulis horis ſummum illud & hæreditarium bonum cum gaudio aſpicimus? Cur non ardentiſſimo affectu precamur, Pater noſter qui es in cælis: Adveniat regnum tuum?

Pompejus Magnus, teſte Valerio, in acie Pharſalicâ victus & fugatus à Iulio Cæſare, curſu in Inſulam Cyprum, ut aliquid in eâ virium contraheret, claſſem direxit, appellénſque ad oppidum Paphum, in littore ſpecioſum ac præaltum vidit ædificium, & navarchum interrogavit, quod loco nomen eſſet? Qui reſpondit, καχοβασίλειαν *b* vocari.

Hîc mali ominis voce territus Pompejus, ſpem omnem quantulacunque reſtabat, perdidit. Neque id diſſimulanter tulit; avertit enim oculos ab illis tectis, & dolorem quem è voce ominosâ conceperat, gemitu patefecit. *c*

Si nos de immenſo ſiderum ædificio quæ-

a Wir ſeind in der frembd.
b *Mala regia*, Böſenhof. c *Valer. l. 1. c. 5.*

quæramus: quod nomen eſt huic tantæ machinæ? Reſponſum à Chriſto habemus, qui ſtructuram illam Thronum DEI nominans: Ego autem dico vobis, inquit, non jurare omnino, nec per cælum quia Thronus DEI eſt. a Cùm ergo ad orationis noſtræ prologum ſic DEVM alloquimur: Pater noſter qui es in cælis, cum ingenti gaudio cælum ſuſpiciamus; nam hoc ædificium ἀριστοβασίλεια b rectiſſimè nominatur. Hic DEI Thronus, hæc domus cælitum vel cogitatione tantùm, vel oculis ſolùm exteriùs libata cor noſtrum gaudio, & fiduciâ complet, ſemianimes in Spem æternitatis erigit beatiſſimæ.

§. 5.

Idcircò etiam cùm Patrem noſtrum cæli Dominum compellamus, ſimul etiam meminerimus, digna ipſo & cæleſtia rogare. Fas quidem eſt valetudinem, victum, laboris ſucceſſum, exigui censûs incrementum, pacis & concordiæ augmentũ petere. Hæc tamen omnia eò petenda, ut tantò conſtantiùs non ſolum petamus, ſed impetremus illud, quod aſſiduè petendum, Adveniat regnum tuum. Iſidori Peluſiotæ dictum eſt: Ideò non impetratis, quia terrena, non cæleſtia poſtulatis. Ingentis enim miſeriæ atque

Matth. c. 5. v. 35. b Guten hof.

atque amentiæ fuerit hæc petere, quæ etiam cùm habemus excutere jussi sumus. Sæpe nobis precantibus pater cælestis jure objecerit: Quid rerum hîc petitis? Filius meus aliter vos erudiit. Beatos pauperes dixit, vos opes postulatis: Beatos mites prædicavit, vos vindictam poscitis: Beatos lugentes asseruit, vos gaudia Mundi quæritis. Hæc meus Filius docuit contemnere, quæ impetrata cupitis. Ita prorsus ingentis est amentiæ, ea petere, quæ cùm habemus jussi sumus excutere.

Sed dixeris: Ego cæleste quid peto, singulare lumen, calentes in DEUM affectus, mellitos de DEO sensus, divinum amorem, voluntatis meæ cum divinâ conformitatem. Sed neque hæc impetro; vacuus remaneo & siccus.

Ostendam quid erroris hîc lateat. Est qui doliolum generosiore vino, aut oleo, aut liquore alio velit implere. Illud itaque priùs experitur, num aquam infusam contineat: ubi vas illud rimarum plenum perfluere observat: O meum doliolum, inquit, nec vinum, nec oleum, sed nec acetum tibi committam, dum assulæ sic jungantur, ut quod infusum est, non diffluat. Ita DEUS nobiscū agit, qui, Ambrosio teste, priusquam dona infundat cælestia, temporalem prosperitatem concedit; si verò diffluere contingat, cælestia non infundit. Liberalis DEUS impertitur victum, valetudinem, favores hu-

humanos, honores exoptatos, in multis successus prosperos. Hoc omne aqua est, quam DEVS infundit experiundis nobis. Quòd si minoribus his DEI donis incuriosè ac segniter utamur, pecuniam prodigè dissipemus, honoribus inflemur, favoribus extollamur, cibum potumque intemperantiùs sumamus: Ohe! vas istud perfluit; aquam non continet, ergo nec vinum infundetur; caducis abutitur, ergo cælestia non impetrabit.

Christi ad Nicodemum reprehensio est: Si terrena dixi vobis, & non creditis: quomodo si dixero vobis cælestia, credetis? *a* Seipsum quivis objurgatione haud falsâ feriet, si dicat: Circumspice qualis sis; cùm litigatur non es ultimus; cùm luditur, non es pigerrimus; cùm potatur, non es tardissimus; inter ambitiosos non infimus; inter detractores minimè taciturnus; inter deceptores non indoctissimus; inter ebrios non postremus; inter iracundos & invidos non minimus; cùm juratur & pejeratur, tu certè facundissimus es; cùm in templo garritur, tu planè primus es; cùm orandum & jejunandum, hîc profectò ultimus es; cùm vigilandum, hîc omnium infirmissimus es; cùm pauperibus quid erogandum, hîc pauperrimus es omnium. Ohe! dolium istud non continet aquam: homo iste præsentibus rectè uti nescit, hinc malè futura quærit. Utrinque miser, nec præsentia

a *Ioan. c. 3. v. 12.*

sentia servaturus, nec lætaturus futuris. Cælum sincerè non amat, cui nondum sordet terra.

Capvt VII.

Memoria cæli quibus modis quotidie sit instauranda?

De beatâ vitâ insigniter prorsus Philosophus Cordubensis dixit: Vivere omnes beatè volunt: sed ad pervidendum quid sit, quod beatam vitam efficiat, caligant; Adeóque non est facile consequi beatam vitam. Proponendum est itaque primùm, quid sit quod petamus: tunc circumspiciendum est, quà contendere illò celerrimè possimus. Quamdiu quidem passim vagamur, non ducem secuti, sed fremitum & clamorem dissonum in diversa vocantium, vita brevis inter errores conteritur. Decernatur itaque & quò tendamus, & quà: non sine perito aliquo, cui explorata sint ea, in quæ procedimus.

Quoniam quidem non eadem hîc, quæ in ceteris peregrinationibus conditio est; in illis comprehensus aliquis limes, & interrogati incolæ non patiuntur errare: At hîc tritissima quæque via & celeberrima maximè decipit. *Quid possit magis Christianum dici?* Nihil ergo magis præstandum est, quàm ne pecorum ritu sequamur antecedentium gre-

gem pergentes non quà eundum eſt, ſed quà itur. *a Quid verius?* Trita planè ac ſpatioſa via eſt quæ ducit ad interitum, arcta quæ ad vitam, ad cælum

Ovum initio ſub oculos dedimus, per quod explicavimus compendio, quid illud Beatitudinis ſit, quod petimus. Ulteriùs progreſſi diximus ad beatitudinem conſequendam plurimum facere, beatitudinis memoriam quam ideò quotidie inſtaurari oporteat. Nunc porrò eundum, & quibus modis memoria beatitudinis inſtauranda ſit, explicandum.

§. I.

Chriſtus conviva ſuper menſam, præceptiones nobiliſſimas in nuptiis ac conviviis ſervandas ſalubriter inſtillans: Cùm vocatus fueris, inquit, vade, recumbe in noviſſimo loco, ut cùm venerit, qui te invitavit, dicat tibi, Amice aſcende ſuperiùs. *b* Quod docuit, hoc & ipſe ſervavit: Nam cœpit IESVS facere & docere. *c* Docuit in loco noviſſimo recumbendum, & recubuit in noviſſimo. Si Tertulliano *d* credimus, de Chriſto vaticinatus eſt illud Amos: Qui ædificat aſcenſionem ſuam in cælo. *e* Aſcenſionem hanc non aliter ædificavit Chriſtus quam deſcenſione. Chriſti vitam omnem inſpice, &

a *Seneca l. de beatâ Vitâ c.* 1. b *Luc. c.* 14. *v.* 10. c *Act.* 1. *v.* 1. d *Tertull. l.* 4. *contra Marcionem.* e *Amos c.* 9. *v.* 6.

& fateberis cæli Dominum in loco infimo accubuiſſe. Meritò tandem honorificum illud à Patre audiit: *Aſcende ſuperiùs.*

Et nos quoque ad exemplum Domini Aſcenſiones noſtras ædificemus in cælo. Hoc autem rectiſſimè fiet jugi beatitudinis memoriâ, quæ innovanda eſt hac potiſſimùm triplici ratione. *Deſcenſu Tartari, Contemptu terræ, Aſpectu Cæli.* Explico ſingula.

Primum eſt, *Deſcenſus Tartari.* Hîc præeuntem habemus Chriſtum. Cùm cæleſtis Pater Filium in Orbem hunc inferiorem mitteret, hoc ei præceptionis dedit: Vade fili, & recumbe in noviſſimo loco. *a* Ad nutum Patris exactiſſimè id factum. Quod Lucas atteſtatus: Et quidem filius hominis, inquit, ſecundùm quod definitum eſt, vadit. Eo certè animo ut recumbat in noviſſimo loco. Nam primo in Orbem ingreſſu non erat ei locus in diverſorio. *b* Ita inter pecudes hoſpitatus recubuit in noviſſimo loco. Hîc eum Angeli, hîc paſtores, hîc ſalutârunt magi. Exactâ pueritiâ jam populum docturus, in ſolitudinem priùs ſeceſſit, ubi quadraginta diebus ac noctibus jejunium perſeverabat, erátque, quod Marcus aſſerit, cum beſtiis. *c* Recubuit prorſus in noviſſimo loco.

Paſſus eſt inſuper non ſolùm tentari ſe à Satana, quod obſtupeſcendum, ſed etiam

a *Luc. c. 22. v. 22.*
b *Luc. c. 2. v. 7.* c *Marc. c. 1. v. 13.*

etiam per aërem vehi, in montis jugo statui, ad templi fastigium perduci. Et consummatâ omni tentatione, diabolus recessit ab illo usque ad tempus. *a* Tanquam rediturus, suásque vires denuò exploraturus in Christo. Et quis locus præ isto magis esse novissimus possit? Idem DEI Filius ex Orbe hoc abiturus, in trabem suffigi se permisit, latronum medium. Verissimè secundùm quod definitum est recubuit in novissimo loco. Quod Isaias luculenter affirmans: Vidimus eum, inquit, & non erat aspectus: & desideravimus eum, despectum & novissimum virorum. *b* En, DEI Filius inter pecudes nascitur, à Diabolo tentandus invaditur, inter latrones moritur.

Hinc post reditum in vitam ab universo cælo acclamatum: *Amice ascende superiùs.* Ecce homo, Qui ædificavit in cælo Ascensionem suam. Sanè non aliter quàm descensu hunc ascensum ædificavit. Apertè Paulus: Quod autem ascendit, quid est, inquit, nisi quia & descendit primùm in inferiores partes terræ? Qui descendit, ipse est & qui ascendit super omnes cælos. *c* Quis in Orbe locus profundior inferis? Eò Dominus IESVS descensionem priùs fecit, quàm cælum conscendit.

Cogitas Christiane ascendere in cælum? Descende priùs in Tartarum. Hebræi regis dictum sequere: Descendant in

a *Luc. c. 4. v. 13.*
b *Isai. c. 53. v. 3.* c *Ephes. c. 4. v. 9. &* 10.

in infernum viventes.a Longè ſatius eſt, ut eò demigremus vivi, ſed redituri, quàm ut eò ablegemur mortui, inde nunquam emerſuri. Deſcende igitur & æterni carceris latibula & caveas perluſtra. Inſpice quibus illic ſuppliciis arrogantia, quibus luxuria & invidia, quibus alia vitiorum monſtra puniantur. Manſiones illic ſunt & æternæ, ſed manſiones cruciatuum & tormentorum, manſiones diabolorum & hominum damnatorum. His luſtratis evade ad ſuperos, *Amice aſcende ſuperiùs*, & perluſtra cælum: æternitatem illam beatiſſimam confer cum ærumnoſiſſimâ alterâ: vide diſparem prorſus æternitatis domum, & diſpares inquilinos. Sic longè faciliùs aſcenſiones tuas ædificabis in cælo: ita recentem ac validam beatitudinis memoriam conſervabis.

Ajunt è profundo puteo aciem oculorum velut per tubum adeò firmiter in cælum extendi, ut ipſas ſtellas ipſo etiam meridie poſſit cernere: Haud aliter mens humana in cælum tantò ſublimiùs aſcendet, quantò profundiùs in Tartarum ſe ſubmiſerit. Recumbat priùs in noviſſimo loco, tum demum audiet: *Amice aſcende ſuperiùs.*

§. 2.

Alterum, quo jugem beatitudinis memoriam refricemus, eſt, *Contemptus Terræ*

a *Pſalm.* 54, *v.* 16.

Sanctus Ignatius Lojola, frequenter humili ſcabello ſedens, & rorantibus oculis cælum identidem ſuſpiciens: Heu, dicebat, quàm ſordet terra, cùm cælum aſpicio! Notum illud religioſiſſimum præceptum. Dimitte omnia, & invenies omnia. *a* Relinque cupidinem, & reperies requiem. Cave rebus perituris inhæreas, ne capiaris & cum iis pereas. Quàm verè ac ſignificanter è Divi Franciſci familiâ Theologus dixit: Si tibi DEVS hanc beatitudinem non ultra mediæ etiam horæ ſpatium largiretur, mille Mundos huic ſimiles deberes ſpernere; eò pleniùs DEO fruiturus, quò magis ex animo hujus brevis vitæ quiſquilias & utilitates contempſeris. *b* Et nos (ô inſana cæcitas!) nec viliſſimam terræ particulam audemus ſat fortiter contemnere. Ecquid demum eſt voluptas omnis, & omnis theſaurus terræ? Titivillitium, ſcarabæi umbra, fumus, vanitas, nihil eſt.

Narrat Homerus comites Vlyſſis dulcibus è Loto fructibus guſtatis turpiter oblitos redire in patriam. Hinc verbi veteris origo: Lotum guſtavit. Lotophagos rectè dixeris eos, qui terræ ſordibus ineſcati patriæ cæleſtis turpiſſimè obliviſcuntur; pro nihilo habent, terram deſiderabilem. *c* Cui terra ſapit, cælum deſi-

a *Thom. de Kempis l.3.de Imit. Chriſt.c.32.*
b *Didacus Stella de Mundi Contemptu l.3.* c.100. c *Pſalm.105.v.24.*

desipit: cui sapit cælum, ei profectò terra desipit.

Pisces marini gaudent maris salsugine, aquis dulcibus necantur: ita plurimi amarissimis Mundi voluptatibus oblectantur, mel cæli fastidiunt. Ambrosius de naturis rerum differens, a ait Corallium in aquis herbam esse, cùm ex aquis in aërem transfertur in lapidem durescere. Vtinam terrigenæ illi, qui inter cœnosæ oblectationis undas adeò mollescunt, ut etiam ad calamitatis umbram impatientes sint, utinam velut alga caput attollant cælo, & auræ sese inferant ætherEæ, in nobile profectò corallium durescerent, ad omnia perferenda robusti.

Qui ascensiones suas in cælo ædificat, priùs terram calcat. Nos quidem ascensiones ædificamus, sed heu non in cælo. Omne nostrum struere, apposito verbo Græci ἀεροβατεῖν. b nominant. Fundamentum deest his talibus structuris. Hominis avari aut ambitiosi mentem inspice, videbis quot ii ascensiones moliantur. Est qui cogitet: Quo demum modo hoc munus, dignitatem istam, hos titulos obtinebo? His obtentis progrediar paullatim ad altiora, Ascendam superiùs. Ubi & istud obtinuero, tum denique phylacteria mea dilatabo & magnificabo fimbrias: c multi qui olim vix caput

a *Ambr. l. 5. Exam. c. 11.* G 4

b In lufft bawen. c *Matth. c. 23. v. 5.*

put aperire dignati, jam mihi & genua cogentur flectere. *a* Iam verò liberos sic vestiam, filios in Italiam aut Gallias mittam, filias cum amplâ dote matrimonio jungam: In rem meam connitar, ut domos & prædia emam, ne censu aliis impar inter pedarios tantùm numerer Senatores. Mille talia concinnamus in pectore. En architectos qui ædificant ascensiones suas in terrâ, in aëre. Hoc ædificii genus, ô boni, struendum est in cælo; non in terrâ, non in aëre; aut ruinam priùs cernetis, quàm structuram.

Apostoli è Christo jam jam in cælum ascensuro quæsierunt: Domine, si in tempore hoc restitues regnum Israël? *b* O viri quid istuc quæritis? Tam præclara & multa de cælo audiistis, & adhuc de terrâ & terreno regno interrogatis? Quid ad vos hęc peritura & infima? Non recordamini quis vobis in cœnâ supremâ dixerit: Iam non dicã vos servos: Vos autem dixi amicos. *c* Igitur, ô amici ascendite superiùs: Cogitationes ac desideria in altum erigite: mittite terram, exquirite cælum. Non humilietur in pulvere anima vestra, non conglutinetur in terrâ venter vester. *d*

Sunt Geographi qui Orbem Orbísque partes spectandas in tabulis proponunt: Sunt & Astrologi qui cæli leges, siderum

a Sie werden mir wol müssen gnadherren. b *Act.1.v.6.* c *Ioan.15.v.14.* d *Psalm.43.v.25.*

rum meatus, orbésque cæleſtes è ligno aut metallo fabrefactos in ſphærâ repræſentant. Fuit harunce rerum imperitior quiſpiam & albæ mentis homo, qui Geographum primò acceſſit & petiit, per Orbem ſeſe compendio duceret, docerétque varias regiones in chartâ nôſſe.

Nec minùs è tabulâ pictos ediſcere Mundos.

Mox ille hominem ad ingentem tabulam ſuaviter trahens, oſtendit ſermocinante manu hîc Aſiam, novam illic Americam, iſtic Africam & Europam: ita flumina, maria, provincias, regna plurima commonſtravit. Sed jam inſtructus à Geographo Aſtronomiæ Doctorem adiit & rogavit, cæleſtium Orbium compoſitionem ſibi explicaret: quis eorum numerus, quis ordo, quis motus; qui eccentrici, qui plani, qui ſolidi ſint Orbes. Aſtrologus cœpit verſare ſphæram & oſtendere, quinam eccentrici, qui plani, qui ſolidi dicantur; quæ circulorum volumina vel orbiculata parallela, vel obliqua decuſſata, quæ axium ſint vertigines. Sphæræ medio, cingebatur terra vix nucem æquans; ita ſimul etiam cæli terræque diſtantiam explicavit. Hîc auditor admirabundus. Quid hoc rerum eſt, obſecro? exclamat. Prior ille geographiæ profeſſor, in extensâ telâ terræ globum eſſe maximum monſtravit; Tu verò doctiſſime Domine, terram vix nuci magnitudine pares exhibes. Cui credam? Adſtitit amicorum aliquis qui in aurem

insusurrans: Ne mireris, inquit, nam ille Geographus, iste Astrologus est; diversa tractant studia; rem suam uterque curat. In rem nostram hæc faciunt.

Diabolus Geographus est peritissimus. Et ecce artis specimen. In monte Christo monstraturus quàm ingens esset terra, ostendit ei omnia regna Mundi & gloriam eorum, & dixit: Hæc omnia tibi dabo. *a* En obsecro, Geographum prorsus egregium, qui omnia terræ bona ut ingentia, ut maxima repræsentat: vitam mortalem pretiosissimam, ideóque charissimam, umbram honoris speciosissimam, pecuniam rerum omnium potentissimam, beatitudinem ipsam esse commonstrat. Hinc illud Mundi sanctissimum dogma:

—— quærenda pecunia primùm est,
Virtus post numos. —— *b*

Hæc Greographi ex orco fallacia est, sic ille terram magnificat. At verò Christus veræ astrologiæ doctor peritissimus: loquens de regno DEI, *c* terram à suis omnibus contemnendam docet, & ascensiones ædificandas in cælo. Hinc illæ cohortationes assiduæ: Si mundus vos odit, scitote, quia me priorem vobis odio habuit. *d* Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. *e* Ergo non contemplantibus nobis, quæ videntur,

a *Matth.c.4.v.8.& 9.*
b *Horat.l.1.epist.1.ad Mecænat.*
c *Actor.c.1.v.3.* d *Ioan.c.15.v.18.*
e *1.Ioan.c.2.v.15.*

tur, ſed quæ non videntur, *a* iter ingrediendum ſublime. Veriſſimè dixit Seneca: Nemo alius eſt DEO dignus quàm qui opes contempſerit. *b* Expedita ad cælum via eſt, Contemptus terræ.

Aude hoſpes contemnere opes, & te quoque dignum
Finge DEO.

§. 3.

Tertium quo memoria beatitudinis reſtauranda, *Aſpectus cæli*. Domum vel foris tantùm aſpicere & non amare difficile. Chriſtus in cælum abiturus ſuos omnes præſentes eſſe voluit. Videntibus illis, ait Lucas, elevatus eſt. *c* Cùm orbem naſcendo ingrederetur, ſilentio & noctu, ignotus occultúſque venit; cælum aſcenſurus, centum & viginti ſpectatores, homines ex omni numero ſelectiſſimos ad hoc ſpectaculi excivit.

Regum faſti memorant Ionatham juvenem regium fame compulſum è favo mellis aliquid immersâ virgâ libâſſe, & mox ejus oculos eſſe illuminatos. *d* Tobias cæcus oculorum uſum reparavit non melle, ſed felle. *e* En collyrium *f* planè diſſimillimum, ſed eundem prorſus effectum. Ionathas & Tobias nitidos

 vege-

a 2. *Corinth. c. 4. v. 18.* b *Seneca epiſt. 18.*
c *Actor. c. 1. v. 9.* d 1. *Reg. c. 14. v. 27.*
e *Tob. c. 11. v. 14.* f Augenartzney.

vegetósque reddiderunt suos oculos, ille mellis, hic fellis beneficio.

Dominicum illud in nos quadrat: Modicum lumen in vobis est. *a* Sicut oculi noctuæ ad solem, ita nostri ad divina & cælestia caligant. Hîc minimè lynces sumus; heu lolio victitamus; *b* tam ægris & affectis oculis cælum languidissimè penetramus. Ergo collyrium admittendum. Sed num mellis an fellis malumus? Citiùs melle ac suaviùs sanabimur. Quocirca mel placet. Hæc quidem dicimus, sed sæpe alia omnia facimus. Edissero quod dixi.

Suspicere cælum, & intimo pectore beatitudinem suspirare, mel est omni melle suavius; gravia & aspera pati, fel est omni felle amarius. En visûs interioris medicinam duplicem: utra placet? Quando nos igitur tam raro támque oscitanter & perfunctoriè cælum cogitamus, mel reverà spernimus. O curvæ in terras animæ, & cælestium inanes! Subinde horulâ unicâ, aut parte horulæ mel istud oculis posset allini saluberrimè. Hoc scilicet faciendum. Cogitationes aliæ omnes curæque tantisper seponendæ, ut tantò attentiùs ac suaviùs sola cogitari possit beatitudo. Ipse sibi quisque dicat: En hoc, & hoc, & hoc etiam promissum est tibi; chirographum Christi penes te habes: Expectat te immensum voluptatis mare: æternùm ab omni malo secu-

a *Ioan. c.* 12. *v.* 35.

b *Lolium vitiat, & obtundit oculos.*

ſecurus; æternùm undequaque beatiſſimus eris; ſi tamen velis eſſe. Hac ſolâ lege aſſumêris, *ſi nolis ſervire vitiis.*

En cælum ſideribus diſtinctum quàm etiam extrinſecus formoſum ſit! Quin eò manibus pedibúſque perreptas? Age, tolera, & labora ut bonus miles; brevi vinces. Num tu à carne tuâ, ab appetentiâ tuâ, à fallaciſſimis illecebris patieris te vinci? Si libet inſanire, quæſo cum ratione inſanias, ne æternùm pereas. Cælum ſuſpice & eſto frugi.

En talis homo aquilinos & lynceos ſibi oculos conciliat melle, hoc eſt aſpectu cæli; uti Ionathæ, ſic & illius illuminabuntur. Sed plerunque nolumus perungi hoc melle. Ad omnes nugas vacamus, hîc ſolùm nil ſupereſt temporis; omnia alia ſolertiſſimè curamus, cælum in poſtremis curis habemus. vix illud unquam ſeriò & cum curâ conſideramus. Ita hoc melle ſanari nolumus.

Idcirco Devs felle nobis medicinam facit, plagis nos erudit. Quâ quidem ratione, *illuminamur*; ſed lentior eſt, & acerbior hic medendi modus. Iacob Patriarcha quantis quámque diuturnis calamitatibus preſſus eſt? Cùm duo filii Simeon & Levi civitatem Salem cædibus vacuâſſent. Turbâſtis me, inquit, & odioſum feciſtis me habitatoribus terræ hujus.[a] Amiſſo Ioſeph filio, noluit conſola-

tionem

a *Geneſ. c.* 34, v. 30.

tionem admittere, sed illud in continuo luctu ingeminabat: Descendam ad filium meum lugens in infernum. *a* Hunc luctum viginti tribus annis perseveravit. En quomodo fel istud oculos Iacob horrendum usserit. Ubi verò Angelum humanâ specie velatum vidit: Vidi Dominum facie ad faciem, inquit, & salva facta est anima mea. *b* En quàm celeriter, obsecro, cælesti hoc melle persanatus, & illuminatus sit; salva facta est anima illius. Nil ultrà petiit, votorum summam attigit, optimè illi fuit, mel cæli gustavit.

Hoc melle Christus Apostolos curavit. Viderunt illum abeuntem in cælum. Hoc vidisse plus illis profuit, quàm conciones plurimas audivisse. Attollamus quotidie oculos supra hanc caliginem, in quâ volutamur, & suspiciamus cælum. Non fuerat operæ pretium nasci, nisi admitteremur ad contemplanda hæc alta. Quid enim erat, cur in numero viventium me positum esse gauderem? An ut corpus hoc fluidum ac periturum cibo potúque farcirem, diligens ejus minister? Non est vita tanti, ut eam amemus, nisi animum assiduè erigamus in cælum. O quàm contempta, quàm ærumnosa res est homo, nisi se supra humana erexerit!

Non aberrabit à cælo, cui cælum semper in oculis, æternitas est in pectore. Turonensis Præsul Martinus Sanctissimæ,

a *Genes.c.37.v.35.* b *Gen.c.32.v.30.*

mæ, quam egit, vitæ initium & progressum dedit continuo cæli aspectu. Hinc & cæli suspex nominatus est.

Sanctissimi quique viri cælum assiduè suspiciebant, velut patriam peregrini & exules; velut portum, naufragii metuentes; velut coronam & præmium cum hostibus decertantes. Hæc illis contemplatio, in laboribus quies, & mœroribus solamen, in pugnâ robur, in adversis subsidium fuit.

Isaias vates digitum cælo intendens hortatur & clamat: Levate in excelsum oculos vestros, & videte quis creavit hæc. *a* Sol unicus toto aquæ terræque globo centies sexagesies septies major est. Quid de reliquâ cæli vastissimâ planitie dicendum? O illa Senecæ verissima! Sursum ingentia spatia sunt, in quorum possessionem animus admittitur, Hoc sciamus, omnia hîc angusta esse. Quapropter eò mittendus est animus, ubi æternitatis immensi campi pateant.

Ejus rei Ecclesiæ preces sæpius monent. Quales sunt illæ: Sic transeamus per bona temporalia, ut non amittamus æterna. Et istę: Concede quæsumus omnipotens Devs, ut qui hodiernâ die Unigenitum tuum Redemptorem nostrum ad cælos ascendisse credimus, ipsi quoque mente in cælestibus habitemus. *b*

Chri-

a *Isai.c.40.v.26.* b *Dominic.III.post Pentecost.& die Ascensionis Domini.*

Chriſtus ipſe quoties eò præiit, cùm actionum ſuarum pænè omnium hoc voluerit eſſe principium, ut ſublevatis oculis in cælum cum Patre loqueretur. O imitemur, & cælum quàm creberrimè miſſis illuc oculis ſalutemus. Aſpectus cæli, laxat animum ac præparat ad cognitionem cæleſtium, aptúmque efficit, qui in conſortium DEI veniat. Hoc habet animus argumentnm dignitatis ſuæ, ſi illum divina delectant; ſi non ut alienis intereſt, ſed ut ſuis.

CAPVT VIII.

Cælum propriè Beatorum ſedem ac manſionem dici. Vbi aliquid de Mundi fallaciis.

CONDVCTVRVS ædes, primò eas inſpicit: ſi placeant; id ſingulariter exquirit, num in iis ſtabilem poſſit ſedem figere. Permoleſtum eſt ſingulis annis cum ſuâ ſupellectile huc illuc vagari. Habitatio ſi quæ placeat, tantò eſt gratior, quantò ſtabilior. Atqui toto terrarum Orbe, quod noſtra nos Religio docet, nuſquam is locus eſt, quo trita cantilena illa non occinatur? Exi hoſpes, exi; jam ſatis eſt, exi. Quò igitur tandem eundum?

Chriſtus extollens manum ad ſidera: In domo Patris mei, ait, manſiones multæ ſunt. *a* Manſiones in terrâ quæri poſſunt, inveniri non poſſunt.

a *Ioan*, c. 14. v. 2.

ſunt. Nulla hîc quies, nuſquam manſio. Vaticinatus olim Moſes: Introduces eos, inquit, & plantabis in monte hæreditatis tuæ: firmiſſimo habitaculo tuo quod operatus es, Domine; Sanctuarium tuum, Domine, quod firmaverunt manus tuæ. a Licèt nos chalybe ſtrueremus domos; non tamen firmum forent habitaculum. Inquilinos ſingulos mors extrahit; & ſubinde plures uno tractu. Demum & ipſa domus corruit. Adeò nihil adamantinas mortis manus effugit. Ab Adamo quot centena millia, quot mille myriades ſeu milliones hominum ad hanc uſque horam mortui? Nulli hactenus Regum aut Cæſarum de ſuo Palatio licuit dicere, Hæc requies mea in ſæculum ſæculi, hîc habitabo, quoniam elegi eam. b Simile quid non nemo ſomniavit, ſed demum patuit fuiſſe ſomnium.

Ludovicus XI. Galliæ Rex ætate inclinante Medicis auri montes promiſit, aut donavit. Deinde ſanctos viros è ſilvis eduxit, quibus vitam ſuam non emendandam, ſed propagandam commendavit. Tali ſpe interim & metu, ut in arce munitâ & feneſtris ipſis atque omni aditu clathris ferreis obſtructo, ſeſe includeret. O bone Rex! hîc nuſquam eſt manſio; migrandum eſt.

In domo Patris, in cælo manſiones & quidem multæ ſunt. Hîc ſtabilis firmáque ſedes, hîc Beatorum quies, hîc canti-

H lena

a *Exod.c.15.v.17.* b *Pſalm,131,v.14.*

lena illa, *Exi hospes*, in omnem æternitatem proscripta est; quod hoc capite ita exequemur, ut simul etiam detegamus Mundi fallacias, qui omni Euripo instabilior, mansionem nihilominus & quietem mentitur, ut incautos suis fluctibus involvat. Qui mundi perfidiam inquietissimam probè noverit, mansiones illas æternas flagrantissimè desiderabit.

§. I.

Tarsensis-Paulus non solùm dixit: Non habemus hîc manentem civitatem: Sed & illud insuper adjunxit, ut res exactè caperetur: Præterit enim figura hujus mundi. a Elapsos centum annos sequuntur alii; sæculum aliud ex alio nascitur, annus extrudit annum. Nos annum sæcularem millesimum sexcentesimum vidimus: Transivit hic annus, & post illum aliquot & triginta anni. Ubi proximus sæcularis annus millesimus septingentesimus illuxerit, ubi quæso nos erimus? Præterit figura Mundi, præterit.

Monachii, ubi hæc scribo, die quo ritu anniversario sacrum ferculum obit mœnia singulis olim septenniis, aut crebriùs tam priscæ quàm novæ legis historias celsa pegmata (figuras vocant) repræsentarunt. b Hâc sacrâ & solenni pompâ imago imaginem impellit, ab insequente pegmate pegma prius excluditur. Ita hæ præsi-

a 1. *Cor. c. 7. v. 31.*
b *Iam annis octodecim omissum.*

præfigurationes omnes *transeunt*. posterior priorem urget, altera cedit alteri, prætereunt tamen omnes, nulla vel diem unum in viâ manet. Huic pompæ *a* simillima est vita nostra. Spectamus tempus? Ver hiemem excludit, veri dat finem æstas, ęstati autumnus, autumnum fugat hiems. Ætatem nostram attendimus? Infantiam claudit pueritia, pueritiam juventus, juventutem virilis ętas, hanc senectus excipit, senectutem inter se morbi & mors dividunt. Pari modo voluptatem expellit aut mœror aut alia voluptas, alter alterius clausula est. Omnes prætereunt, brevissimę sunt omnes. Iobus id asserens: Gaudium, inquit, hypocritæ ad instar puncti. *b* Huic assentitur vatum maximus: Vidi, ait, impium superexaltatum & elevatum sicut cedros Libani, & transivi, & ecce non erat. *c* Quò formosissimus hic apex descendit? Quò solent omnia. Præteriit, evanuit.

Nihil stabile aut firmum esse voluit ille rerum arbiter preter seipsum. Omnia ista quæ suspicis, quæ miraris, vicibus suis aut pereunt, aut certè mutantur. Solem illum vides? deficit. Lunam? laborat, & tabescit. Sidera? Labuntur & cadunt. Viderunt astrologi annis superioribus in cælo ipso nasci aliquid posse & mori. Quod si ad interitum mutationémque magna illa corpora & nostro

a Der grofs Vmbgang.
b *Iob* c. 20. v. 5. c. *Psal.* 36. u. 35. & 36.

sensu æterna, destinata sunt, quis ullam terræ stabilitatē promittat? Unus sub Tiberio terræmotus duodecim celebres Asię urbes evertit: Totidem Campaniæ oppida alius sub Constantino: Et unum aliquod Attilæ bellum, plus centenas. Quod terrę partibus, quod urbibus, hoc & singulis hominibus fatum imminet. Attolle, & circumfer mecum oculos, & vide rerum humanarum alternas vices, & ut in Oceano, ęstus. Tu surge, tu cade: tu impera, tu servi: tu occultare, tu emerge. Nulla hic quies, nusquam mansio. In cælo mansiones, in cælo felicitas quietis æternæ. a Vera germanáque patria est cælum; eò aspiremus.

§. 2.

Diabolus Servatorem tentaturus, ostendit illi omnia regna Orbis terræ in momento temporis. b Observa Christiane: Hæc tantùm ostendi solent spectanda, non dari possidenda. Tu forsan te possessorem credis, & domos, prędia, villas, hortos, latifundia jactas, eorúmque te Dominum scribis? spectator & dispensator es. Et hoc quàm diu? Nam audi: *In momento temporis*. Hæc enim præterquam quòd tantùm ostendi soleant, brevissimo etiam tempore ostenduntur. Interrogemus eos qui totum pęne Orbem subegerunt

a *Hæc lib. 2. c. ult. fusiùs declarabimus.*
b *Matth. c. 4. v. 9. & Luc. c. 4. v. 5.*

runt armis: Auguste Cæsar, Rex Alexander, ubi vestra sunt regna? Ostensa sunt tantùm vobis, & quidem momento. Baruch vates Hebræus similiter interrogans: Ubi sunt, inquit, Principes gentium, & qui dominantur super bestias quæ sunt super terram? Exterminati sunt & ad inferos descenderunt, & alii loco eorum exurrexerunt. *a* Nulla hîc quies, nusquam mansio.

Favet Mundus & arridet? Hoc autem quamdiu? Mundum noto illi opilioni Melibæo simillimum dixerim, qui pecori suo valedicens cecinit:

Ite meæ quondam felix pecus, ite capellæ,
Non ego vos posthac viridi projectus in antro
Dumosâ pendere procul de rupe videbo.
Carmina nulla canam. —— *b*

Ita Mundus: Ite mei alumnuli, ite: Sat lusum est: Ad finem ventum est. *c* Iam seriò res agetur, Nil ampliùs suaviorum carminum à me audietis. Canam; sed aliis, non vobis: ridebo; non vobis, aut vestro commodo, sed irrisurus vos. Ite, & alibi quietem quærite, apud me nunquam inventuri. Hæc Mundi derisio, hæc illius postrema est lavatio. *d*

Mundum opilioni composuisse honestum nimis elogium. Si verum spectemus, carnifex est mundus. Anni sunt complusculi, cùm in vicinâ civitate vir magni nominis ob peculatum patibulo

a *Baruch c.* 3. *v.* 16. *& seqq.* b *Virg. ecloga.* 1.
c Es ist auß. d Das ist der laußguß.

addictus, publicè ductus est. Iamque ferale hoc theatrum averso ascensu occupandum erat, jam in fatalibus scalis stabat reus, cùm carnifex blando imperio: Domine, inquit, unum adhuc gradum superemus. *a* Ascendit ille Dominus, & pependit. Ita mundus innumeros per funestos scalarum gradus eduxit, educitque in altum, ut lapsu graviore ruant: illaqueatos sceleribus in auras extrudit velut patibularium. Nunquid nō plures ejuscemodi nos ipsi novimus? Nec opus Amanum, Eutropium, Bellisarium, Ruffinum magna nomina, nota Mundi ludibria huc sistere. Sat fuerit unicum nominâsse.

Plautianus Antonini Cæsaris socer opulentissimus simul & potentissimus filiæ dotem dedit quæ reginis quinquaginta suffecerit. Et populo Imperator minùs erat formidini quàm Plautianus. Vox omnium erat, cælum priùs ruiturum, quàm socero Imperator incommodatum iret. Sed vices, ut fit, verterunt. Nam Plautianum structę cædis insimulatum, ut Herodianus credit, *b* Antoninus gener in Palatio Romæ occidit. Nec satis vitam ademisse Patri, filius Plautus & Plautilla filia in Insulam Lyparim exulare jussi, paullò pòst necari. Plautiani nomen insuper ex omnibus monumentis ac tabulis erasum. *c* I nunc, & quietem aut man-

a Herr/noch ein stäffelin. b *Negat Dio.*
c *Dio Cassius in Severo. Baron. ad Ann. 206.*

mansionem in Mundo ambi. Optimè Philo: Nihil est, igitur, inquit, in humanis rebus ac negotiis præter umbram aurámque levissimam, sine morâ pretervolantem, a Nulla mansio.

§. 3.

Opilioni aut Carnifici Mundum contulisse nimis etiamnum honorificum est. Mundus vafra & crudelis bestia est, nec habebunt requiem die ac nocte qui adoraverint hanc bestiam, & imaginem ejus. b Cùm Absalon in patrem rebellis, prælio infeliciter commisso ex acie diffugeret mulo vehens abjectâ galeâ capillo volante subter quercum transire conatus est. Sed arbor injectis manibus lictoris instar fugitivum crinibus prehendens ita vinxit ac tenuit, ut subtus suum dominum elaberetur mulus, Absalon cæli terræque medius penderet. c Mundus est mulus: quisquis equitem agis, cave hoc jumentum crudele & vafrum. Videris tibi commodè sedere, suaviter vehi, feliciter progredi? Expecta sis, & tu tuam invenies quercum, quâ pendeas: Ne fide mulo, humanis favoribus ne crede. Arbore quâ non putaveris, subitò hærebis, & pendebis vivum funus. Excusso te prætervolabit mulus, humani fa-

a *Philo l. Quòd* DEVS *sit immutabilis. mihi pag.*248. b *Apoc. c.*14. *v.*11. c 2. *Reg. c.*18. *v.*9. *& seqq.*

vores te destituent: te terra ejectum respuet, exclusum te non admittet cælum.

Et en ejus rei nobile paradigma. Iudas Iscariotes rebellis in magistrum discipulus, mulum quo veheretur, quęsiit, Pontificum favores ambiit, pecuniam recepit. O breve nimis gaudium! Nam & hic suam reperit quercum, quâ hæsit, elabente mulo. Cùm enim argentum rejiceret, irridentes Pharisęi responderunt: Tu videris. Tute hoc intrivisti, tibi omne exedendum est. Quid ad nos? Tu videris. Ita mortalium miserrimus furiosâ pœnitentiâ pręceps in desperationis quercum impegit, & elisit animam.

Hoc & Mundus aliquandiu blandus & mulcens respondet: Quid ad me? tu videris. Sed clamat in arcto alumnus Mundi, & opem poscit: Nec tamen aliud audit, quàm istud: Tu videris: Quid hæc ad Mundum? Exede quod intrivisti. Conscientiam tu tuam neglexisti, favores Mundi quæsiisti, DEVM offendisti, cælum perdidisti; Tu jam videris. Iam pende, jam palpita, jam infelicem animam effla: nemo juvat. Exi hospes, exi. Nulla hîc quies, nusquam mansio, nusquam nisi in cęlo, quod ipse tibi occlusisti.

Ptolemæus Rex Ægypti potentissimus, ut Machabęorum res gestæ memorant, intravit Antiochiam, & imposuit duo diademata capiti suo, Ægypti & Asiæ. *a* Quietem cogitaverat Ptolemęus &

a 1. *Mach*. *c*. 11. *v*. 13.

& mansionem; sed totâ Ægypto, Asiâ totâ non reperit. Nam audi quid sacer historicus subjungat. Et Rex Ptolemæus mortuus est in die tertiâ: & qui erant in munitionibus, perierunt ab his qui erant intra castra. *a* Nulla hîc quies, nusquam mansio.

Rex Medorum Arphaxad subjugaverat multas gentes imperio suo, quod sacræ paginæ testantur, & ipse ædificavit civitatem potentissimam Ecbatanis. Ex lapidibus quadratis & sectis fecit muros ejus in altitudinem cubitorum septuaginta, & in latitudinē cubitorum triginta, turres verò ejus posuit in altitudinem cubitorum centum. *b* Firmissima civitas (quis neget?) in omnes hostium insultus. Nec defuit tantæ potentiæ superbia. Siquidem Rex Arphaxad gloriabatur quasi potens in potentiâ exercitûs sui, & in gloriâ quadrigarum suarum. *c* O mi superbe rex! brevî detumescet hæc animi elatio, & mansio, quam struxisti, ad alium transibit. Ita evênit. Nam Nabuchodonosor Rex Assyriorum pugnavit contra Arphaxad, & obtinuit eum in campo magno. Sic uno die, horâ unicâ tam firmæ mansionis ædificator periit, & mansionem alius occupavit. Nulla hîc quies, nusquam mansio.

Propheta Ionas sub textili suâ silvulâ, sub viridi tentoriolo suo lætabatur plurimùm. Quietem illi ac mansionem pro- mittebat

a *Ibid. v. 18.* H 5

b *Iudith c. 1. v. 1. & 2.* c *Ibid. v. 4. & v. 5.*

mittebat ſaltem æſtivam, umbra amœniſſima. Hîc ſedere, hîc habitare, hîc quieſcere lubebat. Et lętatus eſt Ionas ſuper hæderâ lętitiâ magnâ.*a* Falleris, mi Iona, falleris. Nullâ hîc quies, nuſquam manſio. Cras iſtud certiùs credes. Et paravit DEVS vermem aſcenſu diluculi in craſtinum: & percuſſit hederam, & exaruit.*b* Dic jam, ô Iona, manſio tua ubi eſt? Vermiculus unicus, & hederam & umbram; ſimul etiam quietem ac manſionem, & dietam,*c* & amœnitatem omnem abſtulit. In domo Patris manſiones multę: extra eam nullæ. In cælo Beatorum ſedes, in cælo quies eſt: ubivis alibi ſtandum & luctandum, ubivis inquies & innumerę turbæ. Cęlum quietis beatiſſimæ domicilium: quicquid turbelę aut timoris eſt, excluſit in omne ævum.

§. 4.

Hoc loco forſitan rogemus: cur DEVS ad inſpiciendum cęlum non ſaltem rimulam pandit? Hîc in tenebris agimus, nec aliam cæli notitiam quàm auribus accipimus. Quid teſtimonii datur oculis? omnes ordine, pro ſuâ quemque horulâ citat, morimur; Et nemo revertitur,*d* qui referat & teſtetur quid in Orbe meliori viderit. Cęlum DEVS venale proponit, & emi vult. Atqui mercator non ſolùm

Lau-

a *Ionæ c.4.v.6.* b *Ibid.v.7.* c Luſihauſs. d *Sapient.c.2.v.5.*

Laudat venales, quas vult extrudere merces.a

Sed eas insuper spectandas offert, emptorem alioqui nullum habiturus. At verò Deus omnem cæli voluptatem ingenti studio celat.

Sed in promptu caussa est: Hoc fieri fidei ac spei gratiâ. Beati qui non viderunt & crediderunt.*b* Quod videmus non credimus. Apertissimè Paulus: Spes, inquit, quæ videtur non est spes: Nam quod videt quis, quid sperat? Spe salvi facti sumus. *c* Hinc plura ejusmodi Deus contexit velo, ut tantò fides esset firmior, quantò ab oculorum fallaciis remotior.

Deinde, si vel per rimam cælum inspicere liceret, non putem cibum, non somnum capere luberet; vix humanam ampliùs vitam ageremus: Vigilare solùm & perpetuum laborare, & quàm plurimum pati in votis foret cæli desiderio. Vigiliis, crediderim, & laboribus, ac jejuniis morbum contraheremus; *d* extingueremus Vitam nimio æstu gloriæ. Adcóque nimium esset calcar ad appetendum cęli præmium, cęlum inspexisse. Atqui verò nostræ potestatis non est vitam abrumpere: vigilandum & expectandum dum auctor vitę veniat dicátque: Jam veni, jam

a *Horat. l. 2. epist. 2. ad Florum, initio.*
b *Ioan. c. 20. v. 29.* c *Rom. c 8. v. 24.*
d Wurden vns zu tod fasten/vnd zu tod arbeiten.

jam tempus eſt. Cælum autem longè meliùs emerebimur, ſi alter alteri, quàm ſi quiſque ſibi ſoli ſerviat & proſit.

Sed dicta pænè correcturus ajo tertiò: Non rimam tantùm aperit DEVS inſpiciendo cælo, ſed & januam. Inſpicite, guſtate & videte, quoniam ſuavis eſt Dominus. *a* Quicquid in Orbe hoc inferiore pulchritudinis & amœnitatis eſt, quicquid dulcedinis ac voluptatis, id rima, id oſtiolum in cælum, id cæli guſtulus eſt.

Atque hîc duo quædam ſingulariſſimè obſervanda ſunt, quæ ad omnem vitæ pietatem plurimùm conduxerint.

Primum eſt, Omne quod quis patitur, non alio animo quàm velut ſcintillam ex Orco accipere, ita ſimul ratiocinando: Si ſcintillula hæc avernalis unica ſic urit, ô DEVS, quid illud tormentorum erit in illis ignibus totum jacere, & æternùm uri? Hæc omnis afflictio mea tanquam ſtrictura eſt ab inferis emergens, *b* momentaneum & leve, & tamen ita me cruciat: quantum, eheu, cruciabit ipſum æternitatis incendium? Eſt qui dicat: Tu illud quod quiſque patitur ſtricturas & ſcintillas vocites? Ego certè hinc atque hinc, ſuper ſubtérque premor anguſtiis, undique afflictus, miſer ſum undique, in incendio luctor.

Crede mihi, mi homo, ſi DEVS alterum tantum ærumnis tuis adjiciat, nihilominus

a *Pſalm.* 33. *v.* 9.
b Ein höllfüncklein.

hilominus ſtrictura tantùm & ſcintilla eſt quicquid pateris, ad æternos ignes collatum. Ab inferis clamat purpuratus epulo, Crucior in hâc flammâ. Damnata capita flammas ſentiunt, nos ſolùm ſcintillas ab iis flammis. Quapropter æquo animo toleremus, quicquid tolerandum venit: afflictiones etiam graviſſimæ non niſi ſcintillulæ ſunt ab illo æternitatis incendio. Hoc primum eſt.

Alterum: Quicquid in Orbe hoc oculis placet, quicquid gulæ vel auribus ſuave eſt, quicquid licitam voluptatem ſpirat, non aliter accipere, quàm unicam mellis guttulam, è cælo, vel ſaccari cæleſtis miculam, ſic ſimul etiam ratiocinando: O bone Deus, ô mi amantiſſime Conditor, ſi hęc amœnitatis micula, ſi hæc guttula cæleſtis melliginis, ita cor afficit ut ſubſultet, quid amici tui voluptatis haurient in cælo æternùm beati, æternùm beatitudinis ſecuri? quos non ſtillâ ſolùm ætherei roris aſperges, ſed melleo voluptatum mari perfundes & immerges: quàm illis, inquam, bene erit, cùm nihil voluptatis deerit, cum omni genere oblectationum affluent? Nos in cælo jam agere nobis videmur, cùm voluptatis guttam lambimus. Interim mors à tergo inſerpit, velut lavernio, quod non neſcimus, interim nos mille vellicant miſeriæ. Et tamen beatos nos credimus, cùm vel inter lacrimas mellis aliquid libamus. Quanta igitur vitę ſuavitas erit

in

in cælo, ubi melleum illud beatitudinis mare nunquam deficiet, nullis turbabitur Euripis, nec unicam ejus guttulam æternitas tota exſiccaverit?

Hæc duo omnia vitæ mala & miſerias, velut Tartari ſcintillas, omniáque vitę commoda & delitias, tanquam ætherei mellis guttulas interpretari; Hæc duo, inquam, ad omnem vitæ ſanctimoniam, & ad inſignem in virtute profectum incredibili erunt adjumento, ſi probè capiantur, & jugiter exerceantur; ſic enim omnia in noſtrum trahemus emolumentum. Atque hoc eſt, quod à beato Paulo diſcimus. Quando inviſibilia Dei per ea quæ facta ſunt conſpiciuntur. a Verbo dixerim? Si quid, ô Chriſtiani, videtis aut ſentitis mali, Orcum inſpicite. Si quid amœni & grati, inſpicite cælum, apertæ ſunt rimæ, patet oſtium.

§. 5.

Si igitur quietem & manſionem quęrimus, oculos velut exploratores quavis die ſępius in cęlum emittamus. Romanus ſapiens affirmat, eam Ægypto fertilitatem ab exundante Nilo provenire, ut ab agricolis non cęlum ſeu proná cupiditate ſpectetur tellus: Nemo aratorum, inquit, cælum adſpicit. Siquidem Nilus ante exortum caniculæ mediis æſtibus augetur. Hunc nobiliſſimum amnem

a *Rom. c. 1. v. 20.*

natura

natura extulit ante oculos humani generis, & ita disposuit, ut eo tempore inundaret Ægyptum, quo maximè usta fervoribus terra undam altiùs traheret, tantum hausura, quantum siccitati annuæ sufficere possit. *a* Atque hinc Ægyptii non cælum, sed Nilum aspiciunt; nec pluvias è nubibus expectant, sed è flumine.

Annæi verbis dixerim: Nemo amatorum Mundi, aspicit cælum, aut semisomni tantùm oculo. Cælum agricolarum horum est Mundus; ab hoc beatas auri pluvias, ab hoc favores & honores, ab hoc amœnitates & delitias expectant. O miseros agricolas! Et en vivam unius ex his effigiem ab ævo priori sumptam & litteris consignatam.

Vir domo gentéque nobilis, *b* sed moribus & vitâ pecudi similior quàm homini. Hic in convivio jam vino calescens, ac linguâ volubili & in petulantiam solutâ ausus dicere: si mihi DEUS facultates meas ac voluptates eâ lege transcriberet, ut in annos mille meo arbitratu liceret iis frui, ego mehercle suum DEO cælum non inviderem. Cantarem liberè: Cælum cæli Domino, terram autem dedit filiis hominum. *c* Vita mihi

a Senec. lib. 4. nat. quæst. c. 2. init.
b Von Seckhendorff. *nomini parcimus. Familia nobilißima, cui sicut aliis familiis degener aliquis nil inurit notæ.*
c *Psalm.* 113, *v.* 16.

mihi voluptuaria ad mille annos extensa pro cælo foret.*a*

O Agricolam & ſcrofipaſcum! imò ô porcum aut ſcrofam! Hæccíne oris Chriſtiani? Nullus diabolorum tam vili cælum æſtimat, quod infrà demonſtrabimus. Impius ille homo, quo nemo facilè ruſticior idololatris Ægyptiis deterior, Nilum ſuum aſpexit, non cælum.

O Chriſtiani, non Nilum hunc, non Mundum, ſed cælum ſuſpiciamus; inde nobis imbres optatiſſimi, inde voluptatis omnigenæ beatitudo eſt. Nos quandoque vix ultra ruſticanam impietatem illam ſapimus, gratiam humanam & longiorem vitam tam anxiè ambimus, perinde ſi ſalutis cardo in eâ vertatur: gratiam divinam quęrimus, ſed ſupinè & in tranſitu; humanâ perditâ irreparabilem jacturam ſtultè credimus. O homines ruſticiſſimos! ô verè fatuos! Tam non fidendum vitæ quàm gratiæ, utraque tam fallax quàm incerta eſt. Nemo fidat vitæ:

Labitur occultè fallitque volatilis ætas,
Et nihil eſt annis velocius. ——

Nemo fidat gratiæ. Quanti

Ploravêre ſuis non reſpondere favorem
Speratum meritis. —— *b*

Nihil inanius, ſed nec fallacius quidquam humanâ gratiâ. Qui tibi jam videntur favere, illud ſub vitæ finem occinent:

a *Luther. in colloq. menſarum c.* 4. Von der welt vnd ihrer art. *edit. Francofurt. p.* 57.
b *Horat. l.* 2. *epiſt.* 1. *ad Auguſt. init.*

nent: Tu videris: Quare non Nilum, ſed cęlum vel centum oculis, toto vultu, pectore intimo ſuſpiciamus? Luſtrate Orbem, nulla hîc quies, nulla manſio. In domo Patris cæleſtis manſiones multæ, quies æterna.

CAPVT IX.

Quo pretio Cælum Beatorum ſedes comparanda?

HÆBRAEORVM vates Iſaias, regiæ ſtirpis, in aulâ educatus, vir eloquens & ſtyli nitidi, annis ante Chriſtum octingentis vaticinatus, horrendum ſui vaticinii ſupplicium tulit. Nam cùm regem impium Manaſſen, omnémque illius aulam paullò liberiùs perſtrinxiſſet, in carcerem, inde ad mortem raptus, ſerrâ & quidem ligneâ diſſectus eſt; initio lanienæ hujus à capite per medium hominem facto. Horribile prorſus tormentum, & vel ipſis ſpectatoribus oculis triſte.

Hoc tamen Iſaias, licèt annum ageret centeſimum vigeſimumſextum, incredibili conſtantiâ pertulit, non minùs morte quàm vitâ clariſſimus.

Vir iſte ſanctiſſimus cęlum, & quidem etiamnum obſeratū reverà magno emit; ſanguine per tantos cruciatus fuſo gloriam cęleſtem obtinuit. Cęlum eſſe venale gaudemus, ſed quis illud emat tā carè?

Vitam pro cælo prodigere, & non invitum mori in magno ducimus; sanguinem etiam fundere, hoc durum. Cur quęso DEVS naturâ non opulentissimus solùm, sed & liberalissimus, cælum à se vult emi, & quidem pretio tam grandi? Liberalitatis proprium est gratis dare. Hîc duo ista veniunt explicanda: Primò, num cęlum emendum? Dein, quo genere monetæ? De utroque nunc pauca.

§. I.

Natura corruptior nos tales genuit, ut liberalitatem potiùs alienam, quàm nostram amemus. Malumus gratis accipere, quàm dare. Hinc illę argumentationes nostræ: Si quis ea omnia, quæ ab exordio ad finem vitæ passurus, sub uno aspectu posita videret, nunquam hilarescere posset, imò vivere recusaret tam duris legibus. Quorsum autem ista? Quid sibi vult tam longus ærumnarum ordo, quid formidanda hæc calamitatum series nisi cælum expectat? spem cæli tolle, & nemo sponte miser esse cupiet. Pro cælo laboramus, pro cælo patimur. Longè tamen gratius foret hoc præmium, si gratis daretur. Triplex ad hæc responsum est.

Primum: Cælum DEVS planè gratis dat. Crumenam auro plenam cùm in viâ invenis, etsi manu attollis, tamen aurum gratis accipis. Domum occupas, sed domûs

mûs Domino assem. rependis, tu certè gratis habitas. *a* Cælo te Devs recipit, quid rependis? Collige omnia quę rectè fecisti unquam, aut placidè tulisti ad illam mansionem collata, vix assem unum constituent. Quâ igitur fronte cælum à te emptum jactabis? Tace; gratis accepisti.

Deinde: Omnia promerita nostra, vim suam omnem à Dei gratiâ habent. Aufer gratiam, & promeritum nullum erit. Rectissimè dixit Augustinus: Quod est meritum hominis ante gratiam, quo merito percipiat gratiam? cùm omne bonum meritum nostrum, in nobis non faciat nisi gratia: & cùm Devs coronat merita nostra, nihil aliud coronet nisi dona sua. *b* Cùm ergo gratia gratis detur, gratis etiam & cęlum dabitur, non dandum nisi propter gratiam.

Tertium: Cælum Devs omnino gratis dare tam sui quam nostri caussâ non potest. Sui caussâ: Nam impiis ac rebellibus, imò cęlum aversantibus, cælum vi ingerere non potest. Iustus ipse ac sanctus est: ergo capitalibus ac professis hostibus, & nolentibus beari, quâ æquitate aut necessitate Beatitudinem obtrudet? Cùm ergo invitis cęlum non det, dabit obedientibus & volentibus, qui hoc ipso cælum emunt dum obediunt, dum cęlo

 asseri-

a Ist gschenckht / ist gfunden vmb das gelt. b *August. tom. 2. epist.* 105. *Sixto presbyt. contra Pelagianos, mihi pag.* 177.

asseri seriò volunt. Nostri causâ non penitus gratis dandum est cęlum, nam beatitudo nobis tam suavis non accideret, nisi priùs fel gustaremus. Post laborem dulcis est quies, post famem grata refectio, post bellum jucunda pax. Non coronabitur, nisi qui legitimè certaverit. a Donatio parùm honorifica est, ubi nulla donandi caussa est.

Abrahamum DEVS ad ingentem gloriam evecturus, promisit ex ejus posteris nasciturum DEI filium. Ut autem Abrahamus tantâ gratiâ nõ indignus censeretur, filium jussit immolari. O Domine, quàm nihil das gratis? Imò verò, dixerit DEVS, gratuitum hoc donum offero, sed simul caussam donandi quæro. Cùm igitur Abrahamus in has dandi & accipiendi leges consensisset, suum etiam filium mactare paratissimus, mox DEVS: Per memetipsum juravi, ait, quia fecisti hanc rem, & non pepercisti filio tuo unigenito propter me; benedicam tibi, & benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ. b Signatè ait: Quia fecisti hanc rem, ideò à meâ liberalitate consecutus es hoc munus. Ita DEVS longè promptior donare, quàm nos accipere, obedientibus dabit æternitatis præmium: vult tamen & omni jure id vult, ut felicitatem tantam cupiant, ambiant, petant, apprehendant, eâ se non indignos exhibeant, ad eam se non invitos ostendant.

a 2. *Timoth. c. 2. v. 5.*
b *Genes. c. 22. v. 16. & seqq.*

dant. Hinc illa Pauli ad Timotheum vociferatio: Apprehende vitam æternam. *a* Et unà hortatur, idem aliis inculcet, ut thesaurizent sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant vitam æternam. *b* En ergo donum, tu apprehende. Nec tamen desinet esse gratuitum, cùm fuerit à te apprehensum. Quo modo, inquis, quâ manu apprehendam? Iam dicemus.

§. 2.

Ajunt eos olim milites quos Soli dicatos scripserant, cùm sacramentum dicerent, coronam à mucrone gladii pendentem accepisse. Quo quidem ritu significabant victorię & coronę laudem, non aliter quàm ferri cuspide obtinendam. Si queras, quâ ratione gloria cælestis sit acquirenda? Beatus Paulus, non aliud, quàm quod modò diximus respondet: Apprehende vitam æternam: Porrigit DEVS beatitudinis coronam, sed à mucronato ferro pendulam. Vis illam? Apprehende. Etsi manum ferri cuspide nonnihil lædas, non refert, modò coronam auferas.

Beato Paulo res certa est: Si sustinebimus & conregnabimus. *c* Si mortui sumus cum Christo, credimus, quia simul etiam vivemus cum Christo. *d* Christus verif-

a 1. *Tim.* c. 6. v. 12. b *Ibid.* v. 19.
c 2. *Tim.* c. 2. v. 12. d *Rom.* c. 6. v. 8.

verissimus regni hæres & summi regis filius, hoc tributum tamen & vectigal nihilominus pependit Patri: Quoniam sic scriptum est, & sic oportebat Christum pati. *a* Eadem membrorum lex est, quæ capitis fuit. Quod beatus Leo expendens: Certa, inquit, atque secura est expectatio promissę beatitudinis, ubi est participatio Dominicæ passionis. *b* Gloriæ coronam nobis comparamus fortiter agendo, & constanter sustinendo.

Isaias vates, cujus antè facta mentio, ad rem nostram accõmodatè: Et eris, inquit, corona glorię in manu Domini, & diadema regni in manu DEI tui. *c* Corona è gemmis & auro dum imperfecta in aurificis manu est, malleos, ignem, ictus crebrò repetitos subit, dum perficiatur & in regium ascendat verticem. Si coronæ huic sentire & loqui concessum, has ejus querelas audiremus: Væ mihi miseræ, quoties per ignem trahor, quot ictibus diverberor, quot malleis & malleolis contundor; malim in quamvis arcam abjici tanquam indigna sole, quàm ista perpeti, tot percussionibus conquassari. Hæc in aurifabri officinâ diceret, longè aliter alibi locutura. Nam ubi in caput regium jam ascendit, & auro gemmisque collucentibus irradiat, venustum tot oculis spectaculum, vocibus mutatis hęc diceret: Non me pœnitet, sub malleis ingemuisse, incudem tolerâsse, in ignibus sudâsse.

a *Luc. c. 24. v. 46.*
b *Leo serm. 9. de Quadrages.* c *Isai. c. 62. v. 3.*

sudâsse. Nunc summo sum honore, in sublimi sto, regem orno, aureos & gemmeos ignes jacio, velut sidus effulgeo, omnes unà cum rege me adorant. Beatam me, ô térque quatérque beatam! En regię coronę planè dispares voces: aliter in aurificinâ, aliter loquitur in domo Palatinâ. Ibi querelas & planctus fundit, hîc ingentes jubilatus edit.

Eadem omnium proborum hominum conditio est, quę regię coronę. Cuilibet illorum singillatim dixit Isaias: Eris corona glorię in manu Domini. Nondum es, sed eris, cùm è manu aurificis, in manum regis perveneris. Adhuc in officinâ es inter malleos, ignes & instrumenta ferrea. Adhuc poliendum est opus & omni artificio elaborandum. Tuum est jam pati & sustinere. Ubi opus hoc fuerit perfectum, è tabernâ in regiā transibit, à percussibus tam crebris ad honores maximos. Nihilominus hominem bonę mentis, dum in hac officinâ est, dicentem audias: Vę misero mihi, quàm me paupertas urit, quàm morbus me lancinat, quàm malè me tractat ignominia, quàm me mei hostes exagitant? ęrumnis plurimis deformatus, miserè perditus sum. *a* Sed heus bone, memineris te in aurificinâ etiamnum esse, in manibus bractiarii; *b* hîc aliud non expectes, quàm ustiones, percussus & innumera verbera.

a Ein gschlagner mensch steckt im ellend biss vber d'ohren. b Des goldschlagers.

Certè aurum malleatum & laminatum aliter non fit. Ubi absolutum fuerit hoc opus, eris corona gloriæ in manu Domini, & diadema regni in manu DEI tui. Aliter loqueris in cælo; jam suprà dices: Bene laboribus meis, *a* bene meis hostibus & vexatoribus, bene paupertati & morbo, bene contumeliis & maledictis, bene pessimis linguis, bene omnibus afflictionibus & calamitatibus meis. Absque his fuisset, huc forsitan non pervenissem. Bene igitur DEO Optimo Maximo, qui me per malleos & ignes transire voluit in domum honoris æterni.

En iterum sermones dispares auri, dum in camino uritur, & cùm in solio locatum honoratur. Ita vivimus, ita transimus à miseriis ad delitias, modò non præcipitemus, & priùs esse beati quàm miseri velimus: Sic apprehenditur æterna vita. Sed ista confirmamus.

§. 3.

Cælestis sponsus conjugem futuram suavissimè invitans: Veni, ait, de Libano sponsa, veni, coronaberis de capite Amanâ, de vertice Sanir & Hermon, de cubilibus leonum, de montibus pardorum. *b* Num sponsus è cælo tam pauper est, ut nec hortulum quidem habeat, è quo flores in sertum componendos colligat? Num

a Gebenedeyt sey all mein arbeit.
b *Cantic. c. 4, v. 8.*

Nam in montes abeundum, ubi pardi & leones ſtabulantur? Quis inde roſas aut violas petat, ut corollam texat? En, quibus involucris arcana divina cõtegantur: En, quos flores hic ſponſus amet, & unde illos colligi velit. Preces fundere, noxas deflere, inediam tolerare, ſtipem erogare, ſomnium frangere, indormire aſſeri, à corpore ſe abſtrahere, genium fraudare, cupiditatibus & ſibimet acriter imperare, conari Chriſtianas leges integrè ſervare, ſunt veluti flores, è quibus corona plectitur, ſed hi flores non in pratis publicis, non in viridariis amœnis, ſed in ferarum collibus creſcunt: Veni, coronaberis, ait ſponſus, ſed de montibus pardorum, de cubilibus leonum: Cum dæmonibus, cum pardis, cum leonibus iſtis dies noctéſque luctandum eſt. Has feras aut vincere oportet, aut cælum perdere.

Corona priſcis erat quam ipſi *Cyliſtam* nominârunt. Hæc non è roſis, aut ficis, ſed ex aculeatis roſarum ramulis, & aſperis ficorum foliis nectebatur. *a* Hoc ſertum vitæ noſtræ congruit, quæ longè ornatior & ſanctior eſt, ſi non ficus & roſas, non voluptates & delitias, ſed aſpera ſectetur, & in Chriſti gratiam amplectatur adverſa. Gaudet patientia duris. Erramus toto cælo, ſi cælum obtinendum credimus quietâ, molli, & delicatâ vitâ.

a *Antonius Ricciardus in comment. Symbol. tom,* 1. *mihi pag.* 163.

Violenti rapiunt illud. *Non est è terrâ mollis ad astra via.* Illuc per spinas itur. E paradiso in paradisum nemo transiit: in cælum nullus nisi bene contusus, & saucius pervenit. Omnes qui volunt piè vivere, in Christo IESV persecutionem patientur. *a* Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum DEI. *b* Quid dici potest clarius?

Credamus itaque Christo, & omnibus Christi amicis monstrantibus tutissimum iter & clamantibus: Hàc itur ad astra, hàc secundùm frugalitatem, hàc secundùm temperantiam, hàc secundùm fortitudinem & patientiam: non illac secundùm voluptatem & luxum, secundùm desidiam & lasciviam. Religiosissimi scriptoris verba novimus: Non est alia via ad vitam, nisi via sanctæ Crucis, & quotidianæ mortificationis. *c*

Cantabat olim Rex Sion: Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum: Beati qui habitant in domo tuâ Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te. *d* Carminis hujus titulus est: In finem pro torcularibus filiis Core. Cassiodorus interpres: Core, inquit, mõs est Calvariæ, ubi Christus crucifixus. Psalmus igitur scriptus est filiis Core, hoc est Christi crucifixi filiis, ut eum cantent, sed non in vineis sub umbrâ, nec in tricliniis ad pocula; sed ad torcularia, ubi labor & opus fer-

a 2. *Tim. c.* 3. *v.* 12. & b *Actor. c.* 14. *v.* 21.
c *Imit. Christi l.* 2. *c.* 12. d *Ps.* 83. *v.* 1. & 5.

fervet, ubi sudor & industria in pretio est, ubi uvę calcantur & exprimuntur, nondum bibuntur: nisi placeat libare vinum turbidum, & fæcibus plenum. Nunc igitur dum pro torcularibus sudandum, nostros interim labores hoc carmine solemur: Beati qui habitant in domo tuâ Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te. Quid est, inquit Augustinus, quod desiderat, quod concupiscit? Hîc positus, illa meditatur, positus inter tentationes, positus inter pressuras, positus in torcularibus, suspirans in superna promissa: quasi quid ibi acturus, jam præmeditatur gaudia futura. a Differamus tantisper sitim, dum vinum illud bibamus novum in regno Dei. b

Christus Dominus de cælesti melle guttulam suis instillaturus, duxit eos in montem excelsum seorsum. Labore hîc opus fuit & sudore, dum in Taboreæ rupis cacumen evaderēt. Talis ad cælum via est; per ardua & abrupta difficultatum ascensus patet in montem amœnitatis æternæ.

Hinc Ioannes de innumerabili turbâ cælitum interrogatus: Hi qui amicti sunt stolis albis, qui sunt, & unde venerunt? Cúmque Apostolus id ignorare se dixisset, respondit ille ipse qui interrogârat: Hi sunt qui venerunt de tribulatione magnâ. c Quibus verbis ad illam quidem pri-

a *August. tom. 8. in Psal. 83. mihi pag. 375.*
b *Matth. c. 26. v. 29.* c *Apoc. c. 7. v. 13. & 14.*

primam quæstionem, Qui sunt hi? nihil responsum est; ad alteram verò: Unde venerint, significanter dictum est, Venisse eos de tribulatione magnâ. Ratio responsi in promptu est. Non enim attendit DEVS, quis ille hominum, qui cælum emeretur, num dives an pauper, servus an liber, eruditus an rudis, formosus an deformis, disertus an elinguis, rex an opilio sit, modò à sordibus purus sit, modò de tribulatione magnâ venerit, modò patientiam à se non excusserit. Hic apprehendit vitam æternam. Romani veteres, quod sacri codices testantur, pænè omnia Orbis regna, locum omnem possederunt consilio suo & patientiâ. *a* Possidere vis cælum? si consilio non possis, certè poteris patientiâ.

a 1. *Mach. c. 8. v.3.*

CAPVT X.

Cur Cælum tam frigidè desideremus? Hic languens desiderii flamma excitatur.

PETRVS Damianus commemorat Abbatem ceterà virum religiosum, paullò tamen immoderatiùs appetiisse certos pisces. *a* Negarunt famuli acquiri posse id piscium genus. Fuit ex his qui unicum toto foro à se visum affirmaret, eum tamen utique florenis aliquot indicari. Hunc ipsum emi voluit Abbas quantivis esset pretii. Emptus piscis,

a *Italis Lampreta.*

piſcis, coctus, appoſitus eſt. Priuſquam tamen antiſtes manum admoveret huic ferculo, ad oſtium cœnobii mendicus quantâ potuit importunitate petiit, ex appoſitis cibis aliquid ſibi deferri. Hîc Abbati radius de cælo illucens optimis cogitationibus animum implevit: Ergóne ego, ajebat ipſe ſecum, piſcem tam pretioſum ſolus glutiam? num hoc boni exempli? An non ſermonem Urbi dabimus? An non in ore omnium decantata ero fabula? Quid ſi guloſam hanc cupiditatem ſubſtringerem? Quid ſi genium hoc ferculo fraudarem? Urgeor exemplo ſanctiſſimi regis, qui aquam è Bethlemiticâ ciſternâ hauſtam effudit, & Domino eam obtulit: Huc me impellit fames mendici ad portam præſtolantis. Quin audes aliquid animẽ, & oblectatiunculam brevem ſubducis gulæ? Nulla obſonii jactura eſt; fruetur eo pauper; tibi lucrum accedet ingens. Quid diu mecum litigo? ſic fiat. Et mox ne longior eſſet deliberatio, converſus ad famulum: Heus, inquit, hunc piſcem tolle, unà cum diſco, & pauperi eum defer. Ut juſſit, factum. Vix iſtud edulii mendicus acceperat], & ſeſe cum illo plurimis inſpectantibus in auras libravit, ut oſtenderet qualis ſub perſonâ latuiſſet mendicus. Atque hoc ſui domandi ſpecimen prorſus illuſtriſſimum fuit, nam quantò appetentia major & effrenatior, tantò etiam pugna difficilior, inde autem tan-

tò illustrior secuta est victoria.

Hæc una res inter Christianos summi est artificii summæque prudentiæ, ea omnia quæ nobis pretiosa & chara, maturè præmittere ad cælum, ubi fenore millesimo aucta recipiemus, quicquid hîc DEI caussâ sapienter placuit negligere. Cur verò tam ægrè id persuaderi possumus? Cur cælum tam frigidè desideramus? Cur rariùs cogitamus patriam? Cur tam languidè támque modicis itineribus a Hierosolymam cælestem tendimus? Caussas hîc dabo.

§. I.

Inter omnia desiderabilia, nihil est in Orbe hoc desiderabilius cælo. Vita nostra peregrinatio est, cùm diu ambulaveris, denique redeundum. Vita nostra navigatio est, cùm diu navigaveris, denique appellendum. Quis unquam tempestatibus maris jactatus non desideravit portum? Mare navigamus vastum, scopulosum, piratis plenum, ventis adversis, exiguo lembo, portitore imperito & sæpè remis, malo, velísque laceris aut fractis, & portum tamen non desideramus. Cui peregrino nullum patriæ desiderium est?

Nescio quâ natale solum dulcedine cunctos
Ducit, & immemores non sinit esse sui. b

a Thuen klaine raisen.

b *Ovid. l. 1. de Ponto el. 4.*

Ipsas

Ipsas etiam bestias hoc desiderium ferit. Silvas suas & natales latebras amant. Assueta leones antra petunt. Et arbores transplantatæ solum suæ originis mallent. Quin & saxa properant ad suum centrum. Etiam flumina ad suos fontes & ad mare recurrunt. Solus homo quamvis peregrinus, quamvis in exilio pessimè habitus, vix tamen patriam desiderat. Animus inquilinus terræ, oriundus è cælo, cælum tamen rarissimè serius cogitat. Grande hoc vitium est humanæ mentis, & copiosis lacrimis dignissimum.

Hebræus populus nullius pænè frontis, & ferreæ cervicis plurima in DEUM peccaverat, mitissimus tamen DEUS plurima dissimulans, illud singulariter conquestus: Et pro nihilo, inquit, habuerunt terram desiderabilem. [a] Diximus inter omnia desiderabilia, nihil desiderabilius esse cælo. Hinc jure in nos divina sævit indignatio, ardentiùs à nobis terræ sordes, quàm cæli delitias desiderari.

Augustus Imperator cùm observâsset Romæ adeò apud exteros quosdam legatos in delitiis esse catellos Meliteos, ut eos gestarent & suaviarentur, joco quæsiit: Num etiam apud eos feminæ eniterentur liberos, quando illi tantum amoris impenderent canibus? In hunc pænè modum è Christianis quæri posset, num sperarent cælum, quando tam ardenter inhiarent terram? Sed quid, oro, causæ est,

a *Psalm. 105. v. 24.*

est,rem omnium desiderabilissimam tam remissè desiderari?

§. 2.

Causa prima est, quæ ignaviam nostram nonnihil velet. Quemadmodum infans, qui nascitur & educatur in obscuro carcere, liberioris auræ dulcedinem penitus ignorat, ita nos eheu in hoc terræ carcere nati & educati summas beatorum delitias non desideramus, quia ignoramus. Ignoti nulla cupido. Esset hoc sanè quo culpam purgaremus; sed è cælo venit Christus DEI Filius, qui sermone non uno cælestia nobis gaudia explicavit. In cælo fuit Paulus Apostolus Christi discipulus, qui liberè pronuntiavit eam esse beatitudinem cæli, ut nec simile quid unquam visum, nec auditum, sed nec cogitatum sit: nec cum cælesti gloriâ quidquam conferri posse. Idem Prophetæ, idem & Apostoli ceteri sunt testati. Cur his testibus, eorúmque oculis non credimus? Excusâ igitur rejectâque primâ causâ, videamus alteram.

Secunda causa: Cælum raro cogitamus, rariùs de cælo loquimur: Quia igitur beatitudinem nec primoribus quidem labris degustamus, ideò nec appetimus. Cùm falco *a* ad ardearũ venationem

a *Genus accipitris, aliis Grodius.* Stoß-falckh.

nem eruditus, *a* hostem suum, ipsam ardeam est assecutus, & ut victor hostilem sanguinem libavit, ægrè retrahitur à venatore, qui ardeâ ereptâ, falconis oculos pileolo *b* tegit, & hunc prædonem suum ad perticam ligat. Hîc falco plurimum luctari, vincula rostro vellere, ea conari abrumpere; unguibus pileolum trahere, eum velle excutere, alas librare, volatum meditari, miserè huc illuc se torquere, vinctum retineri nolle. Quid avem hanc tam inquietam facit, ad avolandum quid impellit? Gustatus sanguis ardeæ; frui cupit, quo jam inescari cœpit.

Videte mihi Paulum falconi simillimum. Permittitur volare & gustare beatitudinem; rapitur in paradisum; redit in terram, caput obnubitur; velantur oculi, ad concionatoris munus velut ad perticam alligatur. Hæc multum à paradiso divertunt. Illic audiit arcana, quæ non licebat homini loqui. *c* vidit divina quæ verbis non poterat effari. Iam igitur avis nobilissima, pugnat & luctatur, oculorum velum vult amotum, alas parat, redire cupit: Hinc illæ voces: Cupio dissolvi & esse cum Christo. *d* Unde hic labor, unde inquies & lucta hæc? Vidit & gustavit beatitudinem. Hinc ille suis vinculis indignatur, volare tentat, mor-

K tem

a Zur Raigerbaiss abgericht.
b Mit der hauben oder falckenkäplin.
c 2. *Cor. c.* 12. *v.* 4. d *Philip. c.* 1. *v.* 23.

tem optat, tenebras oculis ademptas cupit, cupit diſſolvi & eſſe cum Chriſto. Imò ſi mille mortes ſubeundæ forent, vel mille mortibus promptiſſimè ſe objiceret, modò ſurſum ire, modò ad DEVM liceret pervenire.

Quod in nobis ejuſcemodi deſiderium non ardeat, in causâ eſt magnam partem ſocordia noſtra: Beatitudinem rariſſimè meditamur, & non niſi raptim & perfunctoriè: non ponderamus, animum in eam non defigimus. Atque hinc vix ullus beatitudinis guſtus eſt. Nimirum æſtimare non poſſumus vinum, cujus cenſuram non fecimus.[a]

Iordanus è Divi Dominici familiâ vir magnus interrogavit hominem à cacodæmone inſeſſum: Quid perpeti non recuſaret, ut DEVM intueri poſſet? Ad quæ inviſus hoſpes reſpondens: ſi ego ſolus, inquit, omnium ſociorum meorum pœnis ac ſuppliciis par eſſem, non eas detractarem uſque ad ſupremi judicii diem perferre, modò demum liceret intueri DEVM. Expavit vehementiſſimè ad has voces Iordanus, & iterum: Dic, ait, pulchritudinem Conditoris noſtri, cujus rei pulchritudini comparandam cenſes? Cui malus genius: Stultè, inquit, quæſiviſti. Sed quia id ſcire aves, compendio dicam: Si pulchritudo omnium florum, metallorum, gemmarum, ſiderum, animalium,

a Wer ein wein will ſchätzen, muſs ihn vor verſuechen.

malium, hominum in unam conveniat elegantiam, quis hominum eam ſatis æſtimaverit? Atqui certò ſcias hanc unam omnium creatarum rerum velut colliquatam venuſtatem cum divinâ pulchritudine minùs conferri poſſe, quàm denſiſſimas tenebras cum claro meridie. *a*

Tanti æſtimat cacodæmon intuitum DEI. Væ igitur illis, qui eò conditi ſunt, ut infinitâ illâ pulchritudine fruantur, ſuâ tamen nequitiâ perdunt tam immenſum bonum. Hoc autem quiſquis attentiùs cogitat, certè ardentiùs amat & deſiderat. Deſiderii frigus à conſiderationis defectu eſt. Suâ id experientiâ nos docens Rex David: In meditatione meâ, inquit, exardeſcet ignis. *b* Ne mirare ignem tam modicum, ſi ei tam tenue ſubjicias pabulum.

§. 3.

Tertia cauſa. Rebus caducis nimio adhæremus affectu. Quid mirum? Beatitudinis deſiderium in nobis languere, cùm adeò vehementer ardeamus oblectationibus terrenis. Nihil ſine mœrore deſeritur, quod cum amore poſſidetur. Ita comparati plerique omnes ſumus, ut ubicunque nobis bene eſt, aut ubi commodè ſedemus, inde ferè nolimus excedere. Iucundam oblivionem patriæ non-

a *Ioannes Heroldus in ſermon. litt. G.*
b *Pſalm.* 38. v. 3.

nunquam inducit fortuna foris quã domi beatior. Audias non neminem blandiente fortunâ dicentem: Mihi bene eſt; quid ultrà velim? Ita ſedilia viſco peruncta occupamus, hinc illis adhæreſcimus non ſine ingenti detrimento.

Antiſthenes Philoſophus paucos, ut fertur, auditores numerabat, quando eos, quod ipſe fatebatur, argenteâ virgâ repellebat. Nam grande ſatis exigebat minerval. a Enimverò vulgus magis amat pecuniam quàm ſapientiam:

Scire volunt omnes, mercedem ſolvere nemo. b

Facilis eſt DEVS cæleſtem infundere ſapientiam, & ingens cæli deſiderium inflammare, modò affectum retrahamus à terrâ. Nos verò terram brevî amittendam malumus amore proſequi, quàm cæli deſiderio accendi. Ita terram perdimus, & cælum non obtinemus. Suarum quiſque voluptatum catenis ſtringitur & detinetur.

Hercules adoleſcens ut priſci fingunt, dubius quod iter vitæ ingrederetur, duas mulieres ſibi diſſimillimas adiit, virtutem & vitium: Auditurus quid ſuper eâ re ſuaderent: Hæc quidem delitiis innutrita, & ad omnem elegantiam compta, ſed præter voluptatum illecebras vix quidquam habuit promittere: altera pallore, rugis, macie decorâ venerabilis magis quàm deformis laborem im-

a *Laërt.l.6.c.1.* b *Iuvenal.Sat.7.v.157.*

impensissimè laudavit, eo autem peracto immortalitatis consortium est pollicita. Has ubi adolescens intentiùs considerâsset, spretis vitii blandimentis, virtutis iter licèt arduum præmii fiduciâ decrevit sequi. Adeò multum promovet amorem ac cultum virtutis, notitia & desiderium beatitudinis. Incipe cælum seriò desiderare, & nulla tibi displicebit virtus.

Ruffinus Aquileiensis memorat ad Abbatem Achillam venisse juvenem religiosum, qui contra seipsum questus diceret: Mi Pater, quid faciam? Cùm in cellâ sedeo, supra modum me desidia & tædium infestant: quid jubes fieri? Cui senex: Hoc, inquit, inde provenit, fili, quia tormenta quæ timemus, & requiem quam speramus, nondum vidisti. Si hæc sedulò cogitata gustâsses, etiamsi cella tua ebulliret vermibus usque ad collum tuum, tu nihilominus vermium medius perdurares sine omni tædio & desidiâ. a Vero verius oraculum. Hinc querulis illis assiduè istud occinendum, *Nondum vidistis requiem*. Quid enim est quod vos adeò fatigat? Num nimii labores? Num paupertatis sorores, fames & sitis? Num injuriæ & contemptus? Num mortis præcursores morbi?

O Phrygiæ! ô molles & ignavi, *Nondum vidistis requiem*. Cælum non cogitatis, ideò nec desideratis; majori autem desi-

a *Ruffin.n.*107.*& Pelag.libell.*7.*n.*28.

desiderio appeteretis cælum, si minore terram. Quàm verè religiosus scriptor: O si tibi hæc saperent, inquit, & profundè ad cor transirent, quomodo auderes vel semel conqueri? Nonne pro vitâ æternâ, cuncta laboriosa sunt toleranda? *a* Finge tibi & ante oculos animúmque propone quicquid tibi jucundissimum, pulcherrimum, suavissimum, gratissimum in veste, victu, auditu, visu, in omni vitâ videtur, simúlque animo comprehende; hæc omnia cælum centies uberiora dabit & meliora: quin igitur famem eò differimus?

Duæ sunt artes nobilissimæ, & quæ aliquid è cælo trahant, Pictura & Musica; ingens ab utrâque delectatio est. Sed quid ea omnis, ad illam cæli picturam & Musicam? Pictura cæli res creatas omnes & creatorem ipsum exhibebit, spectaculum æternum & infinitæ voluptatis, ut infrà copiosiùs demonstrabitur. Musica cælestis mel aurium, sic dicam, mellitissimum omnem modulorum hic auditorum suavitatem sopiet, & extinguet. Vale terra cum omni tuâ Musicâ, quæ ad cælestem illam pastoritium melos, aut bubulcorum concentus est. Quid ergo hîc reculis vilissimis affixi detinemur? Quin beatitudinem toto affectuum exercitu invadimus, & rapimus?

Reverà nostram ipsi cogimur ignaviam mirari. In ceteris tam alacres sumus

a *Thom. de Kempis l. 3. de imit. Christi c.* 47.

mus & induſtrii, ut ſubinde voluptatis aliquid aut commodi votis ardentiſſimis expectamus: cùm lucrifaciendum eſt cælum, oſcitamus & dormimus. Ubi quæſo desideria noſtra, ubi noſter conatus? Illud longè veriſſimum ſæpius inculcandum vel nauſcantibus: Pro modicâ præbendâ longa via curritur; pro æternâ vitâ à multis vix pes ſemel à terrâ levatur. Vile pretium quæritur, pro uno numiſmate interdum turpiter litigatur; pro vanâ re & parvâ promiſſione, die noctúque fatigari non timetur? Sed proh dolor! pro bono incommutabili, pro præmio inæſtimabili, pro ſummo honore & gloriâ interminabili, vel ad modicum (notetur hoc) fatigari pigritatur. *a.* Ex tripode dictum.

Canis venaticus nare acer dum nulla ſentit feræ veſtigia lentus eſt, & vinculo quovis ducitur, at ubi veſtigia odoratus & captat naribus auras, jam omnia vincula abrumpere, huc illuc currere, indagare, nuſquam quieſcere, dum feram inveſtiget. Nos tales ſumus: dum cæleſtem gloriam non odoramur deſideriis ac meditationibus, lentiſſimè agimus, & vel filo vinciri ſuſtinemus: Cùm verò beatitudinis odorem, cogitando & indagando percipimus, mox vincula nexúſque abrũpimus, properamus, currimus, volamus. Qui etiamnũ res terræ amat, is profectò bonorum æternorum ignorantiâ laborat.

a *Thom. de Kemp. l. 3. Imit. Chriſti c. 3.*

Iacob Patriarcha dum ſub dio dormiret, ſcalas vidit, quarum pes hærebat terræ, caput ſe nubibus inſerebat. Viſum ſanè admirandum. Nam his ſcalis Angeli deſcenſum & aſcenſum iterârunt. Hoc ſpectaculum tam amœnum in domo paternâ Iacobo nunquam fuiſſet objectum: ſed ubi jam peregrè fuit in loco deſerto, ſub Iove puro, ubi terram pro lectulo, ſaxum pro pulvino habuit, à domeſticis turbis ſemotus, hæc cæli negotia ſuaviſſimè ſpectavit.

Ex te, mi Chriſtiane, quæro, num cælum attentè cogitare, & verò etiam ardenter deſiderare cupias? Ita, inquis, cupio. Quòd ſi ſerius es, à rebus fugacibus ac perituris, quantum potes, avellere:

Non bene conveniunt nec in unâ ſede morantur

Cæli ac terræ, fluxarum rerum & æternarum amor. Quantò excitatior eſt tuus affectus ad terrena, tantò erit ſegnior ad cæleſtia.

Cùm Hebræus populus jam captivus, unà cum vate ſuo Ezechiele Babylonem migrâſſet, hoc contigit. Ezechieli DEVS futuri templi reſtaurationem oſtenſurus, quod ipſe Propheta teſtatur, In viſionibus adduxit illum in terram Iſrael.[a] Ita corpore remanſit vates in Babylone, animus illius in Hieruſalem perductus eſt. Ita nimirum qui cæleſtem Hieruſalem contemplari cupit, licèt corpore hanc

a *Ezech. c.40. v.2.*

hanc Mundi Babyloniam habitet, mente nihilominus ac ſpiritu quotidie quavis horâ, turbis Babylonicis deſertis, in cælum evolare poteſt. Hoc planè modo innumeri in turbis extra turbas erant, quia cæli deſiderio frequentiſſimè in cælum aſcendebant.

§. 4.

Hieroſolymæus Rex David ingenti beatitudinis deſiderio flagrãs clamabat: Quemadmodum deſiderat cervus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Devs. Sitivit anima mea ad Devm fontem *a* vivum: Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? *b* Domine dilexi decorem domûs tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. *c* Quàm dilecta tabernacula tua, Domine virtutum, concupiſcit & deficit anima mea in atria Domini. *d* Quis ægrè ferat has optimi regis vociferationes? Videndi Dei cupiditate ardebat, & languebat amore.

Antiochus Regis Seleuci filius, amore ſed vetito correptus, memor quàm improbis facibus arderet, deforme pectoris vulnus, piâ diſſimulatione contegebat. Itaque diverſi affectus, iiſdem viſceribus ac medullis incluſi, ſumma cupiditas & maxima verecundia ad ultimam tabem juvenis corpus redegerũt. Iacebat Antio-

a *Al. fortem.* b *Pſalm.* 41, *v.* 1. & 2.
c *Pſalm.* 25. *v.* 8. d *Pſalm.* 83. *v.* 3.

chus in lectulo moribundo similis; Seleucus pater mœrore prostratus obitum filii lamentabatur, ingemiscebant necessarii, totius palatii funebris magis quàm regius erat vultus. Sed hanc tristitiæ nubem Leptini Mathematici, vel (ut alii malunt) Herasistrati medici providentia discussit. Hic Antiocho ægrotanti assidens, ut eum ad introitum reginæ Stratonices rubore perfundi, & spiritu increbescere, eáque ingrediente pallere, & excitatiorem anhelitum subinde recuperare animadvertit, curiosiore observatione ad ipsam veritatem penetravit; siquidem reginâ intrante, & rursus abeunte, brachium adolescentis dissimulanter apprehendendo, modò vegetiore, modò languidiore pulsu venarũ, comperit cujus invaletudinis æger esset. *a* Amore sed inconcesso lãguebat. Notitia morbi pars maxima sanitatis.

Ægrotum hîc monstro, qui solo langueat amore, sed honestissimo. Divinus Paulus formosissimæ Reginæ cælestis gloriæ cupiditate exæstuans, ut æger ardentissimâ febri correptus clamat: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? *b* Diversi affectus, quod de Antiocho diximus, in castissimo Pauli pectore calebant, & certabant; amor propriæ beatitudinis ad cælum rapiebat, amor alienæ salutis, è terrâ non dimittebat. Hinc illa vox ægrotantis: Coar-

a *Valerius l.5.c.7.* b *Rom.c.7.v.24.*

Coarctor è duobus, desiderium habens dissolvi, & esse cum Christo, multò magis melius: permanere autem in carne necessarium propter vos. *a*

Daniel vir desideriorum, in aulâ regis Babylonici, curarum medius, cùm templum Hierosolymæum corpore adire non posset, animo sic adiit. Conclave suum ingressus, fenestris Hierusalem versùs apertis, ter in die flectebat genua, & adorabat, confitebatúrque coram DEO suo. *b*

Et nos, eheu, in Babyloniâ degimus, in perturbatione vitæ, & magnâ rerum omnium confusione, procul, ah procul ab illâ civitate sanctâ. Sed Danielem imitati aperiamus contemplationis nostræ fenestras, & de die sæpius cælestem Hierusalem intimis affectibus salutemus: abeat illuc frequenter animus, quò nondum corpori concessum: animo, quò libet, ire licet. *c*

Dædalus, ut in fabulis est, artifex omniscius, & fabræ artis ingenio celeberrimus, cùm à Minoë rege labyrintho velut carcere clauderetur, sibi & Icaro filio alas conficiens

—— Terras licet, inquit, & undas
Obstruat, at cælum certè patet, ibimus illac.
Omnia possideat, non possidet æthera Minos. d

Ita

a *Philip.c.* 1.*v*.24. b *Dan.c*.6.*v*.10.
c *Ovid. l. Trist.* d *Virgil.l.*6. *Æneid.*
Ovid.l. 7. *Metamorph.*

Ita cùm terrâ maríque negaretur effugium, fugam sibi per aërem tentandam duxit, commisítque se cælo. Nos non doctas *a* fabulas secuti, hoc iter ad cælum facere quotidie possumus, alas & viam invenire facillimum. Animo, quò libet, ire licet: cælum certè patet. Quin ergo terram deserimus, quin evolamus ex hoc labyrintho, quin affectus omnes à terræ sordibus in cælum transferimus? Hanc viam nemo nobis obstruxerit; aperta est omnibus. Volemus: Et videte quanti prævolent.

§. 5.

Augustinus quoties hoc iter ad cælum non affectavit tantùm, sed peregit? Quoties inexplebili cupiditate ad alta raptus volabat, & cantabat? Hinc voces illæ: O Vita quā præparavit DEVS iis qui diligunt illum, vita vitalis, vita beata, vita secura, vita tranquilla, vita pulchra, vita munda, vita casta, vita sancta, vita ignara mortis, nescia tristitiæ, vita sine labe, sine dolore, sine anxietate, sine incorruptione, sine perturbatione, sine varietate, & mutatione, vita totius elegantiæ & dignitatis plenissima; ubi est amor perfectus, & timor nullus, ubi dies æternus, ubi DEVS facie ad faciem cernitur, &c. O vita, amore tui langueo. *b*

En

a *Aut, indoctas, 2. Petr. c. 1. v. 16.*
b *August. l. Meditat. c. 22.*

En alium amoris morbo ægrotantem. Mille talia scripsit dixitque Augustinus, quibus inexhaustum cæli desiderium nobis patefecit, in seipso auxit. Sileant fabulæ. Augustinus verè Dædalus itinere jam assueto, quoties libuit, ad cælum evolavit, neque solus. Mater Augustini Monica diu collocuta cum filio de cælesti regno; qualis nimirum futura esset ea vita, cujus ideam non tantùm non oculis, nec auribus, sed nec cogitationibus possemus effingere; demum subjunxit: Quantum ad me attinet, fili, nullâ re ampliùs delector in hac vitâ. Quid hîc facio? Ad vitam propero meliorem. a Vox homine Christiano dignissima. Ille cælum verè desiderat, quem nihil terrenæ voluptatis ampliùs delectat. Verè dixit Augustinus: Odit valde patriam, qui putat sibi bene esse cùm peregrinatur. b

Ita Ursinus Presbyter integritate vitæ & præcipuè castimoniâ insignis, sub vitæ finem, inhærens cælo, lætus exclamavit & gratias iis egit, quos ad se venisse solus cernebat. Et cùm quærerent, qui lectulo assidebant, quinam ii essent quorum adventu tantoperè lætaretur? Nunquid non videtis, inquit, beatos Apostolos Petrum & Paulum hîc adesse, & evocare me? Mox ad eos versus: Venio, venio, ait, ecce venio. Hanc opti-

a *August. l. 9. Confess. c.* 10. *&* 11.
b *Idem tom.* 8. *in Psal.* 93. *mihi pag.* 426.

opt mam vitæ clausulam adjecit, & obiit.

Ægidius è divi Francisci familiâ vir festivæ sanctitatis, cùm quinque Religiosis viris Provincialibus in occursum tenderet, repentè beatitudinis æstu abreptus, oculis in cælum sublatis, & diductis brachiis velut fidibus usurus cœpit canere: O mi frater, ædifica mihi castrum quod saxis & ferramentis careat; ô mi charissime frater, ædifica mihi civitatem quæ careat calce & lapidibus. *a*

Hæc illa sine lateribus & ferro nobilissima civitas cælum est, quò amici DEI quotidianis eunt desideriis.

Sequamur præeuntes, imitemur ad alta prævolantes. Variè nos invitat DEUS, & sæpissimè ipsis etiam ærumnis urget, & impellit properare in patriam. Quin pro se quisque iisdem illis vocibus vocanti se sistit: Venio, venio, mi DEUS, venio, & tantò promptiùs, quantò propiùs ad te vocas. Innumeros ad cælum traxit calamitas, quos voluptas ad orcum misisset. Quemadmodum diluvii fluctus Noëmi Arcam extulerunt in sublime, sic adversa mentem electorum evehunt ad cælum. Ut vires fax inclinata resumit, sic bonæ mentis homo cùm deprimitur, elevatur. Et ut palmæ quò plus gravantur & calcantur, tantò altiùs assurgunt, ita probi quò magis exagitantur

a *Chronicon S. Francisci parte 2. l. 7. c. 14. mihi pag. 257.*

-tur & proteruntur, tantò magis animum cælo attollunt. Ardens cæli desiderium perrumpit omnia.

Hoc totos Martyrum exercitus sic animavit, ut immanissima quævis tormenta promptissimè simul & fortissimè perferrent. Ex innumeris vel solos quadraginta illos Athletas generosissimos aspicite, qui ad Armeniæ oppidum Sebasten acerbissima supplicia exhauserunt, cæli desiderio incredibiliter inflammati. In carcerem horribilem sæpius contrudebantur; at illi gaudebant: ora saxis contundebantur; ridebant: mediâ hieme summo frigore, sub dio nudi pernoctare jubebantur, non resistebant; tepefacta balnea, si Diis facerent, offerebantur; præter unum omnes respuebant; rogus illis & ignes proponebantur, non horrebant: crura demum omnibus frangebantur; constantissimè perferebant. Vox una omnium erat: Hoc stadium quadraginta ingressi sumus, pro te, Domine IESV certaturi; liceat totidem coronas obtinere. Armatæ preces. Nam etsi unus defecerit, mox tamen è custodum numero successit alius, qui ubi ab Angelis triginta novē coronas viderat deferri: Et ego, ajebat, meo quoque sanguine quadragesimam emerebor. Dixit & fecit. Ita omnes beatitudinis desiderium rapiebat, ut sævissimos etiam cruciatus renidenti ore sustinerent, tanquam ad nuptias ituri. Eamus & nos, & moriamur

cum

cum illis. Via brevis est, sed ad vitam ducit quæ erit æterna.

§. 6.

Hinc videndum est, inquit Augustinus, hinc considerandum, quemadmodum amanda sit æterna vita, quando sic amatur misera ista & quandoque finienda vita: Considerate, quantum amanda sit vita, ubi nunquam finias vitam. Ecce quæ pateris in miserâ istâ, quam diligis, vitâ, & putas te semper victurum, & nunquam moriturum? Discite ergo, fratres, quærere æternam vitam, ubi ista non tolerabitis, sed in æternum cum DEO regnabitis.

De his diebus quos agimus, ait Apostolus, quoniam dies mali sunt. a Ecce quàm malos dies, & nemo vult finire ipsos malos dies, multúmque hinc rogant homines DEVM ut diu vivant. Quid est autem diu vivere, nisi diu torqueri? Quid est aliud, diu vivere, quàm malos dies malis diebus addere? Cùm crescunt pueri, quasi accedunt illis dies, & nesciunt, quia minuuntur; & ipsa est falsa computatio. Crescentibus enim decedunt dies potiùs quàm accedunt. Constitue alicui homini nato, verbi gratiâ, octoginta annos: quicquid vivit, de summâ minuit. Et inepti homines gratulantur plurimis natalitiis, tam suis, quàm filiorum suorum.

a *Ephes. c. 5. v. 16.*

O virum prudentem! Si tibi vinum minuatur in utre, triſtaris: dies perdis, & gaudes? Mali ergo ſunt dies, & eò pejores quia diliguntur. Sic blanditur hic Mundus, ut nemo velit finire ærumnoſam vitam. Vera enim vita & beata hæc eſt, cùm reſurgemus, & cum Chriſto regnabimus. Vita itaque non eſt niſi beata: Et vita beata eſſe non poteſt, niſi æterna, ubi ſunt dies boni; nec multi, ſed unus. Dies ille neſcit ortum, neſcit occaſum: Illi diei non ſuccedit craſtinus, quia non præcedit eum heſternus. Hunc diem, & hanc vitam in promiſſis habemus. Alicujus ergo operis merces eſt. Si mercedem amamus, in opere non deficiamus. *a* Iam vos, inquit Gregorius, delectat locus celſitudinis, prius via exerceat laboris. *b*

Ergo (quod hoc capite ſumpſimus exponendum) nihil æquè deſiderandum eſt dum vivimus, atque immortalis vita, cùm pænè nil minùs deſideremus. Enimverò valde repugnant cælum ardenter deſiderare, & raro cogitare. Ibi autem cogitationes de cælo raræ ſunt, ubi perpetuas ſibi curas terra vindicat. De quâ mentionem injiciens Auguſtinus: Hic nidus eſt, inquit, & hîc peregrinatio, & hîc ſuſpirium, & hîc tritura, & hîc preſſura, quia & hîc torcular. Quid eſt au-

a *Auguſt. tom. 10. Serm. 17. de verbis Domini, mihi pag. 31.*
b *Gregor. hom. 27. in Evang. ante med.*

tem quod concupiscimus? quò it, quò tendit desiderium nostrum? quò nos rapit? a O Augustine, erubescimus, quod res est fateri. Desideria nostra nos trahunt, rapiúntque ad gloriam sed fluxam, ad divitias sed perituras; ad delitias, sed breves & fœdas. Sunt qui negent & pernegent id se facere, dum faciunt: Alii confitentes rei sunt, sed quod hodiè detestantur, cras repetunt.

Filii hominum usquequò gravi corde! Severinus Boëthius litteralissimus Martyr, ad desideranda cælestia manu ducit aureo hoc metro:

Vnica gens hominum celsum levat altiùs cacumen,
Atque levis recto stat corpore, despicitque terras.
Hæc nisi terrenus malè desipis, admonet figura
Qui recto cælum vultu petis, exerísque frontem,
In sublime feras animum quoque, ne gravata pessum
Inferior sidat mens, corpore celsiùs levato. b

Quin ergo terræ sordes aversati, cælum toto pectore anhelamus? Hoc uno scilicet probi improbíque luculenter differunt, quòd probis vita mortalis in patientiâ, æterna in voto est: Improbi longam quidem vitam, sed brevem patientiam

a *August. tom. 8. in Psal. 83. mihi pag. 375.*
b *Boëth. l. 5. metro 5. in fine.*

tiam cogitant; ita brevem vitam citò finiunt, nunquam incipiunt æternam, æternâ morte morituri.

Ita Prædestinationis divinæ non fallax signum, cæli desiderium. Ignis qui totum jam lignum corripuit, à ligno quidem non recedit, à quo pabulum habet, nihilominùs sursum ad suam regionem tendit. Igni non absimiles sunt ad beatitudinem destinati, suam corpori vitam defendunt, corpore tamen implicati gemunt, dum assiduè mansiones æternas expetunt.

Rex Macedo Alexander, auditâ Indiæ opulentiâ, plurimum auri, & terræ purpuratis suis amicis prædam fecit, quam inter illos liberalissimè distribuit. Miranti hoc Ephæstioni dixit: Ne mirare; Auriferaciora regna ferro quærimus, nec fiducia deest, ea brevî obtinenda. Parva damus, speramus maxima. Ita homines cælo assignandi, omnem terræ opulentiam minimi faciunt, & calcant cæli desiderio. Quâ in re satis ostendunt se cælo natos.

Iulius Cæsar memorat Helvetios compertâ Galliæ fertilitate, sic illius exarsisse desiderio, ut sedes suas non reliquerint solùm, sed etiam exusserint, urbésque mœnibus nudaverint; ne spes esset cuiquam revertendi. Sic signa in Gallias intulerunt. *a* Quos divina præsensio ac præscriptio elegit ad vitam, ii tanto

a Cæs. l. 1. de bello Gall.

desideriorum impetu feruntur in cælum, ut honoris & opum non affectu tantùm, sed & usu quantum fieri potest, seipsos spolient: Longè meliora possessuri post mortem. Atque hoc consilii Augustinus suggerens: Non vis, inquit, ut habeat finem possessio tua? Vitam æternam desidera. *a* Hoc est verè vivere, vitam in contemplatione DEI, & custodiâ sui exigere.

§. 7.

Beatus Ignatius Lojola tanto videndi DEI desiderio ardebat, ut quoties moriendi necessitas in mentem veniret, gaudiis perfusus lacrimas non teneret. Neque ideò solùm quò summum sibi bonum fruendum citiùs obveniret, sed ut gloriam Christi tantopere amati coràm intueretur. Ita comparati sunt amici Christi, manus illorum hyacinthis plenę sunt. *b* Hyacinthus cælum colore refert, quem illi & oculis & manibus ferunt. Quicquid enim agunt, cælum identidem respiciunt; eò cogitationes, eò sermones, eò actiones & labores omnes dirigunt. Manus illorum plenæ sunt hyacinthis. Cur nostræ ab his gemmis tam vacuæ, cur cælum non desideramus?

Summa loci amœnitas est. Omnia regum palatia caulæ sunt & stabula cęlo com-

a *August. in Psalm. 90. mihi pag. 416.*
b *Cantic. c. 5, v, 14.*

comparata. Domus & urbes ex auro & gemmis finge, ad cælum niduli erunt, & hirundinum domicilia tandem ruitura: domus beatorum ſtabit in omne ævum. Cur illam non deſideramus?

Porrò quot illic beati homines, tot ſoles, imò ſole multò pulchriores Deo ſimillimi, omnes triumphali diademate redimiti, reges veriſſimi. Illorum minimus major eſt cunctis Regibus. Singuli beatorum ſingulos nominatim nôrunt, cum ſingulis quando placuerit, familiariſſimè agere ac colloqui poſſunt. Summus omnium & mutuus ac reciprocus amor eſt. Unus omnium labor laudare conditorem & omni voluptate ſine ullâ intermiſſione frui. Cur hæc non deſideramus?

Sua cuivis ſenſuum ſingularis erit oblectatio. Infinitam videndi voluptatem oculi, Muſicæ ſuavitatem aures, odoris fragrantiam nares, cupediarum delitias guſtatus, incredibilem totius corporis beatitatem tactus percipiet. Corpora omnium non tantùm immortalia & inviolabilia, à morbis omnibus eximia, ſed inſuper ita ſplendida, ita velocia erunt & ſubtilia, ut ſplendore ſolem & ſidera, velocitate ventos & fulmina, ſubtilitate ſolares radios ſint ſuperatura. Quin hæc non animo deſideramus?

Et quantum erit gaudii, tot evaſiſſe mala, tot ſuperâſſe pericula, tot laqueos effugiſſe, jámque beatitudinis æternę vi-

vere securum; non errare, non labi, non decipi, non peccare, divinis favoribus non ampliùs excidere posse? Interim sub se inferorum incendia beati, & infinitam impiorum colluviem flammis involutam, & instar lignorum struis ardentem videbunt, & gaudebunt se iis incendiis ereptos, ab iis æternùm securos. Felicitatem suam cum illorum extremis & æternis suppliciis comparabunt. Ita duplici nomine & sibi gratulabuntur, & DEO gratias agent. Nam infiniti beneficii loco habebunt interminatum malum, quod periculosissimè impendebat, devitâsse, & æternis voluptatibus cumulatissimè jam abundare. Et quomodo tandem hanc vitam non desideramus?

Sed ita plerique comparati sumus, ut ubicumque nobis bene est, inde avellamur ægriùs. Hinc nonnunquam oblivionem patriæ inducit fortuna foris quàm domi beatior. Ergo animum cęlo attollamus. Nihil beatitudinis habet exilium, si patriam illam seriò cogitemus.

Quicquid autem de cælo commemoremus, unicum illud omnia complectitur, DEVM *videre*. Quid in DEO visuri simus, explicatè & cum curâ dicemus libro sequenti. Intereà nos ipsos interrogemus: *Videre* DEVM, qualis erit voluptas? Summam censeremus esse delectationem simul omnium creatarum rerum amœnitate frui. Sed addamus auctarium. Creet DEVS alios decem Mundos,

dos, creet Mundos viginti, aut centum alios, & ex iis voluptas omnis ad unum hominem derivetur, res infiniti gaudii censebitur. Hac omni voluptate longè major erit *Videre* DEUM, ostendetur vobis omne bonum. *a* Licèt igitur voluptatem è centum Mundis percipiendam DEI causâ deseramus, nihil facimus jacturæ. In cælo hæc omnia longè cumulatiùs habebimus. *Videre* DEUM est quasi fieri DEUM. Aristotelis scitum est: Ex cognoscente & cognito fit unum. Quod hîc longè verissimum. Nam ex beato cognoscente, & DEO cognito per inseparabilem amorem sanè fit unum. *b*

Quemadmodum verò suiipsius intuitu DEUS ab omni ævo semper fuit, & est, erítque beatissimus; hoc enim DEUM infinito complet gaudio, seipsum perfectissimè videre ac nôsse: ita Beatos in tot millies iterúmque millies millena millium annorum, in omne ævum lætitiâ perfundet inexplicabili, aspicere DEUM, & cognoscere. Hîc æterna semper novitas, & nova semper æternitas erit: Quia enim videbimus DEUM, DEUM etiam amabimus, & nos amabit DEUS intimè; DEO perfectissimè fruemur.

Hinc liberè proclamo: Quicquid hactenus de cælo diximus, quicquid dicturi sumus, planè somnium est & umbra cæli. Beatitudinem suis coloribus depin-

a *Exod. c. 33. v. 19.*

b *Præsertim, cùm* DEUS *simul objectum sit & species, ut Theologi loquuntur.*

gere, illam sat ponderosis verbis describere quis Angelorum possit? Quid igitur nos homunculi de cælo balbutimus, verius somniamus quàm edisserimus. Psalmum centesimum vicesimumquintum Hieronymus ex Hebræo verbis eisdem sic reddit: Cùm converteret Dominus captivitatem Sion, facti sumus sicut somniantes. Cùm Israëlis populus primò audisset decretum sibi reditum in patriam, præ gaudio vix fidem dictis habuit; nec enim id sibi videbatur audire, sed somniare.

Captivi nos sumus, paullò pòst è carcere in paradisum, è vinculis ad diadema & solium, ab ærumnis ad immensum gaudium, à morte ad immortalem vitam educendi. Quicquid hîc verborum congeramus, minus est, quàm res ipsa postulet. Cùm de cælo sermo est, omnis dicendi copia somnium est, silentio cognatum. Hoc unum restat nobis dicere: *Videbimus* DEVM. Quod rectè Augustinus, ineffabilitatem visionis nominans: Visuri sumus, inquit, visionem quandam, visionem præcellentem omnes terrenas pulchritudines argenti, auri, gemmarum, &c. pulchritudinem Angelorum superantem; quia ex ipso pulchro pulchra sunt omnia. Visio DEI tantæ pulchritudinis visio est, & tanto amore dignissima, ut sine hac quibuslibet aliis bonis præditum atque abundantem, non dubitet Plotinus infelicissi-

mum

mum dicere. *a* Desideremus & amemus: flagremus, si sponsa sumus.

Hæc strictim de cęli gaudiis præmittenda videbantur, ut aures animúsque ad sequentia pararentur. Hactenus velut in vestibulo cęli egimus. Nunc protollamus pedem; ingrediamur penetralia; libro posteriore de quindecim distinctis cæli gaudiis loquemur. Age jam, Lector, teipsum tibi excute; pelle tædium. Non de tribus capellis, nec de inferis, sed de cęlo nobis sermo est. Quicquid aurium, quicquid attentionis habes, huc impende. Ad fabulas nictare potes: Arcana cęli vigilantem postulant auditorem. Quod Christus sæpissimè, idem hîc monemus: Qui habet aures audiendi, audiat. *b*

a *August. tom.* 5. *l.* 10. *de civit. c.* 16. *mihi pag.* 113. *Idem tom. in Psalm.* 90. *mihi pag.* 416.

b *Marci c.* 4. *v.* 9. *&* 23. *alibi sæpius.*

LIBER SECVNDVS.

DE CAELO.

ADMONITIVNCVLA LECTORI.

CÆLI *Vestibulum, Lector, transivimus: In ipsa nunc adyta penetremus. Innumeræ, infinitæ sunt cæli voluptates. Nos memoriæ faciliùs juvandæ & voluntati citiùs inflammandæ, quindecim Beatorum gaudia numeramus, ea ordine explicaturi. Hoc autem præmonemus: semisomnes oculi aut aures languidæ tam seria ad animum malâ side transmittent. Hîc idem, quod olim in excubiis, proclamo:* Mars vigila.

Capvt I.

Primum in cælo gaudium, voluptas oculorum.

AVGVSTINO teste, *a* celeberrima olim quæstio inter Peripateticos, Academicos, Stoicos, Epicureos, ceterámque Philosophorum turbam agitabatur: Quid sit Beatitudo, & in quo illa consistat? Tot ferè sententiæ, quot capita.

M. Varro diversissimas opiniones illas colligens numeravit ducentas octoginta octo. Fingamus unam è tot sententiis veritati congruam fuisse: Ergo ceteræ omnes aberrârunt à vero. Hem quantæ tenebræ! Christiana sacra ita nos instruunt, ut pueri, mulierculę, homines pagani loquente digito cælum monstrent; & vel tacendo dicant, illic esse Beatitudinem, ubi Devs se spectandum exhibet.

Lactantius *b* luculenter ostendit tot illos Philosophos errâsse omnes. Nos oraculis divinis habemus fidem, & Beatitudinem eam speramus, quam illa nobis pollicitatione minimè fallaci promittunt. Ut ergo Beatitudinis immensa gaudia ordine explicemus, ordiamur ab ocu-

a *August. l. 19. de civit. c. 1.* b *Lactant. l. 3. divinar. institut. c. 7. & 8.*

oculis Beatorum. Oculus celerrimus ac nobilissimus est exteriorum sensuum. Quanta porrò sit oculorum voluptas in cælo, nunc differemus.

§. I.

Ut cæli gaudia tantò rectiùs perpendamus, aviculas imitemur necesse est. Alaudas scimus cantillando altiùs atque altiùs per auras ascendere. Volemus & nos, & simul cantemus. Ab humanis & naturalibus ascendamus ad cælestia. Duo habet humana forma, colorem scitum, & proportionem seu symmetriam debitam: ubi hęc duo, lac scilicet minio mixtum, & elegans partium compositio conveniunt, amœnùm spirat forma, trahit, invitat, & omnium se spectantium amorem elicit. Hinc forma priscis tam eleganter, quàm verè *Tacita tyrannis* dicebatur. Incredibile dictu est quàm hæc una res potenter ad amandum non tam alliciat, quàm pænè cogat, planè Tyrannis, sed muta, sed nimiùm imperiosa. Hinc Helenæ forma veterum chartis adeò celebrata est, ut fuerint qui dicerent, dignam esse decennali bello. a

E sacris codicibus constat, quàm duram servitutem Iacob servierit pro decorâ Rachele, ídque septennio; cúmque spe cecidisset ducendæ domum virginis servituti

a *Vide mi Lector quæ in æternitatis consid. 6. §. 3. dicamus, de Iacobo & Rachele.*

vituti ſeptennium alterum adjecit. a Matris obitum grandi luctu deflevit Iſaac: at viſâ Rebeccâ, eam animo hilaritatem concepit, ut dolorem qui ex morte matris ejus acciderat temperaret?b Tacita tyrannis, forma. Quis eximium decus Oris, & in niveo miſtum candore ruborem aſpicit, & tyrannidem iſtam non ſentit? Inditha elegantiæ ſingulare ſpecimen, quàm ea omnium oculos in ſe rapuit? Aſſyrii ad hoc formæ miraculum attoniti, Conſiderabant faciem ejus, & erat in oculis eorum ſtupor, quoniam pulchritudinem ejus mirabantur nimis. c Holofernes ipſe Dux Aſſyriorum, vix viduam illam vidit, & captúm ſe ſenſit. Hæc talia utique probè capimus. Nunc igitur paullò majora canamus. Cum alaudulis aſcendamus ad altiora ratiocinatione cuivis promptiſſimâ.

Si unici hominis forma ſic oculos animúmque invadit, occupat, trahit, vincit, ignem tam amœnum elicit: & hæc quidem hominis cadaveroſi morituri forma eſt, nec, ut res humanę ſunt, ad omnem perfectionem venuſta. Quantum igitur placebit forma longè venuſtiſſima, tot centenorum millium, tot millionum formoſiſſimorum hominum in illâ cælitum arce? In cęlo nemo non formoſiſſimus. Omnes illic Narciſci & Adonides, omnes Helenę & Lucretiæ.

Hîc

a *Geneſ. c.* 31. *v.* 41. b *Geneſ. c.* 24. *fine.* c *Iudith c.* 10. *v.* 14.

Hic tria nobis obſervanda ſedulò. Primùm eſt: Beati omnes è propinquo ſeſe invicem videbunt. Hæc mortalis oculi miſeria eſt, ut ille quò remotiùs quid à ſe cernit, eò minùs cernat. Hinc hominem ad milliare vel unicum diſtantem non videt, ſolo aciei defectu. Longè aliud erit in cælo. Ibi unus omnes tanquam ſibi proximos & velut in ſpeculo conjunctiſſimos intuebitur. Nam objectum, ut in ſcholis loquuntur, immediatè aget in ſenſum etiam diſtantem. Et ſunt qui dicant hominis beati corpus, ab alio pariter beato homine ad quamcumque diſtantiam videri.

Alterum eſt: Date mihi hominem qui in Orbe hoc noſtro credatur formoſiſſimus: De hoc veriſſimè dixero, poteſt DEVS decies, poteſt centies, poteſt millies formoſiorem creare, augendo pulchritudinem in infinitum. In cęlo beatorum hominum forma tam erit intenſa, ut ſicut capularis tuſſiens anus ad Helenam, ſic Helenæ omnes ad Beatorum infimum conferri neutiquam poſſint. Ite Helenæ, ite; ite buſtuariæ larvæ; veſtra omnis elegantia ſordet, cùm formas cęlitum contemplamur. Æſopos odi, cùm Democles & Spurinas aſpicio: cadavera non amplector, cùm meis ſe brachiis infundunt Angeli.

Tertium eſt: DEVS ideò tantam rerum pulchrarum copiam in hoc Orbe ſpectandam propoſuit, ut eſſet cæli guſtulus.

ſtulus qui traheret ad conditorem pulchris omnibus infinitè pulchriorem. At nos inſani res conditas deperimus amore præcipiti, & ſpernimus conditorem; ſectamur rivulos neglecto fonte. O mortales! Suaviùs ex ipſo fonte petuntur aquæ.

Si tanta in rebus creatis eſt pulchritudo & ſuavitas, in Creatore quantum eſſe cenſebimus?

§. 2.

Voluptas oculorum tunc maxima eſt, cùm obtinent quod & diu, & valde cupierunt, aut cùm intueri licet quod multò pulcherrimum judicatur Apollonius Thyanæus quantum itineris fecit, quot regiones peragravit, ut in Æthiopiâ Solis menſam videret? Betſamitę quantâ lætitiâ exultabant, cùm daretur occaſio videndę Arcæ? Iſraëlitę quantis perfundebantur gaudiis, viſo juvene Salomone jam coronato? Nam ut Regum faſti teſtantur, Aſcendit populus canentium tibiis & lętantium gaudio magno, & inſonuit terra à clamore eorum.a Tres illi ex Oriente dynaſtæ, viſo iterum quod amiſerant, ſidere, gaviſi ſunt gaudio magno valde. Zachęus Chriſto paupere ac mortali viſo plurimùm lętatus eſt. Petrus in Taboreâ rupe, cùm ſtilla ſolùm Beatitudinis in eum deflueret, quantam animo voluptatem cepit? Ioannes Bapti-

a 3. Reg. c. 1. v. 40.

ſta

ſta Chriſtum viſurus, quanto geſtiit deſiderio? Ipſæ etiam aviculę quam ad ſolis exortum lætè concinunt?

Quantum igitur liquidiſſimę voluptatis erit divinum Chriſti vultum, tot Angelorum, tot hominum formoſiſſimorum ſideream venuſtatem contueri? Veriſſimè dixit Auguſtinus: O anima, ſi quotidie oporteret nos tormenta perferre, ſi ipſam gehennam longo tempore tolerare, ut Chriſtum in gloriâ videre poſſemus, nónne dignum eſſet pati hoc omne? *a*

Theologi pulchritudinis ſex gradus diſcernunt; in ſummo DEVM collocant, cujus pulchritudo inæſtimabilis, infinita. Huic proxima eſt Angelorum & cęlitum aliorum pulchritudo. Neque verò arctior cogitari aut eſſe poteſt ſimilitudo, quàm quæ inter DEVM eſt & animum beatum.

Nunc ſecum quiſque in hunc modum ratiocinetur: ſi tot milliones hominum formoſiſſimorum, tot mille milliones Angelorum mihi proximi, meis oculis ſemper inhæſuri ſint, hoc ſolum puriſſimę voluptatis quantum erit? Nec illud neſcio, quòd quantò quis alteri eſt chárior, tantò ejus forma ſit delectabilior. Omnes autem illi longè chariſſimi mihi erunt. Dico igitur, ſi hoc unicum in cęlo, ídque perpetuum foret gaudium, ſat voluptatis cælum haberet, ideóque laboribus quibuſvis eſſet emendum.

a *Auguſt. in Man.*

Sed

Sed dicas: Si ejuſcemodi quindecim ſint gaudia, quis hominum eſt, qui par futurus ſit huic tanto gaudiorum ponderi ferendo? ipſâ obruetur & extinguetur lætitiâ. Non vana hæc argumentatio eſt: Mortalium nullus hanc gaudiorum molem ſuſtineret. Idcirco lumine gloriæ opus erit: de quo nos ſuo loco.

Daniel vates, & Ioannes Apoſtolus, viderunt Angelos eâ majeſtate radiantes, ut mox humi corruerint adoraturi. Daniel, ſeipſo teſte, etiam *emarcuit*, nec quidquam virium habuit. *a* Et tamen hi duo nativam Angeli pulchritudinem non viderunt, ſed formam ex aëre momento aſſumptam; hæc autem ab illâ tantum differt, quantum corpus à ſpiritu. Quò autem hæc exactiùs capiamus, gradum faciamus ad ulteriora.

Ioſephus ſcriptor Hebræus Moſen etiamnum infantem, ait, tam præcellentis fuiſſe formæ, ut obvii quique conſtiterint in contemplatione tam amœni vultûs, ab eóque vix avelli potuerint. De Moſis jam viri coruſcante facie ſacræ paginæ loquuntur: Eâ enim refulgebat majeſtate, ut non intenderent filii Iſraël in faciem ejus. *b* Stephanus inter purpuratos Athletas ſignifer, quàm amabili formâ enituiſſe cenſendus eſt? Nam viderunt faciem ejus tanquam faciem Angeli. Atqui omnes in cælo Beati erunt ſicut Angeli DEI.

M Ca-

a *Daniel.c.*10.*v*.8. b 2.*Cor*.*c*.3.*v*.13.

Cameracensis Proëpiscopus eruditionis notæ Theologus commemorans: Mihi, ait, Cistercienſis Ordinis Antiſtita in Flandriæ cœnobio, cui nomen Reclinatorium, recenſuit digniſſimum relatu iſtud: Unam, ajebat, è mei cœnobii ſororibus, quæ una omnium ſanctiſſima habebatur, quæſivi, eam demum in odei angulo hærentem reperi altâ meditatione defixam. Cúmque velum ab ejus ore dimoverem, tantum à vultu jubar emicabat, ut pænè relapſa retro corruerim impar huic fulgori aſpiciendo.*a*

Ecquid aliud hæc talia niſi ſcintillæ ſunt è cælo? Quod affirmans Chriſtus: Tunc juſti fulgebunt, inquit, ſicut Sol in regno Patris eorum. Mox addit: Qui habet aures audiendi audiat.*b*

Neque verò hic tantus ſplendor inimicus aut moleſtus erit oculis. Cogitate obſecro, tot ſoles toties multiplicatos, ſoles imò innumeros, quorum quilibet amœniſſimum diffundet lumen, quo Beatorum oculi non tantùm non fatigabuntur unquam, ſed recreabuntur in omnes æternitates. Et hanc luminis amœnitatem tam in ſe quàm in aliis beatorum quivis videbit. Arbitratur Auguſtinus beatos Martyres, eâ corporis parte plus fulgoris exhibituros, quâ plus ſupplicii tulerunt. Quantum ergo luminis ſpargent Philippus in Cruce, Ste-

a *Thom. Cantiprat. l. 2 de mirac. ſui ævi c. 54.*
b *Matth. c. 13. v. 43.*

Stephanus in terrâ lapidatus, Bartholomæus pelle ſpoliatus, Thomas telis confoſſus, Iacobus interciſus membratim ſectus, innumeri alii toto corpore lacerati?

§. 3.

Quanta igitur Oculorum erit voluptas, tot Beatorum ordines, tam firmis oculis, tam diſtinctè cernere? Magna eſt profectò, ſed nonnihil formidanda voluptas, inſtructiſſimum ab alto exercitum proſpicere: quid voluptatis ſentietur in cælo, cum in omnium oculis erunt Noveni Angelorum ordines? Ab his Patriarcharum, Prophetarum, Apoſtolorum, Martyrum tam copioſi exercitus. Tot inde ſanctiſſimi Reges, Imperatores, Pontifices; tot Sacri Doctores, Sacerdotes, Confeſſores; tot centena millia religioſorum hominum; tot virginum ac viduarum myriades. Dein ſpectandam ſe dabit turba magna, quam dinumerare nemo poterit: Unius omnes & oris, & cordis, & amoris. Quantum habebit oblectationis cernere tam immenſum palatium, tam amplam civitatem ex auro & gemmis ſolidiſſime ſtructam? Quicquid jam oculos noſtros ſubterfugit, tunc eoſdem ſuaviſſimè, nec ſine fame ſaturabit: elementa omnia, eorúmque admirandam magnitudinem, cælorum Orbes, illorúmque obſtupeſcendam

immensitatem cernemus: & quicquid oculos incurret, novum nitorem præferet.

Quid quæso in Orbe hoc nostro amœnius habemus, & quod magis ad alta trahat, quàm innubi ac sereno die ex edito patentissimum undequaque campum obire oculis, & toto haurire aspectu jucundissimam illam varietatem silvarum, pratorum, aquarum, arcium, hortorum, segetum, camporum, vivariorum? Sed quantillum hoc terræ spatiolum est ad immensa cæli æquora collatum? Est tamen & hoc cæli gustulus; &, ut Boëthius loquitur, pulcherrimi operis pulchra portio; *a* sed nihil hæc ad illam voluptatem, quæ Christum DEVM humano schemate velatum, quæ beatissimam Christi Matrem dabit spectandam. Iob velut eminus hæc conspiciens: Scio, inquit, quòd Redemptor meus vivit, & in carne meâ videbo DEVM meum. Quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspecturi sunt, & non alius. Reposita est hæc spes mea in sinu meo. *b* Et hinc tam patiens, tam animosus, tam hilari excelsóque animo fuit inter vermes, & in fimo tanquam in thalamo ludibundus cecinit. Iobum oculi solabantur DEVM visuri.

Sed hîc ultrà progredi verborum vetat inopia, quæ nobis sæpius intercludet dicendi

cendi

a *Boët. l. 2. de cons. Philosoph. metro 4. prosâ 5.* b *Iob c. 19. v. 25.*

cendi viam. Verùm hoc agamus: Fingat quisque sibi & pro arbitrio imaginetur quàm potest maximam oculorum voluptatem, quicquid unquam per omnem vitam amœni vidit & pulchri, in unam velut massam colliquet, & visûs voluptates in cælo infinitis partibus majores deprehendet. Quisquis sub ærumnarum mole jam fatiscis, Tunc videbis & afflues, & mirabitur & dilatabitur cor tuum. *a* Illuc animos erigite, quos jam ærumnæ deprimunt: Videbitis, & gaudebit cor vestrum. *b* Non sit alia cæli voluptas, satis hæc satis, abundè satis labores nostros pensaret. Et nos tam lenti ac somnolenti, velut ad paupertinam cœnulam vocati, testudineo gradu non imus sed repimus, & sæpe torpore victi subsistimus in viâ. Quin Hebræorum voces nos impellunt: Ascendamus & possideamus terram, quoniam poterimus obtinere eam. *c*

Duo germani fratres, quod Ruffinus Aquileiensis memorat, Abbas Pæmen, & Abbas Anub eremum habitârunt. Ad hos mater, visura filios venit. Sed repulsa aliquoties, & nec ad conspectum quidem admissa est. Illa non imprudenter in viâ statuit operiri filios dum ad templum progrederentur. Neque dubitavit pium hunc astum optimè cessurum. At illi quamprimùm feminam viderunt,

 mox

a *Isai.c.60.v.5.&* b *c.66,v.14.*
c *Num.c.13. v.31.*

mox celeri fugâ in suas sese latebras receperunt, obseratâ januâ. At anus optima repulsæ impatiens plorabat ad januam. Huc progressus Pæmen: Quem hîc, inquit, clamorem edis mulier? desine molesta esse. Illa, filii voce agnitâ, jam contentiùs vociferari cœpit: An non ego vestra sum mater? filios meos videre cupio Sed num, ait Pæmen, in hoc vel Orbe altero videre nos cupis? In isto, ait mater. Cui denuò Pæmen filius: si jam contineas te, & hanc oculorum appetentiam refrenes, loco meliore nos indubiè videbis. Persuasa demum his filii promissis mater: si ait, in cælo vos visura sim, patior hanc oculis meis injuriam fieri, & filiorum conspectum negari. Ita filiis non visis abiit. *a*

Hîc ego animi Puritatem monstro. Beati Augustini monitum est: Vis esse beatus? esto immaculatus. Illud enim omnes, hoc pauci volunt, sine quo non pervenitur ad illud quod omnes volũt. *b* Quanta sunt quæ per oculos velut ostiola duo, subeunt cor, illúdque turbant, inquinant, depravant, jugulant? Hîc omnibus & singulis illud certissimò promitti potest, si D: i causâ vos continere, vestrísque oculis, quod noxium, subducere non cunctemini, voluptatem in cælo millecuplo majorem obtinebitis. Hanc igitur oculorum noctem longè utilissimam,

a *Ruffinus l.3.n.154. Pelagius libell.4.n,33.*
b *August.in Psalm.118.*

mam, non inviti admittite; sequetur æterna dies.

Chrysostomus loquente digito ad cælum oculos nostros erigens: Suspiciamus, inquit, in cælum, quando nulla se interponit nubes, & clara est omnis ejus corona: deinde ad pulchritudinem aspectus ejus considerandum aliquantulum temporis perdurantes, intelligamus quoniam & solum habebimus, non quidem tale, quale nunc est, sed tantò melius effectum, quantò luteis tectis aureum est melius. *a*

Quicquid in hoc Orbe pulchri est, vilis umbra & nox est merissima ad illas oculorum voluptates perpetuas. Ah, cælum, quæso, suspicite: Hæc est illa Sion formosa, hæc illa Hierusalem beata, centennali non bello, sed martyrio dignissima. Videbitis, & gaudebit cor vestrum.

a *Chrysost. tom. 4. in epist. ad Hebr. c. 4.*

Caput II.

Secundum in cælo gaudium, Voluptas linguæ, & gustatûs.

Omnis olim Hebræorum felicitas rebus caducis stabat: fertiles agri, fecundæ vineæ; penora, cellæ, promptuaria, horrea plena, proles copiosa, quies ab hoste secura, cælum erat Iudæorum. Eorundem contrà infelicitas omnis à fluxis itidem rebus æstimaba-

tur, agri steriles, infecundæ vineæ, malignæ segetes, caritas annonæ, publica fames, morborum sævities, bellorum turbelæ, suprema Iudæis maledictio censebatur. DEVS nimirum suorum sese ingeniis attemperavit. Iudæi homines crassi, serviles, asperi, rudes, ferrei, rerum cælestium magnam partem ignari, hoc capiebant quod videbant & tangebant. His longè rudiores idololatræ hoc saltem observare, & vel ipsis oculis suis credere poterant, Hebræorum DEVM in suos perquàm liberalem esse ac beneficum, ea largissimè præbendo quæ ad vitam sustentandam faciunt.

At ubi Christus æterna DEI sapientia in hunc Orbem demigravit, non uberem terram, sed dives cælum monstravit. Hinc illa in Christi concionibus toties repetita: Simile est regnum cælorum denario, margaritæ, thesauro, nuptiis, cœnæ magnæ, &c. Nunc ergo iterum paullò majora canamus, nec jam ampliùs terræ glebas, sed cæli delitias suspiciamus. Rerum creatarum nulli mens nostra se affigi patiatur: Ad altiora nati sumus, quàm ut amorem perituris rebus impendamus.

Clemens Alexandrinus eruditè nos monet, Ut accincti & expediti, & ad vitæ melioris æternitatem parati simus, Christus nos præparat, unumquemque suiipsius penum esse docens. *a* Non absimili

Clemens l.1. Pædagogi c.12.

mili sensu Theodoretus: Iudæi, ait, humi repebant, nobis monstratur cælum, ut volemus: Fames, morbi, paupertas, ad hoc iter alas nobis affigunt, & in altum extollunt: Iudæi velut conductitia mancipia, laboris mercedem postulârunt, nos ipsum mercedis largitorem poscimus. Inter Christianos voluntaria paupertas honori & lucro est; hac arte thesauros paramus immortales: Fames, sitis, morbus, contemptus, ceteræque miseriæ humanę ad vitam meliorem præludia sunt; jejunia & inedia longè gratiorem faciunt magnam illam beatorum cœnam, de quâ nunc agendum est.

Primum cæli gaudium explicavimus, Voluptatem visûs, sequitur Gustatûs. Hîc præmonendi sumus, non meras esse metaphoras, quæ Christus, de cęlesti epulo, de Beatorum cibo, de vino novo docuit. Nam & Gustatus verè ac reipsâ suas in cælo delitias inveniet, quod hoc capite explicabimus.

§. I.

Si quid est quod humanam mentem non calefacere solùm, sed & accendere possit cęli desiderio, est illud Hebræi Regis jubilum: Inebriabuntur ab ubertate domûs tuæ, torrente voluptatis tuæ potabis eos, quoniam apud te est fons vitæ. a De cælo sacer Poëta hoc pronuntians:

a Psalm. 35, v. 9.

tians: Apud te, inquit, eſt fons vitæ. Vita hîc ad dimenſum datur, & quidem parciſſimè. Quibuſdam anni viginti aut triginta, aliis quadraginta, quinquaginta vel ſexaginta, paucis ſeptuaginta aut octoginta conceduntur. Aliis horula una, dies, hebdomas, aut menſis aut annus unus vivendi ſpatium eſt; nonnullis duæ horulæ, duæ tréſve dieculæ. Menſura vitę heu quàm modica! Hic non ſcaturit fons vitæ; rivulus eſt, & brevî ſiccandus. Ergo in cælo fons vivendi fluit. Nam Ioanne Apocalyptico teſte, Agnus deducet eos ad vitæ fontes aquarum, *a* & præcipitabit mortem in ſempiternum. *b* Hæc quam vivimus mortalis vita, illa verè vitalis & immortalis eſt.

Inebriabuntur ab ubertate domûs tuæ. Voluptas quâ frui nos putamus, vitreis iiſque anguſtiſſimis libanda vaſculis porrigitur. Hæc ſitim non ſedant, ſed accendunt, & quod pejus, ſubitò rumpit vaſculum, jámque omnis periit voluptas. Sæpe pro unico voluptatulæ linctu centena rependuntur tędia, unicum hilaritatis poculum mille nauſeis penſatur; potus ipſe quamvis aliquid ſuavitatis habeat, turbidus tamen eſt & inſalubris, & pænè guttatim tantùm bibitur: In cælo inebriabuntur ab ubertate domûs illius, & torrente voluptatis potabuntur.

Et videte, obſecro, infinitam DEI beneficentiam: Labores & lacrimas admetitur

a *Apoc. c. 7. v. 17.* b *Iſai. c. 25. v. 8.*

titur DEVS, nec menſuram ingerens odioſam: Poteſtis, inquit, bibere calicem? Quivis hominum ſuum habet caliculum ad unguem exactiſſimè menſuratum. Hebræus vates affirmat: Potum dabis nobis in lacrimis in menſurâ. *a* At verò cæleſte pręmium ſine méſurâ, infinitum, immenſum dabitur. Inebriabuntur ab ubertate beatiſſimæ domûs.

Ubi bubula vel ovilla caro majoris pretii eſt, ibi ea familiis ad pondus dividitur, præſertim in religioſis ædibus, in quibus plerunque duæ librę carnium quinque pranſoribus aſſignantur. In iis verò regionibus ubi pecoris abundè eſt, non ad libram carnes examinantur; oculi libripendes ſunt, qui menſæ res ſuas lautiſſimè prębent. Suis alumnis Mundus laboris centumpondium obtrudit, mercedis vix paucas reddit uncias; ſubinde vix drachmam, octavam partem unciæ. More prorſus contrario DEVS, laborem ad menſuram, laboris præmium dat immenſum. Inebriabuntur ab ubertate domûs tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos.

Inter Iſraëlis leges & hæc erat: Faſciculum hyſſopi tingite in ſanguine, & aſpergite ex eo ſuperliminare. *b* Eo laborum aut ærumnarum pondere ſubinde premimur, ut ſanguine ſudaturi videamur. Sed ô delicati, Nondum uſque ad ſanguinem reſtitiſtis, *c* vix aſperſi aut leviter

a *Pſ.79.v.6.*
b *Exod.c.12.v.22.* c *Heb.c.12.v.4.*

viter tincti estis sanguine. Neque tam rigidus est DEVS, ut purpureum hunc sudorem ab omnibus exposcat. At verò cùm suam reddit operi mercedem, abundantissimus remunerator est, Torrente voluptatis amicos potat, Voluptatum plaustra, imò flumina, imò & maria pro guttulis refundit. Inundationem maris quasi lac sugent. *a* Innatabimus profectò voluptatis oceano, ídque æternùm. Hinc cælũ, Voluptatis mare, delitiarum oceanum, beatitudinis abyssum rectissimè appellavero.

Augustinus grande quid dicturus, perinde si verba eluctari non possit inops ab eloquio: Audeo, inquit, dicere, fratres mei, etiam de Sanctorum linguis & cordibus, per quæ veritas nobis est annuntiata, nec dici potest, quod annuntiabant, nec cogitari. Res magna est & ineffabilis, & ipsi videbant ex parte, in ænigmate. *b* Plura viderunt quàm dicere potuerunt. Audivit Paulus arcana verba, quæ non licet homini loqui. *c* Licuisset forsan, si potuisset effari, quæ vidisset.

§. 2.

Divinus spiritus non sine causâ per partes & accuratè scribi voluit convivium Regis Assueri, convivium sanè ma-

a *Deut. c. 33. v. 19.*
b *August. in Psalm. 55. Græcè* ἄῤῥητα *ineffabilia.* c *2. Cor. c. 12. v. 4.*

magnificentiſſimum. Aſſuerus centum & viginti ſeptem Provinciarum Dominus tertio Imperii ſui anno, convivium longè nobiliſſimum ſtruxit, ad quod Perſarum & Medorum Principes ac Pręſides & Magiſtratus evocavit, ut nemini non conſtaret quàm potens rex eſſet Aſſuerus. Convivii tempus centum octoginta dies, dimidius annus. Res ab Orbe inaudita. Poſt regale ac prolixum hoc epulum, omnes omnino incolas Suſan regiæ civitatis, maximos, minimos natu ad alterum ab illo convivium vocavit, nemine penitus excluſo. Amœniſſimus convivii locus in paradiſum formatus regio cultu nitebat. Ex omni parte tentoria pendebant aërei coloris columnis marmoreis fulta, byſſinis ac purpureis funibus ſuſtentata: Sub his lectuli argentei & aurei, pavimentum Pario & Smaragdino lapide conſtratum erat. Cibi exquiſitiſſimi aliis atque aliis vaſis inferebantur: vinum magnificentiâ regiâ dignum, abundans, & præcipuum aureis fundebatur poculis. Hîc cuivis liberrimum edere, bibere, quantum ſaperet. Ab his ad paullò altiora ratiocinemur.

Si DEVS cum noſtrûm aliquo ſic pactus fuiſſet: Annis triginta mihi fideliter ſervi, pro iis ego tibi non ſeptem dierum, non anni dimidii, ſed mille annorum convivium dabo; nec deerit quicquid apparatûs, ferculorum, potûs, muſicæ,

quic-

quicquid voluptatis omnigenæ ad regium convivium ſpectaverit: Si hoc, inquam, ſolùm promiſiſſet, an non digniſſimum huic tali domino ac promiſſori quàm accuratiſſimè ſervire, nihil laboris in ejus gratiam ſuſcipiendi recuſare? Siquidem labor omnis, omnéque ſervitium, illis mille annorum voluptatibus abundantiſſimè penſaretur. At videte promiſſum infinitè amplius, minimè fallax, promiſſum certiſſimum de totius æternitatis immensâ voluptate. Et nos velut ſomniantes agimus lentiſſimè, & plerumque inter poſtremas curas numeramus cælum. Inſania nimis cęca, & cæcitas inſaniſſima, hæc perfunctoriè cogitare, divinis promiſſis minùs fidere, præſentia non ſpernere, futura oſcitanter appetere.

Prô ſuperi, quantum mortalia pectora cæca
Noctis habent! ...

Quid enim Aſſueri Regis epulum, ad ſeptenos dies, ad dimidium annum, ad annos mille productum, cum totius æternitatis voluptatibus collatum? Hilare momentum, umbræ meriſſimæ. Ad aſtra digitum intendit Chriſtus, & eò nos invitans: Ecce, ait, prandium meum paravi, tauri mei & altilia occiſa ſunt, & omnia parata, venite ad nuptias, *a* æternas illas nunquam finiendas. In ſupremâ cœnâ valedicens ſuis: Non bibam amodò, inquit, de hoc genimine vitis, uſque in diem illum, cùm illud bibam

a *Matth. c. 22. v. 4.* vo-

vobiscum novum in regno Patris mei. *a* Illic profectò verissimum propinabitur nectar cæleste Creticum, sine satietate ad omnem satietatē bibendum. Et promissa confirmans Dominus: Ego, inquit, dispono vobis, ut edatis & bibatis super mensam meam in regno meo. *b* Beatus qui manducabit panem in regno DEI! *c* Et beati servi illi quos invenerit vigilantes, Amen dico vobis, quòd præcinget se & faciet illos discumbere, & transiens ministrabit illis. *d* Quos & humanissimè hortabitur ad fruendas delitias his ipsis verbis: Comedite amici, & bibite, & inebriamini charissimi. *e*

Dum Marianus & Iacobus Martyres attinerentur carcere, visus est Iacobo in quiete Agapius Martyr convivio accumbens lautissimo. Dúmque eodem Marianus cum socio deduceretur, occurrit illis puer, quem constabat ante triduum cum matre pro Christo jugulatum. Hic corollâ roseâ redimitus, & palmam viridissimam manu præferens: Quò properatis, inquit, viri? Gaudete & exultate, cras enim nobiscum & ipsi cœnabitis. Ita factum; Nam altero die Martyres morte obitâ ad epulum cæleste transierunt. *f*

Non sine arcano sensu toties támque luculentè cælestis epuli admonemur.

Sed

a *Matth.c.26.v* 29. b *Luc.c.22.v.29.*
c *Luc.c.14.v.15.* d *Luc.c.12.v.37.*
e *Cantic.c.5. v.1.* f *Surius Tom.2. in vitâ SS.Mariani, & Iacobi.*

Sed nunquid ambrosia illic & nectar propinabitur? Num edentes & bibentes in cælo spectabimur? Istud jam explicatissimè tradendum.

§. 3.

In liquido est, panem, vinum, carnes, similésque mensarum delitias in cælo non apponendas: nihilominus suâ Gustatus oblectatione minimè fraudabitur. Docent namque Theologi sensus exteriores omnes, suâ quemque singulari voluptate perfundendos. Et Gustatûs quidem hæc erit. Inhærentem DEVS qualitatem, & ut ipsi loquuntur, sapidissimum atque suavissimum humorem, in Gustatûs organo creabit, qui sensum hunc tantâ permulcebit suavitate, ac si regio præsens convivio, cibis vesceretur exquisitissimis, ac delicatissimis. Qui quidem liquor suavissimus linguam, palatum, & omnia Beatorum interiora sic imbuet, ac si ad perpetuum epulum inter voluptates summas accumberent. *a*

Neque hîc quidquam est minus decori, quod felicissimo Beatorum statui non conveniat. Christus à morte redivivus, cibum non tantùm gustavit, sed verè sumpsit & comedit, cibíque saporem percepit. *b* Deinde omnes damnatorum homi-

a *Franciscus Suarez tom. 2. in 3. partem B. Thomæ, disput.* 47 *sect.* 6. b *Sine materiali tamen, ut in Scholis loquuntur, alteratione,*

hominum ſenſus exteriores cruciabuntur, guſtatus ſingulariter fame ſitíque torquebitur; omnes igitur & Beatorum exteriores ſenſus ſuis ſinguli voluptatibus demulcebuntur. Addo: Guſtatus in hâc vitâ plurimum fert ſupplicii à jejuniis, abſtinentiâ, ſuíque odio, imò nulla hominis pugna crebrior, quàm cum hac ſui parte: bis quotidie luctandum eſt, ne nimium cibi os rapiat ad ingerendum. Quando igitur aſſidua & quotidiana hîc pugna eſt, nobilior deſtinata victoriæ corona eſt. Singularem guſtus voluptatē percipiet in cælo, quiſquis hîc ſui victor ſeveriore gulam imperio potuit coërcere. Ille ſui potens, ſuíque dominus eſt, qui edendo ac bibendo limites non excedere, appetentiam frangere, & jam parte cœnæ, jam omni cœnâ genium didicit fraudare. Huic cæli Falernum, huic panis Dominicus *a* Beatorum ſapiet. Edet ac bibet ſuper menſam Domini ſui. O millies beatum, qui manducabit panem in regno DEI! *b*

Ut hanc guſtatûs ſingulariſſimam voluptatem quodammodo prælibemus, fingat quiſque ſibi quas poterit ſummas ferculorum delitias; quicquid unquam amicum gulæ hauſit: quicquid autem ejuſcemodi oblectationis finxerit, id cæleſtis menſa exhibebit, ah longè auctiùs, longéque ſuaviùs, non mille ſolùm annis ſed æternitate totâ fruendum.

a Herrenbrot. b *Luc. c. 14. v. 15.*

Si Manna ferculum cælo dejectum, tam admirandæ fuit virtutis, ut quicquid quis delicati edulii appetiisset, in hoc uno ferculo repererit, quid de ambrosiâ & de delitiis cælestibus dicendum? Sapientia testatur: Angelorum escâ nutrivisti populum tuum, & paratum panem de cælo præstitisti illis sine labore, omne delectamentum in se habentem, & omnis saporis suavitatem. *a* Itáne DEVS rebelles tam lautè pascit? quibus ergo cupediis amicos suos, suos filios saginabit? Inebriabuntur ab ubertate domûs beatissimæ: Torrente voluptatis suæ potabit eos.

Quæ igitur nostra nunc insania est, tantopere in cibum potúmque æstuare, gulæ nihil negare velle, eruditum ad omnes cupedias palatum non refrenare, temperantiam odisse, jejunia & abstinentiam horrere, inediam omnem fugere? O insani mortales, nihil delitiarum aut cupediarum perdimus, etsi delitiis & cupediis omnibus abstineamus. Ea omnia quæ DEI causâ nobis ipsi jam negamus, obstupescendo fenore in cælo recipiemus longè meliora. Cur ergo famem ad cœnam illam magnam non differimus? Cur locum placentis in mensâ cælesti apponendis non servamus? quid cibo potúque nos farcimus? Philippus Macedo à familiari quopiam invitatus, suos moneri jussit, servarent locum placentæ: Ego rectè monuerim: servate lo-

a *Sapient. c. 16. v. 20.*

cum

cum Nectari & Ambrosiæ: Enimverò quid magni præstaremus, etsi quotidie solo pane & aquâ victitaremus; ad cœnam magnam vocati sumus, ad epulum nunquam desiturum, ad æternum non Assueri, sed summi regis convivium. Torrente voluptatis potabimur.

Olim petræ aquas, mella montes ad satietatem dederunt, alia & meliora dabit cælum ad usque felicitatis ebrietatem. Sint admiranda flumina, quæ aurum vehant, quæ oblivionem inducant, quę ingenium acuant, quę stupidum reddant, quæ oves albas, nigras, rufas efficiant, quæ faces extinctas accendant, accensas extinguant, quæ cum maris æstu crescant & decrescant, quæ ligna lapidescere faciant: *a* Ubi flumen quod hilaritatem afferat, quod voluptate perfundat, quod cibi potúsque delitias vehat?

Quisque nunc suus sit Ecclesiastes, illúdque Mosis affigat animo: Epulaberis in omnibus bonis, quæ Dominus DEUS tuus dederit tibi. *b* Leve quid tolera vel exiguo tempore: impera gulæ, indomitas cupiditates substringe, abstinentiam quàm potes maximam exerce: In viâ sumus ad epulum cæleste. Epulabimur in omnibus bonis, quæ Dominus DEUS dederit nobis: Torrente potabimur voluptatis æternæ.

a *Plin. lib. 2. nat. hist. c. 103.*
b *Deut. c. 26, v. 11.*

CAPUT III.

Tertium in Cælo gaudium, Voluptas Odoratûs.

ANAXAGORAS è veteri lyceo Philosophus tam auro quàm avorum imaginibus dives fuerat; scientiam tamen pecuniæ, & latifundiis eruditionem longè prætulit: nummis carere maluit, quàm libris. Eam ob causam neglectis domi prædiis discendi causâ peregrinatus est. Cúmque interrogaretur, cur rem suam, cur & patriam non curaret? Ille digitum in æthera intendens: Imò verò, inquit, hanc ego patriam quàm maximè curo. Cúmque ampliùs rogaretur, cur se natum putaret? Ut cælum, inquit, contempler.

Hæc dixerit idololatra, quid nos, obsecro, Christiani tot annorum sacris concionibus eruditi? Quamvis si hoc ipsum interrogemur cur nos esse natos censeamus? Paullò liberalius responsum rectè hoc dabimus: Ut cælum nunc contemplemur, & eo brevî fruamur. Ad cælum porrò studiosiùs contemplandum, tam exteriorum omnium quàm interiorum sensuum vis intendenda est. Notum illud Aristotelis: Nihil est in intellectu, quod non fuerit in sensu. Quid in cælo Gaudiorum sensus exteriores sint

ſint habituri, diſſerere cœpimus. De Viſu ac Guſtatu dictum, ſequitur Odoratus, cujus voluptates inter beatos jam explicabimus.

§. I.

Lætienſis Abbas Ludovicus Bloſius, de cæli amœnitate diſſerens: Melodia, inquit, ſapor, odor ſunt in Deo modo quodam indicibili, ſupereſſentiali, veriſſimo atque perfectiſſimo. Planè quicquid dulcoris, excellentiæ, amabilitatis & perfectionis in creaturis ſparſim ac finitè invenitur, hoc in Deo collectim, ſimpliciſſimè, & cum infinitâ plenitudine eſt. *a*

E Theologiæ adytis hoc pronuntiatum eſt: Nam ex illo divinitatis mari torrens voluptatis in os, oculos, aures, ceteróſque Beatorum ſenſus influit. Et hanc ab odore præſtantiſſimo decerptam voluptatem priſci Patres & Theologi Beatis aſſignant Franciſcus Suarez: Ipſa etiam Beatorum corpora, inquit, imò & locus ipſe ſuaviſſimum odorem ſpargent. *b* Hæc perfectio illum Beatorum ſtatum maximè decet. Nam contrà damnatorum corpora erunt fœtidiſſima; quemadmodum & diabolorum, cùm hoſpitium deſerunt, uſitatiſſima ſymbola eſt, horribilis fœtor. At verò Beatorum corpora, om-

a *Bloſ monil. ſpirit. c. 14. & ult. fine.*
b *Suar. in 3. part. D. Thom. diſp. 47. ſect. 6.*

omniáque corporum viſcera non aëre aut malignis humoribus, ſed optimis ac odoriferis qualitatibus erunt plena, ex hoc enim ad laudes Numinis & amorem ſuaviùs provocabuntur. Atque hoc Beatitudinis congruum erit auctarium, Chriſtus certè jam redivivus à Cruce, odores hauſit: nam hoc objectum, ut Theologi loquuntur, corpori glorioſo proportionatum eſt, & mutare poteſt olfactum, ſine alteratione materiali. Aſſertionis noſtræ fundum habemus; rem explicamus.

Plutarcho teſte, Alexandri è Macedoniâ Regis non ſolùm os, ſed & totum corpus gratiſſimum odorem ſpiravit, Hinc & ſudor ejus fragrans ac medicus fuit. Miram hanc fragrantiam interiores ejus tunicæ quoque retinuerunt. In causâ forſan fervidum & igneum regis temperamentum fuit. Nam calidas regiones aromatum & odoriferæ mercis feraces eſſe novimus. Ergóne mortales tam ſuaviter oleant in hoc carcere, & beatis cælitibus in paradiſo hæc odoris amœnitas deſit? Mittamus Alexandrum. De plurimis Divorum conſtat, eorum corpora aut mox à morte, aut quod mirius, poſt aliquot annorum ſpatia, reſeratis tumulis, cinnamomum & balſamum oboluiſſe. Eorum hîc catalogum texere, non eſt animi: in ſpecimen ſint hæc paucula.

Beati Hilarionis corpus, Hieronymo teſte,

teste, *a* post decimum à sepulturâ mensem incorruptum prorsus ac tabis expers, vivóque simillimum, eo insuper odore imbutum fuit, tamquam id ars pollinctoria balsamo recèns condiisset. De beato illo mendico servulo Gregorius Magnus hoc omnino testimonium fert: Sanctâ illâ animâ exeunte, tanta illic fragrantia odoris aspersa est, ut omnes qui aderant, inæstimabili suavitate replerentur. Amita Gregorii Tarsilla, jejuniis & precibus ad sublime sanctitatis fastigium pervenit. Hæc funeri vicina, compluribus fatalem lectulum stipantibus, subitò: Recedite, ajebat, recedite, IESVS venit. Nec ab hoc adventore oculos deinde vel minimum deflexit, & in hunc obtutum fixissima migravit è vitâ. Beatam hanc mortem, Gregorio teste, locus subitò fragrans, tam nobili ac exotico thure redoluit, ut hæc odoris suavitas, auctorem suavitatis eò venisse ostenderet. *b*

Beatus Hieronymus, cùm jam fato concessisset, corpus exanime splendorem insolitum præ se ferens, odorem suavissimum halabat. Beata Ediltrudis regii sanguinis virgo, cùm ab obitu sedecim annis sepulchrum mortua habitâsset, eo demum aperto spiranti similis reperta est. Inusitatum vitæ colorem in vultu, odor suavissimus mirificè commendavit. *c*

a *Hieron. in ejus vitâ.* N 4 Si-
b *Gregor. l. 4. dialog. c. 14. & c. 16.*
c *Beda l. 4. hist. Anglic. c. 19.*

Simeon Stylites, quòd perdius & pernox staret, vermibus scatere vivus cœperat, mortuus officinam aromaticam repræsentabat. Turonensis Præsul Martinus, oculis à morte jam clausis, ita radiabat vultu, fragrabat corpore, ut ad immortalitatem transiisse cuivis facilè fidem faceret. *a* Mercurius Martyr Cæsareæ capite plexus splendorem & odorem post mortem sparsit. Idem de compluribus divis aliis, Thomâ Aquinate, Francisco de Paulâ, Bennone Misnensi Pontifice, Philippo Nerio, &c. Res gestæ illorum asserunt. Imò & vivi etiamnum, è squalidissimo carcere producti Martyres eum nonnumquam odorem sparserunt, ut idololatræ unguentis delibutos crederent. *b*

§. 2.

Quid ergo futurum censebimus in regione vivorum, si talia fiant in terrâ mortuorum? Num aromatum & unguentorum odor deerit in cælesti viridario, & abundabit in hoc absinthii deserto? Ecclesia testandæ Paschalis lætitiæ canit: Sancti tui domine florebunt sicut lilium Alleluia, & sicut odor balsami erunt ante te Alleluia. Tunc reverà, quod Isaias vaticinatur: Exultabit solitudo, & florebit quasi lilium. *c*

Anno

a *Sulpitius in ejus vitâ.* b *Cæsar Baron. tom.2. Anno 179.* c *Isai.c.35.v.1.*

Anno à naſcente Domino trecenteſimo ſecundo, Dorothea virgo Chriſtianis ſacris eximiè imbuta, cùm tormenta varia virili conſtantiâ ſuperâſſet, quod Euſebius commemorat, *a* denique ad gladium damnata eſt. Illa feralem ſententiam ore renidenti admittens: Nunc, inquit, in viâ ſum ad ſponſi mei paradiſum. Audiit hæc Theophilus vir eruditus, ſed idololatra, qui Virginis dictum irridens: Quæſo te, inquit, ô bona Virgo, cùm ad ſponſi paradiſum veneris, inde mihi aliquot roſas ſubmitte. Cui promptè Dorothea: Accipies, inquit, quos petis flores: Tu modò agnoſce Chriſtum Orbis Servatorem. Ita ducta eſt, & capite plexa.

Mox puer ex aſtris ipſis formoſior aſtris,
Theophilo ſe ſtitit, & odoriferas roſas, quas petierat, unà cum formoſiſſimis pomis à Dorotheâ miſſas obtulit. Theophilus ad verna hæc dona attonitus vix oculis ſuis fidem habuit. Quid faceret? Rem è joco natam vidit, & undique convictum ſe ſenſit. Ita Chriſtum cæleſtis paradiſi Dominum liberrimè profeſſus, Sapritio Præſidi ſiſtitur. Theophilus blanditiis & minis variè exagitatus, equuleo tortus, demum caput porrigere juſſus ſecuri feriendum, omnia conſtantiſſimè pertulit:

Idmq; DEO *fruitur. Quid poſthac Numen avarum*
Dicimus? En etiam vendidit aſtra joco.

a *Euſeb. Ecclеſ. hiſt. l.* 8. c. 6.

Cælum paradiſus eſt inexpugnabilis; in cælo ver æternum, quod nulla unquam fugabit hiems. Odorum amœnitas in cælo, cinnamum & crocum omniáque aromata, balſamum & nardum, omniáque unguenta, lilia & roſas, omnéſque hortorum delitias, omniáque florum oblectamenta longè ſuperat.

Iſaacus jam grandævus & nocte oculorum preſſus, cùm veſtes Eſau, quas Jacob matris hortatu induerat, odoratu, tactúque exploráſſet, ſtatim, quod ſacer codex loquitur, ut ſenſit veſtimentorum illius fragrantiam, benedicens illi ait: Ecce odor filii mei, ſicut odor agri pleni cui benedixit Dominus.*a* Optimus agrorum odor, cùm frumentum flores induit; formoſiſſima eſt arborū amœnitas, cùm floribus triumphant. Ego digitum intendo ætheri, & cum Patriarchâ clamo: Ecce odor filiorum DEI, ſicut odor Paradiſi, cui benedixit Dominus.

§. 3.

In Orbe hoc noſtro varius nos fætor cruciat; ſæpe quo non putamus loco mephitis ſpirat; è ſtabulis, haris, cloacis multiplex narium crux emergit; hircorum & porcorum vicinia ſæpe infeſtant: accedit ſuperbiæ fætor, *b* avaritiæ ſordes, luxuriæ cænum omnibus cloacis graveolentius. Hæc ſunt quæ teterrimas exha- lant

a *Gen. c. 27. v. 27.*

b Die ſtinckhend Hoffart.

lant auras. Hic igitur patientiam monstro sectandam, dum veros paradisi odores hauriamus. Patientia nobis necessaria est, ut voluntatem DEI facientes, reportemus promissionẽ. a Ad patientiam vel his etiam exemplis animabimur.

Superiori ęvo Matrona fuit Catholica, cui Catharinæ nomen, quæ vitam Religioni impendit. b Huic cùm mors sua monstraretur, duo scilicet ingentia saxa quibus elidenda erat anima. His illa visis in generosissimam vocem erumpens: Quàm hæc, ajebat, non longa sunt saxa, tam brevis est ad cælum via. Post horas pauculas, juvante DEO, suprà ero, solem ac stellas pedibus calcatura. Quicquid mihi reliquum fuisset vitæ, nec quidem horula, nec punctulum fuisset ad immẽsam æternitatem. Cur ergo & pati, & mori recusemus? Dixit, constanter passa, sanctè ac feliciter mortua: jámque, quod de Theophilo diximus, DEO fruitur, & Paradisum habitat immortalis.

Vincentius supra omnium pænè martyrum supplicia inauditam Daciani carnificinam tolerans, cùm in catastâ penderet, undique lacerato corpore, per ludibrium à Daciano interrogatus est: Qui haberet, & ubi esse sibi videretur? Cui Vincentius: In alto sum, inquit, unde te despiciam. Minitanti acerbiora, dixit: Hoc cupio, quò altiùs evehar in cælo. Cúmque ardentes faces, ferrei pectines, ungulæ

a *Hebr. c. 10. v. 36.* b *In Angliâ.*

ungulæ ac candentes forcipes admoverentur: Sciatis, inquit Vincentius, acerbissimum hunc lusum Christianis non ingratũ esse, ob inexplicabilia cæli gaudia. Eandem vocem usurpans Mennas Ægyptius Martyr: Secate, inquit, urite, lacerate: Mennam à Christo non avertetis. Tormenta omnia cæli gaudiis inferiora sunt.

Anno à Virginis partu trecentesimo quadragesimo quarto, sub Persarũ Rege Saborio Jonas & Barachisius fortissimi Martyres infanda passi sunt. Jonas acerrimè flagellatus spinis, & pede tractus uno ad glaciem hieme perfrigidâ, sic pernoctavit sub dio. Manè per ludibrium interrogatus quî dormiisset, animosè respondit: Nunquam omni vitâ meliùs. Qui segetem amat, frumentum serit, & labores suos pluviis, nivibus, ventis, omnibus cæli injuriis exponit; atq; hæc omnia spe messis. Nos jam seminamus, ut Beatitudinis ęternę segetem paremus. Christiani athletæ dicta irrisus excepit, & tormentũ multò acerbissimum; nam omnes ejus digiti sunt præcisi quos in terrâ spargentes: Digitos tuos, inquiunt, jam seminamus, tu expecta sis dum eos denuò metas. At ille animi erectus: Aderit dies, inquit, cùm illos non sine amplo fenore recipiam. Demum pice liquatâ mersus, omniáque illius ossa inter cochleam contusa sunt. Ita finiit, & ad paradisum transiit.

Bara-

Barachisio herois istius socio, candentes globi sub axillas admoti, fusile plumbum naribus & palpebris, liquata pix ori infusa, totum corpus spinis concisum, omnia demum ossa confracta sunt cochleâ. Sub hæc tormenta Martyris voces fuerunt: Ingeniosa esse solet crudelitas in supplicia; scitis plura? tentate plura; cælorum regnum his omnibus dignissimum est.

O verè dignissimum! Idcirco cum Augustino vociferamur: Domine hîc ure, hîc seca, hîc lacera, modò in æternum parcas: omnium in nos odium despumet, ab omnibus exclusissimi simus, modò tua nos domus recipiat. In exilio esse miserum nil est insoliti. Nos exules sumus, nec esse miseri detrectamus, modò nos patria, modò paradisus non excludat.

Præceptum est olim Israëlis populo: Sex diebus colligite: in die autem septimo Sabbathum est Domini: idcirco non invenietur.a Nunc laborandi & colligendi tempus est; brevî dies æternitatis illucescet, æterno perfruemur Sabbatho.

a *Exod. c. 16. v. 26.*

Caput IV.

Quartum in cælo Gaudium, Voluptas Tactûs.

Cum ab Alarico Gothorum rege vastaretur urbs Roma, Hipponensis

Pon-

Pontifex Augustinus occasionem ac causam sumpsit scribendi illud, quod ipsemet opus grande vocat: Ita libros viginti duos de Civitate DEI conscripsit.

Annæus Seneca jam senex ad Gallionem fratrem de beatâ vitâ librum edidit, ubi monita & sensus aurei, prorsus digni, quos Christiana volumina velut sui partem agnoscant & venerentur. Nec alibi dissimilis sibi Annæus; cujus verba hæc sunt: Beata vita bonum in se perfectum habet, inexuperabile: quod si est, perfectè beata est. Nunquid dubitas, quin beata vita summum bonum sit? Ergo si summum bonum habet, summè beata est. Quemadmodum Summum adjectionem non recipit, ita nec beata quidem vita, quæ sine summo bono nõ est. a

E Theologiæ meditullio istud pronuntiatum est; nam Theologorum Antistes Thomas ab Aquino, hoc beatitudini proprium censet, adjectionem non posse recipere: cùm vita beata perfectè beata sit, nec ullo modo majus præmium possit Beatis dari, quàm DEVS ipse, & jugis aspectus DEI.

Exorsi sumus de hâc beatitudinis perfectione loqui: De Visûs, Gustatûs, & Odoratûs exteriore sensu diximus, proximum est de Tactu jam differere.

§. 1.

Quemadmodum apud inferos inter exteriorum sensuum tormenta summum

a *Senec. epist. 85. med.*

est,

eft, Ignis æternus, qui Tactum cruciat infandis modis: Ita in cælo non minima Voluptas percipietur Tactu. Theologorum calculi hîc conveniunt, usum Tactûs etiam in cælitum domo futurum; cùm Christus à suo funere redivivus de se dixerit. Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. *a* Neque hîc sordium quidquam aut impuri miscebitur: Maxima Tactûs voluptas erit, sed purissima. Ita nos Servator docuit: In Resurrectione neque nubent, neque nubentur, sed sunt sicut Angeli DEI in cælo. Ita & iste Tangendi sensus suis fruetur delitiis.

Inter has sanitatē perfectissimam numeramus, quæ omni mortis morbique metu sit libera. Istud arcani explicatissimè commonstrans Paulus: Seminatur, inquit, in corruptione, surget in incorruptione, seminatur in ignobilitate, surget in gloriâ: seminatur in infirmitate, surget in virtute: Seminatur corpus animale, surget corpus spirituale. *b* Porrò illud appellat Paulus corpus spirituale, non quòd ossibus & carne careat, sed quòd spiritui tam exactè sit subjectum, ut ubicunque voluerit esse spiritus, eò citra omnem laborem celerrimè ac penè momento moveatur & corpus; seu sursum, sive deorsum sit eundum. Huic tali corpori nulla montium moles obstabit, vel mille ferreos parietes velocissimè transire

a *Luc. c. 24. v. 39.*
b *1. Cor. c. 15. v. 42. & seqq.*

transire poterit sine ullo penitus obstaculo. Corpora nostra etiamnum morti obnoxia innato deprimuntur pondere. Hinc quando moliendus ascensus, multùm laborant, lassantur, sudant: At corpori beato huc illuc, deorsum sursum ferri longè facillimum erit; instar sagittæ, quò volet, suavissimè pervolabit. Non hîc equis, non quadrigis, nec alis opus. Cogitemus, obsecro, & velut in rem præsentem veniamus: Si quis nostrûm hoc rerum statu, decimâ horulæ parte ad solem subvolare posset, quantum inde voluptatis hauriret? Anaxagoras certè hoc expetiit unicè, soli proximus stare, eúmque contingere, etiamsi mox moriendũ foret. Atqui revera, hoc omnium Beatorum corporibus proprium erit, quocunque lubuerit volatu admirabili, suavissimo perferri. Sed de hoc ampliùs infrà.

Tangendi sensus, dum hîc agimus, præ sensibus ceteris sua habet supplicia. Fames, sitis, gelu, æstus, verbera, plagæ, vulnera, dolores, morbi, similésque miseriæ omnes tangendi sensum exercent & cruciant; quæ si patientiùs tolerárit, tantò copiosiùs ab iis omnibus jam liber gaudebit.

Quantum pecuniæ opulentus quispiam impenderet, si liceret per omnem vitam à dolore dentium, oculorũ, capitis, stomachi, à pleuritide, calculo, podagrâ, ceterisque ejuscemodi malis immunem agere. In cælo erimus, nõ à morte solùm,

sed ab omni doloris aut morbi umbrâ. Mors ultrà non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultrà, quia prima abierunt. *a*

Quòd si quas alias Tactûs voluptates hîc percipiamus, DEVS utique longè nobiliores hoc ipso in genere suis præstabit. Quis enim insanus adeò ut somniet pecora pastui nata plus haurire voluptatis, quàm homines DEO amicissimi sint percepturi? caducas voluptates æternæ tanto superant discrimine ac intervallo, quantum est inter corpus & animum, naturã & gratiam, bestiam & Archangelum, tempus & æternitatem, rem conditam & conditorem.

§. 2.

Gregorius Magnus Isaacum hominem tectæ virtutis laudat, quòd triduò inter preces Spoleti in æde sacrâ pernoctâsset, & patientissimè tulisset, cùm eum æditimus tam insolitæ pietatis impatiens colaphis cæsum ejecisset. Hic ipse Isaac urbis fugitans solitudinem habitavit vaticiniis & miraculis clarus. Nec defuerunt, qui viri exemplo ducti æternæ vitæ desiderio inflammabantur. Illud tamen labeculæ viro integerrimo inhærere videbatur: subinde insolenter lætus fuerat. Ejus rei causam indagemus: Gregorius hanc assignat: Plerumque contingit, ut quibus majora bona DEVS præstat, iis

O minora

a Apoc. c. 21. v. 4.

minora quædam non tribuat, ut hi tales ſeipſos ſemper accuſent & reprehendant, dum eſſe perfecti cupiunt & nequeunt. Deinde vult DEVS, ut ubi tam crebra lucta eſt & pugna, frequentior quoque ſit victoria, & inde amplius vincentis præmium. Tertiò, ne talibus unquam deſit ſubmittēdi ſeſe occaſio, dum expendunt vanos ac irritos eſſe conatus hominum ſine præſentiſſimâ ope divinâ. Putant humaniorum literarum ſcholaſtici, ſe verſus ſcribere, & carmina pangere, quamvis magiſter thema ſubjiciat, verba ſuggerat, malè rotundatos verſus corrigat. O boni, quantilla hîc diſcipulorum pars eſt? quid hi ſuum dicent? Vos ſcilicet & Virgilius carmina venuſta ſcribitis. Tales ſunt omnes labores noſtri: minima pars illorum noſtra. DEVS eſt, qui operatur in nobis & velle, & perficere. *a* Abſque DEO non tantùm non perficere quidquam, ſed nec velle poſſumus. Quarta denique tam inſoleſcentis lætitiæ cauſa erat in Iſaaco, voluptatis æternæ præmeditatio. Fieri non poteſt ut mens ſincerâ cælum cogitatione percurrat, & non plurimùm hilareſcat. Illas cæli delitias velut contingere ac prægustare occulti, ſed magni gaudii eſt; quod eò excreſcit ſubinde, ut in totum hominem ſeſe diffundat.

Hebræus Rex David, varias calamitates lamentatus: Miſerere mei Domine, ait: quoniam tribulor, quoniam defecit in

a Philip. c. 2. v. 13.

in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus: Oblivioni datus ſum tanquam mortuus à corde: Factus ſum tanquam vas perditum. *a* Subitò velut reſumptis viribus reſpirans: Ego autē in te ſperavi, Domine: Illuſtra faciem tuam ſuper ſervum tuum: Domine non confundar, quoniam invocavi te: Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ quam abſcondiſti timentibus te. Tua domus, ô Domine, amœnitatibus undequaque oppertiſſima eſt; cælum omne melleum & ſaccareum eſt, quacunque guſtetur parte, ſuaviſſimum eſt.

Sed manna hoc abſconditum non ſapit niſi ſeriò illud guſtantibus. Plurima hîc latet dulcedo; ſed abſcondiſti eam, ô DEVS timentibus te. Non exhilarant mentē cæli gaudia, niſi attentè cogitata.

Dictum è Rhetorum ſcholis depromptum eſt. Omnis Similitudo claudicat: Rem exemplo monſtramus. Inferorum ignis quo tactus præcipuè torquetur, ſi ſuccenſo clibano, ſi fornaci calcariæ, ſi officinæ vitriariæ, ſi bullienti ſalis mari, *b* ſi ætnæ ſaxa & ignes jaculanti conferatur, ſimilitudo erit qualiſcunq; : ſed hem quàm claudicans! Siquidem noſter ignis ad Avernalē illū pictus eſt ignis. Deinde quamvis ſal coqui cœptum, dies noctéſq; in extenſiſſimâ ſartagine ferveat, ſubinde tamen ferias agit hic focus; inferorum

a *Pſal*. 30. *v*. 10. 11. 13. 14. b Bach/ vnd Kalchofen/ Glaßhütten/ Saltzpfann.

ſupplicia totis ſæculis nec momento interquieſcunt. Ita ſimilitudo multùm claudicat. Idem pænè ad rem propoſitam aſſerendũ: Omnis tangendi uſus in hoc Orbe claudicat. Nõ raro ægroti ajunt neſcire ſe quâ præcipuè parte dolor ſęviat, cùm ſæviat ubique, omnia eſſe læſa, malè affecta omnia; quaquà tangis, offendis. Deinde, non ſolùm fragile eſt quicquid hîc tangi poteſt, ſed & fallacioſum eſt: nam plerumq; acum aut hamũ abditum tegit, qui tangentem invadit. Ita Tactus errore creberrimo fallitur, amicum exiſtimans quod hoſtile demum experitur. Exempli gratiâ: Dentes pruriunt & ſalivâ natant, manúſq; velut tardas increpant, cùm aut ceraſa duracina, *a* aut ficus molliſſimas, aut optimas placentas, aut dulciarias nebulas *b* appetunt, ſed latet ſub his ſcorpionis aculeus, ſuum dentes hoſtem ſentient. Nam hæc frixa & dulcia licet mollia plurimùm obeſſe ſolent dentibus. Sic Tactus non ſine damno ubique pænè decipitur, & læditur.

Longè aliud in cælo erit: Quicquid illic tangi poterit, gratiſſimam ad Tactum proportionem exhibebit. Totum cujuſcunque beati corpus, ſimmetriâ decentiſſimâ, temperie nobiliſſimâ, ſanitate perfectiſſimâ gaudebit. Erit in eo temperamenti præſtantiſſimi ſenſus intimus. Nam Beati ſuaviſſimè ſentient quàm ex toto valentes & ſani ſint, ab invaletudine omni ſecuriſſimi æternùm.

a Weixlen, b Süſs ſchleckhwerckh.

§. 3.

Ad bellum miſerat heroïs ſpartana filium, ſed claudicantem: cúmque eum ad aliquantulum viæ deduceret, acriter hortata: Fili, ait, ſingulis gradibus fac virtutis memineris. Non enim militiam proficiſceris ut fugias, ſed ut collato pede ſtes: Aut vincendum igitur, aut moriendum.

O Chriſtiani, ad omnem tangendi uſum, mementote Chriſtianæ virtutis, mementote cæli. Cùm aliquid in corpore urit, dolet, pungit, cruciatui eſt, mementote Beatitudinis, ubi nihil ampliùs punget, dolebit, uret, cruciabit, ubi moleſtiæ nihil eſſe poterit. Nunc in prælio ſumus, non ut fugiamus, ſed ut ſtemus. Aut vincendum, aut moriendum.

Iſtud tunc maximè verſandum animo, cùm cacodæmon Tactum pellicit ad pomum vetitum tangendum. Quandocunque igitur veterator Stygius ſuadet & invitat, ut tangamus quod illicitum, inhoneſtum, prohibitum, hoc illi & nobis occinamus, Aut vincendum, aut moriendum. Rem vetitam tangere, mortis eſt, prurientem tactum coërcere, victoriæ eſt. Aut ergo morere, aut vince.

Hìc animi puritatem inſtillo. Si purus ſit animus, facilè continebit manum ne limites tranſiliat, & tangat non tangen-

da. Huic rei altiùs & tenaciùs capiendæ, duo hæc documenta ſuggero.

1. *Botros immaturos ne carpe.* 2. *Manum petulantem in ſinum mitte.* Botros, inquam, ne carpe immaturos. Inter Iſraëlis plebem proverbium olim jactabatur: *Patres comederunt uvam acerbam, & dentes filiorum obſtupuerunt.* a Gregorio uvæ acerbæ, voluptates ſunt hujus vitæ. Nam quiſquis, ait, præſentis vitæ delectationibus ſatiari deſiderat, fructus ante tempus comedere feſtinat. Eam ob cauſam Philo diſertiſſimus oblectamenta vetita, furta delectationum vitæ futuræ nominat.

Cùm ergo præſens oculos voluptas allicit, blanditur, trahit, ſuadétque: tange, carpe, fruere: Cùm cibus quia vetitus, non comedendus; cùm potus quia nimius, non admittendus; cùm pecunia quia aliena, non attrahenda; cùm femina non aſpicienda, multò minùs tangenda, cùm aliud quippiam nociturum oculis ac manibus ſe offert, uvam immaturam cogita, & cave tangas. Hîc aut vincendum, aut moriendum. Amore beatitudinis differ obſecro hanc Tactûs voluptatem, in beatitudinis domum. Illic licebit botros maturos carpere. Omnis voluptas amore Numinis contempta, millecuplo redibit fœnore.

Urſi nimiùm appetentes mellis prædantur alvearia, ſed tuber ac ſaucium referunt caput ab apibus læſis compunctum:

a *Hierem. c. 31. v. 29.*

ctum : ita nos prematurâ manu rapimus voluptatem, sed furta nostra conscientiæ vulneribus puniuntur. Cave tangas illicita tactui. Si appetis botros, carpe, sed maturos; cælestes præliba delitias.

Alterum est : *Petulantem manum in sinum mitte*, cum Mose forsan extrahes leprosam. Cùm nobis videmur nescio quanta pro Deo ausi, cùm nosmet circumspicimus velut atlantes grandibus promeritis adorandos, strictiùs seipsum quisque hunc in modum examinet : Dic enimverò maxime Atlas, quos pro cælo labores subis? qualem te pœnitentiæ permittis? quàm arduæ sunt actiones tuæ? quantum inediæ ac famis toleras? quid somno demis? quot nocturnis horis vigilas? quantum noctis non ad pocula, nec ad fritillum a sed inter preces exigis? quàm severè carnem maceras.? quantis rigoribus petulantiam corporis coërces? quantum lacrimarum fundis, non ob amissam pecuniam, sed ob cælum nondum acquisitum? Dic denique quantus tui victor es, quàm tibi ipse imperiosus? sic manum mitte in sinum, leprosam, planè puto, extracturus.

Descende in teipsum & apparebit, quàm parùm labores pro cælo, quàm frigidus, quàm nullus sit tuus pro illo sudor.

Age igitur; Excutias tandem tibi te: sudoribus paratur cælum. Nullus hîc torpori

a *Abacus vel alveolus lus[...]*, Bretspil.

corpori locus est. Cælum in oculis, in animo sit. Interroga, inquit Augustinus, ultima & intima sua si capere possint gaudium de tantâ Beatitudine. *a* Anhelas eò? sepone noxia, botros ne carpe immaturos, nocituram rejice voluptatem. Certissima via est ad æternas voluptates; despicere caducas.

a *Aug. Manual. c. penult.*

CAPVT V.

Quintum in cælo Gaudium, Voluptas Aurium.

MENTIONEM injicit Augustinus in libris de Trinitate hominis joculatoris & mimi, qui in medium theatri progressus; Audite cives, inquiebat, proximis ludis omnium vestrûm cogitationes aperiam. Proximâ igitur ludorum instauratione, maximo studio ingens hominum frequentia convenêre, se quisque ex adversum quàm proximè collocavit. Toto theatro jam farto ingens stipatio, & vox omnium fuit:

Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu? b

Adfuit demum histrio;

Conticuêre omnes intentiq; ora tenebant. c

At ille iterum: Dicam, inquit, quid quisque

b *Horat. de arte Poëticâ post init.*
c *Virgil. lib. 2. Æneid. initio.*

que vestrûm cogitet velítque: Vili omnes vultis emere, & vendere carò. Ingens obortus risus, dicti veritatem commendavit. Negat Augustinus è toto id verum esse, &: Novi virum, ait, cui venalis, liber delatus, pretio quàm par erat, longè inferiore. Ille, ut animi erat sinceri, cùm venditorem mercis suæ ignarum cerneret, plus pecuniæ dedit, quàm poscebatur. Noluit certè tam vili emere Nec defuerunt alii qui frumentum grandi emerint pretio, & vili vendiderint.

Ennius fortassis veriùs pronuntiârit: Omnes mortales sese laudari exoptant. Quamvis nec hoc usquequaque verum sit. Sunt enim quibus sui odium & despicientia omni elogio potior est. Hi sibi ipsis displicent, & gratias agunt cùm contemptui sunt: hoc enim sibi deberi ex æquo censent.

Quòd si mimus ille atque Ennius dixissent: O cives omnes beati esse vultis, miseri esse non vultis: Rem certè dixissent. Quicquid aliud quisquam, ait Augustinus, latenter velit, ab hâc voluntate non recedit. Omnes beati esse cupimus, omnes, omnes. Qualis speranda sit beatitudo, exponere cœpimus, ad quintum cæli gaudium progressi, quod Auditui obtinget. Suas ceteris sensibus voluptates assignavimus; suam habebunt & Aures, ídque singulariter è cælesti Musicâ, de quâ nunc differendum.

 §. 1. Non

§. I.

Non ignotus nostro ævo Theologus: Non est dubitandum, inquit, quin sensus quoque externi suas functiones & congruas delectationes post Resurrectionem habituri sint. *a* Beati utique videbunt, audient, odorabuntur, gustabunt, tangent & tangi poterunt; & quidem perfectiùs multò, jam semper victuri, quàm dum viverent, morituri: nec deerunt quæ visu, quæ auditu, quæ odoratu, tactu, gustatu sint dignissima. Quòd si protoplastus parens in paradiso nondum morti addictus his talibus fruebatur delitiis, cur iis jam beati careant?

Apud inferos damnati nullo non sensu torquebuntur: horribiles ac monstrificæ formæ oculos; ululatus, clamor, rugitus aures; mephitis motæ camarinæ torquebit nares; fellea fercula sulphurea pocula, fames ac sitis palatum, ignis universum corpus cruciabit. Par est ut corpus, quod delitiis vagis deliquit, suppliciis id diversis luat. Non minùs æquum est, ut corpus variis rigoribus maceratum, suis donetur præmiis. Ideò membra omnia, & omnes quasi articuli suâ fruentur beatitudine. Hinc oculos elegantiarum omnium mare, nares suavissimorum odorum campus, saporis exquisitissimi nectar & ambrosia, fauces, omnia corporis

a *Leonard. Lessius l. 3. de Summo Bono c. 8.*

corporis membra, ſanitas perquàm jucundiſſima, tot mille Orpheorum Muſica permulcebit aures. Quarum gemina erit voluptas: à colloquiis & à Muſicâ. Colloqui amœnum quid habet: quò autem chariores ſunt ii quibuſcum loquimur, eò ſuavius eſt colloquium. In cælo longè chariſſimi erunt quos mutuus oblectabit ſermo. Nec opus illic diductis ſemper labiis vibrare linguam, ſatis eſt velle hoc alium ſcire, quod illi quis patefactum cupit. Quamvis etiam more noſtro locuturi ſint cælites. Quemadmodum Chriſtus poſt obitam mortem jam paradiſi inquilinus veriſſimè noſtro ritu locutus eſt. Præter mutuum inter cælites ſermonem erit & Muſica.

Inter hæc inferiora nil, putem, ſimilius eſt, magíſque cognatum cælo, quàm Muſica. Narrat interpres cæleſtium arcanorum Ioannes; Factum eſſe ſilentium in cælo, quaſi mediâ horâ. *a* Ergo priùs non ſilebatur: quis autem clamoris inconditi tumultum affingat cælo? Hebræus vates: Exultabunt Sancti in gloriâ, inquit, exultationes Dei in gutture eorum. *b* Quâ tandem ratione? Habentes ſinguli citharas, cantabant canticum novum. Et vidi, ait Ioannes, & audivi vocem angelorum multorum, & erat numerus eorum millia millium dicentium voce magnâ: Dignus eſt agnus, qui occiſus eſt, accipere virtutem & divinitatem,

a *Apoc. c. 8. v. 1.* b *Pſ. 149. v. 5.*

tatem, &c. Et vocem quam audivi, ſicut citharœdorum citharisantium in citharis ſuis. Et nemo poterat dicere canticum, niſi illa centum quadraginta quatuor millia. *a* Subjungit: Poſthæc audivi quaſi vocem turbarum multarum in cælo dicentium Alleluya, & iterum dixerunt Alleluya. *b* Cui accedens Tobias: Ex lapide candido, inquit, & mundo omnes plateæ ejus ſternentur, & per vicos ejus Alleluya cantabitur. *c* Muſicam in cælo vocalem fore, dubitandum non eſt. Exultationes in gutture eorum, non in animo ſolùm. Habebit ſuas & auditus delitias, longè ſuaviſſimam, cum Boëthio loquor, carminis mulcedinem.

In Orbe noſtro, ſeptem teſtudinum harmonia, Sirenum creditur eſſe concordia. *d* Infantes ſumus, quos ſuperi jure rideant. Quid enimverò ſeptem teſtudinum ſuavitas ad cæli concentum ſit?

Fingamus, oro, Muſicam quam poſſumus modeſtiſſimam, *e* conclavi clauſam. Sint non plures vicenis Angelis: Eorum ſex fidibus utantur, & chelin tractent, ſex aſsâ voce canant, ſex itidem citharœdos *f* agant, duo ludant organis. Canendi carminis verba ſuppeditabit, aut Pſalmus ſeptuageſimus: Repleatur os meum laude tuâ: Gaudebunt labia mea

a *Apoc. c. 5. & c. 14.* b *Et c. 19. v. 1.*
c *Tob. c. 13. fine.*
d Iſt nichts vber ſiben lautten.
e Die ſtil Muſic. f Lauttenſchlager.

mea dum cantavero tibi; aut Psalmus centesimus duodecimus: Sit nomen Domini benedictum. Hi viginti omninò Musici è cælo inconcinnè & aversis Musis canere non didicerunt; chromatis uti, *a* & omnibus elegantiis cantum pingere optimè sciunt: Concinant ergo & vocem fidibus jungant. Talis certè symphonia hæc erit, ut affirmatissimè dici possit, à nullo Regum, nec ab Imperatorum ullo unquam similes auditos esse phonascos. Sed progrediamur posito isthoc Musicæ simulacro.

§. 2.

Fingamus quinquaginta, fingamus centum Angelos, & vocibus & fidibus concinere. Quantum suavissimæ voluptatis aures animúmque raptum advertet? sed hâc ipsâ præstantiorem fingamus, de quâ etiamsi dici possit, Nec auris audivit; addi tamen non poterit, Nec in cor hominis ascendit. hæc enim talia cogitare possumus & fingere. At verò de illâ cælesti omnium & Angelorum & hominum harmoniâ planissimè affirmandum: Nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit.

Quòd si illam dumtaxat viginti Angelorum Musicam amans Musicæ audiret, in has utique voces prorumperet: Domine Iesv, si mihi sint centum aures, si totus sim auris, perdius & pernox hos

a Coloritu. cantores

cantores audiam, nec satiabor audiendo: non cibus, non somnus ab hoc aurium melle me avellet. Et tamen hæc sensus unici voluptas foret: si jam Odoratûs delinimenta, si gratissimorum aspectus, selectissimorum gustatus, charissimorum societas & colloquia, si ut verbo dicam, accedat cælum, quantum liquidissimæ voluptatis id erit flumen?

Hîc observandum sedulò; quod & cælestia gaudia mirificè commendabit, & animum desiderio eorum plurimùm inflammabit. In exemplum sumamus Musicam. In hâc non omnis venustas aut suavitas simul audiri potest. Iam dulces cantûs flexiones, jam rotundatæ clausulæ, paullò pòst iterum suaves moduli, jam chroma nobile *a* auditur, quædam hinc illinc miscentur, quæ non adeò grata sunt auribus. Hinc sæpe cantûs medium suavitatem habet, quâ caruit initium: hinc sæpe finis cantûs dulcedinem instillat, quam nec initium habuit, nec medium. Ita guttatim ac particulatim haurimus auribus voluptatem. At verò in cælo gaudia omnia omnis voluptas simul, & omnibus momentis percipitur, quæ primo ingressu cæli percepta est. Torrente voluptatis tuæ potabis eos. Sed luculentiùs rem oculis subjicio.

In conviviis olim tam Hispanico veteri,

a Jetz ein guts gsätzlein / dar ein zierlicher bundt / trefflichs Cläusslein / schön liebliche *coloratur, &c.*

teri, quàm Germanico ritu non plura ſimul fercula ponebantur. Sed ablato primo ſuccedebat alterum, alteri tertium, tertio quartum, ſic & cetera ſequebantur. Sic uno tempore ex uno ſolùm cibo percipiebatur oblectatio. Iam verò cùm epulamur more Gallico, ſimul omnia fercula, aut plurima eorum pars apponitur, ita pænè ſimul plura poſſunt delibari.

In hoc Orbe, Hiſpanico ac Germanico ritu prandemus: Hodie fortaſſe læti ſumus, quid lux ferat craſtina, quid ſequens hebdomas, quid proximus menſis minetur, ignoramus. In cælo non ſic gradatim beatitudine fruemur, omnes cæli voluptates quolibet momento percipiunt Beati, æternùm eas ſic percepturi. Quod, ſi exactiùs cogitetur, incredibiliter beatitudinis bona commendat.

Theologi concinnè dicunt: Amor & gaudium faciunt Muſicum. Fit non rarò ut Amatorculus aliquis delirus mediam noctem vel mediâ hieme fidium cantu domum celebret, & tota perſonet vicinitas. *a* Ab hoc inſano Muſicam frigoris patientem extorquet amor quantumvis impurus. Ad limen non cantaret tamdiu, niſi amaret. Ita & gaudium provocat ad cantum. Pharaone illiúſque exercitu in undis ſepulto, Tunc cecinit Moſes & filii Iſraël: Cantemus Domino,

a Mann macht auff / vnd hofiert / das die gantz Nachparſchafft hört.

no, gloriosè enim magnificatus est. a

Quoties David & amorem & gaudium testatus in cantum prorupit? Cantate Domino canticum novum, cantate Domino omnis terra. Cantate Domino, & benedicite nomini ejus. b Hæc ei cantica persuasit amor. Beati cælites cùm & amore ardeant, & gaudiis cumulatissimi sint, non mirum si cantent. Amor & gaudium faciunt Musicos. Augustinus futuri spe lætissimus: Felix ego, inquit, & verè in perpetuum felix, si post resolutionem hujus corpusculi audire meruero illa cantica cælestis melodiæ. Fortunatus ego nimiúmque beatus, si & ego ipse meruero cantare ea, & assistere Regi meo, Deo meo, Duci meo, & cernere eum in gloriâ suâ. c

§. 3.

Harmonia minùs quàm duas voces non admittit; vox unica concentum non facit. At in cælo Sanctorum quilibet singularem constituit symphoniam: perinde uti artificiosa sunt horologia, quæ Musicis vocibus instructa totum decantant carmen. Hîc unicum est horologium, sed voces diversæ; sic unicus beatorum hominum symphoniam & concentum potest edere. Quale igitur jubilum erit in cælo à tot myriadibus cantorum?

a Exod. c. 15. v. 2. b Ps. 95. v. 1. & 2. c Aug. c. 25. Meditat.

rum? Noſtra Muſica paupertate grandi laborat, ſolis quatuor conſtat vocibus. a Muſica cæleſtis ditiſſima eſt, voces habet innumeras. Nos præſtantiſſimam laudaturi Muſicam, Orpheorum harmoniam, Sirenum concordiam appellamus; ſed quid hæc, ad cælitum concentus? Nos velut noſocomii tuſſientes ſenes & anus latrante ſtomacho inamœnùm canimus, ſi cum aulædis cæleſtibus conferamur. Illi ad menſam offertiſſimam cantant, amore & gaudio undequaque perfuſi: nos velut cicadæ ſtridulis querimoniis fatigamus cælum: Illi canunt, nos gemimus.

Franciſcus Aſſiſias ſuo fato jam vicinus, vix oſſibus hærebat, & magnis urgebatur doloribus. His mitigandis unum aliquem è ſociis (Pacificus is audiebat, poëtarum olim non infimus) rogabat, chelyn adferret ad inſtituendum concentum: & unà rationem addidit, cur id fieri vellet. Cui Pacificus: Hanc tibi gratiam, mi Pater, gratificari minimè recuſarem, ſed vereor, ne aliis ſimus offendiculo. Ergo, ait Franciſcus, omitte exequi quod dixi. At liberaliſſimus DEUS in ſuorum vota, non paſſus eſt fidicinem hìc deeſſe. Ergo Angelus in ſubſidium venit, & quamvis unico per chelyn ductu, ita fidibus cecinit, ut æger Franciſcus jam in meliorem Orbem ſe delatum

P crede-

a Tertz / quint / octau / vnd das fundament.

crederet. *a* Hóccine potuit vel unus Angelus, vel unico chelys contactu? Quid erunt mille tales fidicines, quid tot millena millia excellentissimorum ejusce-modi cantorum in cælo? Torrente voluptatis tuæ potabis eos. Hanc è cælo Musicam complures sanctorum hominum jam tumulo proximi velut eminus audierunt. Hinc illis promptissimum fuit huic Orbi valedicere, & omnem cogitationem transferre in paradisum.

Beatus Nicolaus Tolentinas sex mensibus ante obitum suavissimos Angelorum concentus singulis noctibus audivit. Quo illum desiderio cælestis vitæ arsisse credimus, ad quam tam suaviter, & à tot Orpheis invitabatur? *b* Beatum Martinum Sulpitius commemorat hymnis cælestibus honoratum; beatum Servulum Gregorius: de aliis alii. Talem DEVS promulsidem suis prælibandam solet submittere: hâc illos gustatione ad cælum initiat.

Hîc ostendo conformitatem humanæ voluntatis cum divinâ. Non est in Orbe symphonia suavior, quàm hoc bicinium, DEI & hominis consentientium, idem volentium, atque ita simul canentium per intimam voluntatum conjunctionem. Hominis est contentâ hâc voce altum

a *Chronicon Fratrum Minorum pars* 1. *l.* 2. *c.*62. *mihi pag.* 535. *S. Bonavent. in Vitâ S. Francisci c.* 5.

b *Surius die* 10. *Sept. in ejus Vitâ c.* 11.

tum & acutum ſcanſim inſonare: Ego Domino meo & Deo meo; Ego dilecto meo, & ille mihi: poſſumus alter alteri cedere; alter alterius dicta capit, mutuo noſmet amore complectimur; ambo idem volumus, idémque nolumus: Domini mei voluntas mea eſt, & meam meus Dominus transfudit in ſuam: idem canimus.

Hæc nobis cantiuncula eſt diſcenda. Et ſciamus nos nunquam in diſcendo hoc cantu ſic profecturos, quin plura dicere, meliùs proficere, ſuaviùs canere, noſtram cum diviná voluntate arctiùs conjungere poſſimus. Ideò cantate Domino canticum novum; Cantate Domino omnis terra: Cantate, oro, cantate: Quod DEVS voluerit, volo: Sicut mandavit mihi Pater, ſic facio. Hoc canticum Chriſtus è cælo tulit. Hoc canticum ad modulorum fines, ad ſupremum halitum eſt producendum. *a.* Peſſimè cecinit, qui ante finem canere deſiit.

Pſalmi quadrageſimi quarti hæc eſt inſcriptio: Canticum pro dilecto, In finem iis, qui commutabuntur. Paulus rem maximam dicturus: Ecce, inquit, myſterium vobis dico: omnes quidem reſurgemus, ſed non omnes immutabimur. *b* Vultis immutari, vultis ad ſuaviſſimam cæli Muſicam extolli? Cantate canticum pro dilecto, In finem, Cantate:

a Mann muſs da auſshalten.
b 1. Cor. c. 15. v. 51.

Fiat voluntas tua ſicut in cælo & in terrâ. Hîc ego cum Iſaiâ vociferor, & hortor ſingulos: Bene cane, frequenta canticum, ut memoria tui ſit. *a* Non turbent hoc tuum canticum latratus canum, non mugitus boum, non rugitus leonum, non fremitus equorum, non ululatus luporum. Non te hominum rixantium aut vituperantium voces impediant, non obtrectantium, non iracundorum, non laſcivorum, non obmurmurantium clamor terreat.

Sunt qui nihil minùs velint, quàm quod vult DEUS: ſed nec humanæ nôrunt ſuam ſubjungere voluntatem. Hi non canunt, ſed rudunt cum onagris. Quiſquis cæleſtem amas Muſicam, Bene cane, Fiat voluntas tua: frequenta hoc canticum: Non ſicut ego, ſed ſicut tu vis. Cane canticum pro dilecto, ídque in finem, ut memoria tui ſit in cælo.

a *Iſ. c. 23. v. 16.*

CAPUT VI.

Sextum in Cælo Gaudium, Voluptas è quatuor corporis glorioſi dotibus.

NEMO non aſſentietur priſcis Patribus, qui paradiſum primas Orbis delitias cælo conferunt. Inter complures paradiſi arbores una fuit *Lignum vitæ.* Præter ſalientes fontium aquas, nobiliſſima quatuor flumina fuerunt, quibus hæc deinde nomina ſunt

ſunt indita, Ganges, Nilus, Euphrates, Tigris. In Paradiſo cæleſti *Lignum vitæ* Servator Orbis eſt Dominus Iesvs, æterna Sapientia, Rex Regum, à quo in nos omne promeritum, omnis favor & gratia, æterna vita derivatur: ceteræ hujus paradiſi arbores ſunt alii cælites. Porrò ſacrâ paginâ teſte, Fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradiſum, qui inde dividitur in quatuor capita. *a* Cum quatuor his fluminibus, quaternas beatorum corporum dotes licebit comparare. Theologorum omnium vox una eſt, Ex animo cujuſvis Beati, in corpus redundaturam ingentem gloriam. Hæc verò quatuor illas excellentiſſimas conditiones continet, quas dotes appellare conſuevimus.

Harum prima eſt *Immortalitas*, quam alii *Impaſsibilitatem* vocant: hæc corpus glorioſum ab omni penitus corruptione ſervat integerrimum. Altera eſt *Subtilitas*, quâ glorioſum corpus dotatum quævis corpora penetrare poteſt. Tertia *Agilitas*, quæ corpori tribuit facultatem quoquoverſum celerrimè ſe movendi. Quarta eſt *Charitas*, lumen corporis admirabile, quod ſplendori ſolis adeò non cedit, ut illud etiam ſuperet. Hæc illa ſunt quatuor flumina è Beatitudine velut è paradiſo profluentia, & nunquam defectura. De his ordine nunc agendum.

P 3 § 1. Hæ,

a *Gen.* c. 2. v. 10.

§. I.

Hæ, quas diximus gloriosi corporis conditiones, *Dotes* nuncupantur ob communem, quem cum dote habent significatum. Iurisconsulti duplicem statuunt dotem Profectitiam & Adventitiam: illam parentes, istam alii largiuntur. Ritu veteri dos sponsæ dabatur die nuptiali, cùm in ædes sponsi primum inferret pedem. Non aliter sanè ad ipsum cæli ingressum Christus animarum sponsus hanc suis elargitur quadruplicem dotem, quam rectè adventitiam vocabimus.

Dos prima corporis *Immortalitas*. Beatus Paulus simul omnes quatuor dotes complexus: Seminatur, inquit, in corruptione, surget in incorruptione: seminatur in ignobilitate, surget in gloriâ: seminatur in infirmitate, surget in virtute: seminatur corpus animale, surget corpus spirituale. Dum corpus mortale gerimus, in corruptione seminamus: Verùm ut idem Apostolus loquitur: Oportet mortale hoc induere Immortalitatem. Ita corpus redibit ad vitam, incorruptionis & immortalitatis munere affectum. Atque hæc beatorū hominum Immortalitas undequaque perfectissima erit. Nam & corpora damnatorum erunt immortalia: sed (heu!) sic illa semper vivent, ut semper moriantur, ad æter-

nam lanienam velut perpetim renascentia. At verò corpora beatorum non ferro, non igne, non aquis, non veneno, re nullâ lædi poterunt. Hinc illa vel mediis inferorum flammis illæsa, vel mari medio tuta, vel inter mille curulium tormentorum globos secura, vel medio serpentum acervo salva, ut quæ nec pati possunt ampliùs nec mori. Hanc corporis beatissimam Immortalitatem vaticinatus Ioannes: Mors, inquit, ultrà non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultrà; quia prima abierunt. a Quisquis eximius est à morte, ab omni mortis comitatu, ab omni morborum & dolorum agmine nec vel minimùm lædi potest. Mortis imperium Plutonis regno conclusum est: Ad superos mors nulla penetrabit.

Visus est sibi Archimedes id artis reperisse, quâ totum commoveret Orbem terrarum, si vel passum unicum à terrà liberum haberet. Promissum audax. Cras credam, hodie non. At verò beati cælites hoc poterunt, quibus omnis terrarum Orbis ut pila erit, quâ datatim luditur. Samsonem ad hos gigantes infantulum dicemus. Philosophorum scitum est: Omnis passio fit per actionem agentis in passum: At corpus gloriosum à nullo quidquam pati poterit, soli animo quem vestit subjectum; rebus aliis omnibus superius, omnibus fortius, inviolabile

a *Apoc. c. 21. v. 4.*

labile, invictum. Beati corporis forma non deflorescet, robur non deficiet, sanitas non mutabit, vita non elanguescet, semper vivacissima. Gratulatus sibi Rex David de futuro hoc statu: Cor meum, inquit, & caro mea exultaverunt in Deum vivum.a Ætas Beatorum floridissima, nulli obnoxia senio, virili, sic dicam, juventâ gaudens, ætatis Christi æmula. Paulus id asserens: Donec, ait, occurramus omnes in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi.b Cujusvis beati corpus, eodem teste, Christus configuratum corpori claritatis suæ restituet. c Nemo inter beatos luscus aut cæcus, nemo deformis aut mutilus, nemo debilis, aut claudus, nemo pumilus aut monstrosus, nemo vel minimùm defectivus. Neque tamen negat Augustinus eâ quemque staturâ posse resurgere quâ defunctus est, modò absit deformitas.

Dos altera gloriosi corporis est *Subtilitas*. Seminatur corpus animale, inquit Paulus, surget corpus spirituale. Spirituale vocat non quod ossibus & carne careat, non quod aëreum, sed quod spiritui ex integro subjectum sit ad omnem nutum. Quemadmodum verò Christus sepulchrum exiit immoto saxo, illæso signo: quemadmodum ad discipulos januis clausis, & in cælum empyreum orbibus

a *Ps.* 83. *v.* 33. b *Ephes. c.* 4. *v.* 13.
c *Philip. c.* 3. *v.* 21.

bibus cæleſtibus non disjunctis penetravit, quamvis & oſſibus conſtaret & carne; ita Beatorum quilibet vel Babylonica vel Ninivetana mœnia, vel omnes montes penetrare poterit. Non ferreus, non vel centum cubitis craſſus paries obſtare poterit ulli corporum beatorum. Sit terram inter cælúmque mons unus, & ſpatium hoc omne obſtruat, momento ſeu breviſſimo tempore glorioſum corpus penetrabit. *a* Radium ſolarem cogita, vitrum penetrat; vitrum tamen nec dividit nec lædit.

§. 2.

Tertia glorioſi corporis conditio, *Agilitas*. Seminatur in infirmitate, ſurget in virtute. Admirabile gaudium, ſed nobis planè inexploratum, ſic volare poſſe, & quidem tam felicibus alis, ut ſive in cælo eſſe placeat, ſive in terrâ, illic momento pænè Beatorum quiſque ſit, ubi eſſe voluerit. Iſaias id prędicens: Qui ſperant in Domino, inquit, mutabunt fortitudinem, aſſument pennas ſicut Aquilæ volabunt. *b* Placet eſſe vicinum ſolio Chriſti? proximum ſtare parentibus? cominus contemplari terram medio aëre pendentem? vel ſidera in alto ſuſpenſa? Continuò ibi erit beatorum quivis,

a *Angelum è loco ad locum moveri non tranſito medio, credant qui velint, ego non.*
b *Iſ. c.* 40. *v.* 31.

quivis, ubi esse voluerit. Neque hîc temeraria per cælum discursatio somnianda. Hæc omnia sine turbis ad nutum exactissimæ rationis fient. Fulgebunt justi & tanquam scintillæ in arundineto discurrent. *a* Cùm frutetum aut nemus incenditur, nihil velocius est scintillis. Sed tarda est earum velocitas, si ad Beatorum volatus conferatur.

Hipponensis Præsul admirabundus. Certè, inquit, ubi volet spiritus, ibi protinus erit & corpus, sicut Angeli. *b* Neque sua tantùm, sed & alia quæcunque ingentia corpora celerrimè movere poterunt Beati; velut Angeli, quibus nihil est negotii arbores eradicare, turres dejicere, exercitus difflare, fontes durare, amnes in hortum revocare, mare pigrum colligare, turbines & ventos impellere, diem tollere, noctem tenere, stellas evellere, cælum deponere, terram suspendere, *c* manes sublimare, montes diluere, sidera extinguere, tartarum illuminare. Hæc Angelis in facili sunt. Angelus supremum è cælestibus Orbem tam celeri rotatu circumagit, ut nec sensu, nec animo id capiamus. Ejus rei specimen præbuit Angelus qui Abacuc cum messorum delitiis è Iudæâ in Babylonem quingentis milliaribus distantem transtulit momento. Beati, Christo teste, erunt

a *Sapient. c. 3. v. 7.*
b *Aug. l. 22. de civit. c. ult.*
c *Certè partem cæli, terræ, elementorum.*

erunt sicut Angeli Dei. *a*

In Orbe hoc nostro, Corpus quod corrumpitur aggravat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem. *b* In hac valle omnia suo nutant ruúntque pondere: hîc jam plumbei sumus, futuri aurei si velimus. Nunc motus noster testudineus est, brevi aquilas & sagittas superabimus. Ibunt, inquit Ezechiel, & revertentur instar fulguris. *c*

Quarta gloriosi corporis conditio, *Claritas*. Quot sanctorum hominum, mortales etiamnum, miro splendore radiabant? Quot Christiani Martyres ergastulorum tenebras cælesti die collustrârunt? Quot amici Numinis inter precandum insolitâ luce perfusi sunt? Quoties oculis etiam incredulis fulgor insolitus in hâc vitâ oblatus?

Ajunt in Parisiensi olim Academiâ virum litteratum ægrotâsse. Cúmque is in morbo, ut fit, amœniore cogitatione tempus fallere institueret, futuram beatitudinem sibi sumpsit considerandam. Hîc hærere nonnihil & subdubitare cœpit, quâ ratione fieri posset, ut corpus è luto fictile, splendore certaret cum sole? Mox tantus è decumbentis pedibus emersit splendor, ut oculos avertere coactus Christo ingentes gratias meminerit ob

a *Matth. c. 22. v. 30.*
b *Sapient. c. 9. v. 15.*
c *Ezech. c. 1. v. 14.*

ob tam luculentum beatitudinis futuræ teſtimonium. a

Veriſſimè fulgebunt juſti. b Nam corpus ſeminatur in ignobilitate, ſurget in gloriâ. Quod Hebræus vates Daniel confirmans: Qui docti fuerint, ait, fulgebunt tanquam ſplendor firmamenti; & qui ad juſtitiam erudiunt multos, tanquam ſtellæ in perpetuas æternitates. c Nec Paulus aliter: Reformabit corpus humilitatis noſtræ, inquit, configuratum corpori claritatis ſuæ. d Cui plus beatitudinis, plus & ſplendoris erit, cum admirabili pulchritudinis excellētiâ, quam nec macula, nec nęvulus ullus, nec ruga, nec aliud quidquam temerabit, quod placere non poſſit. Et quantum dabunt fulgoris ea corpora, quæ Chriſti causâ plagis & verberibus mulctata, vibicibus & ulceribus turgida, flagris conſciſſa, ſpinis flagellata, malleis aut cochleis contuſa, forcipibus & pectinibus lacerata, largis pateris ſuum propinabant ſanguinem Crucifixo Domino? Hæc corpora velut encauſta e miriſſimi ſplendoris gemmas oſtentabunt. Sed quod mirius eſt, ajunt corpora Beatorum fore velut diaphanum vitrum, aut pellucidiſſimum cryſtallum; ita ut omnis interior ſymmetria nervorum, oſſium, venarum, par-

a *Cæſar Heiſterbac. l. 12. mirac. c. 54.*
b *Sap. c. 3. v. 7.* c *Daniel. c. 12. v. 3.*
d *Philip. c. 3. v. 21.*
e Ein geſchmältzte arbeit.

partiúmque ceterarum omnium oculis è toto pateat. Verissimè Ioannes: Tunc, inquit, apparebit quid erimus. Nunc corpora nostra velut arbores in brumâ sunt sine frondibus, sine floribus, sine fructibus, sine honore: hæc tamen omnia ver æternitatis explicabit, frondes & flores, & fructus,& honores omnigenos daturum.

Petrus Apostolus in rupe Taboreiâ insolito aspectu raptus, & gaudio subsultans: Bonum est, inquit, nos hîc esse. Mox velut architectus ædificium dictat, jam jam admoturus manum structuræ, ne gaudii tam insperati amœnitas evanescat. Non enim sciebat, ait Marcus, quid diceret. *a* Hîc Augustinus: Si unica, inquit, mellis guttula è paradiso, sic omnem vanitatis sitim extinxit, quid faciet inexhaustum Voluptatis pelagus? Si unicus gloriæ divinæ radius sic mentem affecit, quid sperandum est gaudii post superatam hanc mœroris vallem, cùm ipsum sese divinitatis jubar in cælicolas omnes largissimè diffundet?

§. 3.

Hoc loco Patientiam ostendo & quidem utrâque manu. Hîc extra cælum Mors imperat, hîc morbi Mortis famuli, hîc ingens miseriarum agmen,& longissima calamitatum series in regno suo

a *Marc. c. 9. v. 6.*

sunt,

ſunt, domi ſuæ ſunt. Quocunque aciem flectamus, Mortis plena ſunt omnia. Nihil hîc uſpiam tam vitale, aut firmum, quod Morti non pēdat tributum: Omnes Mortis ſtipendiarii ſumus. Sed Patientia, obſecro, Patientia, Patientia. Brevî meliora. Levius fit Patientiâ quicquid corrigere eſt nefas. Levi momento hæc omnis vita vertitur. Brevî dies aderit, qui detracto ſacco, immortalitatis purpurâ nos veſtiet. Tantiſper non indignemur tam miſeræ veſti; quamdiu Deo viſum, feramus ſaccum. Tolerando fit levior. Hîc quidem noſtra corpora tam nō ſubtilia ſunt, ut ea vel paries ligneus, vel aſſer unicus impediat, & progreſſum ſiſtat. Pecudes, piſces, aves multò nobis beatiores, quibus mira velocitas, aut etiam volatus eſt conceſſus. Aves per aërem liberrimè commeant, ídque celeritate mirâ; piſces per aquam ad inſtar jaculi feruntur. Hæc cernimus, ſed aſſequi nequimus: nihil minus corpori quàm volare licet, animo licet.

Quod Dædalum dixiſſe jam ſuprà memoravimus, id etiam Chriſtiana generoſitas dicat, ita loquatur cæleſtium amator: Etſi omnes mihi domus peſſulum objiciant, etſi undique ſim excluſiſſimus, Terras licèt & undas obſtruant; At cælum certè patet, ibimus illuc, ibimus, ibimus. Hoc iter nemo mihi clauſerit, hunc mihi volatum nemo prohibuerit. *Omnia poßideat, non poßidet æthera*

æthera Mundus. Ibimus in cælum, ibimus.

Rudolphus II. Imperator auguſtæ memoriæ, unicam hanc voculam: ADSIT, pro ſymbolo ſibi delegit. Vox iſta ſcutis, veſtibus, ſignis, tapetibus, vexillis, parietibus, muris hærebat fixa. Quinque ſolùm litterulæ hunc omnino ſenſum repræſentabant: *Adjuvante DEO ſuperabo imperatorem Turcarum*. Laudanda in Imperatore fiducia; ingenium, & excelſus animus imitandus. Ita quiſquis Chriſtiani ſanguinis eſt, hoc imperatorium ſibi ſymbolum vindicet, cúmque res ſuas ſenſerit vel turbatiſſimas, hoc identidem ipſe ſibi occentet, Adſit, Adſit, Adſit. Quid trepidas fugitive, quid formidoloſe miles expalleſcis? ADSIT. Euge dic, *Adjuvante DEO ſuperabo inferorum tyrannum*, Adjuvante Deo ſuperabo innumera turbamenta, iniquiſſima tempora, infinitas tentationes. Dic iterum, dic centies, dic millies, adjuvante Deo ſuperabo ipſum Tartarum, & omnes tartareos exercitus. Et hanc ego victoriam paravero amore cæli; ita me Deus adjuvet. Cælum certè patet, ibimus illuc.

Quid hîc ampliùs moramur? Subtilitas corporum noſtrorum aut agilitas hîc nulla eſt: Non tantùm non volamus; vix repimus. Cùm maximè feſtinamus, teſtudines ſumus. Multis ſæpe annis ædificamus, & ſtruimus, ſed in aëre: De-

mum ſtructura omnis evaneſcit. O plumbeos homines! Quin ergo mentem liberam expedimus, quin animo aptamus alas, & ſequimur prævolantem. Et en regium ducem, qui tanquam alis ſibimet jam affixis: Volabo, inquit, & requieſcam. *a* Volemus, & requieſcamus. Hîc extra cælum in tenebris naſcimur, vivimus, morimur. Omnis Mundi gloria, favillæ ac fumus: Omnis caro fœnum, & omnis gloria ejus tanquam flos fœni. *b* Heu quantis ignorantiæ tenebris premimur, quàm altâ nocte mergimur! Sed & hîc noſtra duret Patientia: Dies æternitatis affulgebit brevî, æternâ cingemur luce.

Mardochæus dum velut columbula à milvo capta ſub unguibus Amani trepidabat, jejuniis ſe maceravit, vacavit precibus, pro veſte cinerem & ſaccum, pro lectulo pavimentum habuit. Hoſte capitali ſublato, purpurâ & torque conſpicuus, jámque proximus regi, tantò eſſe cœpit beatior, quantò ante fuerat calamitoſior. Calamitas virtutis thalamus, calamitas divini favoris nuntius; calamitas beatitudinis prodromus eſt: A calamitate ſpes & deſiderium cæli naſcitur: calamitas cælum ipſum reſerat. Quantumvis ergo calamitoſiſſimi, volemus & requieſcamus, prævolantem ſequamur regem.

Hic ipſe rex, etiamnum paſtoritius juvenis cùm in Goliathum ſolus pugnaret,

a *Pſ. 54. v. 7.* b *Iſ. c. 40. v. 6.*

ret, peram sagulumque rusticum *a* pro loricâ habuit. Post pugnam & victoriam, regiis Jonathæ vestibus indutus est. Ita & nos etiamnū in arenâ versamur, nunc luctæ tempus est, & pugnæ: Vincendum jam, aut moriendum. Victoriâ obtentâ immortalitatis cyclade ornabimur. Arca fœderis dum per desertum exulat, corio velatur, in templo reposita auro tegitur. Nos itidem jam sacco tegimur: sed patientia, paulò pòst immortalis gloriæ veste donabimur.

a Ein bauernküttele.

CAPVT VII.

Septimum in cælo gaudium, Voluptas Intellectûs, Voluntatis, & Memoriæ.

SCalas, sed sanè brevissimas cælo admovit divus Anselmus, & ad ascensum invitavit. Trium duntaxat radiorum sunt scalæ istæ. Tribus modis, ait Anselmus, sentitur DEVS, Intellectu, amore, usu. Ita tribus omnino passibus ad DEVM facilè pervenitur. In quantum quis DEVM intelligit, sapiens est; in quantum diligit, justus est; in quantum DEO utitur, beatus est. Hoc ait: Humanus animus Intellectum, Voluntatem, Memoriam in se continet. In triplex gazophylacium istud etiamsi mille terrarum Orbes, etsi mille Mundos ingesseris, non tamen impleveris: inane adhuc

& vacuum est ærarium hoc triplex. Nō expleri ullo modo poterit, dum Deu ipse, summum bonum, seipso illud impleverit. Vox Hebræi vatis est: Satiabo cùm apparuerit gloria tua. Interim nulla hîc Satietas.

In cælo beati omnes tam intellectu, quàm voluntate, ac memoriâ DEVM intimè complectentur. Ita triplex illud animi gazophylacium implebitur. Quantum verò gaudiorum tam Voluntas & Memoria, quàm Intellectus beatorum in cælo sit percepturus, nunc exequemur dicere.

§. I.

Intellectûs in cælo gaudium erit ineffabile, aspectus divinus seu clara Dei visio. Joannes id attestatus: Hæc est, inquit, vita æterna, ut cognoscant te solū DEVM verum, & quem misisti JESVM Christum. *a* Intellectus in DEO rerum omnium conditarum varietatem perspiciet. Dum hîc agimus, terram, animantia, terræ germina, fontes, maria, Solem & Lunam ceteráque sidera intuemur oculis: Intellectus tamen cæcutit, nō enim è rebus creatis ullam perfectè capit. Ita proprietates, vires, & principia rerum differentias ignoramus. Et quid homini minùs notum, quàm humanus animus? Albus an ater, formosus an deformis sit? Undique tenebræ & ignoran-

a Ioan.c.17.v.3.

tia. Hinc cæcorum more parietes palpamus, & non raro graviter impingimus. Exiguum prorſus eſt quicquid ratiociniis noſtris aſſequimur.

At illic Beatorum infimus plura ſciet & exactiùs intelliget, quàm vel primus incola Paradiſi Adamus, vel Salomon ſapientiſſimus, vel Prophetæ ſanctiſſimi ſciverint ac intellexerint. Quod Plato, quod Platonis diſcipulus Ariſtoteles nunquam cogitatione percepit, quod nullus eruditiſſimorum invenit, quod Cicero, quod Demoſthenes eloquio exponere nequiit, id quivis cælitum intellectu penetrabit, id oculis ſpectabit.

Archimedes, Vitruvio teſte, in labro aquæ pleno ſedebat, nec tamen artis ſuæ reconditam commentationē ab animo dimittebat. Unum aliquid præcipuè dies noctéſque aſſiduis agitabat curis; quâ ratione dimenſionem coronæ reperiret, ne ſcilicet deciperetur ab aurifice. Hinc ille ſeu lavaret, ſeu legeret, ſeu cœnaret, ſive aliud quid faceret, cogitationibus profundis merſus, hoc unum nôſſe nitebatur, quantum vel corona, vel crater inauratus præter argentum haberet auri. Ubi hoc in labri aquis reperit, gaudio ſubſiliens εὕρηκα clamabat, εὕρηκα. Sed hem quantilla hoc ſcientiæ pars eſt, quod Archimedi tam grande videbatur. Illic in cælo, ubi rerum planè omnium naturas ac proprietates, ubi abditiſſi-

morum myſteriorum arcana proſpicie-
mus, vociferari poterimus, *Invenimus.*
Invenimus.

Sciendi deſiderium jam quidem inſa-
turabile, illic in domo Manſionum mul-
tarū ſaturabitur pleniſſimè. Cognoſcent
Beati altiſſima hæc myſteria, quo tan-
dem modo cæleſtis Pater ab omni ævo
generârit Filium, quo Sanctus Spiritus
ab utroque proceſſerit. Hæc nobis jam
nebulæ ſunt, & nox meriſſima. Mente
complectentur ſuperi perfectiones Nu-
minis immenſas; myſteria Chriſti ho-
minem induentis, naſcentis, morientis
arcanum Euchariſtiæ, admiranda gratiæ
& naturæ opera, ſecretiſſima & obſtu-
peſcenda prorſus DEI judicia circa eos
potiſſimùm, qui licèt homines eſſent
improbi, tamen optimum quemque peſ-
ſimè vexârunt. Quâ in re David plu-
mùm conatus: Exiſtimabam, inquit, ut
cognoſcerem hoc: labor eſt antè: donec
intrem in Sanctuarium Dei. *a*, Non ca-
pio, non aſſequor; hoc ergo ſciendum
differo. Videbunt inſuper Beati divinæ
circa ſe providentiæ miriſſima ſecreta
idque minutatim intelligent: quibus
ſeſe impulſibus vocarit DEVS, quibus
duxerit auxiliis, quantis ornarit gratiis
quàm variis ad ſalutem perduxerit inci-
tamentis: videbunt pericula in quibus
luctati, cernent beneficia quibus adjuti,
agnoſcent monita, quibus inſtructi, lau-
dabunt verbera quibus caſtigati, prædi-
cabunt

a Pſ.72,v.16.& 17.

cabunt munera quibus affecti. Isthæc beatis omnia erunt apertissima. Verè tunc erimus sicut Dii, scientes bonum & malum. Per Isaiam Devs promisit. Dabo tibi thesauros absconditos, & arcana secretorum. *a* Et hæc Intellectûs erunt gaudia.

§. 2.

Voluntas porrò duobus maximè gaudebit, *Amore* & *Iustitiâ*: Omnium Beatorum Amor, tam in Devm quàm in se mutuò ardentissimus, inextinctus est. Amor hic verè mel cæli, & non primæ tantùm, sed centesimæ aut millesimæ decoctionis saccarũ est. Id Amori quod amat, & bonum & pulchrum videtur. Hinc parentes Amore decepti suos liberos, & formosos, & dociles, & moratos putànt: Sed errant sæpissime: Nimirum, Amor talia eis specilla præfigit. Qui in cælo erunt, omnes & formosissimi & sapientissimi erunt. Hos unus omnes, omnésque unum amabunt; his omnibus præsens erit, quod amor maximè desiderat. Amare & Amati præsentiam cupere, conjunctissima sunt. Cùm ergo Amoris propria sedes sit Voluntas, sic ea in cælo implebitur, ut inexplicabiles inde voluptates sit perceptura: Præsertim cùm hic amor sit indissolubilis, lacrimarum & litium expers, illud mœstissimum Vale nunquam auditurus.

a Is. c. 45. v. 3.

Nec Amore solùm, sed & Justiti gaudebit Voluntas: Nam Beati cùm se viderint ab omni sorde purissimos, justos, sanctos; DEO, Angelis, cælitibus sibi ipsis amabiles, immensùm gaudebunt. Si famulus honestior omnes actiones suas suo Domino mirificè probari sciat, quod rarissimum, gaudio subsultat, & præ thesauris id æstimat. Atqui sciunt Beati se Divinis oculis ex toto placere, quod illis summo est gaudio. Etenim Justitia, quam Patriæ vocant, multò perfectior est quàm Viæ. Illa etiam Adami primæva, illi alteri collata, lanea aut linea vestis videri potest, hæc verò aurea sine nævo, sine rugâ est. Qui in cælo sunt, toti pulchri sunt, & macula non est in eis, & nec minima peccati labecula Quales nos nunquam sumus. Illa Patriæ Justitia omnes pænè virtutes complectitur: Religionem; DEVM enim bonorum omnium fontem venerantur omnes cælites: Submissionem; Se nihil ex se fatentur esse; omnia divinis tribuunt favoribus: Obedientiam; Divinis nutibus nemo illic non subjectissimus; vox una omnium, Ita Pater, quia sic placitũ fuit ante te, Ita Pater: a Gratum animum; oblivio illinc exulat, ubi perpetua beneficiorum memoria regnat. Spes & Fides in cælo non habitant: quod enim sperârunt, quod crediderunt, hoc vident, hoc possident.

Duo erant germani fratres mercatoris filii,

a *Matth.c.*11.*v.*26.

filii, quod Palladius narrat, a alteri nomen Isaias, alteri Pæsius: hi mortuo parente, præter latifundia præsentem monetam quinque millia florenorum inter se partiti sunt, idque mirabili consensu. Dein cogitationibus injectis sanctioribus: Quodnam, ajunt, vitæ genus eligimus, quo pecunias elocamus? Parentem induere, merces & Mercurium sequi, res anceps & periculosa; maria oberrare, Africum metuere, ad Indos currere, mediis in undis hiemare, Thynam, Ægyptiam, Syram mercem convehere negotium laboris plenum, & sæpe subdoli quæstûs est. Quoties inter pecuniarias causas venalis exponitur conscientia? Omnia si perdamus, animam curare meminerimus. Quid nobis nummi, si desit virtus? parentis bona expendemus honestissimè, si ipsi boni simus. Hoc sciamus, nos à pecuniâ tam facilè quàm suaviter seducendos, ni præveniamus blandissimam hanc seductricem. Pessimè res agitur, ubi pecunia imperat. Quin ergo Domini sumus, & jubemus servire pecuniam? Aliter periimus. Pecunia vel semel in dominam evecta & potita sceptro, contumacissimè regnum quod nacta est, tuebitur. Nostræ igitur pecuniæ mancipia simus? An libertas placet? Quid cunctamur in re liquidâ? Revera terrã odimus, si cælum anhelamus. Quin ergo religionem amplectimur? Res aspera est. Sed initio, sed inassuetis. Paupertatem

a Palladius c. 15. & 16.

quam alii tantopere fugiunt, ultrò ambire, amarum est & difficile. Amarum, sed non diu; difficile, sed pulchrum, sed honestum, sed animo saluberrimum.

Num ignoramus quàm arcta sit divitiis cum vitiis cognatio? Num illud horribilissimum tonitru nunquam audivimus? Facilius est camelum per foramen acûs transire, quàm divitem intrare in regnum DEI.a Quin ergo malumus egenam tranquillitatem in portu, quàm opulentum naufragium in mari: Quin uterque religionem amplectimur?

Utrique consilium placuit, sed modo dispari. Pæsius, quidquid bonorum habuit, id cœnobiis, templis, carceribus, Xenodochiis impendit: ipse sibi laborem sumpsit, quo victum pararet facilem ac quotidianum. Isaias verò domum ædificavit, socios adscivit, hospites suscepit, ægros curavit, egenos juvit, advenis mensam instruxit. Ita religiosæ liberalitatis & hospitalitatis munera exercuit.

Utroque fratre mortuo dissidium inter utriusque sectatores natum, quales si futuri sint in cælo, qui vitam quidem religiosam, sed planè disparem egerint in terrâ. Illi Pæsium, Isaiam isti præferebant. Interrogatus est super eâ re Pambo, qui ad quæstionem: Uterque, ait, justus & perfectus est apud DEUM. Ille quidem Abrahæ functus est partibus, susci-

a *Matth. cap.* 19. *v.* 24. *Marci cap.* 10. *v.* 25. *Luc. cap.* 18. *v.* 25.

ſuſcipiendo hoſpites; hic Eliæ, frequentando preces. Negabant partes id fieri poſſe,neque enim æquale præmium promeritis tam inæqualibus ſolere reddi. Pæſius, ajebant iſti, Evangelio paruit, ſua omnia vendidit, quicquid habuit in pauperes erogavit. Iſaias, dicebant iſti, ſua quidem retinuit, ſed ut diu haberet quod hoſpitibus, quod ægrotis, quod pauperibus, quod peregrinis impertiretur. Quibus iterum Pambo: Quid litigatis? inquit, ambo ſunt apud Dominum. Num verò placet expectare, dum Devs aliud de fratrum iſtorum obitu manifeſtum faciat? Non diſplicuit mora. Poſt aliquot dies redeunt audituri novum Pambonis judicium: Quibus ille denuò: Vidi,ait,utrumque ſtantem apud Dominum in paradiſo: uterque juſtus eſt. Perinde ſi diceret: Erit quidem præmiorum in cælo inæqualitas, eam tamen nos indagare non poſſumus. Labor eſt ante nos; donec intremus in Sanctuarium D. 1. a Hoc ſciamus non uno tramite ad illam Cælitum Juſtitiam, de quâ loquimur, perveniri. Atque hæc Juſtitia ſingulare Voluntatis erit gaudium.

§. 3.

Nec ſuum Memoriæ deerit. Memoria, dum hîc agimus, diverſo recreatur gaudio, ſed plerunque inani & volatico. Elapſæ

a *Pſalm.72.v.16.*

Elapſæ recordamur juventæ, ac dicimus: Heu quàm mihi bene erat, dum genua virerent, & ſanguis ebulliret, à curis liber vivebam genio. Eſt alius qui dicat, memini me aurâ navigare ſecundiſſimâ, memini me felicem, in cælo eſſe. Audias & has voces: Beatus olim vixi, digito cælum attigi, fortunæ pullus, ad ſumma votorum conſcendi. Hæc memoriæ ſunt gaudia, ſed plerumque mœrore mixta. Sic Jobus præteritorum memor: Quis mihi tribuat, inquit, ut ſim juxta menſes priſtinos, ſicut fui in diebus adoleſcentiæ meæ. *a*

In cælo Beatorum quilibet omnem vitam ſuam ſub uno aſpectu poſitam, unicâ velut pagellâ comprehenſam aſpiciet. In hac rerum ſerie luculentem cernet per quas ierit ambages, quoties in tenebris impegerit, quoties DEO ſervitium negârit & officium debitũ renuntiârit; DEUS verò ſervulum nequam denuò in gratiam receperit. Ita ſuaviſſimè præteritorum omnium memor, non invitus fatebitur: Quanta mi DEUS, in me unum contuliſti beneficia, & in animum meum liberaliſſimus & in corpus? quantis objectus periculis? ea tamen evaſi te duce. Quoties letali ſarcinâ preſſus inferorum fluvio ſpatiabar proximus, heu levi & unico mortis impulſu in aquas flammeas præcipitandus, te duce, mi DEUS, evaſi. Ex his omnibus eripuiſti me, benigniſſime Domine.

a *Iob.c.29.v.2.4.*

Mirissimum hoc gaudium erit, & fons gaudiorum. Memoriam dulcissimę hujus memoriæ in nobis frequenter refricet omnium pænè concionū solennis clausula: Largiatur nobis Devs beatitudinem ac vitam æternam. Aut ultima sacri Symboli verba: Et expecto resurrectionem mortuorum, & vitam venturi seculi. Amen.

Sed & illud Memoriæ accedet: Omnia ab Orbe condito gesta, omnes omnium tam gentium, quàm sæculorum historias Memoria Beatorum complectetur. Summa rerum varietas & copia hîc nihil turbabit, aut impediet. Nunc magna pars hilaritatis censetur novos rumores ex Italiâ, Galliâ, Hispaniâ aut aliunde èx Orbis angulo audire, cùm non nesciamus hos nuntios majorem partem confictos, nihilominus mendaciis pasci non injucundum est. Quantum igitur rerum omnium memoria in cælo Voluptatis adferet, cùm omnium sæculorum series sub unum se aspectum repræsentabit, cùm ex omnibus obstupescenda Dei providentia elucescet expiicatissimè. Nunc variè divinā Providentiam si non damnamus erroris, profectò tacitè arguimus oblivionis, aut conniventiæ. Est cùm illa nobis nimiùm in pœnas lenta, subinde nimiùm præcipitans videtur; nimis subinde mitem, aliàs sævum nimis censemus Devm. Tunc æquissimā semper Numinis lancē fuisse perspiciemus: tunc

tunc omnium oculis patebit, Altitudo divitiarum ſapientiæ & ſcientiæ DEI. a Tunc videbimus cur permiſerit DEVS gentem humanam labi, eámque à lapſu revocârit: cur Angelos præcipitari ſiverit, eóſque ab hoc præcipitio nunquam reducturus ſit: Cur Judæos pervicaciſſimos & ferreæ cervicis homines in populum elegerit: cur optimos quoſque hominum plus aliis affligi & cruciari non vetuerit. Omnia quæ nunc latent, tunc in apertiſſimo erunt.

§. 4.

Hîc ego Patientiam monſtro quæ generoſo aggreſſu & conſtanti Fortitudine gaudet. Sionis rex David: Inclinavi, ait, cor meum ad faciendas juſtificationes tuas in æternũ propter retributionem. b Cor meum, ô DEVS, inſtar libræ eſt, quæ duas habet lances, in quarum unam ſi præmium æternum, illas voluptates immenſas, illa Intellectûs, Voluntatis ac Memoriæ gaudia componam, lanx altera, quæ vitæ hujus ærumnas continet, velut pauculis plumulis injectis ſubſilit: Inclino Cor meum, ô DEVS, inclino ad faciendas juſtificationes tuas in æternũ, ſed propter retributionem. Præmiorum magnitudini cedo, vincor ſuaviſſimè: futuræ voluptatis immẽſitas eò me adigit, ut

a *Rom. c. 11. v. 33.*

b *Pſ. 118. v. 112. Hieronymus legit: Propter æternam retributionem.*

ut ad omnia perferenda sim paratissimus; licet innumeris tibi seculis servire jubear, En, Domine servum me habes ad omnes nutus excipiendos promptissimum. Inclinavi cor meum, ut quicquid tibi placuerit, perficiam: quantumvis longissimo tempore tuus esse servus debeam, non recuso, modò tandem post multa secula promissa præmia percipiã.

Servire gratis naturâ horremus omnes: Cùm verò nobilissima merces in oculis est, hîc celeres manus, hîc prompti pedes, hîc labor & obsequium in expedito sunt. Ideò hic ipse, quem dixi, pastoritius Juvenis David, cùm audisset Philistæum gigantem, omnibus esse terrori, nec ullum reperiri, qui pedem cum illo conferre auderet, sagaciter quæsivit: Quid dabitur viro qui percusserit Philistæum hunc? *a* Responderunt passim omnes: Virum, qui percusserit eum, ditabit rex divitiis magnis, & filiam suam dabit ei. Hæc tanta merces victori sponsa Jessæum juvenem animavit; hæc illi manus pedésque ad pugnam expediit, hæc pugnare, hæc vincere docuit. Percussit David Philistæum, divitiis ditatus est magnis, & filiam regis conjugem duxit.

Vita hominis, Jobo teste, militia est. *b* Hanc Philistæus ab Orco nunquam sinit esse tranquillam: Cum hoc gigante ab inferis quotidie, imò in horas pænè singulas luctandum & pugnandum est.

Nos

a 1. *Reg*. c. 17. v. 26. b *Iob* c. 7. v. 1.

Nos hîc non immeritò quærimus : Quid dabitur viro, qui percusserit Philistæum hunc? Omnes ex alto cælites respondent: Virum, qui percusserit eum, ditabit rex divitiis magnis, & filiam suam dabit ei. Victor omnibus thesauris cælestibus potietur, omnibus cæli voluptatibus perfruetur, beatus térque quatérque sexcenties millies beatus tam animo quàm corpore, tam exterioribus sensibus, quàm Intellectu, Voluntate ac Memoriâ, intus ac foris beatissimus. Rex Regum supremus Filiam suam dabit ei, Vitam immortalem, æternam, bonis omnibus cumulatissimam vitam. Hæc illa Regis filia; dos filiæ, bonorum omnium quæ optari, & plurium quàm optari possint, affluentia.

Atque hanc ob causam proclamat Petrus: Fratres sobrii estote, & vigilate; quia adversarius vester diabolus, tanquam Leo rugiens circuit, quærens quem devoret: cui resistite fortes in fide. *a* Philistæus gigas ille orcinianus ferocissimis oculis circulatur, si quem ignavum & segnem reperiat. Ergo alacriter, ergo patienter & fortiter, ergo impavidè & constanter labores & adversa omnia perferamus. Cælum his omnibus dignum, dignissimum est.

Inclinet quisque cor suum ad faciendas justificationes in æternum propter retributionem. Divitiæ magnæ, Regis filia, præmium æternum dabitur viro qui per-

a 1. *Pet. c.* 5. *v.* 8.

percusserit Philistæum hunc. Ergo toleranter, ergo strenuè, ergo perseveranter. Vel maximus labor, nullus est labor, si spectetur magnitudo præmii. Quod pro æternâ vitâ agitur, inquit Gregorius, etiam post mortem servatur; & tunc apparere incipit, cùm laborum carnalium fructus cœperit non videri. *a*

a *Greg. hom. 27. in Evang.*

CAPVT VIII.

Octavum in cælo gaudium, Voluptas è Beatitudinis Loco.

TErrarum partes perinde ut homines suis quæque privilegiis gaudent. A lupis Anglia, à leonibus Germania, à serpentibus, & omni plebe venenatâ immunis est Creta insula: Sic aliæ Orbis plagæ alias ignorant noxias feras. His ipsis tamen commodis sua sunt annexa incommoda. Locus in quem omnium frugum ubertas confluxerit, à quo bestiæ omnes maligniores exulent, nondum hactenus inventus est, nec ampliùs, putem, quærendus est extra cælum. Cælum illa regio est beatissima, à quâ venenum omne proscriptū, unde omnis ferarum immanitas eliminata, in quam omnium voluptatum beatitas velut flumen derivata; quicquid amœnum, quicquid pulchrum & beatum est, ibi est.

Loci amœnitate raptus succlamat rex David:

David: Gloriosa dicta sunt de te civitas DEI. Fundamenta ejus in montibus sanctis. a Urbi Hierosolymorum sane non conveniunt ex æquo, quæ de illâ Beatorum civitate pronuntiantur. Et nemo miretur regem Hebræum sic abruptè sacrum hoc carmen ordiri. Illius civitatis mira vidit mirissima. Ecquis ordinem dicendi aut scribendi servet, cùm infinita, innumera, immensa sint quæ dicenda, quæ scribenda sunt? Artificiosissimus Architectus civitatis hujus conditor est: Ipse fundavit eam Altissimus, neminem in opere tanto socium adhibuit: Lætantium omnium habitatio est in te. In hac civitate nemo pauper, nemo mœstus, nemo ægrotus, nemo contemptus, nemo vel minimum afflictus. Hîc communis eáque summa civium omnium est lætitia. Habitatio est lætantium omnium, de quâ nunc agendum.

Descripsimus Hominem Beatum, seu Beati Hominis corpus & animum, & futuras tam corporis, quàm animi voluptates. Hoc primum venit secundo libro describendum. Alterum est, Beatorum domum & concordiam domesticorum exponere, quod hîc exequemur. Quâ in re tria potissimùm consideranda; Primum, Beatissimæ domûs illius altitudo & situs; alterum, Magnitudo & amplitudo; Tertium amœnitas & Pulchritudo. De his nunc disserendum.

§. I.

a *Psal. 86. v. 1. & 2.*

§. 1.

Cùm beatus Fulgentius veterem Romam vidiſſet adeò laxam & amplam, tot inſignibus altíſque ædificiis adeò venuſtam, in has voces cum ingenti admiratione prorupit: Quàm ſpecioſa erit cæleſtis Hieruſalem, ſi ſic fulget Roma terreſtris? Si in hoc ſæculo datur tanti honoris dignitas diligentibus vanitatem, qualis præſtabitur Sanctis diligentibus veritatem? a

Romæ nihilominus non ſolùm regum turres, & illuſtria palatia, ſed & tuguria & viles erant domunculæ: nec omne quod Romæ fuit, adeò rarum & exquiſitum fuit, ut alibi reperiendũ non fuerit. In cælo mera ſunt palatia & auguſtiſſimæ domus; nulla illic humilior caſa, nullum Diogenis dolium: in cælo eſt quod nuſquam eſt.

Primum conſideratu digniſſimum in domo Beatorum eſt Altitudo & ſitus. Incredibile prorſus videri poteſt, quod Aſtronomis certum eſt. Rem compendio dicam. Chriſtophorus Clavius eruditiſſimus Matheſeos profeſſor è ſcriptis notus affirmat infimum Lunæ cælum à terrâ diſtare milliaribus Italicis 1.0630. Sunt quinquaginta quinque millia centum octoginta tria milliaria Germanica, cum tertiâ milliaris parte. Solis ſeu quar-

a *Surius tom.* 1. *in vitâ S. Fulgent.*

tum cælum abesse ait à terrâ 40139: sunt milliarium Germanicorũ nongen millia & sexaginta quatuor millia, tr centa sexaginta unum. Porrò firmamentum sive octavum siderum fixorum O bem asserit à terrâ remotum milliari Romanis 161884943. sunt milliaria Ge manica trigesies octies millena mil octingēta nonaginta tria millia & quin genta milliaria. *a* Atque hîc Astrolog jubet Plato quiescere; neque enim ult octavam cæli sphæram metiendo lic progredi. *b*

Ad hoc igitur tam excelsum palatiu non pertingit ulla noxia venenata fe n

a *A terrâ ad Lunam milliaria German 55183 1/3. à terrâ ad Solem milliaria Ge manica 964361. à terrâ ad Firmamentu milliaria German. 38893500. Cornelius Lapide in suo Pentateucho ait à terrâ ad re Lunam quatuor millionibus milliari seu quadragies centenis millibus milliari Solem vero à terrâ distare asserit octog millionibus milliarium cum dimidio. dit: Quemadmodum terra distat à conc firmamenti octoginta millionibus millia sic concavum firmamenti a convexo a octoginta itidem millionibus milliari Eandem hanc sententiam dictus Auctor petit in Baruch. pag. 373. & in Apostolo Acta pag. 58.*

b *Clavius in sphæram Ioannis de Sac bosco c. 1.*

non cò insalubris aura, non grandines, illuc, non procellæ, non turbines, non fulgur, non tonitru, non tempestates ullæ ascendunt, nil noctis aut tenebrarum admitti potest in civitatem hanc verè illustrissimam & celsissimam. Hîc omniũ Astrologorum vox est altitudinem cæli prorsus incredibilem esse, quam nec sensus, nec intellectus satis comprehendant. Hinc Baruch attonitus exclamat: O Israël, quàm magna est domus DEI, & ingens locus possessionis ejus! Magnus est, & non habet finem; excelsus, & immensus. a Hæc cælestis arcis est altitudo.

§. 2.

Magnitudinem & amplitudinẽ Christus explicans: In domo Patris mei, ait, mansiones multæ sunt. b Magna prorsus & incredibiliter ampla sit necesse est hęc domus, quæ citatissimo Solis cursui immensum pœnè spatium præbuit. Ajunt Mathematices & Astronomiæ peritissimi, Solem horâ unicâ percurrere ducenta sexaginta millia milliaria Germanica; quorum quodlibet duas requirat horas. c

Hinc Ratio deducit ista. 1. Nemo octo millibus annorum ad cælum empyreum perveniret, etiamsi quotidie octingenta milliaria conficeret in hoc ad cælum itinere.

a *Baruch. c. 3. v. 24.* b *Ioan. c. 14. v. 2.*
c *Certissimum videtur meo in Mathematica Præceptori P. Ioanni Lancio.*

nere. 2. Quòd si molare saxum ab octavâ siderum sphærâ dejiceretur ante nonagesimum secundum annum non attingeret terram; etsi singulis horis ducenta milliaria (nec enim plura posset) cadendo pervolaret. 3. Quòd si verò cælum inter cælites DEVS partiri institueret, quàvis cuilibet Beatorum grandius terrarum Orbe spatium assignaret, nihilominus superesset, quod in plurimos eâdem proportione dividi posset. 4. Terra cælo collata punctulum est, sed quod ferro & igne inter tot gentes dividitur: unica maris guttula est, sed quæ tot bellorum & incendiorum cladibus exponitur. Non iniquâ æstimatione terram punctulum unum & guttulam appellamus, cum stella quælibet vel infimæ solùm magnitudinis (nam eas in sex magnitudinum differentias distinguunt) omnem terræ magnitudinem decies & octies complectatur: at verò Stella primæ summæque magnitudinis universam terræ molem centies & septies excedat. Jam verò pro quantum cæli spatium à stellis vacuum est! Non absurdè dixit Diogenes, Cęlum esse sphæram volubilem, & tectum immensum. Sunt qui empyrei cæli magnitudinem milliaribus 10314085710 definiant, latitudinem verò 360000000 milliaribus metiantur. *a* Theologi ejus cæli amplitudinem immensam constituunt, malúntque eam admirari quàm metiri.

a Id certò sciri nequit.

Eſt Theologorum non nemo qui dicat: Si DEVS è ſingulis arenæ granulis quæ littus Marinum ſtipant, ſingulos crearet Orbes terrarum, innumeri certè ac infiniti eſſe dicerentur, ii tamen immenſa cæli ſpatia non implerent. *a* Magna eſt domus DEI & ingens locus poſſeſſionis ejus. Magnus eſt & non habet finém, excelſus & immenſus.

Ite jam mortales, ite coſmophili, & neglecto cælo pro terræ glebulâ digladiari magnificum putate. Ite inſani, & ambite domos & prædia, villas, civitates, regna, & hoc punctum in infinita puncta diſcerpite. Nimirum punctuli tantilli amore cælum ſpernitis, in gratiam momenti beatiſſimam æternitatem negligitis. De fractæ acûs apice, de aſini umbrâ bellum movetis, & cælum perditis. Sapientior hâc in re Tullius: Quid poteſt, inquit, ei magnum videri in rebus humanis, cui æternitas omnis, totiúſque mundi nota ſit magnitudo? Ipſa terra ita mihi parva viſa eſt, ut me imperii noſtri, quo quaſi punctum ejus attingimus, pœniteret. *b* Religiosè Ptolemæus: Ille, inquit, inter homines altior eſt Mundo, qui non curat in cujus manu ſit Mundus. *c*

Sapìentiſſimè Seneca: Punctum eſt, inquit, in quo navigatis, in quo bellatis, in

a *Ioan. Gailer in ſuo peregrino, mihi pa. 223.* b *Cic. in ſomnio Scipionis.* c *Ptolem. in præfatione Almageſti.*

in quo regna disponitis. Hoc est illu punctum quod inter tot gentes ferro & igni dividitur. O quàm ridiculi sunt mortalium termini! Cùm te in illa vere magna sustuleris, videbis exercitus subrectis ire vexillis, & licebit dicere, It nigrum campis agmen: Formicarum iste discursus est in angusto laborantium. Quid illis & nobis interest nisi exigua mensura corpusculi? Sursum ingentia spatia sunt, in quorum possessionem animus admittitur. Cùm illa tetigit, alitur, crescit; ac velut vinculis liberatus, in originem redit. Tunc contemnit domicilii prioris angustias. *a* Ergo Senecæ terra punctum est. Verè & Christiane. Sed severinus Boëthius Senecâ sublimiùs incedens, & ex hoc puncto punctum subtrahens: Omnem, inquit, terræ ambitum sicuti astrologicis demonstrationibus accepisti, ad cæli spatium, puncti constat continere rationem: id est, ut si ad cælestis globi magnitudinem conferatur, nihil spatii prorsus habere judicetur. Huic tam exiguæ terrarum portioni, si quantum maria, paludes, loca inhospita, bestiarum regna occupant, cogitatione subtraxeris, vix angustissima inhabitandi hominibus area relinquetur. In hoc igitur minimo puncti quodam puncto circumsepti, atque conclusi, de pervulganda famâ, de proferendo nomine cogitatis:

a *Sen. l.* 1. *natural. quæst. in præfat.* b *Boetii l.* 2, *de consolat. Philos. metro* 6. *prosa* 7.

In terrâ undique sunt angustiæ, sola DEI Domus magna est, & ingens locus possessionis ejus. Beati qui habitant in domo tuâ Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te. *a* Atque hæc summæ Arcis amplitudo est. Sitûs ea est ratio, ut cælum Beatorum, quod Empyreum, sit omnium supremum. Verè fundamenta ejus in montibus sanctis. *b* Summo subjectum est cælum, quod primum mobile appellant: Huic crystallinum; crystallino, Orbis siderum seu firmamentum. Post hoc septem Planetarum Orbes volvuntur. A Lunæ ultimo sphæra Ignis suum explicat imperium: post ignem Aër, ejusque distinctæ tres regiones, suprema calida, media frigida, mixta infima. Aërem elementum aquæ sequitur, cui adjuncta est terra, terræ gremio gehenna delitescit. Hic hostis terrâ tegitur, & nos dormimus? Ergo supremum in Orbe locum, eúmque à carcere damnatorum remotissimum obtinet cælestis regia. Heu quàm dispares Æternitatis domus! Chaos immensum inter hanc & illam interjectum est. Felicitàtis arcem jure meritissimo Christus Regnum cælorum sæpius appellat: nam omnia Orbis regna complectitur: sed Domus ideò nuncupatur, quia totum hoc regnum, quantum quantum est, tam concordes alit inquilinos, tantâ fruitur pace, tam undiq; ornata & nitida est, ac si domus sit uni-

a *Psalm*, 83. v, 5. b *Psalm*, 85. v. 1.

ca. Itaque ſitu altiſſima, magnitudine ampliſſima, ornatu amœniſſima; quo tertio loco conſiderandum ſumpſimus,

§. 3.

Amœnitatem ac pulchritudinem divinæ domûs Ioannes velut arrepto carbone ab extincto foculo effingens: Ipſa inquit, civitas aurum mundum, ſimile vitro mundo. Et fundamenta muri civitatis omni lapide pretioſo ornata. *a* Et duodecim portæ, duodecim margaritæ per ſingulas: & ſingulæ portæ erant ex ſingulis margaritis, & platea civitatis aurum mundum, tanquam vitrum perlucidum. *b* Dixit quod dicere potuit: Neque enim minus, ſed nec amplius quid potuit enuntiare. Auro & gemmis æſtimatione humanæ nil pretioſius. Hæc, inquam, carbone deformavit: Suis rem coloribus effulgentem cernet, qui domum ipſam habitaverit. Ioannes addit: Et Templum non vidi in eâ, Dominus enim Deus omnipotens templũ illius eſt & Agnus. Et civitas non eget Sole neque Luna, ut luceant in eâ: Nam Claritas Dei illuminabit eam, & lucerna ejus eſt Agnus.

Hîc quæſtiuncula per tranſennam ſe ingerit: Si Sol illic & Luna non ſint, ... num & aër non erit? Ajunt Theologi non

a *Hymnus ſacer: Plateæ & muri ejus, Ex auro puriſſimo. Portæ nitent margaritis.*
b *Apoc.c.21.v.18.& ſeqq.* c *Ibid.*

non defuturum *Corpus spirabile*, auram cælestem, quam attrahere possint Beati. Cetera loci ornamenta nos noctis ac terræ inquilinos latent. Ecquid miramur? DEVS ipse architectus hanc diætam & amœnitatis domum sibi suísque amicis condidit, unde tenebræ & omne noctis imperium, unde hiems & sævum gelu, unde tremores terræ ac tempestates longissimè arcerentur: ubi nullus hostis, molestiarū nihil, nihil litium aut turbarum, tædiolum nullum, ubi vel nomina morborum, & mortis exclusissima. Ibi fruemur gaudio sine tristitiâ, luce sine tenebris, sanitate sine morbo, securitate sine periculo, satietate sine fastidio, jucunditate sine interruptione, voluptate sine dolore, societate sine suspicione, gloriâ sine invidiâ, copiâ sine defectu, vitâ sine morte, bonis omnibus sine fine. Ibi pulchritudo non defluit, ibi hilaritas non deficit, ibi nullus auditur gemitus, nullus sentitur mœror, ibi gaudia luctu non miscentur. Isaiæ vaticinium est: Auferet Dominus DEVS lacrimam ab omni facie. *a*

Humana desideria, ad triplex præcipuè bonum excurrunt. Expetimus id quod decet, quod delectat, quod expedit. Sunt quos voluptatis oblectatio sic rapit, ut nec honestatem ii curent, nec utilitatem. Sunt qui quæstum & utilitatem sic appetant, ut honestum dissimulent & jucundum. Porrò alii tam voluptatis

a *Is. c. 25. v. 8.*

ptatis quàm utilitatis negligentiores honorem solùm avidissimè sectantur. In Cælo hæc tria conjunctissima sunt, Summa Utilitas, summa Gloria, summa Voluptas. Quicquid expedit, quicquid decet, quicquid delectat in cælo est, ubi bonorum omnium summa, ubi summum bonum est; in quo omne utile, omne honestum, omne omnino delectabile est.

Campi olim Damasceni & Paradisus in terrâ ad Superiorem illum, velut hortus paganus erat ad regium.

Gloriabatur Augustus Imperator, quòd è Româ Lateritiâ fecisset marmoream. Sile, mi Cæsar, & hunc honorem cede alteri. Christus Servator Orbis nostra singulorum lutea tuguriola in domos non marmoreas, sed aureas transformabit. Scimus enim, quoniam si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quòd ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, æternam in cælis. *a* Illic profectò fatebimur amplissima Regum palatia, hirundinum nidos, columbarum caveas, Diogenis dolium fuisse. Nam quantum est discrimen inter lutum & aurum, inter silices & uniones, inter solem & facem, tantum est & longè majus inter omnem terræ ornatum & cælum.

Si quis regum centum annorum à morte inducias sibi polliceri posset, an non is formosam sibi domum strueret?

a 2. *Cor. c.* 5. *v.* 1.

Et

Et DEUS architectorum omnium magister suæ suorúmque æternitati felicissimę non struxerit domum multò quàm ornatissimam? Opera manuum ejus sunt cæli. *a*

Non desunt Theologi, qui sentiant & censeant in cælo verè domos nobilissimas, amœnissima ædificia, & palatia esse magnificentissima; non ad propulsandas aëris molestias, sed ad augendum civitatis illius beatissimæ decorem. Nunquid enim, ajunt, beati erunt in cælo, velut oves in agro? Nunquid empyreæ sedis loca plurima lugebunt vacua? Crediderim ergo, inquit eruditus Scriptor, *b* ampla & admirabilia palatia, aliáque ædificia, fortè etiam prata, nemoráque, amœnitatis summæ materiæ incorruptæ supra gemmas pretiosæ in cælo esse; quæ Beatorum oculos ipsâ varietate oblectet, & illam civitatem beatissimam exornent. Habebunt certè mansiones Beati, ut è verbis Domini constat; cur non palatia, alia aliis superiora, quibus non concludantur (erunt enim perlucida) sed alii ab aliis separentur & pro dignitate distinguantur, prout rex cæli pollicitus dixit: In domo Patris mei mansiones multæ sunt. Hujus

a *Ps. 101. v. 26.*

b *Sebastianus Barradius tom. 3. Commentar. in concord. Evang. l. 10. c. 3. mihi pag. 617. Favet huic Sententiæ beatus Anselmus l. Similitud. c. 44. Sotus in 4. dist. 49. qu. 4. art. 7. Cajetan. part. 3. quæst. 57. art. 5.*

Hujus olim opinionis fuit Eborensis Academiæ primarius Theologus Ferdinandus Peresius, vir sapientiâ & virtute præclarus.

§. 4.

Hoc igitur DEI domicilium, divini artificii specimen, omnigenæ voluptatis sedes, immortalitatis beatissimæ paradisus est; ubi bonorum omnium affluxus & abundantia, ubi omnis mali exilium est. Iure meritissimo admirabundus proclamat David: Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum, concupiscit & deficit anima mea in atria Domini. *a* Tempus eò migrandi vix pręstolari queo; moræ impatiens sum; pænè animo linquor, cùm cogito illam mihi destinatam esse sedem, me tamen etiamnum exulem inter feras degere. Domine dilexi decorem domûs tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. *b* Idcirco summè deprecor te, Ne perdas cum impiis animam meam. Hoc unum à te impetrem, domo tuâ non excludar cum hostibus tuis: Cetera omnia quantumvis molesta & acerba, & vel centum annorum exilium libens tolerabo, modò demum tui domicilii sim inquilinus. Atque hinc licet intelligere, quàm vera sint quæ sanctissimis quibusque viris de æternâ felicitate quomodocunque sunt patefacta.

Fran-

a *Ps.* 83. *v*, 1. b *Ps.* 25. *v*. 8.

Franciſcus Aſſiſias oculorum dolore dies noctéſque ſic urebatur, ut omnis eum ſomnus deſtituerit. Augendo huic malo cacodæmon ægrotantis cubiculum muribus implevit, qui aſſiduo ſtridore ac diſcurſu nunquam non moleſti eſſent. At vir Sanctus, quicquid moleſtiarum & doloris ſenſerat, noxarum ſupplicium interpretatus, in divinas laudes effundi, ampliſſimas DEO gratias meminiſſe, atque in has omnino voces cœpit erumpere: Domine IESV, plura & acerbiora ſum meritus: Tu verò bone paſtor, concede mihi oviculæ tuæ, ut in nullâ tribulatione, anguſtiâ vel dolore à te recedam. Hîc vox ad precantis aures allabi viſa: Franciſce, ſi terra merum ſit aurum, ſi flumina & maria merum ſint balſamum, ſi montium ac rupium ſaxa in gemmas abeant, ingentem utique theſaurum diceres: Sed hoc ipſo alius tanto major ſit theſaurus, quantò aurum melius eſt luto, balſamum aquâ, ſilice, gemmâ, atque hic alter theſaurus in morbi tui præmium tibi detur, num eo contentus fores? Gaude igitur Franciſce, hic æternæ vitæ theſaurus eſt, hic ipſiſſimus eſt tibi quem promitti ſæpius audis. Ad hunc theſaurum morbi & dolores certiſſimi duces ſunt. *a*

Res certa: Nónne hæc oportuit pati Chriſtum, & ITA intrare in gloriam ſuam?

a *Chronicon Fratrum Minor, part.* 1, *c.* 60. *mihi pag.* 219.

suam? *a* Non melior membrorum quàm capitis est conditio, Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum DEI. *b* Et quid demum est omnis humana miseria futuræ Beatitudini collata? Aquæ guttula ad ingens optimi vini plaustrum, imò ad totam vineam comparata.

Hoc jam agamus: Quisque omne id quod vel agit vel patitur in acervum trahat, audiátque Christi alloquentis vocem: Æternæ felicitatis domus te expectat, thesaurum capies omni auro, gemmis omnibus pretiosiorem, si quod tibi ferendum dedi, submissè ac patienter tuleris. Hæc via est ad vitam; sic itur ad astra. Hîc paucula nobis observanda Humilitati ac Patientiæ non discendæ tantùm, sed & exercendæ.

§. 5.

I. Expeditum ad cælum iter habet qui scit cedere, & necessitati parere. *c* Optimè Annæus dixit: Unum est levamentum malorum ingentium, pati & necessitatibus suis obsequi. *d* Ut scilicet quod necessariò faciendum est, sponte facias aut patiaris. Ejusdem animi Epictetus: Necessitati, ait, qui se probe accommodat, sapit. Etsi angustissimè hîc habitandum sit,

a *Luc. c.24. v.26.* b *Actor. c. 14. v.21.*
c Sich duckhen vnd schmuckhen.
d *Seneca l.3. de Ira c.16.*

ſit, ſat laxa eſt cæleſtis domus; etſi contemni ac deſeri contingat, Gaudete & exultate quoniam merces veſtra copioſa eſt in cælis. Ibimus illac, ibimus in Domum Domini, ibimus.

II. Triplex nobis à Deo præſtitutus eſt locus: Uterus maternus, Orbis inferior, & Cælum ſeu ſuperior Orbis. Matris Uterum habitamus ignari nos vivere: Inde in hunc Orbem migramus, necdum ſortis noſtræ ſat gnari; ſed experimur demum in carcere nos eſſe, cùm totus Orbis in anguſto nobis eſt. a Ergo ad locum tertium properemus. Reſpice Sion, clamat Iſaias, civitatem ſolennitatis noſtræ: Oculi tui videbunt Hieruſalem, habitationem opulentam, tabernaculum quod nequaquam transferri poterit: nec auferentur clavi ejus in ſempiternum, & omnes funiculi ejus non rumpentur; quia ſolummodo ibi magnificatus eſt Dominus noſter. b Feſtinemus ergo ingredi in illam requiem.

III. Nemo dejecti ſit animi, nemo cælum oderit, cùm terram ſenſerit minùs faventem. Nihil ad cælum impedimenti, imò adjumenti plurimum eſt, contemni, deſeri, excludi, non poſſe emergere, imi ſubſellii virum & eſſe & vocari: Veniet, ne dubitemus, veniet qui dicat: Amice, aſcende ſuperiùs; Tunc erit tibi gloria

coram

a Iſt uns die gantz welt zu'eng.
b Iſ. c. 33. v. 20. & 21.
c Hebr. c. 4. v. 11.

coram simul discumbentibus ; *a* coram universis cælitibus. Festinemus ergo ingredi in illam requiem.

IV. Si omnia Hispaniarum & Galliarum regna, vix sunt terræ glebula, quid nostræ domus, quid agri, quid magnifici nominis latifundia erunt, ad illud Beatorum regnum? Et tamen pro terræ glebulâ decertamus acerrimè: hoc terræ punctum gladiis & bombardis dividimus. Festinemus ergo ingredi in illam requiem.

V. Si quis igitur æternæ voluptatis domicilium paullò attentius contempletur, an non suis ille oculis, an non suis ille membris omnibus concionabitur? Eia, mei oculi, quid hæc infima tam curiosè intuemini? nihil hîc pulchri est, si pulchritudinem cogitemus cælestium: quicquid hîc vago volatu quæritis, vanum est, & ipsa vanitas; illic millies amœniora cernetis. Idcirco velum vobis injici ne recusate; vos claudi jam utilissimum, ut ad cælum mentis erigantur oculi. O lingua mea, ô meæ aures, ô manus, ô membra mea omnia, quid hîc vano labore ambitis brevî eripienda? Vanitas Vanitatum, & omnia vanitas: quid hîc curiosa, quid mollia & formosa sectamini? peritura sunt hæc omnia; nihil sub sole perennat. Jam labor vobis placeat, sequetur quies; jam vobis sapiat jejunium, succedet cæleste convivium; Jam spinas animosè calcate, fragrantissimi

a *Luc. c. 14. v. 10.*

mi roſarum imbres in cęlo vos excipient. Tunc animus noſter habebit quod gratuletur ſibi, cùm emiſſus his tenebris, in quibus volutatur, non tenui viſu clara perſpexerit, ſed totum diem admiſerit, & redditus cælo ſuo fuerit, cùm receperit locum ab Orbe condito ſibi deſtinatum. Surſum vocant illum initia ſua. Erit autem illic etiam antequam hâc cuſtodiâ exſolvatur, cùm vitia disjecerit, purúſque ac levis in cogitationes divinas emicuerit. Hoc nos oportet agere; in hoc ire impetu toto. Feſtinemus ergo ingredi in illam requiem.

CAPVT IX.

Nonum in cælo Gaudium, Voluptas è Beatorum Societate, & concordiâ.

IN Æternitatis parte alterâ, Novemplex Inferorum tormentum ſtatuimus. Tormentum primum, Tenebræ, quibus in tertiâ hac parte oculorum delitias oppoſuimus. Secundum, Fletus & ſtridor dentium damnatos cruciat; contrà Muſices inaudita ſuavitas Beatos recreat. Tertium, fames ac ſitis in Tartaro: Guſtatûs voluptas, cœna magna in cælo eſt. Tormentum quartum horribilis fœtor: Huic adverſatur in cælo Odoratûs oblectatio. Quintum æternas flammas, Tangendi voluptas in cælo excludit. Sextum lanienam conſcientiæ

non ſentit triplex animi gaudium, quod Intellectus, quod Voluntas & Memoria percipiet. Septimum Damnatorum carceri reſpondet Paradiſus cælitum, de quo priori capite locuti. Reſtat ut etiam de Beatorum longè ſuaviſſimâ Societate diſſeramus.

Phocion inter Athenienſes vir maximus, cùm ſuam domum cuperet promulgari venalem, illud ſingulariter addi voluit: *Et vicinos habet bonos*. Cælum nobis venale ponitur. Domus hæc tam commoda, tam ampla, tam amœna non immeritò laudatur, nec unquam ſatis laudari poteſt. Non minimum iſtius domûs encomium eſt: *Et vicinos habet optimos*. Ubi melior, mi DEVS, eſſe poteſt vicinia, quàm in cælo, ubi tot centena millia unius voluntatis & amoris, ſenſûs & animi unius, velut unum Cor, & anima una eſt omnium? *a* Atque de hâc ſuaviſſimâ Societate ac concordiâ nunc pluribus agemus.

§. I.

Hebræus vates Iſaias bonis omnibus gratiſſimum ferens nuntium: Dicite justo, inquit, QVONIAM BENE. *b* Si juſto tam bene eſt, dum in luctu eſt, dum innumeris etiamnum malis conflictatur, quātò illi melius erit, cùm extra omnem luctum erit, cùm nil ampliùs mali ſubire poterit,

a *Actor. c. 4. v. 32.* b *Iſ. c. 3. v. 10.*

poterit? Hîc altùm vociferari licebit: Dicite justis Quoniam bene, quoniam optimè, quoniam plus quàm optimè. Verè mirabilis est Devs in Sanctis suis. Admirabundus Rex David: Devs, inquit, in loco sancto suo, Devs qui inhabitare facit unius moris in domo. *a* Beati cælites non solùm eodem velut colore vestis insigniuntur, *b* sed eandem induti voluntatem, perinde ut fratres & sorores, imò ut homo unicus cōsensione & concordiâ vivunt summâ. Et ecce quàm bonum, & quàm jucundum habitare fratres in unum. Quoniam illic mandavit Dominus benedictionem, & vitam usq; in sæculum. *c*

Homo gregarium & sociale animal cœtibus gaudet & frequentiâ sui similium. Hinc tot támque variæ Societates & congregationes. Sed earum nulla unquam sine partibus & dissidio fuit, nisi unica hæc cælestis Societas, quæ corporibus propè infinitis unicum gaudet inesse animum.

Verissimè dixit Cordubensis Philosophus: Nullius boni sine socio jucunda possessio est. *d* Quod ipsa, crediderim, testetur experientia. Homo unus sed solus palatio regio claudatur, rebus omnibus abundet, ad omnem vitæ amœnitatem nil desit, nisi socius homo, vel Angelus. Sic clausus demum diceret: Aut

a *Ps.67.v.7.* b Gleiche Liberey.
c *Ps.132.v.1.& 3.* d *Seneca ep. 6. media.*

hinc dimittite me, aut admittite ſocios. Sine ſocio injucunda eſt rerum omnium poſſeſſio. Ideò Architas Tarentinus dictitabat: Si quis cælum conſcenderet, ſiderum ortus & obitus, naturámque univerſi contemplaturus; ſi redux in terram neminem reperiret, cui quæ vidiſſet exponeret, voluptate frueretur non magnâ. Profectò Paulus in cælum evectus, quantum licuit cæleſte hoc iter expoſuit. DEVS ipſe nullo egens, Societatem tamen affectare ſe ſimulans: Delitiæ meæ, inquit, eſſe cum filiis hominum.[a] Noluit ſolus habitare cælum; Angelos & homines in Societatem adſcivit. Voluit poſſeſſionem cæli ſine ſociis eſſe injucundam. Societas jucunditatem parit & gaudium.

Et videte obſecro illam multò beatiſſimam Societatem in cælo. Hujus caput eſt Chriſtus Servator Orbis; à Chriſto eſt beatiſſima Mater Chriſti; ab hâc novem Angelorum ordines. Ab his Patriarchæ, Prophetæ, Apoſtoli, Reges; Inde tot myriades purpurati exercitûs, ſanctorum Martyrum: Inde Confeſſores, Sacerdotes, Religioſi, Virgines, Viduæ. Poſt hæc, ait Ioannes, vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus, & tribubus, & populis, & linguis, ſtantes ante thronum, amicti ſtolis albis & palmæ in manibus eorum.[b] De Angelorum numero diſſertans Daniel.

a *Prov. c. 8. v. 31.* b *Apoc. c. 7. v. 9.*

niel: Millia millium, inquit, ministrabant ei, & decies millies centena millia assistebant ei. *a* Angelorum quivis formosior est, quàm fuerit, aut futurus sit mortalium formosissimus. Beata Brigitta cælesti magisterio didicit, eum esse Angelorum numerum, ut si DEVS unicuiq; hominum ab Adamo ad usque ultimum assignâsset in tutelam decem Angelos, nequaquam omnes ad hoc officii genus adhiberentur. *b* Nos cum Iobo dicimus: Nunquid est numerus militum ejus? *c* Innumerabiles sunt.

Hieronymus ineundo Martyrum qualicumque numero sic calculum ponit: Si quolibet anni unius die *d* quinq; millia Martyrum veneratione solenni prosequeretur Ecclesia, non ad omnes hic venerationis ordo pertingeret. Taceo tot centena millia, tot milliones ex utroque sexu religiosorum hominum: Taceo turbam illam magnam nemini numerabilem. Hi tamen omnes ad innumeram damnatorum multitudinem collati, à Christo nuncupantur PAVCI.

Porrò in hâc suavissimâ Beatorum Societate nec umbra vel invidiolæ minimæ serpet, licet impar sit futura Beatorum gloria. O Societatem beatissimam, in quâ multitudo tanta sine confusione, magnitudo sine ambitione, varietas sine

a *Dan. c. 7. v. 10.* b *De numero Angelorum vide Horologium meum, Horâ 4. Noctis. Consid. 1.* c *Iob c. 25. v. 3.* d *Sunt dies 365.*

contentione, inæqualitas ſine diſcordiâ, charitas ſine imminutione; nulla hîc æmulatio, nulla diſſenſio, nulla altercatio, perturbatio nulla. Hæc mala nobis hîc omnem felicitatem corrumpunt, & inferos ſupra terram adducunt. Alter altero videri vult doctior, nobilior, ditior, potentior, ſapientior: hinc mille invidiarum formæ; hinc innumeræ furiarum noxæ; hinc ſinceri aut tranquilli nihil eſt. In cælo diſparitas quidem eſt præmiorum, uti priùs fuerat meritorum; nulla tamen malevolentia, ſimultas, aut invidentia nulla eſt. Explicamus.

§. 2.

Pater decem filios ſtaturâ impares prorſus, ſerico & holoſerico veſtit. Minimus natu non invidet ætate primo, quòd thoracem ampliorem, quòd pallium longius, quòd caligas habeat laxiores; veſte ſuâ quilibet contentiſſimus eſt, cùm cuilibet accommodata & certo commenſu *a* ad corpus habilis ſit. Eadem pænè ratio eſt regii convivii. Aſſident convivæ mixti imparis ætatis, juvenes, ſenes: Bitias aliquis octo aut decem Cretici ſextarios, puer nobiliſſimus in eâdem mensâ vix unum perhaurit: Nulla hîc invidia; quantum ſapit & ſatis eſt, cuivis eſſe ac bibere permiſſum. Sic in cælo diverſa ſunt præmia, conſenſio tamen omnium eſt ſumma. Quemadmodum dolia com-

a Angemeſſen. plura

plura minùs magísque capacia fluvio mersa jacent, omnia quidem plena sunt, sed inæqualiter, prout his illa sunt capaciora. Plures ac diversas habet fides cithara, & tamen suavis harmonia oritur ab inæquali fidium concentu. Hæc Augustinus considerans: Habebunt, inquit, etiam tunc Sancti differentias suas consonantes: Sicut concentus fit suavissimus ex diversis quidem, sed non adversis sonis. *a*

Idem in humano corpore videre est; officium oculi non ambit digitus, non invidet pes manibus, nec labris genua: Lux oculi ad omnium labores vigilat, ad oculi vigilias membra omnia subserviũt; ita uni beato homini omnium Beatorum gloria singulare gaudium communicabit, ut participi. Siquidem bonum unius est omnium, & bonum omnium est unius. Unus de omnibus singulísq; dixerit: Hic est alter ego. Ita omnes non tam lætantur suâ, quàm alienâ felicitate. Et quod magis admirandum, omnes se mutuò nôrunt suavissimè, támque familiariter inter se agunt, perinde si semper fidissimi fuissent amici. Et verò etiam eâdem omnes fruuntur mensâ, & ex eâdem velut paropside pascuntur; ex eodem omnes hauriunt fonte. DEVS omnibus, & omnes conjunctissimi sunt DEO, qui illis est omnia. Atque hîc illud Philosophorum verissimum est: Quæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se.

a *Aug. in Ps.* 150.

Ioannes Domini amor allatam cælo vocem audiit: Mors ultrà non erit, neque luctus, neque clamor. a Cur clamor arcetur cælo? Hîc omnia mœstis personant clamoribus. Debiliorem premit robustior: clamant qui premuntur, clamant qui verberantur, qui fortunis exuuntur, qui honoribus spoliantur clamant. Sic Hebræi ab Ægyptiis iniquè pressi clamabant. Ubique plurimus clamor est: At illic sedebit populus in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulentâ. b *Sedebit*: Hîc nusquam quieta sessio, imò ipsum sedere nos fatigat. Quoties vel ad jucundissimum spectaculum sessitando lassescimus? Quid nostra omnis vita, nisi statio continua, excubiæ perpetuæ, nec ante mortem finiendæ? Hîc standum, & pugnandum est. Ibi quies succedet atque sessio, & quidem *In pulchritudine Pacis*. Pulchrum est quod perfectum est: Pax illic pulcherrima erit, quia perfectissima, & bonis omnibus abundans, ídque *In tabernaculis fiduciæ*. Cùm vastissimas solitudines peragraret gens Hebræa, tentoriis ac tabernaculis pro domibus est usa, sed erant tabernacula sollicitudinis, ac timoris: in terras uberes via vi ac ferro aperienda, metuendus hostis, res armis gerenda fuit. In cælo nullum periculum, nullus hostis, hostile nihil, nullæ insidiæ, inimicitiæ nullæ, securitas & fiducia undique

a *Apoc. c.* 21. *v.* 4. b *Is. c.* 32. *v.* 18.

dique tutiſſima, ídque etiam *In requie opulentâ*: non enim ſolùm poſſident quod optârunt, & plus quàm optârunt, ſed etiam plus quàm optare potuerunt; unus poſſidet quod poſſident omnes. Requies opulentiſſima, Societas ſuaviſſima, vicini optimi. Dicite juſtis, quoniam bene, quoniam optimè. Rem hîc admirandam probiùs obſervate.

§. 3.

Invenit Devs artificium admirabile, quo unicus homo beatus gaudia multorum millenorum millium faceret ſua, atque ita ſinguli centies millies eſſent beati. Amor ſui ipſius anguſtiſſimus eſt, eò refluit continuò unde fluxit: Amor alterius amanti bona tranſcribit illius quem amat. Amor ſincerus & purus cùm reciprocus eſt, merum mel, ſaccarum eſt meriſſimum, guſtulus cæli eſt, quo nihil ſuavius. Bernardus arcanæ hujus dulcedinis non ignarus: O charitas, inquit, quæ neminem expolians omnia rapis. Dilige proximum, & omne bonum ejus tuum eſt; rapuiſti tibi & alium non expoliâſti. En igitur artificium ſingulare, quo fit ut unus omnium beatorum gaudiis fruatur. Ego exempli gratiâ, Devm aliter intueri non poſſum, quàm ut unus homo; atqui jam amor efficit, ut ego unus & ſolus ſim omnis homo, dum aliorum, dum univerſorum gaudia per amorem

amorem facio mea. A ſimili patebunt dicta. Ad balſami fontem conſiſto, ſed non niſi hydriolam quæ vix quadrantem vini capiat, ad manus habeo. Hîc voti mei eſt, ô ſi prægrandes cados & amphoras, ô ſi capaciſſimas metretas huic fonti liceat ſupponere! Aut, ô ſi amicorum meorum fidiſſimi cum ingentibus doliis firmíſque plauſtris hîc ſint, dolia implere, plauſtra iis onerare fas eſſet! Sic omne quod exciperem balſamum, foret meum. Ecquis me tandem eſſet ditior?

Hæc omnino Beatitudinis eſt ratio. Beatorum vel minimus ad balſami fontem, ad infiniti Boni ſcaturiginem conſiſtit, in manibus illi vas eſt unicum, & non maximum, nam unus homo eſt. At ſunt tot centena millia, tot myriades Sanctorum, hi unici illius hominis integerrimi adſunt amici, qui balſamum ſuis quidem amphoris, ſed hujus bono excipiunt; omnes illum ardentiſſimè amant, & ille omnes.

Cuilibet Beatorum fixiſſimè inhæret cogitatio hæc dulciſſima: DEVS me intimè amat, & ego DEVM totus; hi omnes me, hos ego omnes amo, æternùm amandus, æternùm amaturus. Hoc milleſimæ decoctionis ſaccarum, hoc infinitæ dulcedinis mel eſt. Hoc mille balſami centumpondiis longiſſimè præferendum. Hoc autem minùs capimus, putem, minúſque credimus, quàm inferorum reos lixari, concerpi, aſſari. His enim ſimilia ſpecta-

ſpectavimus; illa non patent oculis. Sed amores Societatis æternæ ſuaviſſimos uberiùs explico.

Horologium affabrè factum & pretioſum, picturam nobilem & artificioſam ego quidem amare poſſum, ſed non illa me: Amor eſt iſte, ſed non reciprocus. Canem fideliſſimum aut equum amo generoſiſſimum; mortuis meas etiam lacrimas impendo, nam & illi me ſuum Dominum ut potuerunt, amârunt. Hîc quidem reciprocus eſt amor, ſed prorſus inæqualiter reciprocus. Hominem denique amo, & ille me. Hic ignis eſt mutuus, hic amor reciprocus, & hoc ipſo ceteris amoribus omnibus præcellentior. Nunc animum erigamus ad alta. Si tot centena millia, ſi tot milliones Beatorum, ſi tot Angelos, ſi Domini Matrem, ſi Chriſtum Dominum, in terrâ præ omnibus amatum tunc unicè, medullitus, intimè totóque pectore peramem, neque aliter ab illis omnibus amari me ſciam: Et omnes illi quos amo nil indecori, nil fœdi, nil mali habeant, formâ venuſtiſſimi, virtutibus ornatiſſimi ſint: ô quantum hîc amoris reciproci, ô quantum ignis mutui, flammarum quantum eſt! Et en omnes illæ tot flammæ in meo colliguntur pectore, inde in omnes diffundendæ.

Neque hoc inane ſomnium aut commentum eſt: ita ſeſe res habet. Et hîc illud Theologorum uſurpem: Cognitio

foris

foris ſtat, Amor intrat. Cognitio DEUM intuetur, Amor amplectitur DEVM, & immergit ſe in hunc mellis Oceanum. Intrat Amor. Hinc verè Lætienſis Abbas Bloſius: Omnia, inquit, gaudia & oblectationes quæ in hoc mundo percipiuntur, in comparatione perennium voluptatum, quæ in cælo ex viſione DEI, ac Societate Sanctorum habentur, ſunt velut una aquæ guttula cum toto Oceano collata. *a*

Dicta omnia excellentiſſimè confirmans Auguſtinus: Tantum, inquit, unuſquiſque gaudebit de Beatitudine alterius, quantum de ſuo ineffabili gaudio, & quot ſocios habebit, tot gaudia habebit. Quicquid expedit, & quicquid delectat, ibi eſt; omnes divitiæ, omnis requies, omne ſolatium. Quid enim ibi deeſſe poteſt, ubi DEVS eſt, cui nihil deeſt? Omnes ibi cognoſcunt DEVM ſine errore, vident ſine fine, laudant ſine fatigatione, amant ſine faſtidio. Et in hâc dilectione requieſcunt pleni DEO: adhærentes ſemper Beatitudini ſunt beati, contemplantes ſemper æternitatem ſunt æterni. *b*

Tale ſcilicet voluptatis mare beatiſſima hæc Societas propinat, ut ſi unicus in cælo annus daretur exigendus, tamen propter hunc annum unicum univerſa vitæ præſentis oblectamenta promptiſſimè

a *Bloſ. Monil. ſpirit. c.* 14. *ſeu ult. poſt mediū.*
b *Aug. tom.* 3. *l. de ſpiritu & animâ.*

mè ſpernenda eſſent. Quod vates regius affirmatiſſimè pronuntians: Quoniam melior eſt, inquit, dies una in atriis tuis ſuper millia. *a* Et nos inſaniſſimè cæci ſermonem regium ſic invertimus: Quoniam mille anni in atriis tuis meliores non ſunt ſuper unam apud nos dieculam. Heu miſeri, ter miſeri & nimis quàm inſani! Ut pauculos dies ſuaviùs ducamus, æternitatem perdimus feliciſſimam: Exiguo tempore nolumus eſſe miſeri, ut æternùm ſimus: Hilarem momenti inſaniam voluptatibus æternis præferimus. Hoc ſtultorum mercari eſt, regnum pomo vendere.

Et videte mihi mercatorem ſummè fatuum qui Germaniam pererrat; & aurum, argentum, margaritas, aromata ſibi comparat, lucri gratiâ in Indias devehenda. Quis hominem ſtultiſſimum non largiter irrideat? qui merces ibi colligit, ubi earum magna eſt inopia, ibi venditurus, ubi earundem copia ingens eſt. Non minùs fatuè agit qui dum vivit in terrâ ſterili, in valle abſinthii voluptates congerit ut negotiator, perinde ac ſi eas habiturus in cælo, ubi voluptatum & longè meliorum ſumma eſt copia. Utinam ſaperent, & intelligerent, ac noviſſima providerent. *b* Non quærendum eſt, quid, aut quantum patiamur, ſed quàm bene, & ob quantum præmium.

Ca-

a *Pſ.* 83. *v.* 11. b *Deuter. c.* 32. *v.*29.

CAPVT X.

Decimum in cælo Gaudium, Voluptas ex omnium Delitiarum affluentiâ.

OMNIVM Ægyptiarum mulierum formosissima habebatur olim Rhodope. Hæc æstatis amœniore tempore in hortum suum secesserat, ut animi gratiâ lavaret. Pedisequa custodiendas vestes acceperat: Sed laxatâ nonnihil hâc custodiâ ex improviso advolavit Aquila, & Rhodopes calceum unum rapuit, asportavítque in regiam urbem Memphim, ubi rex Psammetichus sub puro Iove sui copiam fecit, & litigantium causas cognovit Hîc Aquila raptum ex horto calceum in regis sinum excussit. Quâ in re Psammetichus duo præcipuè mirabatur. Primum, quid hoc sibi vellet avis regia, tam insolitam prædam in id loci dejiciendo. Alterum, artificiosam calcei concinnitatem non sine magnâ pariter admiratione spectavit. Accessit humanæ gentis vitium curiositas, quæ studiosissimè indagari voluit, cujusnam esset hic calceus? Inventa tandem Rhodope, & Memphim perducta, cum regiis oculis mirè placuisset, in regium thalamum denupsit. *a*

Eâ in homines DEVS benevolentiâ fertur, ut res creatas in eorum velut gremium

a Strabo lib. 17. Ælian. l. 13. Var. hist. c. 33.

mium infundat. Et quamvis vermiculus solùm, aut foliolum, aut flosculus objiciatur oculis, mirari tamen & fateri cogimur; mi Devs, qualis hîc colorum varietas, quanta odoris suavitas, quàm venusta partium distributio! Artifices omnes vel junctis operis nil tale fecerint. Quòd si Devs ita se spectandum præbeat in exilio, quid fiet in patria? Hæc terræ donat, quid cælo non reservavit? Si talis est forma cæli exterior, interior qualis erit?

Si quis palatium ingressus, stabulum, culinam, famulorum hypocausta videat auro illusa, quid de regio conclavi sentiendum judicabit? Si inimicis Devs, & in carcere tantum oblectationis exhibet, quid in suâ regiâ non exhibebit filiis? Hinc Augustinus optimè ratiocinatus: Si tanta, inquit, facis nobis in carcere, quid ages in palatio? Si tanta solatia in hâc die lacrimarum; quanta conferes in die nuptiarum? Nam ex his minimis tua magna, & ex his visibilibus tua invisibilia comprehendimus. *a*

Cùm de Inferorum tormentis disseremus, octavum supplicium statuimus, Desperationem undequaque desperatissimam. Nam quocunque vel oculus vel cogitatio eat, ubique meros luctus, mœrores, cruciatus, dolores; malorum ac tormentorum ubique plurimum cernit, omnia undique oppessulata, & obserata, nullus uspiam exitus, fuga omnis interclusissima,

a *Aug. c. 21. Soliloq.*

clusissima, ubique *Præsentia omnis mali est*. Aliter in cælo vivitur; quocunque vel oculi vel animus excurrant, in patentissimo voluptatum campo sunt, ubique *Præsentia omnis boni*, & *Absentia omnis mali est*. Cælum undique & undique cælum: a Delitiarum omnium affluentia, Præsentia omnis boni, de quâ nunc pluribus agendum.

§. I.

Nihil est in hoc terrarum Orbe, quod non suum habeat hostem, & plerunque vicinum. Nihil pulchrius, nobilius nihil virtute, illius tamen capitalis hostis Vitium nunquam non ad latus hæret.

Semper odoriferis proxima spina rosis.

Sic sapientia Fatuitatem, sanitas Morbum, vita Mortem habet proximam. Suum quæque hostem patiuntur. Nihil hîc ex toto sinceri aut puri est, mixta omnia & corrupta. Tenebræ luci, amarum dulci, bonum malo insidiatur. Aurum terrâ & saxis clauditur, gemmæ in conchis & sordibus delitescunt, rosæ vepribus cinguntur, triticum obsidetur lolio. Idem in moralibus. Abundat quis honoribus, sed non abundat nummis; fulget titulis, sed paupertate laborat. Alius quidem dives est, sed in honore ac pretio non est: Hic sapiens est, sed pusillanimis; hic magnanimns, sed imprudens. Iste valetudinis est robustæ, sed fa-

a *Virg. l. 3. Æneid.*

mæ parùm præclaræ: Ille quidem eruditus, sed semper ęgrotus: hic sanus quidem, sed indoctus. Militiæ Dux Naaman opulentus, sed leprosus: Rex Alexander potentissimus, Orbis Monarcha invictus, sed hoc quàm diu? intra duodecim annorum angustias tota hæc stetit felicitas. Talia sunt omnia Mundi bona, misera, caduca, & amaritudinibus innumeris mixta. Tandem extrema gaudii luctus occupat: imò lætitiam omnem mœror aliquis interturbat. Et adhuc amamus Mundum; adhuc nauseamus cælum?

Extra cælum nulla sine amarore voluptas. Cibus sapiat? fames necesse est præcedat. Edis quantū cupis? Fastidium tibi ipse paris. Minùs quàm cupias edis? appetitus irascitur, & reclamat. Potus recreet? priùs sitis maceret. Bibis quantum lubet? cuperes mediam partem rejectam. Sitim decipis? Venter furit, & queritur. Quies placeat? Labor & fatigatio præeat. Ita nunquam non desit aliquid. Æstate nimiùm calemus, nimiùm frigemus hieme, & æstivi soles nos vexant, & brumales. Dormis, quantum genius præscribit? excedis limites, & tibi noces. Somnus immodicus, somnus injucundus. Parci ac brevis somni es, ut tempus studiis assignes? caput gravedinem excusabit, obmurmurabit stomachus ob cœnam indigestam. Semper erit quod vellicet; nunquam deerunt morsus, aut morsiunculæ. Ite per omnia ter-

rarum gaudia, & quicquid in rerum naturâ volupe eſt, ubique dulcis & amari, luctûs & gaudii mixturam reperietis. Nihil hîc puri & ſinceri; confuſa omnia. Cur igitur regionem non quærimus benigniorem, cur terras nō aſpiramus beatiores? Ulteriùs tendendum eſt: itineris metam nondum contigimus. In monte Taboreio Petrus ardenter poſtulat: Faciamus hîc tria tabernacula. Qualis hæc Beatitudo eſt Petre, ubi extemporaneum ſtruendum eſt tugurium? Talis omnino eſt univerſa Mundi felicitas: fulcimentis eget jam jam ruitura.

In cælo merum meracum vinum ponitur his aquis non adulteratum, fons illic voluptatum limpidiſſimus fluit. Platoni beatus eſt, cui nihil boni deeſt. Cæleſtis beatitudo ſola talis eſt. Ita olim pollicetur DEVS: Ego oſtēdam tibi omne bonum.[a] Stabit pollicitis DEVS; oſtendet nobis omne bonum. Hanc talem beatitudinem commonſtrans Bernardus: Beatitudo eſt, inquit, ubi nihil ſit quod nolis, & ubi totum ſit, quod velis. Quod infra cælum averſamur, quod nolumus & horremus, in cælo ſanè non eſt: non fames illic, non ſitis, non gelu, vel æſtus cruciat. Nihil laboris, nihil fatigationis, mœroris aut timoris in cælo nihil eſt: Curæ omnes, paupertas omnis, adverſa penitus omnia procul à cælo abarcentur. Mors & omne morborum agmen æternùm cælo proſcriptum eſt. Imò inde malo-

a *Exod.c.33.v.19.*

malorum omnium maximum, in omne ævum eliminatum eſt. Tota illic æternitas nec minimum peccati nævulum videbit. Nihil ibi eſt, quod nolis. Abſentia eſt omnis mali: Totum ibi eſt, quod velis: Ibi ſanitas ſine defectu, ſecuritas ſine metu, dignitas ſine timore, ſerenitas ſine nube, ſcientia ſine ignorantiâ, feſtivitas ſine mœſtitiâ: Abundantia ſine indigentiâ, divitiæ ſine inopiâ, Pax ſine diſſidio, Forma ſine vitio, Virtus ſine adverſario.

§. 2.

DEUS in magnâ hâc univerſi totius domo tres habet contignationes ſeu triſtega: Cælum, terram, Inferos. Hæc autem inter has contignationes differentia eſt: In cælo purè puriſſimè bona omnia, merum putum gaudium: In Inferno purè puriſſimè mala omnia, purum putum tormentum: In terrâ mixta omnia, gaudia ſuppliciis temperata, mel felli affuſum eſt; diei nox, hiems æſtati, bono malum, probis improbi inſidiantur; mixtim fluunt omnia. Philoſophi tres regiones aëris aſſignant, quæ tribus illis contignationibus poſſint conferri. In imâ Inferorum regione tantùm ſunt mortui, ſeu veriùs æternùm morituri. De quibus Hebræus fidicen: Non mortui, ait, laudabunt te, Domine, neque omnes qui deſcendunt in Infernum. a

a Pſ. 113. v. 17.

In hâc mediâ partim vivi, partim mortui. Eò illud Domini ſpectat: Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos. *a* In ſupremâ tantùm vivi. Iuſti autem in perpetuum vivent. *b*

Tota pulchra es, ô Patria mea, tota pulchra es, & macula non eſt in te; abſq; eo quod latet intrinſecus. Celat nobis Beatitudinem DEVS. Quòd ſi mortalium ulli ea fieret gratia, ut ei cælum veluti per rimam vel breviſſimo tempore liceret inſpicere, & intueri DEVM; talis, putem ego, deinceps graviùs nunquam delinqueret, imò laboribus, jejuniis, aliiſque corporis rigoribus ſibi vitam ſuaviter adimeret. *c*

Verùm, ò Chriſtiani, patefactæ in cælum rimæ, meditationes ſunt noſtræ; per has rimas cælum inſpiciendum datur; modò applicemus mentis oculum, modò Beatitudinem illam contemplatione ſeriâ expendamus. Calefiet animus, imò ardebit hæc talia meditando. Hîc ego Humilitatem, Patientiam, Puritatem, Charitatem, & veram cum divinâ voluntate Conformitatem oſtendo.

Refert è beati Dominici familiâ Ioannes Heroldus *d* ſacram virginem, diebus omnino ſeptem, in extremis cum morte luctatam,

a *Matth. c. 8. v. 22.* b *Sapient. c. 5. v. 16.* c Wurde sich zu tod arbeiten. d *Et poſt hunc è divi Franciſci familiâ Humilis Segala de arte ſerviendi Beatiſſimæ Virgini pag. 137.*

luctatam, magno adstantium omnium consensu & miseratione. Post luctam denique tam gravem obiisse. Post aliquot ab obitu dies suæ se antistitæ defuncta stitit cum his vocibus: Benignissimus Deus minimas etiam actiones suo honori factas tam liberaliter remuneratur, ut ego ad corpus, si possim promptissimè redeam, & alios septem dies cum morte lucter: nam minimum quid pro Deo agere vel pati, præmium habet maximum, ineffabile, immensum. Dixit, & in auras sese abdidit.

Quid igitur habebit præmii, Dei causâ pati grandia, aggredi ardua? cum ingentibus ærumnis colluctari, periculis sese objicere, laboribus maximis perfungi? Quid ergo feriamur & opportunitates tantas negligimus? Singulis horæ partibus licet ditiorem fieri, sublimiorem in cælo gloriam promereri. Quid ergo cessamus, & ipsi nostris obstamus lucris? Quin cælum, dum licet emimus? Laboribus venditur & patientiâ.

Venetus Patriarcha Laurentius Iustinianus eruditione ac sanctimoniâ clarissimus, dum assiduis cælum gemitibus pulsat, in has voces erumpit: O si scirent mortales, qualia & quanta sint gaudia electis reposita in cælorum convivio! O si gustarent quæ præparavit Deus diligentibus se! excuterent prorsus à se omnem torporem. Ita & Beatus Ignatius Religiosæ Societatis Parens sæpius suc-

clamâsse dicitur: O utinam, Domine, ô utinam te nôssent homines!

§. 3.

Quid ergo nos decipit, quid excæcat, quid absterret, quò minùs votis omnibus & suspiriis assiduis ambiamus cælum? Dicam paucis.

Ephraimitæ plerunque sumus. De his Oseas vates: Ephraim, inquit, vitula docta diligere trituram. *a* Hebræi boum ungulis terere fruges & excutere messem solebant, quod hodiéque asinorum calcibus facit Hispania. Subinde boves ita triturantes os hordeo vel tritico mergebant in laboris solatium. Hinc illa lex: Non alligabis os bovi trituranti. *b* Tantò igitur libentiùs laborem hunc capiebant jumenta, quantò eum fami sentiebant commodiorem. Tribus Ephraim his jumentis vix generosiùs se gessit. Hinc DEUS jure queritur: Ephraim vitula docta diligere trituram. Ephraimitæ ad id non inviti conferebant operam, è quo gulæ solatium aut commodum aliquod sperabant. Modò os implere, modò farcire ventrem liceret, laborem non detrectabant: non quòd laborem amarent, sed quòd commodum suum avidè sectarentur. Hinc aratro alligari ingratissimum, quia nullum hîc gulæ commodum. Tales Ephraimitæ, tales prorsus &

a *Os. c. 10. v. 11.* b 1. *Cor. c. 9. v. 9.*

& nos sumus. Carni & Mundo, insuper & Diabolo servimus, & multum laboris ac operæ in hoc servitio consumimus, vituli docti diligere trituram. Sed nunquid laborem non amamus? Non certè; sed laboris commoda sectamur. Iste quidem dignitates ambit, hic pecuniam quærit, ille voluptates sitit, alii alia. Ita præsens commodum spectamus, & ille sibi ditior videtur, qui copiosior, qui plura sui laboris percipit emolumenta. Sed quid est hoc omne nisi buccea? *a* nisi brevissimi temporis voluptas exigua? Sursum corda, ô mortales, sursum, sursum.

Os homini sublime dedit, cælúmque videre
Iussit, & erectos ad sidera tollere vultus. b

Ergo, Quæ sursum sunt quærite, ubi Christus est in dexterâ DEI sedens; quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram. *c* Quod & vates, quem dixi, Oseas monens: Arabit Iudas, ait, confringet sibi sulcos Iacob. *d* Hi tales arare, sarrire, occare, non recusant, sed amore vitæ melioris, spe futuri. Et en luculentum inter improbos probósq; homines discrimen. Improbi trituram amant, quia voluptatem præsentaneam inhiant. Probi arant, & multis se laboribus fatigant, quia futura sperant. Quoniam debet in spe, qui arat, arare. *e*

a Ein maul voll. b *Ovid. l. 1. Metamorph.*
c *Coloss. c. 3. v. 1.* d *Os. c. 10. v. 11.*
e *1. Cor. c. 9. v. 10.*

Non ergo trituram, ſed agriculturam amemus, non præſentes, ſed futuras voluptates inhiemus. Grave illi non erit trahere aratrum, qui ſeriò ſperaverit cælum.

CAPVT XI.

Vndecimum in cælo Gaudium, Voluptas è perfectiſsimâ omnium deſideriorum ſatietate.

DVx belli Narſes, vir maximi nominis, Bibliopola fuit primitus: Dein Iuſtiniani Imperatoris famulus à cubiculis. Cùmque in hoc officii genere virtutem, & magnum animum exeruiſſet, factus eſt Patritius. Et quia viri Virtus ac maſculum pectus magis magíſque ſe prodidit, ad ſublimiora conſcendit, dum Belliſarii loco, militiæ Imperator eſt dictus. Decennio rem militarem præclarè geſſit, præliis & victoriis felix, Gothorum regem pænè invictum vicit, ac debellavit. Hîc fortuna vertit, prout omnis humana felicitas terminis concluditur anguſtiſſimis. Iuſtinus Imperator novus dicitur, qui velut Pharao ignorabat Ioſeph. a Sophia Imperatrix neſcio quî læſa cùm Narſetem ferre non poſſet, colum ei ac fuſum miſit, ut feminam indueret, & fila duceret. Tam infami munere exacerbatus Narſes: Ego, inquit, Cæſari ejúſque uxori talia dedu-

a *Exodi c. 1. v. 8.*

deducam fila,quę non facilè rupturi ſint; telam ordiar non ſolvendam. Mox optimos Italiæ fructus, uvas, ficus, mala Heſperia, poma aurea Longobardis miſit & ampliſſimè invitavit, venirent tantùm,& terram opimiſſimam armis ſuam facerent, ſe ſtrenuum hâc in re fore adjutorem. Venerunt, præſtantiſſimis terræ frugibus invitati & tracti. Omnium illorum vox erat: Eamus & poſſideamus terram ejuſcemodi fructibus abundantem, quos longè ſuavius erit recentes carpere.

Haud aliter DEVS Hebræum populum ad terras fertiliſsimas ferro ſubigendas accendit; fructus eis nobiliſsimos propoſuit, ut mutuis ſeſe hortatibus impellerent. Eamus & poſsideamus terram. Ita & Chriſtus humaniſsimè nobiſcum agit; invitat ad cæleſtia, fructus optimos proponit; Nam de Beatis pronuntians: Sunt ſicut Angeli DEI in cælo. *a* Nihil voluptatum illis deerit. In cælo perfectiſſima ſatietas erit. Et ut prælibemus hos fructus, maxima creatarum rerum varietas in conſpectu eſt. Guſta, Viator, guſta:

Quæq; latent, meliora puta. ——

Optatiſsima erit in cælo Deſideriorum omnium SATIETAS. Et de iſtâ hoc capite diſſerendum.

§. I.

Hieroſolymæus rex David velut ſuam ſola-

a *Matth. c.22, v.30.*

ſolaturus famem: Satiabor, inquit, cùm apparuerit gloria tua. *a* Vix capimus tanto Principi hanc vocem excidiſſe. David Rex opulentiſsimus ingentia duo regna poſſederat: In his ille tot numeravit horrea ſelectiſsimo tritico ſtipata, tot prata, tot villas pecude pinguiſsimâ refertas, tot penora omnigeno ad menſam apparatu pleniſsima, tot cellas generoſiſsimo vino ſpumantes: nihilominus tanquam mendiculorum infimus, qui vix ſemel toto anno eſt ſatur, fami ſuæ ingemiſcēs: *Satiabor*, inquit, quia jam vehementer eſurio. Eòne mendicitatis rex tantus eſt redactus, ut famem futurâ ſolùm ſatietate ſoletur? Ita ſanè mendicus eſt, ſeipſo teſte: Ego ſum pauper, inquit, & dolens. *b* Mendicus ſum & pauper. *c* Ego verò egenus ſum, & pauper, DEVS adjuva me. *d*

Sed forſan argenteos aureóſque montes eſuriit? quis hanc gulam ſatis propitiet? Ah non iſtud alimenti genus appetiit; argenti & auri ſatis habuit: nam auri talenta centum millia, & argenti mille millia talentorum ſtruendo templo deſtinavit. *e* Sunt bis mille octingenti duodecim milliones Hiſpanicorum ducatorum ſupra octo millia trecentos ſeptuaginta quinque ducatos. Ergo aurum non eſuriit. Sed forſan dignitates ampliores

a *Pſ.* 16. *v.* 15. b *Pſal.* 68. *v.* 30. c *Pſ.* 39. *v.* 18. d *Pſ.* 69. *v.* 6. e 1. *Paral. c.* 22. *v.* 14 *De his plura, ubi de Davide egerimus.*

ampliores & plus quàm regias ambivit? Neque hoc. In apice dignitatis ſtetit. Toto terrarum Orbe nomen decúſque geſſit. Sed forſan copioſiores ſitiit voluptates? Ah neutiquam. In promptu fuiſſet, quicquid oculi, quicquid animus delitiarum optâſſet. Ille nihilominus ſe mendicum, non diſſimulans: Satiabor, inquit, cùm apparuerit gloria tua. Et ſperatæ ſatietatis cauſſam adjungens: Adimplebis me, ait, lætitiâ cum vultu tuo: delectationes in dexterâ tuâ uſque in finem. *a* Hieronymo interprete dixit: Oſtendes mihi plenitudinem lætitiarum ante vultum tuum.

Dum vivimus, oculos & animos gerimus inſatiabiles; quò plus ingeritur, plus appetunt; nulla hîc lætitiæ plenitudo. Lætamur, ſed non implemur: in ſuperficie natat hilaritas noſtra; mœror in profundo hæret. Delectatiuncularum guttulas libamus, totis pateris propinatur dolor: heu! nimiùm brevi ludimur fallaciâ. Ideò rex David, ſublimi ſpiritu: Quid mihi eſt in cælo, ait, & à te quid volui ſuper terram? *b* Domine, aulici mei miniſtri modò hanc, modò illam animi relaxationem mihi monſtrant, ut ad hilaritatem me provocent: At ego nihil uſquam reperio quod ſolidè vel exhilaret vel ſatiet. Quid mihi eſt? Hæ cupediarum minutiæ ad meam famem non ſunt.

Come-

a *Pſal.* 15. *fine.* b *Pſal.* 72. *v.* 25.

Comedonis & heluonis inſtar loquitur, cui hiante ſemper fame nil eorum quæ apponuntur, ſatis eſt: qui uberiorem etiam cœnam accuſans: Quid mihi, ait, has buccellas, quid patinarias has nebulas ponitis? ægrotus ruſticus plus abſumeret: Chamæleon ego non ſum, ut vento paſcar; hauſtu non ſæpe geminato, paucis bolis hæc omnia glutierim. *a* Cibum largiùs præbete. *b* Ita reverà David: Quid mihi eſt in cælo, & à te quid volui ſuper terram? Cælum ipſum nolim, ſi tu abſis, mi DEVS, tu ſolus cor plenè ſatias. Ergo ſatiabor cùm apparuerit gloria tua.

Itáne potentiſſime Regum tunc primùm ſatiaberis? jam pridem ſatiata credi potuit omnis tua cupiditas. Cùm etiamnum opilionem ageres, eæ tibi conceſſæ ſunt vires, rariſſimum munus, ut Urſos & Leones velut hædulos diſcerperes. Nũquid plus virium cupis? Gigantem illum Goliath agminis Hebræi dedecus affectas ſternere? Conceſſum eſt: ſtraviſti. Num plura vis? In præmium ipſam Regis filiam depoſcis. Opilio regiam puellam ducat? Conceſſum eſt & hoc; duxiſti. Quid ampliùs exigis? Victoriam adversùs Philiſtæos omnes deſideras? Nec iſtud negatum eſt. Viciſti omnes. Necdum ſatur es? Cuperem, inquis, non ſolùm unctus & pictus eſſe Rex ſine Regno: ſed verus; Sceptrum & diadema & regnum

a Drey ſchüble auff ein kraut.
b Schlagt beſſer auff die ſchüſſel.

regnum ubi sunt ? En ad votum adsunt; Rex esto, & Monarcha Orbis ex pastorculo, è juvene pagano. Num optes plura, meliora? Tandem satiatus sis necesse est. Sed negat, & ulteriùs vociferatur: Nondum, ô Domine, nondum est satiatum cor meum: Magnum adhuc in eo inane sentio: Quicquid hactenus ingessi, exaruit & evanuit, perinde si hydriolam aquâ plenam in accensum clibanum effundas; vi caloris mox omne absorbetur: Pectus meum adhuc vacuum & esuriens: nec illud, credo, satiarem, si centum, si mille regna ingererem. Nulla hîc satietas: Satiabor cùm apparuerit gloria tua.

§. 2.

Filius Davidis Salomon in omni delitiarum ac voluptatum genere satietatem quæsiit, si ullus mortalium. Confitentem habemus reum. Suam ipse gulosissimam esuriem scripto evulgans: Omnia, inquit, quæ desideraverunt oculi mei, non negavi eis; nec prohibui cor meum, quin omni voluptate frueretur. *a* Quid tandem? Num satiatus est? Ah neutiquam. Vidi, ait, in omnibus vanitatem, & afflictionem animi, & nihil permanere sub sole. Quod vacuum est, vanum appellamus. Frangis nucem, & nucleo non reperto dicis: Cassa & vacua nux. Fregit Salomon felicitatem Mundi; cùm verò nucleum quem quæsivit, non repe-

a *Eccles. c. 2. v. 10.*

riſſet, dixit: Vanitas Vanitatum; Ohe nux vitioſa & caſſa; Vana omnia. Quî tandem vana? Nunquid Salomon argenti & auri gemmarúmque plurimum, nunquid voluptates maximas, nunquid opulentiſſima duo regna in hâc nuce non invenit? Quo modo igitur vacua fuit? Dicam, ſed priùs ex te quæro: Cum ampullam vitream nihil liquoris continentem cernis, an non vacuam dicis? Atqui aëre plena eſt. Si autem ampulla ſit parva, parum aëris in eâ eſt.

Ita Salomon Mundum ut vanum & vacuum meritò infamat, Nam quidquid in Mundo eſt vanitas & aër eſt. Vides Abſalonis formam? Alexandri potentiam? Cræſi opulentiam? Herculis vires? Ipſius Salomonis gloriam? Parum aëris eſt: Nux carioſa eſt: Ampulla vitrea eſt, & nihil liquoris cõtinet: Evanuerunt illa omnia ut fumus, ut ventus, ut umbra: Nec horum quidquam ſitim famémque animi ſatiavit. Nulla hîc ſatietas: Satiabimus cùm apparuerit gloria Domini.

Liceat hîc interſerere colloquium, quod religioſiſſimis duobus viris fuit. Alter ſic orſus: Emiſſarii illi, *a* ait, & perditæ vitæ homines non adeò inſanè ac malè ratiocinati: Umbræ tranſitus eſt, inquiunt, tempus noſtrum, & non eſt reverſio finis noſtri, quoniam conſignata eſt, & nemo revertitur. Venite ergo, & fruamur

a *Qui aciem præcedunt ad laceſſendum hoſtē.* **Der verlorne hauff.**

fruamur bonis quæ ſunt, & utamur creaturâ tanquam in juventute celeriter. *a* Hoc dicunt: Adeſte dum ſocii & noſtrum è vitâ diſceſſum hilarioribus celebremus cœnis, *b* hodiernâ vel craſtinâ morituri: Omnes enim morimur, ut cernitis, & à morte quis revertitur? Metam properamus ad unam; omnes gremio telluris condimur; hæc foſſa ſorbet Orbem: Eò imus omnes, & nemo redit. Eià ergo, ſocii, eià agite, dum virent genua, dum dies eſt, dum licet, profectionem hanc longiſſimam feſtivioribus ſanciamus poculis. Voluptas omnis deſerenda eſt: ergo voluptati paullò ſolenniùs valedicamus. *c*

Quid hoc adeò mali? ait religioſus vir iſte. Mox ſubjungens alter: Optimè profectò, inquit, perditiſſimo gregi patrocinaris. Quòd ſi eorum proba ſit ratiocinatio, non minus hæc erit. Dicamus ergo: Cras epulis ſelectiſſimis abundabimus, aſſis & lixis, menſam Solis accumbemus. Venite igitur, & hodie dum licet, ſatis peponum, ſatis fungorum, ſatis furfurum edamus: Hâc cœnâ hoſpitium hodiernum terminemus, cras lautiùs immigraturi. Qualis hic, obſecro, ſyllogiſmus eſt, epicherema quale? Simillimum faciunt, qui rebus humanis valedicturi, iis priùs ſe nequiter immergunt, tanquam hâc ratione promptiùs migra-

a *Sapient.c.2.v.5 & 6.* b **Wir wöllen uns letzen.** c **Es iſt doch in die letz.**

migraturi ad cælum. Cur quæſo polentaceis quiſquiliis, cur hordei fæcibus, cur porcorum ſiliquis, cur paleis & furfuribus *a* ſeſe impleant, qui ad Cœnam Magnam feſtinant? Cras lautiſſimè cœnaturi, cur hodie cum canibus & porcis prandeant? O fatuitas inaudita! Verè faſcinatio nugacitatis obſcurat, bona, & inconſtantia concupiſcentiæ tranſvertit ſenſum. *b* Et videte, rogo, humanam ſtultitiam. Furfures & noſtri frumenti ſiliquæ cum delicatiſſimis dapibus æquiori jure conferuntur, quàm omnes voluptates noſtræ, cum cæleſtibus ac divinis.

§. 3.

Quomodo cogitationem in cælum intendere oporteat, juverit hîc vel pinguiori Minervâ tradidiſſe. Fingat quis voluptatem quam poteſt electiſſimam, ſummam. Hanc è tribus velut arcis licebit eruere; ex honorum, opum, & oblectationum omnigenarum arcâ. *c* Tuus ergo ſit, mi Chriſtiane, terrarum Orbis cum omnibus theſauris; auro & gemmis perinde ut ſaxis abundes: Omnia deinde animi bona te ornent; nemo ſit qui te non honoret, laudet, amplexetur & foveat; optima ubique fama te comitetur:
Rerum

a Mit treber / ſprewer / ſackhykleien / müllerſtaub. b *Sapient*. c. 4. v. 12.
c Ehrnkaſt / geltkaſt / vnd luſtkaſten.

Rerum insuper scientiam habeas quantam cupis maximam; vires & virtutes omnium herbarum, arborum, gemmarum, animalium exactissimè nôris, & ab hyssopo usque ad cedrum cum Salomone disseras; Philosophiam ac Theologiam omnem calleas; sis denique mortalium non ditissimus solùm, sed & sapientissimus: His addimus omnifarias voluptates ad votum & supra votum, Assueri convivium, amicos & sodales gratissimos, Musicam qualem nullus unquam Imperatorum habuit, & quicquid demum corpori suave est.

Ubi hanc talem voluptatis ideam struxeris, ubi collegeris quicquid unquam tuis se oculis pulchrum, auribus suave, palato dulce, ceteris sensibus gratum objecerit, cogita obsecro. Atqui similia vidit oculus, audivit auris. Philosophorum scita non nescimus: Nihil est in intellectu, quod non fuerit in sensu. Hæc intellectus facilè capit, quæ per sensus eò transeunt capienda. Ergo quæcunque fingimus aut optamus, visa sunt, aut certè videri possunt; quæ expectamus in cœlo, nemo vidit unquam. Et quamvis invisa hæc forent & inaudita, tamen in cor hominis ascenderunt; alioqui neque tu, neque alius quisquam hæc cogitationi suæ subjiceret.

Habemus itaque voluptatem: nunc illam durabilem faciamus. Duret ergo, quam finximus, voluptas annis quin-

quaginta, duret centum, mille annis duret, ita quidem ut eadem semper sit sanitas, constans hilaritas, sine omni curâ, sine ullo metu turbandæ vel amittendæ voluptatis: quid si tribus quatuórve, quid si quinque, aut decem millibus annorum duret eodem hilaritatis tenore! Tunc demum qui decem millibus annorum sic beatus esset, fateri cogeretur. Etsi centies, etsi millies acerbam pro Christo mortem subiissem, jam tamen abundè satis recepissem præmii ultra omne promeritum. Sed progrediamur altiùs.

Ubi mens hisce cogitationibus incaluerit, rectissimè subjungentur ista: Voluptas hæc omnis vel ad decem millia annorum extensa, si cælo conferatur, imaginaria prorsus est, fumus & umbra, & nihilum est. Verissima voluptas & summa in cælo est, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit DEUS iis qui diligunt illum: nobis autem revelavit per spiritum suum. *a* Hoc Pauli Tarsensis dictum aliquot annorum centuriis præveniens Isaias: A sæculo, inquit, non audierunt, neque auribus perceperunt: Oculus non vidit, Deus absque te, quæ præparâsti expectantibus te. *b*

Ubi Intellectus hæc cæli gaudia, quæ omnem intellectum, cogitationem omnem excedunt longissimè, nonnihil altiu

a 1. *Cor. c. 2. v. 9.* b *Isai. c. 64. v. 4.*

tiùs in se admiserit, addat quæ & Voluntatem inflamment. Age sis ergo Voluntas, & promissas tibi voluptates prælibа: Non illæ quinquaginta, non centum duntaxat aut mille, non decem millibus, nec decies centenis millibus annorum, sed in æternitates perpetuas durabunt. Age age refractaria plerumque Voluntas, & tantis te gaudiis para: quãtò minùs teipsam sequeris aut amas, tantò meliùs te paras. Optimè de te dixit Augustinus: Voluntas quantò est avidior temporalium bonorum, tantò est inanior æternorum. a

§. 4.

Ergo satiabimur cùm apparuerit gloria Domini. Et hæc satietas nullum adferet tædium, fatigationem ac nauseam nullam: post decies, post centies, post milles annorum millia tam recens & grata erit voluptas cæli, quàm fuit primo omnium quadrante, ad primum cæli ingressum. Apud nos vel suavissimæ voluptates tandem amarescunt & expirant; Ipsum mel tandem, cùm saturi sumus, veluti mures farinam, nauseamus. b At verò inter Beatos, ut divus Gregorius loquitur, satiati desiderabimus, & desiderantes satiabimur. Satietas & fames alioqui hostes conjungi non possunt;

a *Aug. l. de Patientiâ c.* 23. b Wann die mauss vol / so ists hönig bitter.

hæc illam expellit. In cælo hæc duo conjunctissima tam suaviter & amicè conveniunt, ut non modò altera alteram non impediat, sed etiam quamplurimùm juvet. Satietatem jucundissima fames, famem perfectissima satietas commendat. Nos verè in esuriali regione jam degimus, mendicorum ollulas & scutellas chartaceas tractamus; ecquid hæc ad animi famem ac sitim? Vitellii & Æsopi patinæ, saliares epulæ, Adipales Pontificiæ & Adjiciales cœnæ, Falerni mare, animum esurientem non implent. H. nulla satietas, aut certè satietas cum nauseâ & fastidio.

In ditiorum ædibus quicquid paupertinæ tribui seponitur, in unam ollam mittitur. Hinc ei nomen Olla pauperum, *a* quæ carnes & juscula, pultes & olera, pulpam & ossa recipit congeriè confusâ. Nos pauperum ollam lambimus quotidie; dulcia amaris, risus lacrimis, mel felle, gaudia suspiriis mixta sunt: sincerum nihil, nulla satietas. At inter Cælites saturitas perfectissima, & cupiditas jucundissima simul sunt: ita quidem, ut si Beatorum infimum interrogemus, num voluptatis aliquid excogitari aut optari possit, quod in cælo non sit: Ore omnium responderet: Replemur in bonis domûs Domini: nec optari nec excogitari quidquam poterit, quod in domo Domini desit. More suo insignissimè Augustinus: Securi ergo, inquit,

a Der Arme Liaf. simus

ſimus, fratres, non nos ſatiabit niſi laus DEI, Amor DEI. Si deficias ab amore, deficies à laude. Si autem amor ſempiternus erit, quia illa inſatiabilis pulchritudo erit; noli timere ne non poſſis ſemper laudare, quem ſemper poteris amare. Huic vitæ ſuſpiremus. *a*

Hinc Franciſcus Aſſiſias dolorum medius dicere auſus eſt: Tanta eſt gloria quæ me expectat, ut omnis pœna me delectet. Iejuniis, flagris, cameuniis, carnem frangere, humi cubare, aſſeri indormire, vigilias protrahere, preces prolongare, irriſui eſſe, probra & calumnias audire res in ſe inſuaviſſima eſt, at nihilo ſecius hæc omnia inter gaudia & lucra numerans Franciſcus, liberrimè proclamat: Omnis pœna me delectat, tanta eſt gloria quæ me expectat. Atque hinc ſub vitæ finem vir iſte ſanctiſſimus, viribus exhauſtus, macie torridus, & vix oſſibus hærens, dolores, quibus urebatur, ſuos fratres vocabat. Et fuit cùm unus aliquis è familiâ ſuggereret Franciſco: Rogaret DEUM, ut mitiùs cum ſuis ageret. Cui vir ſanctus: Niſi tuæ, frater, ſimplicitati parcerem, inquit, hoc dictum acriùs lueres. Itáne DEO nos modum præſcribere, & extrema quæque meritos blandientem manum vis poſtulare? Mox ſuo ſeſe lectulo evolvens, jámque nudâ humo ſupinus DEUM omnibus precibus rogare inſtitit, augeret pœnas, geminaret verbera,

 dupli-

a *Aug. tom. 8. in pſ. 83. mihi pag.* 376.

duplicaret dolores, nec parceret misericordissimè sæviendo. a *Cùm tanta sit gloria quæ nos expectat, ut omnis pœna delectet.*

Hîc ego Patientiam omnibus cælum aspirantibus commonstro. Videte sedulum opificem; gaudet is laboribus, sudore delectatur, jucundum illi est conductis operibus obrui; non quòd suavia sint ista, sed quòd gratissimum laboris sit lucrum.

Quid ergo nos ignavi ac desides laborem horremus, quid pœnas aversamur! Hæc dulcia non sunt, sed dulcis est laborum merces, immensum Patientiæ præmium. Cum Francisco vel millies proclamandum: Tanta est gloria quæ nos expectat, ut meritò pœna omnis delectare debeat. Satiabimur cùm apparuerit gloria Domini.

a *Chronicon Fratrum Minor. part. 1. l. 2. c. 61. mihi pag. 533.*

CAPVT XII.

Duodecimum in cælo Gaudium, Voluptas è gaudiorum omnium securitate.

DEMADES inter Grecos vir magni nominis, multæ experientiæ, nec picturæ ignarus, ad Philippum Macedoniæ regem missus est Athenarum Legatus. Super mensam rex Macedo varia quæsivit de Athenis, quàm ampla

pla civitas, num pulchra, num suâ metropoli major? Demades graphidos peritus, a non verbis solùm, sed & lineis Athenas in tabulâ sic figuravit, ut Rex urbis potiundæ desiderio incensus dixerit: Ut urbs hæc mea sit, ferro vel auro efficiam. Ita rudis hæc Athenarum adumbratio Philippum movit, ut beatum se regem non putârit, nisi eâ urbe poti-retur.

Humanæ genti DEUS Orbem terrarum proposuit spectandum, & in eo adumbrationem, sed rudissimam, Orbis illius melioris & beati. Tanta hîc rerum conditarum varietas in oculis est, ut de inferiore hoc DEI opificio rectè diximus: *Sparsit æternæ voluptatis umbras.* At quemadmodum Rex Macedo Philippus non urbem Athenarum in chartâ lineatam, sed veram appetiit: ita nos non adumbrationem patriæ, sed patriam appetamus; has rerum creatarum umbras generosè spernamus. Creata hîc omnia non nisi lineamenta sunt & rudis imago beatissimæ illius civitatis Hierusalem: eò gemitus & vota tendant. Quòd si aliter non liceat, manu, ferro, vi urbs illa est obtinenda. Hæc omnium mens sit, non conquiescere, dum nostra sit urbs illa; in quâ non cives solùm, sed & Domini æternùm vivamus & imperemus.

Hactenus de diversis cæli gaudiis actum. Enimverò cælestium gaudiorum

a Des reissens nit vnerfahren.

in hoc firmamentum eſt & robur, *a* ea eſſe penitus ſecuriſſima; nullo eventu, nullis ſæculis turbanda. Beati omnes loca caſuum ſecura habitant, DEI gratiâ excidere nequeunt, quia nec ampliùs peccare poſſunt; in portu navigant, non eſt quod metuant naufragium, in tranquillo & tuto ſunt, in libertatem confirmatiſſimam aſſerti. Atque de hâc tranquillimâ Divorum ſecuritate jam diſſeremus.

§. I.

Severinus Boëthius non à rarâ ſolùm eruditione, ſed ab illuſtri etiam ſanctimoniâ æſtimandus ea de conſolatione Philoſophiæ ſcripſit, quæ cedro & auro ſint litteranda. Hic Beatitudinis mentionem injiciens: Omnis, inquit, mortalium cura diverſo quidem calle procedit, ſed ad unum tamen Beatitudinis finem nititur pervenire. Id autem eſt bonum quo quis adepto nihil ulteriùs deſiderare queat: Quod quidem eſt omnium ſummum bonorum, cunctáque intra ſe bona continens: cui ſi quid abforet, ſummum eſſe non poſſet, quoniam relinqueretur extrinſecus, quod poſſet optari. Liquet igitur, beatitudinem eſſe ſtatum bonorum omnium congregatione perfectum. *b*

Hanc Beatitudinis adumbrationem

a Das bundts. Theo-

b *Boëth.l.3.Conſol.Philoſ.proſâ 2.*

Theologi omnes, ut legitimam probámque admittunt. Nam reverà STATVS est nullis fortunæ eventibus subjectus: Nihil hîc minùs stabile aut inconstans. Humanæ vanitatis elogium est, Nunquam in eodem statu permanere. Homo simillimus Euripo, jam hilaris, jam tristis, jam opulentus, jam egenus, modò sanus, modò ægrotus, modò & mortuus. Nunquam in eodem statu permanet. In cælo aliis vivitur legibus. Nulla illic mutabilitas. Sicut Deus ab omni ævo beatissimus fuit, sic & beatissimus erit in omne ævum, & omnes cum eo Beati, beatitudinis communicatione admirandâ.

Hic Status in cælo cũctos durabit in annos. Nos hîc suaviter somniamus varios status Baronum, Comitum, Marchionum, Principum, Ducum, Regum, Imperatorum. Risum teneatis amici. Qualis obsecro hic status? Homo quasi flos egreditur, & conteritur, & fugit velut umbra. a Hodie stamus, cras non in lectulo, sed jam in capulo jacemus. Hoccíne stare est? Sed ludamus verbis, & cerevisiam Falerni aut Cretici nomine dignemur. Sit status in vitâ nostrâ. Ubi jam alterum illud? *Omnium bonorum aggregatione perfectus.* Numinis promissum est: Ego ostendam omne bonum tibi. b Quicquid bonorum est cęlo terrâque, aut esse potest, eo fruuntur Beati omnes, quamvis,

a *Iob.c.*14.*v.*1. b *Exod, c.*33. *v.*19.

quamvis, ut dictum, inæqualiter. In terrâ quàm rarus & tenuis eſt bonorum cumulus! videas virum divitem, ſed non ſanum; videas ſanum, ſed non divitem: Alius & dives & ſanus eſt, ſed inglorius & inhonorus: Reperias forſan qui & dives, & ſanus, & honoratus ſit, ſed aliud illi deeſt; vix unquam ex integro lætus eſt; formoſiſſimo pomo ſimilis, cujus medium vermiculus perrodit. Sed inveniemus reor hominem, qui & opulentus, & validus, & eruditus, & cum primis honeſtus, & nunquam non lætiſſimus ſit: Sed hic ipſe cùm cogitat tam omnibus, quàm ſibi etiam moriendum; Heu! quàm inhorreſcit, quàm non beatus eſt tam triſti nuntio? En obſecro, quis noſter hîc Status, quàm non perfectus vel pauciſſimorum etiam bonorum aggregatione!

Sed eum mihi virum ſiſtite, cui ſumma, quæ quidem poſſit, felicitas obtigerit; qualem ajunt fuiſſe Q. Metellum. Hunc, teſte Valerio, plurimis beneficiorum gradibus à primo originis die, ad ultimum uſque fati tempus indulgentiâ nunquam ceſſante, ad ſummum beatæ vitæ cumulum felicitas perduxit. Naſci enim in Urbe terrarum principe voluit, parentes ei nobiliſſimos dedit: adjecit animi rariſſimas dotes & maximas corporis vires, ut omnibus ſufficere laboribus poſſet. Conjugem ei nobilitate, pudicitiâ & fecunditate conſpicuam conciliavit.

ciliavit. Decus insuper Consulatûs, Imperatoriam potestatem, speciosissimi triumphi prætextum largita est. Fecit ut eodem tempore tres filios Consulares, unum etiam Censorium, duos Triumphales, & quartum Prætorium videret. Concessit ut tres filias nuptui daret, earúmque sobolem sinu suo exciperet. Tot partus, tot incunabula, tot viriles togæ, tam multæ nuptiales faces, honorum, imperiorum, omnis denique gratulationis summa abundantia, cùm interim nullum funus, nullus gemitus, nulla tristitiæ caussa. Hunc vitæ actum consentaneus, & æquè felix excepit finis: Nam Metellus ultimæ senectutis spatio, leníque mortis genere, inter oscula complexúsque charissimorum extinctus est. Filii & generi suis humeris defunctum per urbem extulerunt, & rogo imposuerunt.

Hîc insulsissimè Valerius: Cælum, inquit, contemplare, vix tamen ibi talem statum reperies. a Venia danda idololatræ, qui gentilitatis tenebris oppressus, luctum etiam & dolores in cælum admittit. Apage tale cælum, quò vel umbra luctûs dolorísve penetraverit. Et quæ, oro, Metelli aut fortunatissimorum quorumcunque hominum omnis felicitas est? Ecce defunctus, ecce finis, ecce præcipitium fortunæ. Demum ruunt omnia, & voragine sepeliuntur profundissimâ.

a *Valer. l. 7. c. 1. fine.*

dissimâ. Stat beatitudo vera, nunquam ruitura, à nemine sepelienda. Beatitudo status est omnium bonorum aggregatione perfectus. Neque solùm bona omnia Beatitudinis gremio continentur, sed bona semper stabilia, bona undequaque perfecta & summa, bona in omne ævum tutissima ac securissima. Est hîc multiplex cupiditas, sed mala; est varia voluptas, sed falsa, & plerumque fœda. Sint hæc omnia bona; secura & stabilia esse non possunt. At ibi nullus est metus amittendæ Beatitudinis, ubi tranquillissima gaudiorum omnium est securitas.

§. 2.

Beati omnes jam in tuto extra omnem teli jactum lætissimè canunt: Laqueus contritus est, & nos liberati sumus. a Dum extra cælum agerent, in metu fuerunt; jam nec timenda, nec timorem ullum metuunt. Quamdiu, inquit Augustinus, vitiis repugnamus, plena pax non est; quia illa quæ resistunt, periculoso debellantur prœlio, & illa quæ victa sunt, nondum securo triumphantur otio, sed adhuc sollicito premuntur imperio. b Solus æternitatis dies securissimus est; cujus Isaias lætissimus nuntius: In illâ die, inquit, præcipitabit Dominus mortem in sempiternum. c

Rectè

a *Ps.*123.*v.*7. b *Aug. l.*19.*de civit. c.*27. c *Is. c.* 25. *v.* 8.

Rectè mors nulla erit, ubi nullum & peccatum erit. Quòd Beati nec minimam quidem labeculam contrahere possint, inde oritur. Vident Beati Devm, summum bonum, quod non possunt non amare plusquam bona omnia; & hic amor semper in actu est, nunquam non ardet. Atqui tam perfectus, tam actuosus amor, vel levissimum peccati nævulum unà secum non tolerat.

Non bene conveniunt, nec in una sede morantur

tantus amor, & odii seminarium noxa. Cùm ergo ardentissimè ament, eidem etiam in omnibus placere, & quicquid ei displicet, vitare cupiunt. Hinc à peccatis securitas æterna. Quod nos repetitis toties lapsibus delinquamus, inde est, quia licèt amemus Devm, amor tamen non semper agit. Subitò in pecuniam, aut in escarias delitias; aut in muliercùlam, aut in radium honoris præcipites abripimur, relicto Deo. Quemadmodum felis conspecto mure, aut simia visis nucibus, aut vulpes pręsentibus gallinis illico ad delitias suas convolant: ita nos in voluptatem pronissimi, ubi ubi ea conspiciendam se dederit, mox accurrimus, deserto Deo, tanquam in rebus conditis majorem oblectationem, quàm in conditore inventuri. Hæc cæca & præceps ignorantia beatos non inquinat. In Deo bonorum omnium pelago nullam non voluptatem reperiunt. Hinc avertere

tere se nequeunt, sed nec interrumpere possunt amabilissimum hunc intuitum. Nam bonum infinitum infinitè trahit, humanámque voluntatem sic implet satiátque, ut ea non possit extra illud velle aliud, aut amare.

Atque hâc ratione cælites omnes non ampliùs peccare nôrunt. Quod beatus Petrus attestatus: Regeneravit nos in spem vivam, inquit, in hæreditatem incorruptibilem, & incontaminatam, & immarcessibilem conservatam in cælis in vobis. a *Hæreditas est incorruptibilis*, quia nec desinere nec perdi potest: *Immarcessibilis*, quia nec deflorescere, nec imminui potest: *Incontaminata*, quia nihil admittit immundi. Beato Ioanne teste: Non intrabit in eam aliquod coinquinatum aut abominationem faciēs. Omne maledictum non erit ampliùs. b Undiq; & undique secura sunt cæli gaudia.

Hîc quicquid opum, quicquid honoris & gaudiorum est, heu nimiùm quantum *marcessibile* est. Ipsimet fortunæ pulli, & voluptatum avidissimi sectatores id fatentur, hinc mutuus ille hortatus: Coronemus nos rosis, antequam marcescant. c Non marcessibile solùm, sed contaminatum ac corruptibile est, quidquid extra patriam est. Vitam pænè omnem infamamus noxis. Hinc Iobus dicere ausus: Ecce, inquit, inter Sanctos ejus

a 1. *Pet*. 1. *v*. 3. b *Apoc*. *c*. 21. *v*. 27. & *c*. 22. *v*. 3. c *Sap*. *c*. 2. *v*. 8.

ejus nemo immutabilis, & cæli non ſunt mundi in conſpectu ejus. *a* Sanctiſſimi quique, quos Iobus *cælos* nominat ſuos patiuntur manes, ſuis lutulantur affectibus & nævis.

Nam vitiis nemo ſine naſcitur: optimus ille eſt,
Qui minimis urgetur.——*b*

Mortis ſtipendarii ſimus omnes. Quotidie Mors in nobis operatur. *c* Quicquid machinemur, hîc nulla ſecuritas; in cælo ſumma.

§. 3.

Narrant tres amicorum intimos ſanguine etiam claros incredibili animorum conſenſione ac datis dextris, in illud fœderis conſpirâſſe, ut fortunam quamcunque tandem alacritate pari exciperent. Ergo unà fecerunt iter. In eo ad ſilvam delati, plurimum viæ tranſmiſerunt ſilentio. Varia nemoris amœnitas cogitationes illorum rapuit præclusâ voce. Nemore jam tranſmiſſo unus illorum: Num, inquit, linguam perdidimus ſocii? Unde tam altum ſilentium? Cui alter: Tam amœni ſaltûs opacitas altiùs me ire juſſit: in cælo eram. Et ego, inquit alter. Et ego etiam, ait tertius. Hîc natu maximus opportunè: Mihi credite, viri, non temerè hoc factum exiſtimem.

Bonum

a *Iob c.*15.*v.*15. b *Horat.l.*1.*ſerm.ſat.*3. *med.* c 2.*Cor.c.*4.*v.*11.

Bonum omen; cælum cogitationibus nostris intereſt. Invitat nos DEUS: quin nutus divinos ſequimur. Rex cæli opulentus ſanè Dominus eſt, & ſolutionis explicatiſſimæ, abundat præmiis. *a* Ita ſenſim tam in aliorum quàm in ſuum etiam animum ſermone non concepto irrepſit ignarus. Hoc dicentis exordium. Cùmque attentos haberet ſocios: Hactenus, inquit, fideli & gnavâ operâ ſervivimus Mundo: Quid inde nobis eſt præmii? Quod dare Mundus & Diabolus aſſolent. *b* Non ſapimus tandem piſcatores icti? Ego in aulicis obſequiis ætatem, valetudinem, pecuniam, utinam non & animam, prodegi. Quantillum eſt gratiæ quod ambii, id fortè nunquam impetraturus? Nôſtis dominicos favores & vinum cariophyllis conditum nocte unicâ expirare. *c* Experiatur qui volet malo ſuo: Nos experti loquimur. Quid ſi aggreſſu unanimi, prout noſtra ſunt fœdera, excutiamus hoc jugum, & Regi ſerviamus, cui nemo ſervit gratis? Incaluit uterque cohortatione ſocii. Ab hâc varii ſermones. Neqne prudentiæ videbatur rem arduam tam citò velle.

Denique poſt multam ventilationem, ne quid in fœdus peccaretur, in eandem ivére ſententiam, Mundo nuntium remittere,

a Er bezahlt richtig / vnd wol. b Der welt danckh / vnd des teuffels danckh oben drauff. c Herren gunſt vnd Nägele wein riechen vber nacht auß.

mittere, & obsequiis se addicere divinis. Neque tardè faciendum censebant, quod sanctè decrevissent. Ita uno se cœnobio abdunt, & aliquanto tempore præclarè se gerunt. Sed, Ecce inter Sanctos eius nemo immutabilis. a Duo minores natu paullatim remittere ac intepescere, vitæ austeritatem nimiùm sentire, & eam accusare, ídque invicem fateri, & hinc illinc solatiola mendicare. Ita tertium accedunt mœsti hilarem, frigidi calentem. Ille socios fastidio plenos observans: Optimi fratres, inquit, otium, & quod inde nasci solet tædium, vos perdunt, hinc vita vobis omnis amarescit: Ego, quod Numini tribuo, molestam temporis moram non sentio. Hoc autem ago, ut nunquam non occupatus sim. Mirantur hominem non minùs quàm ipsi essent illiteratum tam suaviter cum tempore convenire. Quibus ille religioso joco: Ut verò etiam, inquit, litteratum me esse sciatis, meus me magister tres potissimùm litteras exactiùs nôsse docuit, non illas mercatorum; *Piper peperit pecuniam*, sed has: *Peccatum, Passio Præmium*. Primam vocem ajebat atramento, alteram minio, tertiam auro scriptam. Hi mei codices, hæc volumina mea, quæ assiduè lectito. Atque inde litteratum me censeatis velim. Hæc porrò lectio, & precandi studium & laborem omnem mihi facilem reddit: quicquid mole-

a *Iob c.* 15. *v.* 15.

molestiarum aut rigoris est inter nos hęc lectio condit. Hinc Otium mihi non onerosum, hinc nullæ horæ videntur longæ: Hinc jucundum est pati, quod olim meminisse dulce erit. Et ut sciatis quâ ratione has litteras expendam, en paradigma.

I. *Peccatum* atro liquore scriptum. Hîc expendo, qualis fuerim cum Mundo servirem; quot quantáque peccata commiserim, quàm graviter DEUM offenderim. Reverà Mundus ludificavit me, & Orcus expectavit me; propè proximè periissem, si viâ cœptâ progressus fuissem. Hæc cogitando, & precationes solitas adjungendo, majorem partem antemeridiani temporis expendo.

II. *Passio Domini* minio exarata. Ad voces has mecum verso quid Dominus JESUS, dum inter homines ageret, pro hominibus & ab ipsis hominibus injuriarum ac cruciatuum tolerârit. Hîc vitæ mortísque Dominicæ mysteria, prout ordine sequuntur, meditanda sumo: Nec ad fundum aut finem unquam devenio. Sic diem ad horam tertiam vespertinam exigo, quo tempore Dominus expiravit in cruce.

III. *Præmium cœli*, auro litteratum. Hîc immensa Beatorum gaudia considero. Res infinita est; quantò enim plus cogito, tantò plura superesse cogitanda invenio. Neque hîc ad finem ullum aut fundum perveniri potest. Sic diem ad

exitum

exitum duco. Et vos, obſecro, hæc verba paucula contemplatione expendenda ſumite. Hæc commentando nunquam exhaurietis. Profuit certè duobus aliis jam tepeſcentibus hæc audiiſſe; nec leviter deinceps & ipſi profecerunt. *a*

Hîc ego Puritatem animi monſtro; Nam eæ, quas expoſuimus cogitationes de peccatis, de Domini tormentis, de cæli præmiis, facilè omnes impuras cogitationes excludunt.

Chriſtus ad cœnam ultimam ſuis plurima de cælo inſtillans: Et gaudium veſtrum, inquit, nemo tollet à vobis. *b* Ab omni hoſte ſecuri agetis; omnia æternitatis ſæcula beatitudini veſtræ nihil decerpent: Immenſum præmium nemo tollet à vobis. Hîc à nobis demum omnia tolluntur: ætas paullatim ſubtrahit vires corporis, oculorum aciem, memoriæ firmitatem, agendi & laborandi alacritatem. Sic parentes à liberis, liberi à parentibus, ſic à cognatis alii cognati, ab amicis amicorum optimi tolluntur & abſtrahuntur; ſic denique & ipſi tollimur, auferimur, abjicimur. Ergo cor purum ad alta tendat, ubi Gaudium noſtrum nemo tollet à nobis; nec ipſi unquam tollendi; ubi ſtatus eſt bonorum omnium aggregatione perfectus. Hæc aſſiduè cogitemus, hæc ſperemus, hæc votis omnibus deſideremus. Invitans ad

a *Ioannes Major in ſpec. mihi pag.* 110.
b *Ioan.* c. 16. v. 22.

hæc & animans Iſaias: Ipſi videbunt, inquit, gloriam Domini, & decorem DEI noſtri. Et redempti à Domino convertentur, & venient in Sion cum laude; & lætitia ſempiterna ſuper capita eorum: gaudium & lætitiam obtinebunt, & fugiet dolor & gemitus. *a*

Ibi nulla inopiæ aut morbi mentio; ibi libidines ſepultæ, iræ & invidentiæ faces extinctæ; inſidiæ cacodæmonum nullæ, nullus paupertatis, nullus ægritudinis, nullus gehennæ metus. Nemo ibi læditur, iraſcitur nemo, invidet nemo. Malum quod ibi non eſt, ſciri poteſt; Bonum quod ibi invenitur, exprimi non poteſt. Ibi quicquid amabitur, aderit, nec deſiderabitur quidquam quod non aderit: Ibi erit quicquid voles. In illâ DEI civitate Rex Veritas, lex charitas, dignitas æquitas, par felicitas, Vita æternitas. O gaudium vincens omne gaudium, extra quod non eſt gaudium!

a *Iſai. c. 35. v. 2. & 10.*

CAPVT XIII.

Decimum-tertium in cælo Gaudium, Voluptas ex Aureolis.

IN Perſiâ Magorum regio eſt (quod Clemens Alexandrinus memorat) ubi tres eſſe montes referunt in campo ſpatioſo ſitos, hoc diſcrimine. Cùm viatores locum tranſmiſſuri ad montem primum

primum perveniunt, confusas velut in acie decertantium voces audire sibi videntur. Cùm montem medium accedunt, intensiores militum clamores, evidentiores armorum & equorum fremitus percipiunt. Ubi tertium montem adierint, jam alias sibi voces videntur audire, veluti lætum pæana canentium post obtentam victoriam.

Hæc nobis seu fabula, seu fascinatio magica & vitam nostram, & futuros cælitum triumphos eximiè repræsentat. Nos etiamnum in primo medióve monte versamur, hîc meri tumultus; bellicum canitur, signa strepunt, classicum auditur: *a* in acie stamus & confligimus.

Cùm ad vitæ finem, tertium contigerimus montem, triste classicum triumphali carmine mutabimus. Audientur lætissimæ voces: Cantemus Domino, gloriosè enim magnificatus est, equum & ascensorem dejecit in mare. *b* Veteri poëmate eleganter cecinit Prosper:

----- *Virtutum gaudia vulnus habent.* c

Sine sudore & sanguine non enitescit Virtus. Per labores & pugnas itur ad triumphos, post conflictum sequitur victoria, post bella pax; laborandum & pugnandum. Non coronabitur nisi qui legitimè certaverit. Ambis coronam? ne refuge pugnam. Sunt in cælo singularia

a Feldtgschräy vnd lauterlärmen.
b *Exod. c. 15. v. 1.* c *Prosp. epigram. 87.*

quædam gaudia, quæ Theologi *Aureolas* vocant, & harum præcipuè tres. Has ita explicabimus, ut simul exponamus imparia esse in cælo præmia, prout impar fuit laborantium conatus.

§. I.

Omnia cęli gaudia Theologi sic distinguunt. Aut enim, ajunt, est gaudium primarium ac principale, *a* aut primarii accessio & auctarium. Illud est visio DEI: istud quo DEVS actiones insigniores remuneratur. Exempli gratiâ: Vir nobilis tres habet filios, & septem castra. Singulis filiis geminum assignat castrum, illi additurus tertium, qui ceteris sese gesserit præclariùs. Ejus generis in cælo sunt *Aureolæ* singularis excellentiæ, aut illustris victoriæ cùm testimonia, tum præmia. Nomen è sacris paginis desumptum est. Mosi olim imperans DEVS: Facies, inquit, coronam interrasilem, altam quatuor digitis, & super illam alteram coronam aureolam. *b* Vox omnium Theologorum est, tres in cælo proponi Aureolas, Martyribus, Virginibus, Doctoribus, destinatas. Martyres commonstrans digito Ioannes: Hi sunt, inquit, qui venerunt de tribulatione magnâ, & laverunt stolas suas, & dealbaverunt eas in sanguine agni. *c* De iisdem Christus

a *Essentiale illi vocant.* b *Exodi c. 25. v. 25.* c *Apocal. c. 7. v. 14.*

stus ipse : Omnis, inquit, qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo qui in cælis est. *a*

Virgines idem Ioannes ostendens : Et cantabant, inquit, quasi canticum novum ante sedem, & ante quatuor animalia, & seniores ; & nemo poterat dicere canticum, nisi illa centum quadraginta quatuor millia, &c. Virgines enim sunt. *b* His Isaias DEI vice promittens: Dabo eis, inquit, in domo meâ, & in muris meis locum, & nomen melius à filiis & filiabus: nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit. *c*

Doctores sacros designans Daniel: Qui autem docti fuerint, inquit, fulgebunt quasi splendor firmamenti; & qui ad iustitiam erudiunt multos quasi stellæ in perpetuas æternitates. *d* De his ipsis Christus pronuntians: Qui fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum. *e*

Cur autem non plures tribus assignantur Aureolæ? Princeps Theologorum Thomas Aquinas *f* Aureolam interpretatur illustriorem coronam insigni victoriâ partam : Atqui triplices potissimùm victoriæ sunt, prout triplex hostis est, Mundus, Caro, Diabolus. Mundum triumphat Martyr, Carnem Virgo, Do-

a *Matth.c.*10.*v.*32. b *Apoc.c.*14.*v.*3.
c *Is.c.*56. *v.* 5. d *Dan.c.*12. *v.* 3.
e *Matth.c.*5.*v.*19. f *S.Th.in* 4.*dist.*49.*q.*5.

ctor Diabolum, cui multos hominum cælesti subtrahit doctrinâ. Sunt quidem plura cælestium gaudiorum additamenta, hæc tamen tria hoc nomine insigniri solent.

Quæras: Hæ tres Aureolæ quid sunt? Theologorum effato, Aureola specialis dignitas & eminentia est, quæ tribuetur illi triplici victoriæ. Vario olim discrimine dabantur victoribus coronæ, Obsidionales, Civicæ, Murales, Navales, Vallares, Ovales, Triumphales. Neq; DEUS his ornamentis suos carere vult victores. Quo quidem Christo similiores erunt, in quo Martyrii, Virginitatis & Doctrinæ divinissima refulsit excellentia.

§. 2.

Quod verò inter beatos cælites futurum sit discrimen, ita quidem, ut alius alium superaturus sit gloriæ beatitudine, prout alius alium laboribus ac promeritis superavit, uno omnium Theologorum consensu, & sacræ paginæ testimoniis affirmatissimè docetur. Et en demonstrationes luculentas.

Apud inferos dispar erit supplicium, ergo & dispar præmium apud superos. De dispari supplicio Christus: Dico vobis, inquit, Tyro & Sidoni remissius erit in die judicii quàm vobis. *a* Si aliis alii graviùs puniuntur, jure aliis alii liberaliùs remunerabuntur. Æquissimus est DEUS,

a *Matth.c.11.v.22.*

Devs, diversis flagitiis pœnas diversas irrogando; nec minùs æquus, diversis promeritis diversa præmia donando.

Deinde Ordines Angelorum in cælo inæquales, sublimioribus inferiores subjecti sunt: Throni, Cherubini, Seraphini Deo viciniores sunt (sic loquar) quàm sint Dominationes, Virtutes, & Potestates. Atqui eadem & hominum illic est ratio, æquales enim Angelis sunt, *a* Cùm ergo Lucifer Apostata ex omni Angelorum Ordine secum asseclas præcipitârit, unde in omnibus novem choris deserta luxerunt spatia, ideò Devs vacua hæc sedilia evectis eò hominibus decorabit. Horum aliqui in imum, in medium alii, in supremum illi ordinem transcribendi sunt.

Et quemadmodum varia seminis est fecunditas: hoc quidem centesimo, illud sexagesimo, tricesimo istud fœnore fructúque gaudet; ita prorsus inæqualis in cælo Beatorum erit remuneratio. Apertissimè Christus: In domo Patris mei, ait, mansiones multæ sunt. *b* Domus una, sed multa conclavia. Beatitudo una, sed gradus in eâ plurimi, celsiores, demissiores, prout mortalium alii aliis agendo & patiendo fuerunt ardentiores. Hinc illa tanta inter ejusdem Domini servos inæqualitas. Commissum eis fuerat argentum in laudabile fœnus elocandum: Elocârunt, sed industriâ dissimili. Hinc etiam

X 5 dissi-

a *Luc. c. 20. v. 36.* b *Ioan. c. 14. v. 2.*

dissimilis merces. Primus audit: Euge serve bone, quia in modico fuisti fidelis, eris potestatem habens super decem civitates. Alteri dicitur: Et tu esto super quinque civitates. *a* Ut scilicet labori dispari dispar pensio respondeat.

Hinc Christus Dominus Zebedæorum matri pro filiis tam sollicitæ hoc responsi dedit: Sedere ad dexteram meam & sinistram, non est meum dare vobis: sed quibus paratum est à Patre meo. *b*

In domo Patris mansiones multæ. Quomodo, inquit Tertullianus, multæ mansiones apud Patrem, si non pro varietate meritorum? *c* Cui Gregorius Magnus accedens: Si dispar, inquit, retributio in illâ beatitudine non esset, una potiùs mansio, quàm multæ essent. *d* Quia in hâc vitâ nobis est discretio operum, erit in illâ proculdubio discretio dignitatum: ut quò hîc alius alium merito superat, illic alius alium retributione transcendat. In eisdem multis mansionibus erit aliquo modo ipsa retributionum diversitas concors: quia tanta vis amoris in illâ pace nos sociat, ut quod in se quisque non acceperit, hoc se accepisse in alio exultet. *e* Ambrosius in hæresin Ioviniani pugnans multò clarissimè: Agrestis ululatus est, inquit, nullam virgini-

a *Luc.c.19.v.17.&18.* b *Matth.c.20.v.23.*
c *Tertull.in Scorpiaco.* d *Greg.l.4.dial.c.35.*
e *Idem Greg.l.4. Moral. c.31. in c.3. Iob in illud: Parvus & magnus ibi sunt.*

virginitatis gratiam, nullum castitatis ordinem velle reservare, promiscuè omnia velle confundere, diversorum gradus abrogare meritorum, & paupertatem quandam cælestium remunerationum inducere; quasi Christo una sit palma quam tribuit, ac non plurimi abundent tituli præmiorum. *a* Eundem Ioviniani errorem disertissimè confutârunt Augustinus & Hieronymus. *b* Eandem cum prioribus sententiam mordicus tenuerunt Patrum antiquissimi Irenæus, Basilius, Cyprianus, Hilarius, Gregorius Nazianzenus, Cyrillus Alexandrinus, aliíque tam Græci quàm Latini Patres. Vox eadem omnium erat: Domus una, mansiones multæ, sedilia distincta, præmia diversa, dispar retributio. Quod ex Isaiâ jam suprà demonstratum. Dabo eis in domo meâ locum & nomen melius à filiis & filiabus. *c* En, in Domo Domini aliquibus bonus locus, aliis melior assignatur, quibusdam magnum nomen, nonnullis majus conceditur. Iustis & æquis partibus, sed non æquabiliter illic vivitur.

§. 3.

Quid multis opus? Quid inter nos de hujus-

a *Ambros. l. epist. 10. epist. 81. ad Syricium Papam.* b *Aug. serm. 191. de Tempore. Hieron l. 2 contra Iovinianum & in Apologet. ad Pammach. pro libris suis contra Iovinian.* c *Is. c. 56. v. 5.*

hujusmodi controversamur? Hîc longè quàm luculentissimus & minimè vacillans testis Paulus: Unusquisque, ait, propriam mercedem accipiet, secundùm suum laborem. *a* Sed labor est impar, ergo & merces. Atque ut à se dicta confirmet: Qui parcè, inquit, seminat, parcè & metet. *b* Messem omnino uberem Beati omnes colligent, sed uberiorem illi, qui semen sparserint liberaliùs. Denique de hoc eodem multò clarissimam testationem interponens Paulus: Alia, inquit, claritas solis, alia claritas lunæ, & alia claritas stellarum; stella enim à stellâ differt in claritate: sic & Resurrectio Mortuorum. *c* Splendor siderum planè inæqualis est, sic & gloria Beatorum; prout alter altero plura tulit, fecítque. Si præmium grande accipit, qui semel precatur; grandius utique accipiet, qui bis, qui sexies, qui decies precatus fuerit. Et quamvis iste non sæpius illo preces iteret, quia tamen & attentiùs & ardentiùs se in preces effundit, copiosiùs etiam remuneratum se sentiet. Eadem est jejuniorum, eleemosynæ & omnium cum virtute susceptarum actionum ratio. Crebrius jejunium, nobilius præmium; si cetera tamen, ut loquuntur, sint paria. Nam fieri potest, imò nisi fallor fit sæpius, ut quis orationem Dominicam semel duntaxat recitet, sed tanto

a 1. *Cor. c.* 3. *v.* 8. b 2. *Cor. c.* 9. *v.* 6.
c 1. *Cor. c.* 15. *v.* 41.

tanto ſenſu, eóque animi ardore, ut ampliorem à DEO gratiam emereatur, quàm qui orationem eandem millies, quàm qui omnes pſalmos pronuntiârit. Id quod nos antè aſſeruimus, hoc erat: Qui Dominicam orationem decies iterat, plus promeretur præmii, quàm qui eandem ſenſu ac religione pari, vice tamen ſimplici pronuntiavit.

Sed objicias: Vinitoribus illis, *a* inæqualiſſimè laborantibus, ſub veſperem tamen denarius idem omnibus in mercedem eſt datus. Nihilo plus accepit, qui toto die æſtuavit, quàm qui horâ unicâ laborem ſalutavit potiùs quàm ſubiit. Hoc dilucidè Auguſtinus explicans: Quamvis, ait, meritorum diverſitate fulgebunt, alius magis, alius minùs; quod tamen ad vitam æternam pertinet, æqualis erit omnibus. Non enim alteri erit longior, alteri brevior, quod pariter ſempiternum eſt, quod non habebit finem, nec mihi, nec tibi. *b* Simillimè Hieronymus: Unus, inquit, denarius, non unum eſt præmium, ſed una vita, & una de gehennâ liberatio. *c*

§. 4.

Hic obſecro ſublimiori paullulùm cogitatione hanc præmii diverſitatem commeditemur in hunc modum: Mercedem, mi

a *Matth. c.* 20. b *Auguſt. ſerm.* 59. *De verbis Domini*. c *Hieron. l.* 2. *contra Iovinianũ.*

mi DEVS, tuis omnibus persolves sed inæqualem; gaudia tuorum omnium erunt maxima, sed tamen disparilia, ídq; æternùm: scilicet ad acti laboris & promeriti rationem. At verò gaudium illud, & dignitatem cælestem singulis horis, quovis quadrante, momentis singulis augere possumus ad usque supremum in morte halitum. Nos autem rerum nostrarum negligentissimi, saluti ac cælo indormimus, *a* & majorem ævi partem desidiâ conterimus: Modò, ut nostræ sunt ratiunculæ, non excludamur cælo. Proh ignaviam extremam! Non seipsum quisque his talibus extimulet: Tu ignavissime amator, tu cessator desidiosissime, nescis mereri quod optas. Cuperes sanè altiore gradu in cælo locari; velles in fruendis gaudiis non esse infimus: & manum semper, quod ajunt, sub pallio habes, otio langues inertissimo. Teipsum circumspice quàm pauca pro cælo agas agendo plurima, sed vana. In horas singulas, si velles, præmium tibi tuum auctius parares. Nihil paras. Cunctando & cessando totos dies, totos annos exigis. In rebus corporis volas: in rebus animi marces, oscitas, jaces. Pro aciculâ fractâ bellum moves; cùm pro cælo certandum, in minimis etiam tricaris: Ad nugas, ad epulas, nonnunquam etiam ad choreas alacerrimus ades; cùm evocaris ut cælum rapias, solutè prorsus ac negligenter

a Wir verschlaffen den himel.

gligenter agis. Ut scias; cælum vim patitur, & violenti rapiunt illud. a Tu verò somni plenus cælum scilicet præripies tot egregiis luctatoribus? Excute veternum dormitator, & vel homines aulicos intuere. Omnium in aulâ studium est, ascendere, eminere, in alto esse. Nullis parcunt laboribus, omnem movent lapidem, amicos & inimicos in auxilium vocant, & satagunt, & moliuntur, ut suave illud audiant: *Amice ascende superiùs*. Et quanti per argenteas, per aureas scalas ascendunt ad ruinam; tantò graviùs præcipitandi, quantò altiùs ascenderint. Sed esto celeriter ascendant, feliciter emineant. Et hoc quamdiu? Ad summum annis pauculis. Et nos immensum, infinitum, æternum in cælo bonum singulis horis augendum negligimus? Amatores ignavissimi nescimus mereri quod optamus. Leander juvenis nobilissimus ex Abydo Asiæ oppido, amator non ignavus, aliquoties noctu tranavit mare, ut amores suos sequeretur: Nam cùm in Hellesponti littore habitaret, in oppositi littoris civitatem Seston natando sæpius pervenit, ut suis voluptatibus litaret. Iámque audacior factus cum mari tumido & impacato se commisisset, vi ventorum fluctuúmque jam penè victus clamabat:

Parcite dum propero, mergite dum redeo. b

Tam alacer & animi plenus erat amor, quo

a *Matth. c. 11. v. 12.* b *Ovid. epist. Heroid.*

quo mulierculam deperibat. Sed miser in Hellesponto submersus, sic demùm suos ignes extinxit.

Intimo pectore nos pudeat, ob nostri in cælum amoris ignaviam. Longè faciliora poscimur, & recusamus.

Alicubi moris est, *a* ut vinitoribus & messoribus, quò alacriùs laborent, fidicen seu aulædus adsit, qui agresti Musicâ opus fervere faciat. Nobis DEVS sat tibicinum conduxit, qui labores nostros cantu animarent: tot dedit concionatores, qui ad amorem cæli excitarent. Dicitur, scribitur, clamatur. At nos pigerrimi messores falcem languidissimè tractamus; citra laborem, sine sudore speramus cælum: Mereri nolumus quod optamus.

Hæc præmiorum in cælo disparitas, hæc horis singulis gloriæ augendæ ratio tot millia hominum in vastas solitudines, in paupertina cœnobia egit; non viles solùm animas, sed Principes, Reges, Cæsares, quibus rigidissimum vitæ genus persuasit. E multis compendio paucos nomino. Ex Orientis Imperatoribus vitam religiosam ac severam amplexi sunt Anastasius, Theodosius, duo Michaëles, Isaacius Comnenus, omnes Imperatores. Ex Occidentis Cæsaribus Lotharius & Hugo. Ex Regibus in Italiâ Barachisius; In Hispaniâ Bamba, Varemundus, Ramirus; In Angliâ Sigebertus,

a In Franconiâ maximè.

tus, Elteredus, Inas, Ceolulphus, omnes Reges; In Armeniâ Rex Ioannes; in Bulgariâ Rex Trebellius; in Germaniâ Rex Carolus, qui Pipino fratri regnum cessit. Hi sanè voluntarii horridè atque incultè vixerunt cæli amore. De iis qui detrudebantur in Monasteria inviti, nullus hîc sermo.

Sed illos tot Reges ac Imperatores numero longè superârunt Reginæ & Imperatrices, quæ posito diademate, & cum eo titulorum ac honorum omnium blandimentis delicatissimam vitam asperrimâ commutârunt. Tot istæ Principes feminæ omni luxu fastidito sortem infimam sunt amplexatæ cæli desiderio; & ut majus inter Beatos præmium obtinerent vilissima Paupertatis imperia non horruerunt. Quot hodiéque claro sanguine, antiquâ stirpe, amplissimâ familiâ, illustri summóque loco nati ad abjectissima religiosæ vitæ munia sese demittunt, ut tantò sublimius in cælo solium conscendant, quantò hîc submissius sponte servitium elegerint? Hi omnes profectò nôrunt quemque recipere mercedem secundùm suum laborem, ideò laboris & molestiarum plurimum subire desiderant, quò plus mercedis & cælestium delitiarum obtineant; malunt pauxillo tempore minus habere solatii, ut æternùm plus percipiant gaudii. Paulinum illud jugiter versant animo: Unusquisque propriam mercedem accipiet,

cipiet, secundùm suum laborem.

Atque hi omnes, non ignavi amatores sciverunt mereri, quod optârunt. Et nos quid facimus?

Et dubitamus adhuc virtutem extendere factis? a

Hîc quisque sibi seriò inculcârit: Quicquid hâc horâ, quicquid hâc horæ parte, quicquid hoc die lucelli sacri vel solâ sanctiore cogitatione, vel actione piâ congessero, id mihi reponitur in cælo, ut eo fruar æternùm. Quid igitur cesso? Quid tunicis manus insero? Cur carni meæ, cur meæ pecuniæ sic parco? Cur preces tam inattentas, jejunia tam rara, eleemosynas tam parcas non emendo? Ego planè, ego ille ignavissimus amator cæli sum, nescio mereri quod opto. Sed agedum exuendi sunt antiqui mores, mutatio in contrarium, in melius facienda est. Appropinquat regnum cælorum. Unusquisque propriam mercedem accipiet, secundùm suum laborem.

Eleganter Augustinus: Triumphat victor Imperator, inquit, & non vicisset nisi pugnavisset: Et quantò majus periculum fuit in prœlio, tantò majus est gaudium in triumpho. Iactat tempestas navigantes, minatúrque naufragium, omnes futurâ morte pallescunt. Tranquillatur cælum & mare, & exultant nimis, quoniam timuerunt nimis. Ubique majus gaudium, molestiâ majori præceditur

a *Virgil. l. 6. Æneid. propiùs finem.*

ditur. *a* Labores magni, magnum præmium; prolixior patientia, merces copiosior.

a *August. l. 8. Confess. c. 3. medio.*

CAPUT XIV.

Decimum-quartum in cælo Gaudium, Voluptas ex aspectu, seu visione DEI.

INDIARUM Fons est aurifer, de quo Photius Constantinopolitanus memorat. Ex fonte hoc aurum hauritur fictilibus. His adhærescens si quid auri est statim concrescit, nec eo potiri licet, nisi fictile frangatur. *a* Vas fictile humanum corpus est, aurum Beatitudo, cujus delitiis non est aliâ ratione frui, nisi mortalitatis compagibus excedamus: fracto fictili, quicquid inerat auri, possidetur.

Felix, qui potuit boni
Fontem visere lucidum:
Felix, qui potuit gravis
Terræ solvere vincula. b

Nos quidem ægrè adducimur, ut venustum hoc fictile sinamus frangi: sed reverà frangendum est; res cogit. Nec aliud divinæ leges permittunt: Non videbit me homo & vivet. *c* Moses tam

 charus

a *Photius, vir eruditionis magnæ, sed majoris nequitiæ in l. quem vocat Bibliothecam pag. 68. initio.* b *Boëthius l. 3. de Consol. Philos. metro 12.* c *Exod. c. 33. v. 20.*

charus & commendatus DEO fuerat, ut hoc ab eo testimonii tulerit; Invenisti gratiam coram me, & teipsum novi ex nomine: *a* præ ceteris mihi charus es. Hic notissimus & charissimus DEO famulus rem unam unicè petens: ostende mihi, ait, faciem; ostende mihi gloriam tuam. Hoc aliquoties impensissimè rogavit. Nihilominus DEVS id planissimè negans: Faciem meam, inquit, videre non poteris. Non enim videbit me homo, & vivet. *b* Fictile priùs, ô Moses, frangendum est, quàm Beatitudinis auro potiaris; mortalitatis saccus priùs deponendus est, quàm immortalitatis purpurâ vestiaris. Ut autem nôris te plurimum apud me gratiâ valere, hoc rupis cavo te abdam, ut me transiturum à tergo videas, Faciem autem meam videre non poteris. Ah, quanti DEVS æstimat se aspici. Visio DEI, ut eam Theologi vocant, bonum ineffabile, incomprehensibile, bonum immensum, infinitum. Hîc ego verissimè dixero:

Non mihi si linguæ centum sint, oráque centum, c

verbis exequi possim, quid voluptatis habeat DEI visio, nec immeritò Chrysostomi verbis quæsivero: Quousque quæ

a *Theologi: Novit DEVS omnia scientiâ visionis, sed non scientiâ approbationis. 2.Tim. 2. v. 19. Novit Dominus qui sunt ejus.*
b *Exod.c. 33.ut suprà.* c *Virg. l.2. Georg. & l. 6. Æneid.*

quæ incomprehensibilia sunt, persequor? *a* Quæ hactenus dicenda erant, oratione complecti non licuit, multò minùs licebit ea quæ dicenda restant. Conabor tamen hæc saltem adumbrare, velut si carbone arrepto venustissima imago deformanda sit. Ordiamur igitur dicere quid sit DEVM intueri. Istud jam ceteráque huc spectantia ordine prosequemur.

§. I.

Theologiæ Antistes Thomas Aquinas ingenuè fatetur: Beatitudo creata ex hoc quod est fruitio DEI, non potest fieri melior, sicut non potest aliquid melius esse DEO. *b* Quemadmodum humana Christi natura ad majorem dignitatem evehi non potuit, quàm quòd unita DEO sit; & sicut Virgo beatissima sublimiùs extolli nequiit, quàm quòd DEI Mater electa sit: ita prorsus beatitudo auctior reddi aut excellētior nequit, quæ DEVM aspiciendum, cognoscendum, fruendum proponit. Denique beatus Thomas concludens: Quicquid desiderabile est, ait, in quacunque felicitate vel verâ vel falsâ, id omne eminenter in divinâ felicitate continetur. Hujus autem Beati omnes sunt participes per visionem DEI.

a *Chrys. tom. 5. hom. 6. in c. 4. ad Hebr.*
b *S. Thom. 1. part. q. 25. art. 6. ad 4. & q. 26. art. 3.*

Quàm autem inexplicabilis ſit voluptas, DEVM intueri, à ſimili ac diſſimili, ut poſſumus, explicamus. Refert Ludovicus Bloſius beatæ Birgittæ à Chriſto dictum; Si videres pulchritudinem beatarum animarum, aut ſanctorum Angelorum, ſicuti ſunt, cor tuum præ ingenti gaudio rumperetur.

Eodem teſte, Dominus Catharinæ Virgini dixit: Meminiſti, filia, quòd cùm aliquando tibi à ſenſibus abductæ Diabolum propriâ ſpecie terribilem puncto temporis monſtrâſſem, tu tibi reſtituta dixeris: Malo per prunas nudis plantis ambulare uſq; ad ſupremi Judicii diem, quàm formam adeò terrificam rursùs intueri. *a*

Itáne verò tam truculenter deformis eſt DEI hoſtis Satanas, ut ſuaviùs videatur ignem tolerare, quàm illum aſpicere; quàm immenſa, obſecro, voluptas erit, DEVM intueri, omnis formoſitatis & amœnitatis fontem? Quòd ſi vel unius beati hominis aut Angeli aſpectus cor nimio gaudio ſuffocet, quale gaudiorum mare affluet, ubi beatus homo cæleſti lumine jam roboratus, ſuum Conditorem Deum ipſum aſpiciet? Gertrudis virgo dicere ſolebat: Si univerſi homines & Angeli & linguas, & voces, & vires ſuas omnes conjungant, nec unicum tamen verbulum efformare poterunt, quo dignè

a *Bloſius Monil ſpirit. c.* 14. *poſt initium, mihi pag.* 102.

dignè cæli voluptatem vel attingant, vel exprimant. Sic eſt. Hæc reverà ſolùm cogitari, dici aut explicari non poſſunt.

Hic autem DEI aſpectus, quod primo loco ponimus, eſt primaria, ſumma, veriſſima hominis Beatitudo. Ita docent priſci Patres & Theologi omnes. Res certa è divinis oraculis. Quoties hanc beatitudinem anhelans vociferatur David: Oſtende faciem tuam & ſalvi erimus. *a* Apud te eſt fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen. *b* Apertè Chriſtus ipſe pronuntiavit: Beati mundo corde, quoniam ipſi DEVM videbunt. *c* Subjunxit Ioannes: Hæc eſt vita æterna, ut cognoſcant te ſolum DEVM verum. *d* Priſcorum Patrum omnium loco Auguſtinus: Viſio, inquit, quæ eſt facie ad faciem, ſummum præmium promittitur juſtis. *e* Atque hoc primum ſit.

Alterum eſt, quærere, quid ſit DEI viſio? Si vel rudiſſimo reſpondendum, dixerim: Non eſt aliud *viſio DEI*, quàm DEVM ſibi præſentiſſimum reipsâ, verè, ſine ullo impedimento aut interjectu veli aſpicere & cognoſcere. Theologi dicunt eſſe, Comprehenſionem ſeu perfectiſſimam poſſeſſionem ultimi finis, qui eſt DEVS. Extra cælum non habemus, niſi obſcuram DEI effigiem, rudi linearum ductu deſcriptam: Videmus nunc per

a *Pſal.* 79. *fine.* b *Et Pſal.* 35. *v.* 10.
c *Matth. c.* 5. *v.* 8. d *Ioan. c.* 17. *v.* 3.
e *Aug. l.* 1. *de Trinit. c.* 13.

ſpeculum in ænigmate. *a* Ad cujuſvis captum id explico.

Eſt quis in præaltâ turri, alióve loco edito, & quidem innubi die, ſereniſſimóque cælo. Hinc oculorum acies in amplum Orbem ad aliquot milliaria undique verſum poteſt excurrere. Quâ in re ſumma eſt circumcirca amœnitas. Hîc fontes, rivos, flumina; hîc domos, arces, caſtra, oppida; illic prata, ſegetes, agros, paſcua; iſtic ſilvas, montes, nemora ſubjecta conſpicit & mirè delectatur. Atqui hæc minima terræ particula eſt. Idcirco ille ipſe, qui hæc oculis cernit, intellectum, quo pertingere oculi nequeunt, emittit, & primò quidem in medium terræ gremium, in ipſam inferorum abyſſum, ubi mortis æternæ imperium contemplatur. Inde per montium cavernas, ubi æris, argenti, aurique vidit incunabula, emergit in apertum. Hîc grandem terrarum globum velut pilam in aëris medio pendentem conſiderat: ſimul animo verſat innumeras plantarum, germinum, herbarum, florum, arborum, fructuum formas, tot brutarum animantium, tot hominum differentias. Inde in aquas & maria ſe immittit, ubi tot millia navium & triremium, tot centena millia omnigenorum piſcium miratur.

Iámque terrarum globum ejúſque incolas contemplatus, in auras ſe librat, tres aëris regiones pari modo peragrat, dum ad Ignem, elementum quartum & ſupre-

a 1. *Cor. c.* 13. *v.* 12.

ſupremum perveniat. Inde grandius ordi-
tur iter per undecim cælos, per planetas
& ſidera, per lunæ ac ſolis vias evolat, at-
que ſimul incredendam illam & inenar-
rabilem Orbium cæleſtium altitudinem
ac denſitatem obſtupeſcendam mente
contrectat. Iam & cælorum ſuſpenſu-
ram, *a* eorúmque penſilem & aſſiduè
mobilem machinam emenſus, ad ſupre-
mum empyreum cælum ad ſedem Bea-
torum tranſit. Hîc pluſculum morari
cogitat, hîc in omnem partem circum-
ſpiciens, ſinguláque luſtrans oculis, di-
ſtinctiſſimos videt Beatorum ordines,
ſymphoniæ cæleſtis ſuavitatem audit,
ſparſos odores naribus admittit, am-
broſiam & nectar guſtat. Hîc non ad-
mirari ſolùm & obſtupeſcere, ſed animo
pænè deficere cogitur. Uti Regina Saba
inenarrabilem Salomonis magnificen-
tiam & gloriam contemplata, non ha-
buit ultrà ſpiritum, dixítque: Verus eſt
ſermo quem audivi in terrâ meâ ſuper
ſermonibus tuis, & ſapientiâ tuâ: & non
credebam narrantibus mihi, donec ipſa
veni, & vidi oculis meis, & probavi quòd
media pars mihi nuntiata non fuerit:
maior eſt ſapientia & opera tua quàm
rumor quem audivi. Beati viri tui, &
ſervi tui hi, qui ſtant coram te ſemper, &
audiunt ſapientiam tuam. *b* In has voces
jure multò meliori prorumpit, qui cęlum
Y 5 cælíque

a *Cum Seneca loqui liceat.* b 3. *Reg. c.* 10.
v. 6. *& ſeqq.*

cælique voluptates animo ac mente concipit.

§. 2.

Si quis ergo, ut dixi, in loco edito consîdens, ea quæ recensui, partim oculis cernat, partim cogitatione depingat, quid has omnes imagines, quid hoc omne seu visum, seu cogitatum esse dicam, nisi rudem ac parvulam DEI effigiem; nam hæc omnia & infinitè plura in DEO videbimus, visuri DEVM ipsum. Atque hic verus DEI aspectus & cognitio tam immensas ingerit voluptates, ut si quis mediis inferorum flammis collocaretur, modò DEVM intueri posset, doloris aut mœroris nihil sentiret; imò verissimè diceret, quod ille in Phalaridis tauro dicturus somniabatur: Quàm mihi hoc suave est, quàm hoc non curo; DEVM video, nihil mali sentio; beatissimus sum, voluptatibus affluo. Hoc nemini mirum videri velim. Græcus interpres Pelagius nobilissimam sui victoriam de homine solitario commemorans: Senserat, inquit, cor suum ignitis Diaboli sagittis peti. Seipsum igitur hunc in modum allocutus est: Qui cacodæmoni talia suadenti obtemperat, cum cacodæmone torquebitur. Quocirca priùs explora, num ignes æternos tolerare possis. Et cum dicto digitum ardenti cereo admovit, doloris tamen acrimoniam

non

non ſenſit, ob nimios latentium cupiditatum æſtus. a Hîc fortior ignis impegit in ſortem, & invaluit.

Jam nemo mirabitur, puto, quod diximus hominem in concitatiſſimis flammis medium doloris nihil ſenſurum ſi ſimul aſpiciat DEVM. Nam tantâ hic homo gaudii magnitudine perfunderetur, ut ea non tantùm omnem doloris acerbitatem ſopiret, ſed jucunditatem inſuper incredibilem afferret menti, tanquam in voluptatis pelagus abreptæ. Atque hinc facile intelligere eſt, Beatos à divino hoc intuitu, nunquam ampliùs abducendos, ſed nec totâ æternitate unquam abduci poſſe.

Quæ jam inſaniſſima cæcitas noſtra eſt, nec cruentis lacrimis ſat deploranda, quod in Orbe hoc nugas, crepundia, apinas, affanias, folia picta, aciculam fractam, res viliſſimas, oblectatiunculas inaniſſimas, & ipſa planè ſomnia; peculiolam, dignitatis fumum, honoris auram, venuſtiorem mulierculam tanti faciamus & pænè adoremus; Bonum ſummum, infinitum, immenſum negligamus? Cæcitas prorsùs inſaniſſima, quòd hæc ipſi parùm cogitemus, iis qui hæc cogitant aut inculcant, ægrè aut ne vix quidem credamus, promiſſionibus divinis non fidamus. Eſt igitur viſio DEI, Conſecutio & Poſſeſſio ſummi Boni:

Aut,

a *Pelagius libell. 5. n. 37. mihi pag. 579. apud Roſuveid.*

Aut, Expressa perfectáque similitudo ac imago essentiæ divinæ, seu Pictura divinitatis.

Similitudinem & imaginem voco: siquidem eam penitissimo pectore ita recipiemus, ut non solùm filii DEI, sed verè veluti Dii simus futuri, DEO simillimi. Clarissimè Ioannes: Scimus, inquit, quoniam cùm apparuerit, similes ei erimus; quoniam videbimus eum sicuti est. *a*

Sciamus itaque, quod sedulò monuerim, ea quæ diximus, quæque dicturi sumus, non vigilantium somnia, nec vanas esse commentatiunculas. Hanc de Beatitudine dissertationem è sacris paginis & Theologorum consensu liquidam & firmatam proponimus. Illa itaq; imago DEI nobis ipsis imprimenda inexhaustus omnigenæ voluptatis Oceanus est, & tantum támque infinitum bonum, ut quicquid vel laboris jam vel ærumnarum subeamus, id omne vix obolus unicus ad mille milliones auri censendus sit.

Cacodæmones hoc exactissimè nôrunt. Lucifer cum desperatissimis suis asseclis, illam quam dixi divinitatis picturam nunquam aspexit. In cælo quidem fuit, cæli gaudia gustavit, sed in viâ ad videndum DEVM corruit; ita DEVM nunquam vidit. Sed cùm spiritus sit intelligentissimus, mera imò intelligentia, facillimè assequitur quanti sit videre DEVM.

a 1. *Ioan.* c. 3. v. 2.

DEUM. Hinc si ulla spes reditûs esset aut gratiæ, millies iterúmque millies majori pretio quàm nos, cælum emere paratissimus esset. Hanc cæli dulcedinem nos miseri nunquam gustavimus, alioqui illam aliter appetituri.

Inter prisca miracula narratur, Coloniæ in æde divi Petri Diabolum per feminam à se infessam varia garrivisse. Inter cetera interrogatus, me audiente, inquit qui interfuit, *a* quid de suo ad cælum reditu sentiret, quo eum pretio si posset, emeret? Ad hæc invisus hospes: Si à terrâ, inquit, ad nubes columna porrigatur, clavis, muricibus, cultris, novaculis undique præfixa, & ego humano corpore ac membris vestitus dies noctésque per eam sursum deorsum assiduè trahendus sim usque ad supremi judicii diem, id prorsùs non recusavero, modò in eam quâ excidi, & gratiam & gloriam liceat redire. Hoc utique mendacifigulus genius fateri coactus est. Nec enim ignoramus cacodæmonem jam olim veritatis testem proclamâsse de Christo: Scio qui sis, Sanctus DEI. *b* Deinde multum lucri redit ad Diabolum cùm talia spargit; nec enim nescit, nos quidem hæc audituros, sed quæ sciverimus, minimè

a *Cæsarius Heisterbacensis qui in agro Coloniensi ante quadringentos annos duodecim libros Miraculorum in lucem dedit. Hic l. 5. Mirac. c. 10.*

b *Marci c. 1, v. 24.*

minimè facturos, suo lucro, detrimento nostro non modico.

§. 3.

Hîc, obsecro, in id quod diximus, cogitationem acriùs intendamus. Cùm nostri nobis labores jam nimiùm difficiles, cùm ærumnæ graves nimiùm videntur, nobis ipsi & quisque sibi objiciamus: En imbellis miles, en Martyr delicate, quàm etiam levia recuses tolerare cælo emerendo! Non tibi columna figitur præacutis ferramentis armata, in quâ sursum deorsum raptandus irrequieto cruciatu lacerêris. Tu modò hoc verbulum taciturnus digere, hoc tædiolum non obmurmurans exhauri, hanc molestiam non impatiens perfer. Non te omnium maximæ quas patiaris, calamitates premunt. En, facilè istud perferre poteris, modò velis: poteris, poteris, ne dubita, modò tu tuam non subtrahas refractariam voluntatem. Quid hæres, quid cunctaris hæc pati? de cælo agitur. *a* Cælum, ut scias, sine impendio non emitur. DEVS jam mercatorem agit. Nam Augustino præcone & interprete: Venale est quod habeo, dicit tibi DEVS, eme illud. Quid habes venale? Requiem venalem habeo, eme illam. Pretium ipsius labor est. *b* Rectè Paupertate regnum, dolore gaudium,

a Es kost ia den himel. b *Aug. in Ps. 93. post med. pag. 432.*

dium, vilitate gloria, morte vita, requies emitur labore.

Age, age; labori fructus amplissimè respondebit. Denario jam emes, quod sit non solùm mille denariûm, sed mille millionum auri. *a* Vel Diabolum non vides, non audis? Ille novit pretium cælo ponere. Si illud ipsi æquè ac tibi venale foret, nullis sumptibus, impensis nullis parceret: nollet non magno sibi stare tam immensa gaudia. Is enim optimè novit labores omnes longissimè superandos præmii magnitudine.

Quid tu ad hæc emptor fastidiose? Euge serve piger & infidelis, nunquid dum dormis ad cælum blandis manibus es deportandus? Aut forsan suavi per hortos Ambulatiunculâ eò te perventurum speras? O tam ignarum, quàm ignavum pecus! an non millies audisti: non esse mollem ad astra viam; eundum per senticeta; calcandas spinas; vim pati cælum, & à violentis illud diripi? Erubesce, quæso, non pluris à te æstimari tam inæstimabile bonum.

Num & beatissimo Paulo non credis, qui cælestium gaudiorum non ignarus, nec cæcus æstimator exclamat: Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis. *b* Omnes actiones nostræ quantumvis

a Du kaufft iezt umb ein paar batzen/ das mehr dan tausent mal hundert tausent cronen werth ist. b *Rom. c. 8. v. 18.*

tumvis nobis videantur excellentissime, a si cum immortali præmio componantur, minus sunt quàm teruncius ad mille auri talenta compositus: Non sunt condignæ. Cum gloriâ cælesti æquam dignitatem ah neutiquam habent. Quid enim tanti est, pauculis annis servire DEO, humanas miserias pati, quid hoc ad vitam beatissimam & æternam? Quicquid facias, quicquid perferas, cælum non minùs gratuitum est donum. Et quamvis unus idémque sæpiùs mori & tormenta plurimorum suo quævis tempore possit perpeti; quamvis ut Stephanus saxis obrui, ut Philippus & Andreas in crucem affigi cum Bartholomæo detractâ pelle spoliari, ut Thomas & Sebastianus jaculis configi, ut Laurentius, ut Pamphilus, ut Acindynus, ut Orestes, ut Eustratius, ut plures alii in candenti crate assari sustineat, de eo nihilominus proclamat Paulus: Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam. Et quamvis ille idem & unus homo per centum annos, annis singulis vivus exuratur lentis ignibus; Imò si solus ipse temporis successu Martyrum omnium cruciatus perferendo exhauriat; Imò si etiam aliquanto tempore gehennam ipsam toleret, Paulus tamen etiamnum vociferatur: Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram

a *Tam in se spectata, quàm etiam charitate prædita.*

ram gloriam. Res certa. Nil certius unquam Phœbi cortina protulit.

Quicquid Machabæi, quidquid Paullus, aut Stephanus, quicquid Laurentius & Vincentius, quicquid Achatius & Mauritius, quicquid alii omnes Martyres passi, leve fuit, momentum fuit, ad illas infiniti temporis æternitates. Lapides, equulei, sartagines, gladii, secures, laquei, tormenta omnia cælo collata velut bulla, punctum, pluma, sunt levissima. Acerba prorsus & immania pertulerunt Martyres; latera facibus adusta, membra omnia ungulis lacerata, viscera ferro protracta, saxis contusæ genæ, excisa lingua, dentes excussi, oculi evulsi, omnes manuum ac pedum articuli particulatim præsecti, in potionem liquatum cum pice plumbum, aut mixtum sinapi, calx & acetum est infusum; secti sunt, discerpti, assi, frixi, tosti, membratim mortui sunt. Promptissimè tulerunt omnia, vitæ perennis gratiâ.

Et quanta sine ferro, flammâ & sanguine prisci Anachoretæ promerendo cælo sunt passi? Vastissimas solitudines ingressi, antra & specus habitârunt, procul ab omni humano solatio. Labores illorum graves & continui, mensa parcissima, rigidissima jejunia, orationes frequentissimæ, lacrimæ quotidianæ, vigiliæ assiduæ, vexationes dæmonum creberrimæ; pro veste saccus & cilicium, pro lecto saxa & solum, pro Musicâ si-

lentium perpetuum. Eorum res gestas inspice, & obstupesces. Nihilominus quicquid perpessi sunt, momentaneum illis & leve visum est amore cæli. Paulinum illud etiamnum verissimum: Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam.

§. 4.

Anno Christiano trecentesimo decimo sexto Edessæ vir integerrimus Abibus diaconus, à Licinio in equuleum est raptus & ungulis laceratus. Jámque membris omnibus fœdè discerptis, & defluentibus undique cruoris rivulis, interrogatus est Martyr: Quid hæc sibi profutura crederet? Generosâ voce hoc ipsum respondit: Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis.

Quid nos ad ista, & istos? Cùm modicum quid fellis gustandum, aut pars Dominicæ crucis portanda est, heu mœsti vultum contrahimus, *a* & vel excusamus, vel indignamur, & patientiam omnem abjicimus. Ubi amor & desiderium cæli? Augustinus in nos rectissimè sic argumentatur:

Si verum vis comparare, & verum judicare, æterna requies æterno labore rectè emitur. Verum hoc est, sed noli timere: Misericors est DEUS. Si enim labe-

a Wir rümpffen uns sehr.

beres æternum laborem, nunquam pervenires ad æternam quietem. Ergo ut aliquando pervenias ad id quod emis, non in æternum laborandum est: non quia non valet tanti, sed ut possideatur quod emitur. Decies centena millia annorum in labore quid valent? Decies centena millia annorum habent finem: quod tibi dabo, dicit Dominus, non habebit finem: Qualis Misericordia DEI? Nec dicit; Decies centena millia annorum labora; non dicit, vel mille annos labora; non dicit, quingentos annos labora: cùm vivis labora, in paucis annis. Inde jam requies erit, & finem non habebit. Paucos annos laboras, & in ipsis laboribus, non deest consolatio, non desunt gaudia. Sed noli gaudere in sæculo, gaude in Christo. a

Si diceret tibi DEUS (Decies centenis millibus annorum labora) magnam tibi gratiam faceret. Nam hi tot anni ad finem decurrent, at tui laboris merces nullum videbit finem. Sed neutiquam tibi DEUS decies centena millia annorum, non decem millia, non mille, sed nec quingentos laboris annos imperat: Hoc tibi dicitur, Annis pauculis labora dum vivis. Quanta hæc gratia? Et tu etiamnum deliberas, num labores?

Si vis sustinere laborem, attende mercedem. Cùm autem attenderis, quid sis accepturus, omnia tibi erunt vilia, quæ

a *Aug. in Ps. 93. post med. mihi pag. 432.*

pateris, nec digna æstimabis pro quibus illud accipias. Nam utique fratres, pro æternâ requie labor æternus subeundus erat. Æternam felicitatem accepturus, æternas passiones sustinere deberes. Sed si æternum sustineres laborem, quando venires ad æternam felicitatem? Sed planè posset esse longa tribulatio pro æternâ felicitate. Etsi mille annorum esset? appende mille annos contra æternitatẽ. Quid appendis cum infinito quantumcunque finitum? Decem millia annorum, decies centena millia, si dicendum est, & millia millium quæ finem habent, cum æternitate comparari non possunt. Huc accedit quia non solùm temporalem voluit laborẽ tuum DEUS, sed etiam brevem. Paucorum dierum est tota vita hominis, etiamsi læta duris non miscerentur. Si ergo per totam vitam suam homo in laboribus, & in ærumnis esset, in doloribus, in tormentis, in carcere, in plagis, in fame & siti omnibus diebus, horis omnibus, per totam vitam suam usque ad ætatem senectutis, pauci dies sunt tota vita hominis: quo labore transacto, veniet regnum æternum, veniet sine fine felicitas, veniet æqualitas Angelorum, veniet hæreditas Christi, veniet cohæres Christus. *a*

Cùm ergo labor fatigat, cùm ærumnæ premunt, hoc ipsi nobis identidem occinamus: Non sunt condignæ passiones huj

a *Aug. in Psal. 26. ferè med. pag. 118.*

hujus temporis ad futuram gloriam. Paulus ipſe cur id tam affirmatè dixerit, rationem hanc reddit: Id enim quod in præſenti eſt, momentaneum & leve tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate, æternum gloriæ pondus operatur in nobis. *a* Hîc penſatorem agit Paulus & libram manu gerit, in cujus alteram lancem, miſerias vitæ iſtius omnes conjicit, in alteram cæleſte præmiũ componit. Sed quia lanx illa miſeriis plena, velut paucis plumulis nihil onerata violenter attollitur, lanx autem iſta præmio cæleſti gravida ſubſidit, ita demum Paulus velut libripens *b* pronuntiat: Quod in lance primâ eſt, leve ac momentaneũ inſtar plumulæ eſt: quod verò in lance alterâ, æternum gloriæ pondus eſt, & quindecim *c* pendit auri centumpondia. Quocirca nemo miretur Paulum in tantis laboribus, in tot periculis, in ærumnis innumeris, in quotidianâ pænè moriendi neceſſitate adeò non defeciſſe: leve illi ac momentaneum videbatur, quicquid tolerandum erat. Hoc ipſemet ingenuè fatetur: *Propter quod non deficimus.* Non enim condignas cenſuit paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam.

Ad rem inſigniſſimè Auguſtinus: Verum eſt, inquit, quod dixit Apoſtolus: Etenim quod ad præſens eſt, temporale

 eſt,

a 2. *Cor. cap.* 4. *verſ.* 17. b Wagmaiſter. c 15. Centner golds. *Nam hic quindecim ſtatuimus cæli gaudia.*

est, & leve tribulationis nostræ, juxta incredibilem modum, & in incredibilem modum, æternum gloriæ pondus operatur nobis. Ecce quantū pretium damus, quodammodo unam siliquam ad accipiendos thesauros sempiternos. Siliquam laboris ad requiem incredibilem. Gaudes ad tempus, noli ibi fidere: tristis es ad tempus, noli desperare. Non te corrumpat felicitas, & non frangat adversitas. Promisit requiem, patere molestiam. Minatur ignem æternum, contemne dolores temporales. *a*

Ergo non contemplantes quæ videntur, sed quæ non videntur, vultum animumque attollamus cælo. *Videbimus* DEVM *sicuti est*. Appendamus cum Paulo & labores nostros, & nostra præmia, & gravissimas etiam ærumnas, *leve ac momentaneum* appellabimus. Propter quod non deficiemus, dum æternum illud gloriæ pondus obtineamus.

a *Aug. in Ps. 93. post med. mihi pag.* 432.

CAPVT XV.

Visio DEI, *summum omnium gaudiorum fusiùs explicatur.*

NARRAT Palladius, quâ ratione Macarius Alexandrinus animo in cælum evolare sanctissimè conatus sit. Consilium suscepit Macarius quinque omnino dies, non alias quàm

de

de DEO rebúsque divinis ac cælestibus cogitationes admittere: atque his impransum, incœnatum, & quantum licuerit insomnem inhærere, nec sinere, ut animum his cogitationibus affixũ, quidquam inde avellat. Eo animo tugurium occlusit & obseravit, ut quibuscunque demum foris turbantibus, nil responsi daret. Ita Macarius destinationis suæ certus, incepit stare, sibíque ipse dicere: En, ascendimus in cælum; tu cave priùs descendas, quàm tempus præstitutum abierit. Sat illic hominum habes quibuscum loquaris, habes beatos Angelos, habes ipsum DEVM: fruere colloquiis divinis, gusta beatorum delitias. Geminos dies noctésque sic perdius & pernox stetit, abreptus cæli dulcedine. Verè conversatio illius in cælis erat. *a*

Cacodæmon religiosissimã hanc contumaciam ægerrimè ferens, & turpe sibi judicans eò vivos homines subvolare, unde ipse præcipitatus esset ad æternam mortem, hoc machinari aggressus est, ut omne tugurium ardere videretur; ipsam etiam stoream, *b* cui Macarius insistebat, fallax flamma corripuerat, jámque undique vir sanctus se flammis cinctũ credidit. Ita territus incœpto destitit. Caussam homo religiosissimus addivinans: DEO, inquit, fortassis id permittente, ne mihi hoc reputaretur in superbiam. *c*

a *Philip. c. 3. v. 20.* Z 4 Credi-
b *Rude textum è juncis.* c *Palladius de Macariis Ægyptio, & Alexandrin. c. 19. & 20.*

Credibilissimum est, cacodæmonem vix quidquam adeò molestè ferre atque cùm cælum sumimus meditandum, & nos ipsos veluti in eo collocamus. Hîc insanit Diabolus, cùm sciat, se his sedibus pulsum, in quas homines è luto ficti, sint evehendi. Non terreamur hâc invidentiâ Diaboli, sed tantò crebriùs de cælo cogitare, de cælo loqui lubeat, quãtò dæmon molestiùs obturbat. Id vetare non potest vaferrimus alastor. *a* Vellicare nos potest & vexare, impedire aut avocare non potest, si nolimus.

Eam in rem proximo capite de Visione DEI loqui cœpimus, quo duo hæc explicata, quid DEI Visio, & quod primarium virtutis præmium sit. Sequuntur plura de hoc eodem DEI aspectu disserenda, in quo scilicet hæc visio consistat, quid ad eam necessarium, & quomodo fiat. Hæc ordine sunt exponenda.

Hîc in antecessum, mi Lector, moneo, ea quæ dicturi sumus, ne difficilia crede, aut scholis aptiora. Ad cujusvis captum sic illa expreßè ac planè conabor sub oculos dare, ut nemo facilè futurus sit, cujus intelligentiam effugiant.

§. I.

Tertio loco igitur quærendum, DEI aspectus in quo consistat? Beatus Thomas, *b* & cum eo Theologorum scholæ, tria

a Plagteuffel. b *S. Thom.* 1.2.*q*.4.*art*.3.

ria huc requirunt : Cognitionem , Apprehensionem , Fruitionem. Obscurè & barbarè videmur loqui. Res illico patebit. Nam complura quæ de his arcanis scholæ precipiunt, studio transimus. Quę de cælo tradimus , non audiri tantùm & legi, sed intelligi ac retineri cupimus, cùm nihil æquè nobis expediat , quàm futuram Beatitudinem exactissimè animo & cogitatione comprehendere. Dicta facillimè sic capiemus.

Pictura meis oculis objicitur summi artificii elegantissima. Primo intuitu penicilli artificium & venustatem imaginis commendo , quam video esse pulcherrimam. Hoc *Visio* est Theologis, seu *Cognitio*, Porrò hæc ipsa imago manibus meis committitur , imò donatur mihi , ideò cum eâ domum me capesso. Hoc eruditis *Apprehensio* est. Denique domi pictæ huic tabulæ assideo , avidus & quietus eam specto, nec spectando satiari queo. Vix ab eâ ad prandium aut cœnã divellor, imò dum prandeo , dum cœno, formosissima imago in mente mihi est. Vix igitur cœnam finio , & ad imaginem redeo. Hoc *Fruitio* est. En, tria hæc distincta prorsus sunt, sed in cælo simul ac momento fiunt. Ex his gaudium ingens, & maximus amor nascitur. Gaudeo nimirum hanc picturam mei juris esse , eâque sic ardeo, ut si quis eam mille aut tribus millibus Philippæorum liceretur, mox venalem esse negarem. Adeò me pictura

hæc ſibi rapuit; avelli ab eâ non poſſum. Ita prorſus in cælo, à Viſione, Apprehenſione, & Fruitione amor ardentiſſimus & gaudium in Beatis ſummum oritur.

Enimverò triplex hoc præmium tribus virtutibus ad amuſſim reſpondet: Fidei Viſio; Spei apprehenſio, Charitati fruitio; tanquam ſi Beato dicatur, Vide quod credidiſti; apprehende quod ſperâſti; fruere quod amâſti. Cùm autem duplex ſit amor, *Amicitiæ* & *Concupiſcentiæ*. Primus Amicitiæ non tam ſibi quàm ei quem amat optima quæque vovet & expetit; alter Concupiſcentiæ ſibi benignus eſt, optat eo frui quod deſiderat. Uterq; hic amor cōſpecto DEO ſatiabitur abundantiſſimè. Beati DEUM ſibi præſentiſſimum habent, cui, quicquid amore amicitiæ optârint, id ei jam adeſſe cernent; Sapientiam, Pulchritudinem, Potentiam, & quicquid eſt perfectionis divinæ. At amor concupiſcentiæ ſuaviſſimè ſatur fatebitur iis ſeſe delitiis frui, ut nihil ultra penitus ne quidem optare poſſit. E duplici hoc amore tale redundabit gaudium, quale profectò non eſſet, ſi omnium mortalium delitiæ, voluptates & gaudia omnia in unam veluti beatitudinis maſſam colliquarentur. Hîc ora & linguæ omnium fatiſcunt ac deficiunt eloquendo, hîc intellectus nimiùm cæcutit. Somnium eſt quicquid hîc garrimus.

Gràtulatus ſibi Rex Sion: Concaluit cor-

cor meum intra me, inquit, & in meditatione meâ exardeſcet ignis. *a* Iucundiſſimum calorem, ignes perſenſit ſuaviſſimos & tamen minùs vidit DEVM quàm noſtrûm quis imaginem ad centum paſſus: Quanti ergo illic, quámque ſuaves Amoris ignes ſubſilient, ubi DEI Viſio ſeu Cognitio clariſſima, ubi Apprehenſio & Fruitio multò quàm dulciſſima erit. Vel infimi Beatorum non poterunt non fateri ſe millies copioſiori voluptate perfundi, quàm unquam vel optare licuiſſet: jam oculos, jam aures, jam omnes ſenſus, jam animum, jam omne animi deſiderium pleniſſimè ſatiari; & quod ſolidiſſimæ voluptatis caput eſt; ſe totos æternùm ſic ſatiandos.

Amorem hunc Iſaias accenſo clibano venuſtè confert. Explicamus. Cùm hominem formoſum quis conſpicit, animus ſpectatoris ardere incipit, tantóque magis accenditur, quantò excellentior eſt conſpecti forma. En, Viſio: mox approperant Comprehenſio & Fruitio. Amanti namque non ſatis eſt vidiſſe; ſuum id eſſe, eóque frui expetit, cui jam oculos impendit. Hinc furor & mille inſaniæ, ſi amor non purus ſit. Vide illos vetulos duos ex aſſe nequiſſimos nebulones, flagitia hominum, verè trifurciferos: Videbant caſtiſſimam Suſannam, pulchram nimis: Videbant eam, *& exarſerunt.* b O Superi! Quid homo unicus, homo

a *Pſ.* 38. *v.* 4. b *Dan. c.* 13. *v.* 2. *&* 8.

homo cadaverosus, vermium frater; quid mortualis hæc larva sit ad infinitam DEI pulchritudinem comparata?

Et hæc nostra insignissima est insania, hæc summa DEI injuria, quòd has absinthii stillas guttulásque toti mellis Oceano, immenso bono, optimo, maximo præferamus. Hoc in omni peccato letali reperire est, hoc inferos; hoc supplicium æternum meretur, hoc summum læsæ Majestatis crimen est, hominem, humanam formam, rem terræ præ DEO amare, DEO præponere; vas sterquilinii amplecti, DEVM infinitæ formositatis miraculum contemptim præterire. Hæc obsecro attentiùs pensiculemus.

§. 2.

Narrat Cameracensis proepiscopus quod ipse vidit, & audiit, testis oculatus: In Brabantiâ, inquit, honestam & opulentam feminam malus genius insedit. Fuerunt qui rogarent me, ut ad eam reviserem. Cessi precibus, & mulierem inveni quietam ac pro sanâ loquentem. Hîc ego, veritati occultiùs explorandæ, quod à religiosissimo viro didiceram, usurpavi, & clam, nemine advertente, illud è Mosis carmine ter pronuntiavi: DEVM qui te genuit dereliquisti, & oblitus es Domini creatoris tui. [a] Continuò expallescere misera, colli venæ pollicis instar turgere, latitans hostis apertè se prodere

a *Deut.c.32.v.18.*

prodere cœpit. Hîc ego diversa percunctari, respondere genius, & more suo mentiri. Tandem ego: Dic, inquam, cælestis patria num perinde adeò amœna & pulchra est prout dicitur? Confestim dæmon: Infinitè pulchrior & amœnior est: Ulteriùs sciscitandi causam dedit hæc responsio, ad quam ego iterum: Cuperésne illuc, si posses, redire? Vellem, inquit, ut possem, tametsi ad ultimum Orbis diem omnia quæ quidem excogitari possunt, supplicia mihi essent perferenda. Hîc ego audacter: Spondeo, inquam, & promitto, ídque cum meæ salutis periculo, si mentiar; redibis illuc, tu modò hæc paucula verba pronunties: *Domine* Devs *meus, peccavi, ignosce mihi*. Eja dic, præibo vocem. At ille obtorto feminæ collo horrendùm exclamat: *Domine, Domine*. Hoc sæpius horrificis clamoribus ingeminans omisit cetera. Sciebam miserum ob inexpugnabilem superbiam fateri non posse, Devm esse suum Dominum. Post multa tandem hæc paucula subjunxit: *Domine* Devs *Margaritæ*: Hoc nomen feminæ fuit. Tunc ego deprehensâ hostis nequitiâ: O omnium infelicissime, inquam, Superbia te cælo præcipitavit, in cælum redire non sinit superbia. Ad quas voces Orcinianus divertitor conticuit, atq; post aliquot dies hospitium vi occupatum deseruit.

Hîc illud observemus sedulò, per omne inferorum regnum nihil esse, nec esse

posse

posse horribilius, quàm quod æquissimus Devs tam diabolos quàm omnes damnatos homines adeò gratiâ omni privârit, ut in omnem æternitatem eorum nullus unquam dicere possit, *Miserere mei* Devs. Hoc omnium Avernalium suppliciorum extremissimum, hoc damnatæ plebis voraginosum præcipitium; hoc æternæ desperationis barathrum est. Videte, mortales, quid gratia possit divina, & quàm nos à nobis possimus nihil. Videte quantis cælum impendiis emerent ii, qui cælum viderunt: Nos stultissimi rerum æstimatores, quoties vel panis frustillo, vel vili sestertio, *a* vel turpis oblectatiunculæ contemptu solo mercari cælum possemus, & negligimus. Reverà sic est: nec tegere licet luculentissimam hanc insaniam. Sed porrò ad quartum.

§. 3.

Quarto loco quæritur: Quid adeò nos impediat, dum vivimus, quò minùs Devm videamus? Defectus luminis illius, quod lumen gloriæ vocant. Impar esset mortalis imbecillitas ad tantum voluptatis pondus ferendum; nimio gaudio extingueretur homo, qui Devm cerneret sine hoc gloriæ lumine. Hoc verò, ut Theologi loquuntur, est participatio lucis increatæ quâ Devs videt seipsum. E sacris paginis id luculentum. Divinus Psaltes: In lumine tuo, inquit, vi-

a Vmb ein halben batzen.

debi-

debimus lumen. *a* Misericordia & Veritas præcedent faciem tuam: beatus populus qui scit jubilationem. Domine in lumine vultûs tui ambulabunt. *b* Hoc lumen intelligentiam humanam adeò collustrat, & roborat, ut ea suos oculos in DEVM veluti solem, acie non læsâ possit defigere.

Fit nonnunquã ut oculi judicent tres Soles à se videri; quod exponens Seneca: Historici, ait, Soles vocant, & binos ternósque apparuisse memoriæ tradunt; Græci parelia vocant, quia accedunt ad aliquam similitudinem Solis. Sunt autẽ imagines Solis in nube spissâ & vicinâ, in modum speculi. *c* Sic reverà DEVS, velut Sol æterno lumine suo Beatos omnes illuminabit, ut & ipsi radios emissuri tanquam Solis imagines & specula divinitatis purissima.

Sunt Chalcographi, *d* qui tria quatuórve specillórum paria firmandis oculis affigant, sine quibus scalptura æraria tam subtilis nunquam prodiret. Lumen gloriæ Beatis loco centum conspiciliorum est: etenim illud sic eorum firmat aciem, ut infiniti splendoris Solem, non tantùm non palpitantibus ac tremulis, sed vegetissimis, inconnivis, lætissimis oculis æternùm cum voluptate summâ sint aspecturi.

Hoc idem lumen gloriæ, humanam mentem

a *Psal.* 35. *v.* 10. b *Ps.* 88. *v.* 16. c *Sen.* *l.* 1. *Nat. quæst. c.* 11. d Kupfferstecher.

mentem ſic extendit & dilatat, ut illud immenſum bonum ſuaviſſimè poſſit capere. Perinde uti lux vitæ hujus efficit, ut oculi duo innumera videre gradatim & particulatim, terrarum Orbem univerſum complecti poſſint; ſic lumen gloriæ intellectum laxat, & amplificat, habilémque reddit ut DEVM comprehendat, *a* & velut in ſe includat. Si hujus luminis vel ſcintilla nobis affulgeret, ſubitò à malis & ignorantiis omnibus immunes ageremus. Verùm id fieri non poteſt, dum in regione mortis degimus. Priùs mortalitatis ſaccus eſt deponendus. Olim, non erat licitum, indutum ſacco aulam Aſſueri Regis intrare. *b* Multò minus eſt licitum, intrare aulam DEI, ſacco veſtitum. Sed ulteriùs.

Quinto loco quæritur, Quomodo fiat Viſio DEI? In Philoſophorum Lyceis res notiſſima eſt, nihil videri niſi ſpecies viſibiles, velut per ſpecilla; nihil intelligi, niſi per ſpecies intelligibiles. In exemplum ſit iſtud: Hominem ante me ſtantem video. Hominis iſtius forma in oculo meo eſt, quæ Philoſophis ſpecies vocatur. Ita quicquid vel oculus, vel intellectus admittit id harum ſpecierum beneficio

a *Quantum fas homini. Nam omnes Theologi docent, DEVM à beatis comprehendi non poſſe. Eſt de fide. Comprehenſio enim ſignificat notitiam æqualem objecto in perfectione. Quo quidem modo ſolus DEVS ſeipſum comprehendit.* b *Eſth.c.4.v.2.*

neficio fit. In cælo nihil negotii habent hæ species, procul inde exulant. Nam Devs cum cujusvis Beati animâ per intimam præsentiā sese conjungit & unit. Quemadmodum ignis candenti ferro conjunctissimus & intimus, ferrum quasi merus ignis est, sic Beatus quasi merus Devs, Significanter dixit Ioannes: Cùm apparuerit, similes ei erimus. *a* Quod Gregorius exponens: Anima in semetipsam, inquit, Auctoris sui inconvertibilem speciem dum respicit, assumit. *b* Cur nolimus hæc capere, cùm facillimè possimus? Cur verò divinos intuitus non tanti æstimemus ante obitum, à simili perspicuum fiet.

Si quis hortum aut pratum omnigenis floribus velut tapete pictum densissimâ nocte transeat, florum varietatem, etsi ei proximus, non æstimabit, quia non videbit altis tenebris impeditus: Ubi verò diluxerit, illam ludentis naturæ picturam uno obtutu cernet, & obstupescet. Ita prorsus, præsentem semper habemus Devm, sed non cernimus præsentem, altis tenebris oppressi. Vel Aristoteli hoc credamus: In divinis Oculos nostros esse noctuarum: At ubi gloriæ lumen effulserit, & Devs sese intimè cum Beati cujusvis animâ conjunxerit, in eámque divinitatem suam veluti transfuderit, mox gaudium tam inexplicabile, inter-

a *1. Ioan. c. 3. v. 2.* b *Greg. l. 24. moral. c. 7. propiùs finem, mihi pag. 853.*

minatum, mox tantū amoris incendium in Beatorum mentibus exiſtet, tantopere Beati exardeſcent ad id quod nunquam viderunt, ut eos æternitate totâ, nullum unquam tædium inde ſit avulſurum.

§. 4.

Magni ponderis quæſtio *a* inter Theologos hoc loco naſcitur: Num DEVS, qui ſpiritus eſt, corporeis oculis videri poſſit in cęlo? Eam ſilentio penitus tranſire vix ſinit ſuſceptum thema; illam tamen exactiùs definire dictionis noſtræ brevitas non permittit. Medio non intuti, reor, ibimus. Patere, mi Lector, hæc paucula tibi nonnihil videri nubila. Veteres Theologi, non diffitemur, cenſuerunt à nemine DEVM aſpici corporeis oculis.

Hîc obſecro meminiſſe libeat, quod in plurimis fieri animadvertimus. Sępiſſime unum dicendi aut ſcribendi auctorem centum alii, hos centenos alii mille; uti cervi ducem cervorum plures, ovem unam aliæ plurimæ ſequuntur. Neque verò in tantâ rerum mole ad unguem omnia exigi, nec ad aurificis libellam univerſa trutinari poſſunt. Circuli quadraturam nec Ariſtoteles, nec Archimedes, nec Euclides, ſumma ingenia, invenire potuerunt; à nemine tamen unquam deinceps

a *Auguſtinus loco citando vocat non parvam quæſtionem.*

deinceps inveniendam asserere non cogimur. Gregorius de Valentiâ ingenuè fassus est eos qui sentirent oculis corporeis Devm aspici posse, opinionis falsæ minimè damnandos esse. Nec desunt recentiores Theologi qui hanc pro viribus propugnent. Sic illi ratiocinantur: Si corporeus inferorum ignis potest torquere spiritum, cur corporis oculi non possint videre spiritum? Ignem Avernalem esse corporeum in Theologiâ notū est. Hinc illud Augustini: Torquentur miris, sed veris modis. a

Deinde creata omnia Creatori suo ita sunt subjecta, ut non tantùm habeant omnigenam facultatem ad patiendum, quod vult Creator, sed etiam ad agendū quodlibet ac producendum, ad quod ea conditor assumit, velut instrumenta; bonus scriba deterrimo etiam calamo optimè pingit. b Ita de divinâ Majestate sentire prorsus æquissimum est. Nam in talibus, quod Augustinus affirmat, Ratio facti, est potentia facientis. c Quod in Eucharistiæ aliisque ejuscemodi arcanis verissimum.

Accedit divini Voluminis auctoritas. Clarissimè Iobus: In carne meâ, inquit, videbo Devm meum. Quē visurus sum ego ipse, & oculi mei conspecturi sunt, & non alius. d En meridianum Solem, si

a *Aug. l. 21. de civit. c. 10.* Aa 2 suo

b *Hanc vocant omnimodam obedientialem potentiam activam.* c *Aug. epist. 3. ad Volusianum.* d *Iob c. 19. v. 26. & 27.*

ſuo permittantur verba ſignificatui. Quod ſi lubeat, verborum interpretem audiamus. Meliorem Auguſtino nullus poſtulaverit.

Auguſtinus ergo ipſiſſimum iſtud indagaturus, his omnino verbis interrogat: Utrum etiam corporalibus oculis ibi videatur DEVS, hoc in iſtâ quæſtione verſamus. Ad quam luculentiſſimè reſpondet his omnino verbis, quæ optimâ fide adnumero: Ratiocinatio illa Philoſophorũ, quâ diſputant ita mentis aſpectu intelligibilia videri, & ſenſu corporis ſenſibilia, id eſt, corporalia, ut nec intelligibilia per corpus, nec corporalia per ſeipſa mens valeat intueri, ſi poſſet nobis eſſe certiſſima, profectò certum eſſet per oculos corporis etiam ſpiritualis, nullo modò poſſe videri DEVM. Sed iſtam ratiocinationem, & vera ratio, & Prophetica irridet auctoritas. *Quid ad hæc dicitis, ô boni, quicunque contradicitis?* Addit Auguſtinus: Quod de Prophetâ Eliſeo paullò antè diximus, nónne ſatis indicat, etiam ſpiritu non per corpus, corporalia poſſe cerni? Sicut ergo conſtat videri corpora ſpiritu: quid ſi tanta erit potentia ſpiritualis corporis, ut corpore videâtur & ſpiritus? Spiritus enim eſt DEVS. Quamobrem fieri poteſt, valdéque credibile eſt, ſic nos eſſe viſuros mundana tunc corpora cæli novi & terræ novæ, ut DEVM ubique præſentem & univerſa etiam corporalia gubernantem, per corpora

pora quæ gestabimus, & quæ conspiciemus, quaquaversum oculos duxerimus, clarissimâ perspicuitate videamus.

Concludit demum Augustinus: Ita quacunque spiritualia *a* illa lumina corporum nostrorum circumferemus, incorporeum DEVM omnia regentē, etiam per corpora contuebimur. *b* Quid dici posset clarius? Unus hic Antistes pro mille testibus est.

Verùm animi mei non erat, hîc judicem agere, aut quidquam hâc in re definire, sed Augustini & aliorum cum illo sentientium mentem aperire. Cum priscis sapere plerumque tutius.

§. 5.

Quæ omnia meritò nos impellant, ut suis quisque oculis quotidie concionetur in hunc ferè modum: O mei oculi, avertite vos ab omnibus, quæ periculosa vobis aut noxia occurrunt. Adhuc enim modicum aliquantulúmque, qui venturus est, veniet, & non tardabit. *c* Tunc omnis voluptas saluberrimè jam subtracta fenore millesimo redibit; res creatas omnes in DEO videbitis. Ne quæso in falsas vos oblectationes præcipitate: Differte paullulùm cupiditates vestras, &

a *Spiritualia vocat, nam & ipsum corpus ab Apostolo spirituale appellatur.* b *Aug tom.* 5 *l.*22. *de Civ.c.*29. *mihi pag.*310. *columnâ utrâq.* c *Hebr.c.* 10. *v.* 37.

brevî Voluptatis Oceanum in cælo habebitis, in quo suavissimè natabitis æternùm. O mei oculi, cavete dum evolatis, ne sicut columbæ seducamini. Sunt prata floribus picta, sunt agri segete copiosâ fertiles; qui invitant vos ut illuc pabulatum evoletis. Attendite, cavete; latet anguis in herbâ; accipiter supernè volitans, in vos collineat. Dulce malum, sed grande incautis imminet. Quid vultis videre, quod non licet habere ? Fucata rerum species fallit, humana forma blanditur in mortem. Rex David hoc expertus est; idem mille alii experti sunt. Longè tutius est, penitus non videre noxia, quàm videre cautè. Oculi tunc verè cauti sunt, cùm sanctè clausi sunt.

Elias vates, primus Anachoretarum parens, cui pro domo specus erat, mox ut delitias cælestes summis velut labris gustavit, sensuum fenestras clausit, os, oculos, vultúmque totum pallio cooperuit.

Silvanus Abbas, cùm prolixiores preces finiisset, manus oculis opponens, sic eos allocutus est : O mei oculi, diem vobis negari permittite. Claudamus has valvas, quæ vix unquam sine periculo patent. Nihil est in Orbe terrarum, nihil est quod visu dignũ sit. Quicquid ostentat terra, modicum, vile, nihil est ad cælum. In cælo magna, pulchra, æterna sunt. Illic abundabimus : Videbimus DEVM.

Hìc ego animi puritatem monstro:

Beati

Beati mundo corde, quoniam ipsi DEUM videbunt. Puritas animi pretium est ad æternum hoc spectaculum emendum. Huic Puritati obtinendæ nihil consultius, nec magis necessarium est, quàm omni mortalium voluptati promptissimè valedicere, nam eam illic cum fenore millecuplo recepturi voluptatibus longè maximis cumulabimur.

Hic grande quid dixero. Si tantis cæli gaudiis, non nisi unicâ liceret dieculâ, vel horulâ frui, rectissimè saperemus, si nihilominùs complures annos rigidissimæ virtutis disciplinam amplexi asperrimum vitæ genus duceremus, ad unicam illam horulam obtinendam. Illud quod Augustinus in eam rem affirmatissimè dixit, vel millies inculcandum est: Tanta est, inquit, pulchritudo, & jucunditas lucis æternæ, ut etiamsi non liceret ampliùs in eá manere, quàm unius diei morâ, propter hoc solùm innumerabiles anni hujus vitæ pleni delitiis & circumfluentiâ temporalium bonorum rectè meritóque contemnerentur. Non enim falsò aut pravo affectu dictum est: Quoniam melior est dies unus in atriis tuis super millia. *a* O Beati mundo corde, ut per hoc efficiamini consortes naturæ divinæ. *b*

a *Aug tom.* 1. *l.* 3. *de libero arbitrio c,* 25. *& ult. mihi pag.* 299. b 2. *Pet. c.* 1. *v.* 4.

CAPVT XVI.

De DEI *Visione plura explicantur: Maximè, Quid in* DEO *visuri simus.*

REFERT Isidorus, in Idumæâ fluere fontem, quem Job nominant, quater anno uno colorem variare. Principiò quidem pulverulentus fluit ac turbidus: Dein purpuram induit, ut sanguinolentus censeri possit: Tertiò colorem prasinum ac viridem assumit. Denique purus ac limpidus meat. Huic fonti non absimilis est humana vita; majorem partem limosa & turbida; nonnunquam sanguine infecta, & cruentis fluctibus: Vix quidquam habet gaudii sine luctu, nec mellis aliquid sine felle: Interim subviridis, vitreúsque color, spes vitæ melioris non deest, solatur nos secutura felicitas, annos æternos in mente habemus, ita luctum gaudio mutandum non odimus. Succedit tandem pellucidissimi fontis crystallus, *Aqua viva, saliens in vitam æternam.* a Hic crystallinus argenteúsque fluvius sanguinolentum turbidúmque rivum extrudit. Fluminis impetus lætificat civitatem DEI. b

Eo statim momento quo DEVM aspiciemus, omne miseriarum ac calamitatum agmen evanescet. De hoc beatissimo Numinis aspectu orsi sumus dicere. Explanatum

a *Ioan.c.*4.*v.*14. b *Psal.*45.*v.*5.

planatum est 1. Quid sit DEI Visio. 2. Visionem DEI caput esse beatitudinis. 3. In quo DEI visio consistat. 4. Quid nos ab eâ etiamnum excludat. 5. Quomodo ea fiat. Restant explananda sexto loco, Quomodo nos DEI Visio transformet in DEVM. Septimo, Quid denique visuri simus in DEO. De postremis duobus nunc disseremus.

§. I.

Quod igitur sexto loco statuimus, est, Quâ ratione nos DEI Visio in DEVM transformet. Ab æterno illo Miraculo divinæ formositatis, quæ prorsus infinita, inæstimabilis, nihil sanè pulchrius est aut formosius animâ beatâ, quæ DEO tam similis, ut non possit esse cum DEO major similitudo. Sed num hoc satis aut capimus, aut credimus? Certè Theologorum illud exploratæ veritatis censendum, quod illi his verbis enuntiant: Beatitudo est summa & perfectissima communicatio divinitatis, cujus mens beati est capax. Quemadmodum verò vitreus aquæ caliculus, in dolium vinarium infusus, & colorem vini & odorem induit, fitquê planè vinum: sic prorsus Beati transformabuntur in DEVM: similes ei erunt, sicuti est. Tanta enim inter Beatos omnes & DEVM erit conjunctio, tanta unio, ut Beati cujusque anima in DEVM, velut in mare immensum se mersura.

Atque hinc voluptatum omnium affluxus inenarrabilis, æternus.

Nos ipsos, obsecro, nonnihil circumspiciamus, dum hîc illi vitæ meliori præludimus. Heu quàm undequaque afflicti, quàm miseriis cooperti, quàm deformati ærumnis & peccatis sumus, quàm perditi videmur! Velut umbræ & larvæ obimus, semimortui ad mortem tendimus. Verùm inter miserrimã hanc, & illam felicissimam vitam unicum interest momentum, quod nos subitò miseriis & noxis omnibus exoneratos, jam sapientiâ ornatos, jam divitiis & gaudiis plenos, jam bonis omnibus cumulatos super omnes reges veluti DEOS DEO simillimos, ad sceptrum & diadema evehet. Hoc DEVS nobis in filio velut in prototypo monstravit. Die Parasceves pependit DEI filius in cruce ut latro, imò ut eorum coryphæus, nam latronum pependit medius, ab omni populo irrisus, spinis opertus, tormentis undique confectus, viribus & sanguine exhaustus, ita & mortuus est, inter mutuas hostium gratulationes & applausus. Post triduum hic ipse in trabe extinctus ad vitam rediit, paullò pòst vi suâ in aërem se libravit, cælos penetravit, ad Patris consessum summâ gloriâ receptus. Quales hæ vices, quámque subitæ mutationes! E cruce in paradisum, è tumulo in cælum. Ita solet DEVS; hic DEI mos est, pauperem honestare subitò. *a* Quod enim ostendit in filio,

a Eccli.c.11.v.23.

filio, id in usu habet, & in nos etiam exercet. Nam quos præscivit & prædestinavit conformes fieri imaginis filii sui. *a* Quapropter non turbemur, obsecro, nec adeo indignemur, etsi jam sputis & probris, etsi calcibus in nos elisis premamur: Momento in dignitatem regiam assurgemus, transformabimur in DEUM Visione DEI.

§. 2.

Septima hîc quæstio est & ultima: Quid igitur in DEO videbimus? Promptum ac facile responsum: OMNIA. Sed hanc vocem, OMNIA, explicatiùs proponamus.

Principiò igitur Beati omnes in DEO videbunt divinam naturam, & omnes DEI perfectiones, Sapientiam, Bonitatem, Potentiam, Immensitatem, Misericordiam, Justitiam, Sanctitatem, Pulchritudinem, Æternitatem, & quicquid Perfectionis tribuendum est divinæ naturæ.

Secundò: Videbunt illud sacrosanctæ Trinitatis altissimum arcanum: quî filius à Patre genitus, Spiritus sanctus ab utroque processerit; quî una divinitas, una sapientia & Omnipotentia, unum sed interminatum ab æterno lumen, tres tamen sint personæ. Ita videbunt Verbum quod humano se corpore vestivit, humanámque naturam ad infinitam dignitatem evexit. Sic omnia Patientis Christi mysteria

a Rom, c. 8. v. 29.

mysteria clarissimè intuebuntur. Nos in plurimis jam divinamus, & hallucinamur: illi in luce erunt, & errores suos ridebunt. Sic Omnia divini voluminis arcana, interpretationes & explicatus, prædictiones & vaticinia cognoscent. Hæc crediderunt. Est autem prima Fidei merces, videre quod credideris. Quod affirmans Augustinus: Ibi, ait, videbimus & gaudebit cor nostrum. Nec expressit quid videbimus. Sed quid, nisi DEVM? Et omnia illa quæ nunc non videmus, credentes autem pro modulo capacitatis humanæ, longè minùs quàm sunt, atque incomparabiliter cogitamus. Hîc creditis, ibi videbitis. a

Tertiò: Videbunt Beati immensam cæli domum, omnésque cælites. Altissimum hoc Numinis palatium tam amœnum & eximiè pulchrum est, ut omnes regum turres, & nobilissima quæque ędificia præ illo hirundinum niduli & columbaria rectè censeantur. Hîc Beatorum singuli universos tam hominum quàm Angelorum Ordines cernent; imò quod obstupescendum, non confusam illam hominum & Angelorum multitudinem, sed omnes singillatim tam homines quàm Angelos tanquam sibi proximos in oculis habebunt. In terrâ ipsum etiam Imperatorem innumeri nec vident, nec norunt. Alia in cælo ratio est, meliori-

a *August. tom. 5. l. 20. de civit. c. 21. mihi pag. 269.*

melioribus illic oculis utemur: nam uti omnes unum, ſic unus omnes videbit; alter alterum tanquam ſemper notiſſimum familiariſſimè noſcet. Ita omnibus atque ſingulis, de omnium ac ſingulorum numero, de meritis, dignitate, præmiis ac gloriâ liquidiſſimè conſtabit.

Quartò: Videbunt ipſos etiam Inferos, & omnia Inferorum tormenta; cernent tam diabolorum, quàm omnium damnatorum numerum, cujuſvis malefacta, & quomodo ad noxarum modum ſua ſingulis attemperata ſint ſupplicia, certo commenſu. Qui graviùs peccaverit, acerbiùs torquebitur. De hoc Beatorum ſpectaculo Iſaias: Vermis eorum, inquit, non morietur, & ignis eorum non extinguetur: Et erunt uſque ad ſatietatem viſionis omni carni. *a* Ita non tantùm ſuppliciis, ſed ſpectaculo ac ludibriis æternis ſunt expoſiti; tanquam qui publicis numellis inſerti ſtant omnium oſtentui & irriſui. *b*

Quid autem voluptatis eſt dixeris acerbiſſima tot reorū ſupplicia ſpectare? Eſt ſanè, eáque duplex. Prima: ſpectabunt inferos beati non ampliùs ſibi metuendos: Lætiſſimum carmen omnium erit: Anima noſtra erepta eſt de laqueo venantium: laqueus contritus eſt, & nos liberati ſumus. *c* Pro ſe quiſque inſultans Orco: Non gluties, dicet, me ampliùs.

a *Iſ. c. 66. v. 24.* b Sie ſtehn ewig auf dem pranger. c *Pſ. 123. v. 7.*

pliùs. *a* Eripuit DEVS animam meam à morte, oculos meos à lacrimis, pedes meos à lapsu. *b* Iò triumphe. Altera. Suos, DEIq; capitales hostes cernent mediis flammis ardere. Non est apud nos majus, sed nec exitiosius gaudium, quàm letalem hostem in ærumnis cernere. Nec parentum aut cognatorũ miseratio Beatos tanget; capitalissimi hostes sunt, omni miseratione indigni sunt; jucundum est oculos suppliciis illorum pascere.

Quintò: Videbunt in DEO Beati divinæ providentiæ obstupescendum ordinem. Ecclesiæ preces sunt verissimæ: DEVS cujus providentia in sui dispositione non fallitur. Atque hanc ab Orbis incunabulis ad ultimum diem deductam seriem æternæ Providentiæ Beati explicatissimè videbunt. Hinc omnia omnino quæ unquam in Orbe toto sunt gesta scient non aliter, ac si ea oculis spectâssent. Idque ideò potissimùm, ut divina Justitia universis ac singulis patescat, quàm scilicet jure puniantur illi, præmiis afficiantur isti. Beatus Paulus seriam præceptionem ingerens. Nolite, inquit, ante tempus judicare, quoadusque veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. *c* Adeóque non exteriores solùm actiones, sed abditissimæ cogitationes & occultissimi in agendo fines patebunt. In aperto erit & in oculis,

a Pfui/mich erlösst.

b *Ps.* 114. *v.* 8. c 1. *Cor.* c. 4. *v.* 5.

fis, quâ ratione divina hæc providentia singulos suaviter invitârit, potēter traxerit; quæ ad salutem subsidia subministrarit, quantis beneficiis ornârit, quàm benignè sustinuerit, quàm amanter protexerit. Hæc damnati scient; multò magis Beati. Itaque omnium populorum ac gentium, imò totius Orbis Historias sic scient ac si eas tunc primùm ante se cernerent.

Sextò: Videbunt in Deo res creatas omnes prout olim fuerunt, modò sunt, & tunc erunt. Devs totius Universi theatrum est, quod in amplitudinem infinitam extenditur, nullis claudendum terminis. In theatro isto spectabunt, quomodo Devs in omnibus rebus conditis, & omnes in ipso existant, atque ab ipso pendeant. Neque tantùm res creatas omnes, sed eorum magnitudinem, proportionem, pulchritudinem, naturam, vim, vires, proprietates ac motum cernent. Hinc opus non erit, ut Beati ad terræ globum descendant, instaurationem elementorum visuri. Tametsi neque hoc iis negandum. Nam puncto temporis in terram sese præcipiti volatu poterunt demittere, & velut in rem præsentem venire, divino interim aspectu neutiquam amisso. Quemadmodū diaboli, licèt extra Inferorum carceres sint, suos tamen Inferos ubique secum circumferunt: Ita Cælites ubicunque locorum sint, aspectu Dei beati sunt. Quæ

Bernar-

Bernardus dilucidè confirmans: Videt Verbum (Beatus) & in Verbo, inquit, facta per Verbum. Nec opus habet ex his quæ facta sunt, factoris notitiam mendicare. Neque enim ut vel ipsa noverit, ad ipsa descendit, quæ ibi illa videt, ubi longè meliùs sunt quàm in seipsis. a Tantam porrò varietatem rerum conditarum DEVS esse voluit, non ut iis genium lubitu nostro propitiaremus, sed ut eas jam beati cognosceremus, earúmque opificem tantò cumulatiùs laudaremus. In hanc rerum conditarũ notitiam sponte nostrâ naturali ferimur proclivitate, quam Beatitudo liberalissimè saturabit.

Absit hîc angusta & trepida illa cogitatio, quæ sibi persuadeat fieri vix posse, ut infinitarum prope rerum exactior cognitio ob earum multitudinem, varietatem, distantiam, & proprietates abstrusissimas habeatur. Vanus est ac puerilis hic metus. Nam lumen gloriæ, ita animum oculósque firmabit, ut Orbẽ universum cum iis planè omnibus quæ Orbis continet, facillimo simul ac suavissimo intuitu cognoscant. Quemadmodum ei qui in templo mediocriter amplo consistit, omnia templi ornamenta in oculis sunt: Ita Beati jam Orbis Domini maximas minimas suæ ditionis partes inspectabunt. Est è Theologis non nemo qui etiam à Dæmonibus ea talia videri arbi-

a *Bern. l. 5. de consid. c. 1, med.*

arbitretur. Si dæmonibus id concessum, quantò magis DEI amicis?

Sed Moses suo id exemplo confirmet. Hic Geneseos sacer Historicus, ita de Mundi opificio, déque hominis ac ceterorum animantium creatione scripsit, tanquam si rerum omnium productioni præsentissimus adfuisset, cùm tamē duobus millibus annorum & quadringentis tribus natalis dies Orbis natalem Mosis præcesserit. Unde igitur Mosi tam remota & nihilominus tam enucleata rerum cognitio? In cæli vestibulo fuit, Diphteras *a* & pugillares Numinis inspexit. Quid ergo non videbunt, quid rerum omnium ignorabunt, qui cælum ipsum ingressuri, qui DEUM ipsum inspecturi sunt? Luculenter hac de re Augustinus: Si Propheta Elizæus, inquit, puerum suum Giezi absens corpore vidit accipientem munera, quæ dedit ei Naaman Syrus, quem Propheta memoratus à lepræ deformitate mundaverat, quod servus nequam, domino suo non vidente, latenter se fecisse putaverat: quantò magis in illo corpore spiritali videbunt sancti omnia? *b* Quod idem sanctissimus Doctor aliâ scriptione firmans: Per divinam potentiam, ait, Martyres vivorum rebus intersunt. *c*

a *Pellis Amalthea seu tabula, in quâ Iupiter res humanas describere fingebatur.*

b *Aug. l. 22. de Civ. Dei c. 29. mihi pag. 309.*

c *Idem l. de curâ pro mort. c. 13.*

Septimò: Videbunt in DEO Beati, non solùm illa omnia quæ unquam creata sunt, sed eorum etiam multa quæ creari potuissent, non tamen omnia, sed plura pauciora, prout quis sublimius super astra solium occupaverit. Potuisset DEVS decem alios & ampliores Mundos, potuisset centum, potuisset mille & plures condere. Hos omnes & quæ hujus generis in infinitum abeunt, in DEO videre, solius est Christi Servatoris. *a*

§. 3.

Ut autem ea omnia, quæ Beati visuri sunt in cælo, summatim enuntiemus, en dictorum hoc capite synopsin. Videbunt igitur in DEO beati cælites, 1. Naturam divinam & omnes DEI perfectiones. *b* 2. Omnia Fidei & divinorum librorum arcana. 3. Cælum, omnésque cælites, & gloriam singulorum. 4. Æternitatis carcerem, damnatos omnes, & singulorum tam malefacta quàm supplicia. 5. Videbunt omnia divinæ Providentiæ decreta, &

a *Sola Christi anima videt in* DEO *scientiâ Visionis omnes possibiles creaturas. Ita etiam Christus videt omnes omnium tam Angelorum, quàm hominum cogitationes, quæ unquam fuerunt, sunt, & erunt. Vide Iacobum Granadum Theologum in* 1. *parte D. Thomæ mihi pag.* 203. b *Sed non in totum*, DEVS *enim solus seipsum totum ex toto videt, & comprehendit.*

& totum DEI gubernantis regimen, res gestas Orbis universas, historias omnes. 6. Totam Orbis machinam, cum rebus creatis omnibus & singulis; *a* omnes conditarum rerum proprietates & naturas. 7. Eorum etiam plurima quæ creari potuissent.

Atque hæc non particulatim aut gradatim, sed simul omnia, ídque distinctè, clarè, firmiter; facillimè ac suavissimè obtutu cernent immutabili. Hinc eorum nullus ab hac, quam diximus divinitatis picturâ, ab hoc viso in omnes æternitates avelli poterit. Post decies centena millia, post centies centena millia, post millies millena millia annorum, hæc visio tam recenti tantáque voluptate perfundet omnes, quantâ perfusi sunt primo omnium momento. Immutabilis est voluptas cæli, quia æterna est. Delectationes in dexterâ tuâ usque in finem. *b*

Hìc velim efficacissimè sciamus omnem creatarum rerum dulcedinem ad Creatorem collatam merum esse absinthium, & omnem rerum conditarum pulchritudinem ac formam ad conditorem comparatam, meram esse deformitatem, noctem merissimam.

Nec verò quidquam extra cælum tam melleæ voluptatis est, quin demum in fel degeneret, velut generosum vinum in acetum. Potentissima illa inter Arabiæ

a *In particulari & individuo, ut loquuntur.*
b *Psal.* 15, v. 11.

reginas Saba, *a* cùm summam Salomonis sapientiam, ornatissimum palatium, nobilissimam familiam, venustissimum ordinem recens ex itinere vidisset, in maximam admirationem rapta vix sui compos fuit. Si anno integro ea omnia spectâsset, rei novitas in familiaritatem, admiratio in tædium vertisset: voluisset demum hæc regina & videre & audire alia, prioribus jam saturata. Sic tandem omnis venustas & amœnitas in familiarem contemptum transit; cuncta evilescunt tempore. Nihil evilescit in cælo; nullum illic fastidium, nulla nausea. Post decies millies centies millena millia annorum tam nova támque grata erit voluptas cæli, quàm fuit primo temporis puncto. Delectationes in dexterâ DEI usque in finem, in omne ævum, in infinita sæculorum sæcula.

Narrat Lætiensis Abbas, *b* beatæ Gertrudi Virginem sacram à morte visam, quæ mira pandebat de cælesti gloriâ. Cui Gertrudis fidentiùs: Et unde, ait, hæc tibi omnia, quæ inter simplicissimas habebaris? Huic iterum Virgo: DEVM, inquit, semel conspexisse, est omnia didicisse. Pauca, sed satis dixit. Et verissimũ est, quod dixit: Et beati Gregorii sensu, Non credendum est Sanctos qui intus Clarita-

a *Alii ajunt fuisse Æthiopiæ. Ego prius malim ob causas.* b *Ludovicus Blosius Monil. spirit. c. 14. & ult. ubi à nobis dicta confirmantur.*

Claritatem DEI vident, aliquid foris esse quod ignorent. Quod confirmans Augustinus: Beatus,inquit,non est,nisi qui & habet omnia quæ vult, & nihil malè vult. *a*

Hîc non unam solùm monstro virtutem ut hactenus, sed omnes: Humilitatem, Patientiam, Puritatem, Charitatem atque Conformitatem cum DEI voluntate. Simul illud cum Orbis Ecclesiastâ proclamo: Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futurã gloriam, quæ revelabitur in nobis. Quicquid præclari faciamus, quicquid asperi perferamus; etsi quotidie centies precationem iteremus, quotidie pane solo & aquà victitemus, etsi quotidie corpus acerbissimis flagris castigemus, etsi facultates nostras omnes in stipem erogemus, nos ipsos insuper obsequiis arctissimis mancipemus; etiamnum clamo: Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam. Bono animo: patienter & constanter. Paucis sæpe passibus ad cælum itur.

a *Aug.l.13.de Trinit.c.5.fine.*

CAPVT XVII.

Decimum quintum cæli gaudium, ÆTERNITAS *Gaudiorum.*

ANGELVS Nazarethanæ Virgini salutem è cælo deferens,exposuit quantum illa Regem suis esset

receptura visceribus, & vestitura in hominem. Paries filium, inquit, Hic erit magnus, & filius Altissimi vocabitur; & dabit illi Dominus DEUS sedem David Patris ejus. Atque ut constaret de regni amplitudine ac diuturnitate, subjunxit: Et regnabit in domo Jacob in æternum, & regni ejus non erit finis. *a* Quale regnum hoc, quod nullis temporum aut locorum finibus circumscribatur? Plurima in Orbe regna numeramus, nullum infinitum, æternum nullum.

Adonibezecus rex Chananæus, cùm ab Hebræo milite jam captus, & præcisis pedum ac manuum digitis, prout meruerat, mutilatus esset, in has voces confitens reus erupit: Septuaginta reges amputatis manuum ac pedum summitatibus, colligebant sub mensâ meâ ciborum reliquias: Sicut feci, ita reddidit mihi DEUS. *b* Proh superi, quot reges, quot regna? Sed horum nullum immortale, nullum sine fine. Suus tandem & reges & regna fatalis finis sepelit.

Darius Rex Persarum opulentissimus, copiosissimos in Alexandrum Macedonem exercitus ducebat; in his decem millia suorum numerabat, quos Persæ immortales vocare soliti. *c* Ubi jam immortales illi, ubi eorum Rex Darius, ubi Darii regnum? Altis cineribus sepultum, suo jam pridem fine contabuit. Suus est regnis omnibus finis.

a *Luc.c.1.v.31.32.33.*
b *Iudic.c.1.v.7.* c *Curtius l.3.c.7.*

Solius

Solius Christi regnum ignorat finem. Angelus prædixit : Et regni ejus non erit finis. De hoc æternitatis beatissimæ regno jam plura..

§. III.

Regnum omne fluctuans & instabile:
Vt alta ventos semper excipiunt juga,
Imperia sic excelsa Fortunæ objacent. a
Itaque occultis sæpe caussis labuntur : & quæ domesticis steterant bellis, quæ externis regna, nullo impellente ruunt. Sæpe inter fortunam ultimam & maximam nihil interest.

Cyrus per annos triginta in magnâ gloriâ Rex Persarum, finitimis deinde ac longinquis subactis, longiùs etiam manus ad Scythas porrexit. *b* Venit cum magno & victore exercitu, sed à feminâ vincendus. Thamyris genti Scytharum præerat, & filium ad regni fines externam vim repulsurum miserat : sed victus est, & insidiis à Cyro circumventus. Ergo ipsa molem regni ultimam excivit, & animosè obviam se dedit, atque iisdem artibus circumventum & clausum regem, copiásque cecidit. Ducenta millia Persarum erant. Clades ingens, nec sine ludibrio. Caput mortuo Regi amputatum, quod Thamyris in utrem sanguine plenum mersit, & exprobravit : Satia te sanguine, quo expleri nequiisti.

a *Seneca Oedipus.* b *V. Lips. l. 3. Polit. c. 6.*

O Regnum longâ mole fundatum ubi es? Rex Cyre tot annos felix & victor ubi es? Quò fata & ordo rerū miserunt? A summis ad ima decidisti. Hic tuus, hic regni tui fuerat finis. Rex Christus cum suis regnabit in æternum, & regni ejus non erit finis. Isaias suis id vaticiniis affirmans: Multiplicabitur ejus imperium, inquit, & pacis non erit finis: Super solium David, & super regnum ejus sedebit, ut confirmet illud, & corroboret in judicio, & justitiâ amodò & usque in sempiternum. a Hæc utique non Salomonem, multò minùs Roboamum ejus filium, sed Christum regem æternum commonstrant. Salomonis regnum quadringentis annis floruit, demum in Babyloniâ extinctum est: *& hujus regni erat finis*.

Helvius Pertinax decimus octavus Romanorum Imperator, tribus solùm mensibus diadema gessit: Siquidem post inaugurationis diem exacto trimestri à militibus occisus est. In aliquod mortis solatium addita hæc pictura. Stabat Helvius, & cælum, in eóque stellarum unam tangebat, veluti jam vicinus superis, aut inter eos relatus. Rex Orbis Christus, cùm infantulus etiamnum in gramineis cunis decumberet, stellam illustrissimam non solùm tetigit, sed eam in cælo fixit, accendit, nutu suo duxit; ire, stare jussit ut voluit; verè rex, verè siderum Imperator, qui ut gentem humanam à morte vindi-

a *If.c.9.v.7.*

caret,

caret, in cruce mortuus, ipsum Solem atratum in exequias ire præcepit. Cúmque Romanus Præses Pontius Pilatus interrogaret: Ergo Rex es tu? Affirmatissimè respondit: Rex sum ego. *a* Hos ipsos titulos crux loquebatur: IESVS Nazarenus Rex Judæorum. Rex est Christus. *Et regni ejus non erit finis.* Et regnū ipsius omnibus dominabitur. *b*

§. 2.

Hoc Christi regnum immensum, sine limitibus, infinitum est. Omnia Orbis regna colliminium & terminos *c* habent, suis clauduntur marginibus. De quovis illorum asserendum: hucusque profert fines, nec longiùs: hos limites, hæc habet confinia regnum Macedoniæ, hæc regnum Syriæ; hæc regnum Ungariæ, hæc Galliæ, hæc Bohemiæ, hæc Poloniæ. De Filio Altissimi, de Servatore Christo dixit Angelus: *Et regni ejus non erit finis.*

Poëtarum princeps suæ ingenuitatis oblitus, ut Romanis palpum venderet, sic olim cecinit:

His ego nec metas rerum, nec tempora pono,
Imperium sine fine dedi. —— *d*

Quid ais hîc Maro? Regnum hoc quod sine fine datum, in terrâ est, an in cælo? Utique in terrâ. Etsi esset in cælo, Cælum & terra transibunt. Transibunt quæ

a *Ioan.c.*18.*v*.37. b *Psal.*102.*v*.19.
c Ihre grentzen. d *Virgil.l.*1.*Æneid.*

fecit ipſe DEVS, quantò citius quæ condidit Romulus?

Et ubinam nunc eſt Romanũ ſine fine imperium? Fuit: olim ſtetit, olim cælo caput extulit, floruit, Orbem dominatu preſſit. Fines imperii Romani Orbis & Oceanus, ut quicquid opportunum aut dignum vinci, vicerit. Itaque terminos ſibi fecit Orientem & Occaſum, exceptis locis inacceſſis & inhabitatis, aut quibuſdam habitatis quidem ſed ignobilioribus. Et ubi jam iſtud tam amplum, admirandum imperium? Quæri vides. Ubi qui promoverunt, & propagârunt? Periiſſe vides. Illa ipſa rerum gentiúmque Domina, & falsò æterna urbs, ubi eſt? Diruta, obruta, incenſa, inundata; periit non unâ morte; & ambitiosè hodie quæritur, nec invenitur in ſuo ſolo.

Ego te Roma illa vetus & ſpecioſa ſuper omnes uſquam aut unquam urbes non ſolùm non video, ſed etiam quæ fueris, quæro. Quæ fueris? Imò, & ubi fueris? Et quî ſcio, an non aliquando, Utrum fueris, quæretur? Non magis hoc mirum, ſi plura currant ſæcula, quàm nunc de Thebis Ægyptiis, aut Trojâ dubitari. Nam habet hoc ætas, ut primò formam tollat, tum rem, deniq; famam & nomen auferat. Sicut Solem iſtum aſſiduè vel aliqua nubes ſubducit, vel nox denique condit: talis omnis hic ſplẽdor & felicitas, rapitur aut evaneſcit. Omnia iſta ſomnium, bulla, nihilum, ſi cum

cum æterno & æternitate comparentur. O ſpes & res humanæ quid eſtis? quò itis? Nos ipſi quid ſumus? quò imus? Poſt aliquot annos futuri pulvis, umbra, nihil. *Et regni noſtri eſt finis.* Solùm Chriſti regnum extra omnes fines & limites eſt. *Et regni ejus non erit finis.*

DEVS imperium filio ſuo ſine fine dedit. Quod divinus Pſaltes luculentè vaticinatus: Dominabitur, inquit, à mari uſque ad mare, & à flumine uſque ad terminos Orbis terrarum. *a* Nimirum à mari orientali Indico, ad Gaditanum occidentale, & à Iordane flumine, ubi Chriſtus concionari cœpit, uſque ad Orbis terminos. Sed hoc imperium in terrâ non tam finietur, quàm transferetur ad illud cæleſte, quod omnem excludit finem. Regnum tuum (Domine IESV) regnum omnium ſæculorum, & dominatio tua in omni generatione & generatione. *b* Habent, inquit Auguſtinus, mutationes regna terrena. Veniet ille de quo dictum eſt: *Et regni ejus non erit finis. c*

§. 3.

Dominus regnabit in æternum, & in ſæculum ſæculi. *d* Reges Hebræi regnârunt quidem in domo Iacob, ſed neutiquam in æternum. De illorum quolibet affirmandum: *Et regni ejus erat finis.* Saul

a *Pſ.* 71. *v.* 8.
b *Pſ.* 144. *v.* 13. c *Aug. tom.* 10. *ſerm.* 29. *de verbis Domini c.* 7. d *Pſal.* 9. *v.* 37.

Saul annis viginti ſceptrum tenuit, David annis quadraginta, Salomon pariter quadraginta. *Et regni eorum erat finis.* Ab his Roboam annis ſeptendecim, Abia tribus, Aſa quadraginta unum, Ioſaphat viginti quinque, Ioram quinque, Ochozias unum duntaxat annum Rex fuit. *Et regni ejus erat finis.* Poſt hos furia illa Athalia ſeptem annis, Ioas quadraginta, Achaz ſedecim, Ezechias inter optimos cenſendus viginti novem, Manaſſes inter flagitioſiſſimos habendus quinquaginta quinque cum imperio fuit. Tandem etiam, *& regni illius erat finis.* Sic Amon annis duobus, Ioſias triginta unum, Ioachaz tribus ſolùm menſibus, nec pluribus Ioachim dominatum tenuit. Alius ab eo ejuſdem nominis annis undecim, totidem rex Sedechias regnum adminiſtravit. *Et regni ejus*, ſicut & priorum, *erat finis.* Hi ſolùm Iſraëlis rempublicam geſſerunt: Reges Iuda ſilentio præterimus. Quorum omnium regna, in carcere Babylonico ſortita finem, expirârunt.

Poſt potentiſſimum & quidem geminum Iſraëlis & Iuda regnum lacrimabili fine extinctum, Duces potiti ſunt rerum, inter quos Zorobabel primus, à quo alii tredecim magiſtratũ ordine habuerunt. Sed & Ducum poteſtas cum Machabæis ſepulta eſt. *Regni horum omnium erat finis.*

Si ab Iſraëlis ad Romanum imperium tranſire libeat, eoſdem regni fines videbimus. Iulius Cæſar annis quatuor diadema

dema gessit. Augustus Imperator, quinquaginta sex annis, summo cum imperio fuit. Res rara, & sine exemplo. Tiberius annos viginti duos, Cajus tres tantùm, Claudius tredecim, totidem & Nero dominatus est in Orbem. *Et dominii ejus erat finis.* Galba Imperator septem mensibus: Otho tribus solùm, Vitellius mensibus octo, Vespasianus annis novem, Titus biennio, Domitianus annis quindecim, Nerva unico, Trajanus novendecim, Hadrianus viginti, Antoninus viginti duobus, Aurelius Verus annis quinquaginta imperavit. Et tamen imperii ejus, perinde ut ceterorū omnium, erat finis. Omitto longam ceterorum seriem, quos omnes regnandi finis solio dejecit.

Quid jam Romanos Pontifices enumerem, quorum plurimi annis pauculis rei Christianæ præfuerunt. Primus Pontificum Petrus Apostolus annis viginti quinque imperii sacri clavum tenuit: Alii ab eo annum unum, duos, quatuor, plerumque paucos: Quot autem Pontificum paucis solùm mensibus, imò diebus solùm aliquot, rebus præsidebant? Sisinnius Pontifex dies viginti, Bonifacius VI. dies quindecim. Urbanus VII. dies duodecim, Leo XI. dies viginti sex. Valentinus dies tantummodo quatuor ad gubernacula sedit. DEUS bone quàm breve regnum, quàm præceps regni finis!

Ad Imperatores Romanos redeo. Superiori

periori sæculo Carolus V. Augustissimæ memoriæ Imperator annis triginta octo Rempublicam Christianam gessit, Ferdinandus sex annis, Maximilianus II. duodecim, Rudolphus II. triginta quinque, Matthias octo. Ferdinandus II. anno jam duodecimo, quo hæc scribo, *a* summam rerum administrat. Verum enimverò, & regni horum etiam regum quos ipsi novimus, fuit, erítque finis. Nec Reges tantùm, sed & regna suis quæque funeribus efferuntur. Ubi nunc Hebręum Regnum, ubi Græcum, ubi Romanum, ubi Syrium & Ægyptium? funerata sunt, cineribus submersa sunt.

Ultimus Assyriorum Rex Sardanapalus, Medorum Astyages, Persarum Darius, Macedonum Perseus, Romanorum Tarquinius, Iudæorum Rex ultimus Herodes. Veteres Ægypti Thebas vix fama retinet: Centum Cretæ urbes vix retinet fides. Cadavera Carthaginis, Numantiæ, Corinthi prisci viderunt & mirati sunt: Nos Athenarum, Spartæ, & tot illustriũ urbium ignobiles ruinas. Regnorum omnium horum erat finis. Regnũ Christi immortale, sine fine, æternum est. Dominus regnabit in æternum, & ultrà. *b* Et regnũ ipsius omnibus dominabitur. *c*

§. 4.

Eruditè dixit Philo: Vide regionum integrarum & gentium mutationes. Floruit

a *Anno* 1634.

b *Exod*. *c*. 15. *v*. 18. c *Psal*. 102. *v*. 19.

fuit quondam Græcia, sed Macedones abstulerunt ei potentiam. Postea Macedonia viguit opibus, sed divisa in plures portiones debilitata est, donec omnino interiit. Ante res Macedonum inclyta fuerat Persarum felicitas: sed una dies tam ingenti regno finem attulit: & nunc Persæ penes quos paulò antè fuerat imperium, sunt Parthorum provincia. Fuit & Ægypti olim perampla magnificáque potentia, sed nubis in morem præteriit ejus felicitas. Quid Æthiopes? Quid Carthago in Africâ? Quid Pontici Reges? Quid Europa Asiáque, & ut compendio dicam, totus Orbis habitabilis? Nónne more navis súsque déque jactatæ marinis fluctibus, nunc secundis ventis, nunc adversis utitur? Nam verbum divinum choreas in orbem ducit, quod vulgus hominum fortunam nominat: Et cùm perpetuò feratur per civitates, gentes, regionésque, res aliorum aliis omnium omnibus tribuit, subinde variantibus apud singulos temporibus: Ut totus terrarum Orbis tanquam una civitas optimo Reipublicæ genere administretur, populari regimine. Nihil igitur est in humanis rebus ac negotiis præter umbram aurámque levissimam, sine morâ prætervolantem: erunt enim ultro citróque tanquam æstuaria. a Omne regnum fluctuans & instabile, per omnium pom-

a *Philo, l. Quod* DEUS *sit immutabilis, fine, mihi pag.* 248.

pomparum ac triumphorum seriem ad suum sibi sepulchrum choreas ducit. Suus rebus omnibus finis imminet. Regnabit Christus in æternum, *& regni ejus non erit finis.* Regnabimus cum Christo, si priùs subesse cum illo etiam sustinere didicerimus. Beatus Paulus hoc ipsum acriter inculcans : Si sustinebimus, inquit, & conregnabimus. *a* Quid, oro, sustinendum ?

Duo sunt Christi regna. Primum quidem ligneum & insuave, sed aureum alterum & gemmeum. De ligneo expressè cecinit Hebræus Psaltes : Dicite in gentibus, quia Dominus regnavit à ligno. *b* Iustinus Martyr arguit Iudæos & convicit, quòd voculam illam, *à ligno*, erasserint. Pro testimonio dicit Prudentii vetus poëma :

Impleta sunt quæ concinit
David fideli carmine,
Dicens, In nationibus
Regnavit à ligno DEUS.

Verè regnavit Christus à ligno, & factus pro nobis in ligno maledictum, *c* ex altâ trabe jus dixit Orbi. Illum Iudæa repudiavit; nos amplectimur. Interim tamen sæpiuscule querimur, acerbiorem vitæ sortem, & malis nostris parùm toleranter illacrimamur. O Christiani! quid hoc agimus? Durat etiamnum ligneum Christi regnum : Sed ne cadant animi; sequetur gemmeum. Si sustinebimus, & conregna-

a 2. *Tim*, c. 2. v. 12.
b *Psal.* 95. u. 10. c *Gal.* c. 3. v. 13.

regnabimus. Subeat memoriam quod Ducibus, Regibus, Imperatoribus quandoque contigit.

In venatum iit Maximilianus II. Imperator. Sequi debuit ex more suum dominum argentea supellex. Cùm autem viæ impeditiores occurrerent, in iis insuper erraretur, argentum mensarium stato tempore haberi non potuit. Idcirco Cæsari scutellis partim testeis, partim ligneis cibi fuerunt inferendi, cum præfatione, argenteas patinas brevî adfore, vellet tantisper ligneis non indignari. Idem hîc monendi sumus: Regnum Christi nunc ligneum toleremus, succedet aureum. Si sustinebimus & conregnabimus.

Beatus Gregorius ad regnum Mundi generosè calcandū, & ad ligneum Christi regnum tranquillè tolerandum provocans: Ubique Mors, ait, ubiq; luctus, ubique desolatio; undique percutimur, undique amaritudinibus replemur: & tamen cæcâ mente carnalis concupiscentiæ amaritudines ipsas amamus; fugientem Mundum sequimur, labenti inhæremus. Et quia labentem retinere non possumus, cum ipso labimur quem cadentem tenemus. Aliquando nos Mundus delectatione retraxit à Deo, nunc tantis plagis plenus est, ut ipse nos jam Mundus mittat ad Deum. Pensate ergo quia nulla sunt, quæ temporaliter currunt. Finis temporalium ostendit, quàm nihil sit, quod transire potuit. Casus re-

rum indicat, quia res transiens, etiam tunc propè nihil fuit, cùm stare videretur. Hæc sollicitâ consideratione pensate; in æternitatis amore cor figite. *a*

§. 5.

Anno Christiano trecentesimo trigesimo sexto Constantinus Magnus Imperator filios suos Constantinum, Constantium, & Constantem ad tabulam geographicam duxit, ubi digitum intendens: Tibi, ajebat, hoc regnum, hanc provinciam do Constantine: Tibi verò Constanti, è meis regnis hoc & hoc assigno: Tu verò Constans has à me terras habeto, quas simul loquente digito monstrabat. Quâ in re Constantinus Pater non utique pictas illas in telâ vel ligno Provincias, non picta illa regnorum nomina donavit, sed regna vera in imagine repræsentata. Sic & Christus nobiscũ agit, immensum illud sine fine regnum commonstrat, brevî possidendum: Id tamen nondum possidemus, sed velut in ligno teláve pictum aspicimus; Nos autẽ adeo infantes sumus, ut de his ipsis picturæ particulis acerrimè digladiemur: Terram quæ cæli rudissima est adumbratio, avide ac anxie inter nos partimur; terræ voluptates rapimus, veræ Beatitudinis obliti; O infantissimi mortales, quid inania hæc & minuta sectamini? Non hæc regna, sed

a Gregor. tom. 3. hom. 28. in Evang. fine.

sed solùm lineamenta sunt illius regni quod finem non habebit. Quicquid extra cælum est, pictum est, leve ac momentaneum est. Non hæc vilia thesauri, non regna, non voluptates sunt, sed thesaurorum, sed voluptatum ac regnorum umbræ sunt merissimæ.

Philonis eruditionem hîc iterum instillo: Quid aliæ res corporis, nónne somnia sunt, inquit? nónne pulchritudo momētanea pænè priùs marcescit, quàm floreat? Sanitas incerta infirmitatibus obnoxia? robur morbis expugnabile per occasiones plurimas? Sensuum integritas humoribus vitiosis facilè corrumpitur? Iam quanta sit in rebus externis obscuritas quis nescit? Ingentes opes sæpe una dies abstulit: Multi honoratissimi antea, versis rerum vicibus in contemptum venerunt cum ignominiâ: Imperia regum maxima brevi temporis momento subversa sunt. Fidem meis verbis astruit Dionysius in Corintho quondam tyrannus Siciliæ, mox pulsus & Corinthum profugus, litterator factus è tanto Principe. Attestatur & Crœsus Rex Lydiæ ditissimus regum qui sperans se deleturum Persarum potentiam, non modò proprium regnum amisit, sed & ipse vivus in potestatem hostium rēdactus minimum abfuit quin exureretur. Testantur de hujusmodi somniis non singuli tantùm, sed civitates, gentes, regiones, Græcia, Barbaria, insularum continentísque

tísque incolæ, Europa, Asia, Oriens, Occidens. Nihil enim usquam permanet sui simile. a

Solum Christi regnum immortale, infinitum, immutabile, æternum est. Iusti in perpetuum vivent, & apud Dominum est merces eorum. b DEVS jam olim promisit: Gaudebitis & exultabitis usque in sempiternum in his quæ ego creo. c Sic semper cum Domino erimus. d Præcipuum Beatorum gaudium ex eo nascitur, quòd sciant Beatitudinem fore sempiternam: sicut præcipua damnatorum afflictio est, quòd videant tormenta sua fore perpetua.

Mors damnatorum non absolvi, vita Beatorum finiri non potest. Cùm enim lumen gloriæ non possit extingui, certè Beatitudo quæ ex eo necessariò sequitur, non poterit amitti.

§. 6.

Quid ergo, inquit Anselmus, per multa vagaris homuncio, & bona corpori tuo, tuoque animo quæris? Si pulchritudo & forma delectat; Fulgebunt justi sicut Sol in regno Patris. Si velocitas, si vires & libertas; erunt similes Angelis DEI. Si vita sana & immortalis; Iusti in perpetuum vivent, & salus eorum à Domino. Si

a *Philo l. de Ioseph med. mihi pag.* 425.
b *Sap. c.* 5. *v.* 16. c *Isai. c.* 65. *v.* 18.
d 1. *Theff. c.* 4. *v.* 17.

Si satietas sine tædio; Satiabuntur cùm apparuerit gloria Dei. Si delitiarum abundantia; Inebriabuntur ab ubertate domûs Dei. Si Musicæ non desitura suavitas; concentus Angelorum nullo sopietur luctu. Si omnium voluptatum copia; Torrente voluptatis suos potabit Devs. Si Sapientia; Ex ipso Sapientiæ fonte, quantũ volent, haurient. Si Amicitia; Mutuus erit omnium amor; Devs Beatos, beati Divm ardentissimè amabunt. Si concordia; Cor unum & anima una, voluntas una omnium erit divinæ voluntatis sententia. Si potestas; omnia cum Deo suo poterunt, rerum omnium Domini. Si honores & divitiæ; Devs fideles servos supra multa constituet, & honorificabit illos, ut ubi ipse est, sint & ministri ejus. Si vera securitas; Præcipitata est mors in sempiternum.

------ *Immensa est, finémq; potentia cæli*
Non habet. ---------

Tunc consummatum habebunt plenúmque bonum sortis humanæ, cùm calcato omni malo, in interiorem illum æternitatis sinum venerint. Tunc juvabit inter sidera ipsa vagantem, divitum pavimenta ridere, & totam cum auro suo terram: non illud tantùm dico, quod egessit, & signandum monetæ dedit, sed & illud quod in occulto servavit posterorum avaritiæ. *a*

Augustinus animo in altum evectus.

a *Seneca l. 1. nat. quæst. præfat.*

Quanta erit illa felicitas, inquit, ubi nullum erit malum, nullum latebit bonum; vacabitur DEI laudibus, qui erit omnia in omnibus. Quoniam tunc non erit ulla necessitas, sed plena, certa, secura, sempiterna felicitas. Ipse finis erit desideriorum nostrorum, qui sine fine videbitur, sine fastidio amabitur, sine fatigatione laudabitur. O verè maximum sabbatum non habens vesperam! Ibi vacabimus & videbimus: videbimus & amabimus, amabimus & laudabimus. Ecce quod erit in fine, sine fine. Nam quis alius noster est finis, nisi pervenire ad regnum, cujus nullus est finis? *a* Hæc est requies sempiterna; sine fine erit requies ista; sine fine erit gaudium hoc, sine fine erit incorruptio. Vitam æternam habebis, requiem quæ non habet finem. Quanto labore digna est requies, quæ non habet finem? *b* Nemo ex vobis, inquit Bernardus, parvam aliquam requiem aut lætitiam suspicetur eorum, qui ab omni penitùs molestiâ liberi recogitant annos suos in dulcedine animæ suæ; lætantur pro diebus, quibus humiliati sunt, annis quibus viderunt mala, cum jucundâ admiratione, & mirâ jucunditate considerant pericula quæ evaserunt, labores quos pertulerunt, certamina quæ vicerunt. *c*

Hanc

a *Aug. tom. 5. l. 22. de Civitate c. 30. seu ult.*
b *Idem tom. 8. in Psal. 93. mihi pag. 432.*
c *Bern. serm. 2. de Sanctis omnibus, ante med.*

Hanc ipsam Beatitudinis æternitatem Chrysostomus, velut attonitus suspiciens: Cogita, inquit, quantum sit animam illuc pergentem, nequaquam finem bonorum illorum expectare, neque mutationem: quin potiùs incrementum, & vitam finem non habentem, & vitam omni periculo liberam, ab omni mœrore & curâ alienam, plenam gaudiis & mille bonis. *a* Porrò idem aureus Orator proprietate admirabili rem oculis subjiciēs: Nunc, inquit, quemadmodum in utero puellus, sic in Mundo vivimus, multis interclusi angustiis, venturíque sæculi, nec fulgorem neque claritatem contuemur. *b* Sic est omnino. Æternitati magis, magísque in dies proximamus, & rerum nostrarum minimè satagentes stertimus. Eho, evigilate justi, imminet Æternitas. Ille jam apparuit in carne, inquit Gregorius, qui electos suos adscribit in æternitate. *c*

§. 7.

Ecclesiastes oculos humanos ad æternitatem erigens: Si, ait, ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, in quocunque loco ceciderit, ibi erit. *d* Si ad iratum judicem corruerit, ibi erit: si in

a *Chrys. tom.* 4. *hom.*6. *in c.* 4. *ad Hebræos mihi pag.*1520. b *Tom.*5.*epist.*5. *ad Theodorum lapsum, mihi pag.*847. c *Greg. hom.* 8.*in Evang.* d *Eccles.c.*11.*v.*3.

desperatorum flammas, ibi manebit: si in diabolorum catervas, ibi manebit: si ad Austrum & cæli divitias, ibi erit, ibi manebit. Æternitati suppliciorum, æternitas præmiorum respondebit; utraque sine fine, sine omni termino.

Cùm Absalon notus ab impietate regius juvenis, germanum fratrem Amnonem jam temulentum super mensam jugulâsset, de parentis maximo luctu hæc Regum fasti affirmant: Luxit ergo David filium suum cunctis diebus. *a* Quid obsecro luctum tam inauditũ in omnem regis vitam obfirmavit? Nihil certè aliud quàm horribilis ille lapsus in æternitatis præcipitium. Sanctissimus Rex David Amnonem ebrium occisum ad Aquilonem, & ad æternas flammas corruisse conjectabat. Hinc ille inauditus luctus: Hinc idem Hebræus rex David jam morti vicinus Salomoni filio hanc ipsam æternitatem altissimè infixurus: Si quæsieris Dominum, inquit, invenies: si autem dereliqueris eum, projiciet te in æternum. *b*

Ismenias Thebanus vir sapiens legationem patriæ causâ ad Persarum Regem suscepit. Hunc tribunus militum Titraustes, ex officio ad Regem deducturus: Verùm, inquit, ô Thebane hospes, lex est apud Persas recepta, ut qui in conspectum Regis venerit, non priùs ser-

a 2. *Reg*. c. 13. v. 37. *al. multis diebus.*
b 1. *Par*. c. 28. v. 9.

ſermonem cum eo conferat, quàm eum adoraverit. Quòd ſi ergo lubeat eum adire, perages quod lex jubet. Hſmenias: Duc, inquit, & Regi me ſiſte. Cúmque jam eò ventum eſſet, annulum legatus quem geſtaverat, digito detractum clam abjecit ad regios pedes, & mox procumbens velut adoraret, illud animo ſecum verſabat: Non tibi, ſed Annulo. Quem iterum ſuſtulit, tanquam adorationis munere perfunctus. a

Plurima ſunt, non negamus, gravia perpeſſu & aſpera, quæ tamen facilè & ſuaviter perferemus, ſi hunc ipſum beatiſſimæ cæleſtis æternitatis annulum aſſiduè aſpexerimus, illud animo identidem verſantes: Non tibi, ſed annulo. Eſt venia danda inimico? Arduum hoc & difficile: ſed æternitatis annulum, oro, reſpice, & dic: Non tibi, ſed Annulo: hoc eſt, non in tuam, inimice, ſed in æternitatis gratiam hoc facio. Eſt injuria gravis concoquenda? acerbus quidem bolus, ſed condias eum & dicas: Non tibi, ſed annulo. Vigiliæ, jejunia, rigores alii carnem macerant? Dic alacri animo: Non tibi, ſed Annulo. Morbus & dolor infeſtant? Dic iterum: Non tibi, ſed annulo. Paupertas & rerum inopia premit? Dic denuò, dic centies: Non tibi, ſed annulo. Ita tempori cede, & ſubmitte te; tolera quod non vis, ut aſſequaris quod vis. Non ſunt condignæ paſſiones hujus

a *Ælianus l. 1. var. hiſt. c. 21.*

temporis ad futuram gloriam. Quicquid faciamus aut patiamur, gemmeus æternitatis annulus his omnibus dignissimus est. In hujus gratiam nihil laboris recusandum, nihil afflictionis non tolerandum. Clamat Aggæus vates: Adhuc unum modicum est. *a* Quingenti etiam anni, mille etiam anni unum modicum sunt. Post hoc modicum æternitatis annulus tradetur.

§. 8.

Cùm ad Xerxen regem deferrentur Atticæ ficus venales, quæ dulcedine alias longè superarent, negavit Rex illas se gustaturum, dum regione potitus esset, quæ fructus ejuscemodi ferret. Christus Rex Regum in supremâ cum suis cœnâ appositi vini quidquam ampliùs à se gustandum negans: Dico vobis, inquit, non bibam amodò de hoc genimine vitis usque in diem illum, cùm illud bibam vobiscum novum in regno Patris mei. *b*

Rectissimè nos fecerimus, si in omnes vetitas aut suspectas oblectationes liberè pronuntiemus: Procul ô procul voluptates pessimas, quæ veluti dulcissimæ ficus, sed venenatæ nos fallunt: Non libabo, non tangam has ampliùs; dum illis fruar melioribus in æternitatis felicissimæ regno.

Omnia terræ gaudia sunt brevissima, &

a *Agg.c.2.v.7.* b *Matth.c.26.v.29.*

& extrema gaudii plerumque luctus occupat. Iobi familia genialiter ac hilariter epulabatur : Fatali turbine repentè omnes involvuntur, & quod eis modò triclinium erat, jam ſepulchrum eſt. Rex Balthazar convivium agitat lætiſſimum; ſubitò ad parietem ſcriptoria manus arcani quid pingit, & omnis lætitia in luctum maximum vertit. Solum Æternitatis regnum in cælo æterna præſtat gaudia : cælum æternat. Hoc ſponſa cæleſtis aſſerens : Tigna, inquit, domorum noſtrarum cedrina, laquearia noſtra cypreſſina. *a* Utrumque ligni genus nec cariem ſentit unquam nec vitium. Noſtræ hîc domunculæ ruinam proximè ſpectant ; cælum æternat.

Nobiliſſimus Poëta Græcus Euripides apud Alceſtidem tragœdiarum ſcriptorem aliquando queſtus eſt, quòd ingenti niſu, ſummóque tridui labore non niſi tres verſus ſcribere potuiſſet : Alceſtides contrà gloriatus eſt, ſe uno die facillimè centum verſus fundere. Ad quem Euripides iterum velut dicti pœnitens : Hoc tamen, inquit, non neſcias velim, verſus tuos triduo tantùm, meos in ævum duraturos. Hoc revera cuique noſtrûm aſſiduè cogitandum : Quicquid hoc die, hâc horâ fecero, id non triduo ſolùm, ſed in ævum durabit. Si DEO laborem, ſi DEI cauſsâ patiar, laboris & patientiæ fructus me totâ ſolabitur æternitate. Gemmeus æternitatis Annulus mihi nunquam am-

a *Cantic.c.* 1. *v.* 17.

plius

pliùs eripietur: Cælum æternat. Quod Auguſtinus præclariſſimè dixit: Æterna promiſit æternus: ſi credidero ex mortali fiam æternus. a

Amemus vitam æternam: & ex eo noverimus, quantum pro vitâ æternâ laborare debemus, cùm videmus homines amatores præſentis vitæ temporalis atq; finiendæ ſic pro illâ laborare, ut quando venerit metus mortis, quicquid poſſunt, faciant, non ut auferant, ſed ut differant mortem. Quantum laborat homo, quando mors imminet, fugiendo, latendo, quicquid habet, dando, & ſe redimendo, laborando, cruciatus moleſtiáſque ſuſtinendo, medicos adhibendo, & quicquid aliud homo poteſt? Videte quàm conſumptis laboribus & facultatibus ſuis, ut aliquantum vivat poteſt facere; ut ſemper vivat non poteſt. Si ergo labore tanto, tanto conatu, tantis impendiis, tantâ inſtantiâ, tantâ vigilantiâ, tantâ curâ agitur, ut aliquantulum plus vivatur; quomodo agendum eſt, ut ſemper vivatur? Et ſi prudentes dicuntur qui omnibus modis agunt ut differant mortem, & vivant paucos dies: quàm ſtulti ſunt qui ſic vivunt, ut perdant diem æternum? Hoc ſolùm ergo nobis promitti poteſt, ut dulceſcat nobis utcunq; munus DEI, ex hoc quod habemus modò: quia de munere ipſius habemus ut vivamus, ut ſalvi

a *Aug. tom.* 10. *ſerm.* 29. *c.* 6. *de verbis Domini in Evang. Matth.*

ſalvi ſimus. Ponamus ergo nobis ante oculos talem vitam, cùm promittitur æterna, ut removeamus ab illâ quicquid hîc moleſtum patimur. Faciliùs enim invenimus quid ibi non ſit, quàm quid ibi ſit. Ecce hîc vivimus, vivemus & ibi. Salvi ſumus quando non ægrotamus, neque aliquid dolet in corpore: ſalvi erimus & ibi. Et quando nobis eſt bene in hac vitâ, nullas pœnas patimur: nullas patiemur & ibi. Pone ergo hîc hominem viventem ſalvum, nullas pœnas patientem: Si ei donaret quiſquam ut ſemper ſic eſſet, & hoc bonum non deſineret: quantum gauderet? quantum extolleretur? quomodo ſe non caperet lætitiâ ſine pœnâ, ſine cruciatu, ſine fine vitæ? Si hoc ſolùm nobis promitteret Devs, quod dixi, quod modò, quibus potui verbis, deſcripſi & commendavi: quanti erat emendum, ſi venale eſſet, quantum dandum erat, ut emeretur? Sufficeret quicquid haberes, etiamſi totum Mundum poſſideres. Et tamen venale eſt: eme ſi vis. Nec multum exæſtues de re magnâ propter pretii magnitudinem. Tantum valet quantum habes. Ad aliquid ergo magnum & pretioſum comparandum parares aurum vel argentum, vel pecuniam, vel fructus aliquos pecorum aut frugum, qui in tuâ poſſeſſione naſcerentur, ut emeres neſcio quid hoc magnum & præclarum quo viveres

in

in hâc terrâ felix. Et hoc eme, si vis. Noli quærere quid habeas, sed qualis sis. Res ista te valet. Tantum valet, quantum es tu. Te da, & habebis illam. Quid exæstuas? quid turbaris? Nunquid quæsiturus es te, aut empturus es te? Ecce tu qui es, qualis es, da te illi rei, & habebis illam. Sed malus sum, inquies: & fortè me non accipit. Dando te illi bonus eris. Ut huic fidei promissioníque te des; hoc est bonum esse. Cùm autem bonus fueris, pretium ipsius rei eris, & habebis, non quod dixi, solùm, salutem, incolumitatem, vitam, & sine fine vitam, non hoc solùm habebis, adhuc alia tollo. Non erit ibi lassari & dormire: non ibi erit esurire, & sitire: non ibi erit crescere & senescere, quia nec nasci erit, ubi numeri integri manent. Numerus qui est, ipse est, nec opus est ut augeatur, quia non ibi fit ut minuatur. Ecce quanta tuli, & nondum dixi quid ibi erit. Ecce jam vita est, jam incolumitas est, jam nulla pœna, nulla fames, nulla sitis, nullus defectus, nihil horum; & tamen nondum dixi quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit. Creditur, & non videtur: non solùm non videtur, sed nec dicitur. Quomodo ergo creditur si non dicitur? Quis credit, quod non audit? Si autem audit aut credit, dicitur: si dicitur, cogitatur; si cogitatur, & dicitur, & in auribus hominum.

num intrat. Et quia non diceretur, nisi cogitaretur, & in cor hominis ascendit. *a*

§. 9.

Altâ mente reponendum est, quod religiosissimus vir ille fiduciâ ingēti dixit: Bonum quod expecto, tam immensum est, ut omne supplicium, & omne tormentum mihi sit oblectamentum. *b* Cui rectè jungimus Chrysostomum, qui alacritatem hanc talem animans: Quotquot enim duxeris labores, inquit, & quotquot supplicia pertuleris, hęc omnia nihil erunt ad futura bona. *c* Eam ob caussam tantoperè furit Satanas, ut eò non ascendat homo, unde præcipitatus est Angelus. Attendite mortales; hostis offert pomum, ut rapiat paradisum; terram cum auro suo ingerit, ut subtrahat cælum; voluptates non duraturas obtrudit, ut auferat æternas; honoris fumum venalem habet, ut adimat immortalitatis gemmam. Attendite, quibus Beatitudo est cordi. Revera omnes beati suas illas cæli voluptates tanti æstimant, ut longè paratiùs mallent mori millies, quàm vel minimā cælestium delitiarum particulam perdere. Quid nos torpidi & stupidi? Cælum totūm perdimus; & adhuc

a *Idē Aug. tom.* 10. *serm.* 64. *de verb. Dom. in Evang. Ioan. c.* 2. *mihi pag.* 90. b *Ludov. Granat. de eo, Gymn. patientiæ l.* 3. *c.* 2. §. 5.
c *Chrys. tom.* 5. *hom.* 49. *fine, mihi pag.* 288.

huc, velut phrenetici, ridemus. Attendite, obsecro, attendite, quibus Æternitas est cordi.

Verùm hoc denique ex animi mei sententiâ censeo: Pæne nihil esse dictum, quicquid tandem de æternitate dixerimus. Verissimè dixit Augustinus: Totum quod dicebamus, nihil est ad illam vitam quâ vivemus quidem, qui salvi sumus. *a* Æternitatis annulus acquiri potest, æstimari non potest. Pretium illius effugit omnem sermonem, majus est omni eloquio, transcendit omnem cogitationem. Æternitatem nullis Oratores verbis, nullis Dialectici argumentis, nullis Arithmetici numeris, nec ullis Geometræ dimensionibus comprehendere queunt. Æternitas ut beatus Dionysius loquitur, ævum ævorum est, quod non interit, sed eodem modo semper se habet. *b* Æternitas, Interminabilis vitæ tota simul & perfecta possessio. Æternitas circulus est, cujus centrum est SEMPER, circumferentia, NVNQVAM. Quamdiu ergo durabit Æternitas? SEMPER. Quando finietur? NVNQVAM. Hanc igitur vitam nunquam finiendam desideremus.

Gregorius Magnus in illud Iobi: Quis mihi tribuat adjutorem, ut desiderium meum audiat Omnipotens? *c* Vera postulatio, inquit, non in oris est vocibus, sed in

a *Aug. tom. 10. serm. 64. cap. 9. mihi pag. 92.*
b *D. Dionys. l. de divinis Nominibus cap. 10.*
c *Iob. c. 31. v. 35.*

in cogitationibus cordis. Valentiores namque voces apud secretissimas aures DEI non faciunt verba nostra, sed desideria. Æternam etenim vitam si ore petimus, nec tamen corde desideramus, clamantes tacemus: si verò desideramus ex corde, etiam cùm ore conticescimus, tacentes clamamus. *a* Quòd si mens vestra appetit quod demulcet, priùs bibite quod dolet. Sic, sic per amarum poculum confessionis pervenitur ad gaudium salutis. *b*

Hæc omnia melliflui scriptoris vocibus consigno: Verissimè dixit Bernardus: Profectò ad cor suum rediit, qui omnes cordis motus in uno Æternitatis desiderio figit. *c*

EPILOGVS.

Regum optimus David Beatitudinem sitienter appetens: Regnũ tuum, inquit, regnum omnium sæculorum. *d* Quid nos, quid regna nostra sunt? Omnis regia potestas paucis annis, imò diebus sæpe pauculis concluditur. Quod Hebræus Sapiens signatè dixit: Suis spatiis transeunt universa. *e* Ponamus hominum alicui hanc fieri gratiam. Angelus eum evehat in altissimum montem, & singu-

a *Gregor. l. 22. mor. c. 13. mihi pag. 814.*
b *Idem hom. 27. in Evang. ante medium.*
c *Bern. l. de Animâ c. 17. initio.*
d *Ps. 144. v. 13.* e *Eccles. c. 3. v. 1.*

la tam Orbis regna, quàm varias regnorum voluptates monſtret: ad ſingulorum contemplationem nil aptius hic homo reſponderit, quàm illud Eccleſiaſtæ: Suis ſpatiis tranſeunt univerſa. Ampliſſimum Hiſpaniarũ regnum monſtratur? Dicat ſpectator: Tranſeunt univerſa, ergo & iſtud tranſibit. Regnum Galliarum oſtenditur? Iterum dicat: Tranſeunt univerſa. Regna Poloniæ, Sueciæ, Daniæ proponuntur? Tranſeunt univerſa: Ergo & iſta Si & Japoniorum regnum digito notetur. Dicendum idem: Tranſeunt univerſa. Sinarum etiam regnum deſignatur? Tranſeunt univerſa. Quòd ſi etiam diverſas Orbis voluptates oculis ſubjiciat, dicátque: Hîc potatur, hîc luditur, hîc ſaltatur: Tranſeunt univerſa. Hîc aucupia & piſcationes: Hîc ludicræ decurſiones, hîc Muſica ſuaviſſima, hîc jucundæ venationes, hîc tripudia & armatæ ſaltationes, *a* hîc convivia & epulationes ſunt. Idem ad ſingula repetendum: Tranſeunt univerſa, tranſeunt dum loquimur, dum ea contemplamur, tranſeunt. Regnum Chriſti, regnum omnium ſæculorum. O Regnum verè beatum, ô verè tutum regnum, quod pro peſſulo habet æternitatem, quod pro hæreditate omnigenam prębet voluptatem. Dominus regnabit in æternum, & ultra. *b*

Caſſianus refert eos qui olim ad cœnobii diſciplinam recipi cupiviſſent, priùs

a Schwertdantz *ſeu Pyrriche.*
b *Exodi c. 15. v. 18.*

priùs non receptos; quàm decem aut pluribus diebus, ad fores monasterii excubantes, patientiæ, submissionis ac perseverantiæ singulare specimen dedissent. Hîc ad omnium genua se provolvere, probris omnium & injuriis onerari legis erat. Nec aliter patebat aditus ad ceteros, nisi quis rigidissimum hoc experimentum placidè tulisset. Ei qui forte injuriarum minùs perferens fuisset, mox occinebatur: Abi, ô bone, abi, unde venisti. Ad nostras leges impatientia tua non quadrat. a

Hoc experimenti genus tam juri, quàm priscæ religionis consuetudini consentaneum erat. Liceat hîc à minimis argumentari ad illa summa. Si ad vitã asperrimam per hæc proludia eundum: ad vitam voluptuosissimam ut ingressus pateat, quàm stricta jure tolerantia exigetur? Si tantæ molis fuit recipi cœnobio, quantò majoris erit admitti cælo? Quisquis igitur cælum seriò desideras, tironem te cogita, experimentis mille inspiciendum: Ad omnium pedes, si fas, te abjicito, & venisse te scito ad injurias omnium perferendas. Cælum aliter non obtinetur: hic ingressus est. Coronidis loco has quinque præceptiunculas animo, velim, affigamus.

I. Tot millia, imò tot centena millia quotidie moriuntur, & ad æternitatem transeunt. Ex his, eheu, quot Iudæi, Tur-

a *Cassian. l. 4. de institutis renuntiant. c. 3.*

cæ, idololatræ, quot mali Christiani cælo excidunt? Quapropter, ut Augustinus monet: Damna quod es, ut merearis esse quod non es. a

II. Nos qui vivimus, in viâ ad æternitatem sumus. Nostra omnis vita æternitatis est proludium. Qui in exitu vitæ jus cæli perdit, in omnes æternitates cælum perdidit. Ante omnia viam spatiosam & voluptuariam, quam multi calcant, caveamus. Viâ Crucis arctâ ibimus tutissimi.

III. Quædam è dictis melioribus insculpenda sunt menti: Qualia sunt: Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Hoc vitæ nostræ congruit. Veritas veritatum, & omnia veritas. Hoc Dei judicio. Voluptas voluptatum, & omnia voluptas. Hoc cælo. Æternitas æternitatum, & omnia æternitas. Hoc statui futuro. Quisquis jam felix es, audi: Momentum est quod hîc delectat, sed æternum quod illic cruciat. Tu verte & canta, quisquis jam ærumnosus es: Momentum est quod hîc cruciat, sed æternum quod illic delectat.

IV. Vita cuique unica est, eáque brevissima. De vitâ discessisti? nemini concessum redire, commissos errores jam serum est corrigere, jam omnis pœnitentiæ janua occlusa est. Beatitudinis præmio semel excidisti? actum est: æternùm periisti. Sentientia supremi judicis est

a *Aug. tom.* 8. *in Psalm.* 100. *mihi pag.* 455.

eſt irrevocabilis. Iſaias Propheta conciones ſuas omnes hoc prorſus epilogo clauſit: Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur. *a* Omnibus de Cælo dictis hanc ego clauſulam appono: Gloria eorum non corrumpetur; Beatitudo illorum non finietur. Ibimus in domum æternitatis noſtræ. *b* Ibimus, imò imus in ſuperam vel inferam.

V. Nunc quidem inter Cælum & Orcum medii ſtamus. Cautè gradiamur: Hàc itur ad voluptates, ſed viâ crucis: Iſtàc tenditur ad crucem, ſed viâ voluptatis. O Viatores attendite, quâ viâ & quò eatis. Illuc placeat ire, ubi placet & manere.

Si quis militum munitiſſimam ſimul & opulentiſſimam urbem occupare poſſit, ſuámque facere; alia tamen via non pateat, quàm per illapſum foraminis quo ſordens aqua emittitur, miles verò dicat: Profectò non lubet per hunc canalem irrepere: meis ego veſtibus parco, quas cæno & madore perderem: Alius ſeſe per hanc cloacam inferat, ego veſtes ſervabo ſiccas & integras, veſtibus parco. O militum omnium ignaviſſime, ô ſtultiſſime omnium mortalium! Tu occaſionem hanc negligas, ut veſtibus parcas? etſi veſtes tuæ ſint holoſericæ, ſint aureæ, ſint gemmis diſtinctæ, iis tamen minimè parcendum, cùm præda tam opima & nobilis invitat. Urbem occupas? His veſtibus

a *Iſai. c. 66. fine.* b *Eccleſ. c. 12. v. 5.*

meliores, & unà divitias ſummas, ſummam tibi gloriam paris.

O Chriſtiani, nos tales ſumus milites, ſimillima nobiſcum ratio eſt. Cælum occupare licet: ſpolia hîc ampliſſima referre nemini negatum: ſed rependum eſt ſubinde per foramen arctius, per canalem anguſtiorem. Nos modò connitamur; tranſire poſſumus. In eo ſitum eſt, ut nos ipſi nobis imperemus. Prava conſuetudo coërcenda eſt, vis aliqua inferenda corpori; & anguſta viarum facilè perreptantur. Hîc nos ignaviores neſcio an ſtultiores milites, illud fatuum objicimus: *Parcendum veſti, indulgendum corpori.* Itáne? Servanda veſtis, & negligendum cælum? Ut bene ſit carni, perdam Beatitudinem? Quid, obſecro, tot milliones hominum excluſit cælo? Una & unica hæc cauſſa: Pepercerunt veſti, nimium indulſerunt corpori. Quiſquis indagandæ veritatis ſtudio laboras, vivus ad inferos abi, & damnatorum ſingulos examina, quid ipſos eò dejecerit? Pars maxima reſpondebit: *Pepercimus veſti, plus æquo indulſimus carni.* Hæc labes noſtra, hæc inſania noſtra eſt extrema: malumus cælum non acquirere, quàm carnem aſperiùs habere; *Veſti parcimus:* Malumus Beatitudinem negligere, quàm corpori aut pravæ voluntati vim inferre: Ita nimirum, ſiccas & integras ſervamus veſtes, & totum perdimus cælum. Sed quæſo, tu ille ipſe qui vivus ſubiiſti Tartarum

tarum *a* ad quæſtionem citaturus damnatos, Nunc etiam in cælum evola, & interroga ſingulos Beatorum, quid illos eò evexerit. Reſpondebunt omnes: Non pepercimus veſti, nil indulſimus corpori, carnem tractavimus aſperrimè. Videte Stephanum, Bartholomæum, Laurentium; videte omnes alios, quàm illi ſuis veſtibus non pepercerint.

Tu ſi miles es, & ſtultus non es, per hunc canalē, per foramen hoc quantumvis arctum, per hanc cloacam quantumcunque ſordidam, promptiſſimus inſerpes, modò cælum occupes, modò in illam Beatorum civitatē penetres. Veſtes quas urbis illius deſiderio deſtruxiſti, & quicquid demum contempſiſti Numinis amore recipies; recipies fenore infinito.

Ut hæc altiùs inſculpantur animo, te, mi optime Lector, extremum hîc alloquor, ſed Hieronymi verbis: Quapropter moneo, & flens geménſque conteſtor, ut dum hujus Mundi viam currimus, non pariter Chriſtum velimus habere & ſæculum; ſed pro brevibus & caducis, æterna ſuccedant, & cùm quotidie (ſecundùm corpus loquor) præmoriamur, in ceteris non nos perpetuos exiſtimemus, ut poſſimus eſſe perpetui. *b*

a *Legendo partem alteram æternitatis de novemplici ſupplicio Inferorum.*

b *Hieron. Tom. 1. Epiſt 24. de obitu Leæ ad Marcellam, mihi pag. 66.*

FINIS.

SVMMA PRIVILEGII
CÆSAREÆ MAIESTATIS.

CVm ex mandato Sacræ Cæsareæ Majestatis omnibus & singulis Typographis, & Bibliopolis, atque aliis quibuscumque Librariam negotiationem exercentibus seriò strictéque inhibeatur, ne quis libros ullos à Societatis nostræ Patribus hactenus editos, aut edendos in posterum, intra S.R.I. Regnorúmque & Dominiorum Sacræ Cæsareæ Majestatis hæreditariorum fines, simili alióve charactere aut formâ, sive in toto, sive ex parte excudere vel recudere, vel aliò recudendos mittere, aut alibi etiam impressos invehere, vendere aut distrahere clam seu palàm, citra supradictorum Patrum consensum ac testimonium audeat vel præsumat. Ego FREDRICVS TASSIS *Societatis* IESV *per Flandro-belgicam Præpositus Provincialis, facultatem concedo Ioanni Cnobbaro libellum de Cælo, Auctore R. P.* HIEREMIA DREXELIO *conscriptum imprimendi. In cujus rei fidem has manu meâ subscriptas, & sigillo officii munitas dedi, Bruxellis* 12. *Septembris* 1635.

FREDRICVS TASSIS.

ADMONITIVNCVLA
AD
LECTOREM.

CÆLVM *in aulâ Sereniſſimi Electoris Maximiliani, &c. ann.* 1630. *explicavi; ubi hæc ipſa, prout ſcripſi, de Ovis præmiſi. Ova Paſchalia poſterioribus annis edita nunquam vidi, teſtor fidem: ne me putes, Lector, ſupellectilem alienam compilaſſe.*

ERRATA.

In Præfat. *lege* uſtulatum.
Deos! Deus!
*Pag.*24. *lin.*14. *lege* auctiuſque.
28. *lin.*3. *à fine*, *lege* ſue.
32. *lin.*21. tui *lege* hic.
77. *lin.*3. *lege* petiſtis.
82. *lin.*25. *lege* infinitum.
94. *lin.*17. *lege* vilitates.
97. *lin.*2. *à fine*, *lege* parem.
114. *lin.*5. *à fine*, pro *lege* quo.
136. *inferiùs*, *lege* Erodius.
138. *lin.*23. *lege* detrectarem.
143. *lin.*3. *lege* expetamus.
167. *lin.*9. *lege* quantam.
221. *lin.*27. *lege* Claritas.
242. *lin.*18. *lege* luculentè.
294. *lin.*24. *leg.* ſatiabimur.
311. *lin.*9. *lege* ſumus.

